

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utbildningsutskottet regeringens proposition 2013/14:1 utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med förslag till anslag m.m. för budgetåret 2014 samt motioner som rör statens budget för 2014.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker samtliga motioner. Det innebär bl.a. att utskottet ställer sig bakom att 60 110 013 000 kronor anvisas till 98 anslag inom utgiftsområdet.

Utskottet följer upp budgetpropositionen för 2014 i olika avseenden med fokus på form och struktur och gör ett antal iakttagelser som regeringen har att beakta i sitt fortsatta arbete.

Regeringen föreslår att benämningen Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan i Stockholm och Stockholms dramatiska högskola utgår ur bilagan till högskolelagen (1992:1434) och att den nya högskolans benämning, Stockholms konstnärliga högskola, införs. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2014. Förslaget till ändring innebär även att den nya högskolan enligt 1 kap. 18 § högskolelagen får överlåta förvaltningsuppgift som innebär myndighetsutövning till ett utländskt lärosäte. Vid riksdagens beslut i denna fråga ska 10 kap. 8 § regeringsformen tillämpas mot bakgrund av att beslutet medför att en förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning kan överlåtas till ett utländskt lärosäte. Utskottet föreslår att beslutet, i enlighet med 10 kap. 6 § andra stycket regeringsformen, ska fattas med minst tre fjärdedels majoritet av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter.

När det gäller barn- och ungdomsutbildningen föreslår regeringen flera insatser, bl.a. ett tidsbegränsat statsbidrag till huvudmännen för att anordna läxhjälp för vilket 12 miljoner kronor avsätts. För elever som inte har nått kunskapskraven inom ramen för den vanliga undervisningen föreslås att det införs ett statsbidrag för att anordna undervisning under sommarlovet och andra skollov. Fokus bör vara på elever i årskurs 6–9 som riskerar att inte nå kunskapskraven. För detta ändamål föreslås att 78 miljoner kronor avsätts. Regeringen föreslår också att det avsätts 45 miljoner kronor för en

utökning av försöksverksamheten med utökad undervisningstid i ämnet svenska för nyanlända elever till att utöver årskurserna 6–9 även omfatta årskurserna 1–5. För att genomföra en kompetensutvecklingsinsats inom läs- och skrivutveckling för i första hand lärare som undervisar i svenska föreslås att det avsätts 15 miljoner kronor. Reformen om karriärutveckling för lärare föreslås få en förstärkning för att den ska få påtagliga effekter på läraryrkets attraktivitet och i förlängningen på elevernas studieresultat. Ytterligare 377 miljoner kronor avsätts för det ändamålet, vilket skapar utrymme som sammanlagt motsvarar lönepåslag för ca 15 000 förstelärartjänster. För att Skolverket ska kunna ha kvar tillräcklig handläggarkapacitet samt genomföra it-utveckling och beslutade förändringar när det gäller hanteringen av legitimation för lärare och förskollärare föreslår regeringen att det avsätts 146 miljoner kronor. För att utveckla stödstrukturer för handledning och lärande vid yrkesintroduktion föreslår regeringen att det avsätts 24 miljoner kronor. Regeringen föreslår även att det införs stöd till branscher och utvecklat nationellt samarbete för att utveckla det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) och avsätter 13 miljoner kronor för ändamålet. För att stimulera att lärlingsutbildning anordnas i större omfattning föreslår regeringen att det avsätts 30 miljoner kronor. Därtill föreslås att det avsätts 97 miljoner kronor för att kunna ge höjt anordnarbidrag per lärling till arbetsgivare.

Vidare föreslås en ökad satsning på yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå (yrkesvux) med 350 miljoner kronor så att verksamheten kan utökas med ca 3 500 årsplatser 2014. För en förlängd satsning på kommunal vuxenutbildning (komvux) för arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år föreslår regeringen att 37,5 miljoner kronor avsätts för ändamålet, vilket motsvarar ca 1 500 årsplatser.

När det gäller universitet och högskolor föreslår regeringen att satsningen på särskild kompletterande pedagogisk utbildning, som syftar till att attrahera studenter till lärarutbildningen, utökas genom ett tillskott på 9 miljoner kronor. Satsningen på utländska lärares vidareutbildning (ULV) ska byggas ut genom ett tillskott på 13 miljoner kronor. För utbildning av lärare och förskollärare med waldorfinriktning föreslås att 10 miljoner kronor avsätts. För en försöksverksamhet med s.k. övningsskolor respektive övningsförskolor som bl.a. syftar till att stärka den verksamhetsförlagda utbildningen föreslås att 40 miljoner kronor avsätts. Det belopp som fördelas genom den kvalitetsbaserade resursfördelningen till högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå föreslås höjas till 195 miljoner kronor. Satsningen beräknas vara fullt utbyggd 2015 och då omfatta 295 miljoner kronor. Vidare föreslås att universitet och högskolor tillförs 300 miljoner kronor 2014 som en del i en tillfällig satsning för att möta en fortsatt hög efterfrågan på högskoleutbildning. Vidare föreslås att 107 miljoner kronor tillförs för en tillfällig satsning på sjuksköterske- och ingenjörsutbildningarna. Vidare föreslås att ytterligare 28 miljoner kronor fördelas till lärosäten som finansierar den utbyggnad av läkar-, tandläkar- och civilingenjörs-

utbildningarna som presenterades i budgetpropositionen för 2012 respektive 2013. Även dessa medel avser en tillfällig satsning för att möta efterfrågan på högskoleutbildning.

Anslagen för forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor föreslås öka med 600 miljoner kronor. Den andel av de ökade anslagen till forskning och forskarutbildning som tillförs omfördelningen efter kvalitetsindikatorer föreslås höjas från 10 till 20 procent.

När det gäller forskning föreslår regeringen att 25 miljoner kronor tillförs för rekrytering av framstående yngre forskare. Vidare föreslås totalt 90 miljoner kronor inom området livsvetenskap, varav 35 miljoner kronor för forskning om infektion och antibiotika, 25 miljoner kronor för forskning om åldrande och hälsa och 30 miljoner kronor för klinisk behandlingsforskning. För en satsning på forskningens infrastruktur satsas totalt 120 miljoner kronor, varav 25 miljoner kronor för tillgängliggörande av register för forskning. Vidare föreslås att 75 miljoner kronor avsätts för konstruktionen av European Spallation Source (ESS) och 20 miljoner kronor för konstruktionen av MAX IV-laboratoriet. Regeringen föreslår att regeringen bemyndigas att besluta om medlemskap i nio konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur, s.k. Eric-konsortier, om kapitaltillskott på högst 800 miljoner kronor till European Spallation Source ESS AB, om medlemskap i Eric-konsortium för konstruktionen och driften av ESS samt om kapitaltillskott på högst 12 miljoner kronor till holdingbolag knutna till universitet och högskolor för att bygga upp idébanker i syfte att främja kommersialiseringen av forskningsresultat.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen godkänner en försöksverksamhet med krav på lämplighet vid antagning till lärarutbildning och att riksdagens tidigare ställningstaganden om ämnesdidaktiska centrum i naturvetenskap och teknik inte längre ska gälla samt att regeringen bemyndigas att delta i bildandet av en ny stiftelse för främjande av bl.a. vetenskaplig forskning och utbildning.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner att statliga universitet och högskolor får möjlighet att separat anta sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå.

I betänkandet finns två reservationer (S, V). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet redovisar respektive partis budgetalternativ i var sitt särskilt yttrande. I bilaga 2 ges en översikt över regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag för 2014 inom utgiftsområde 16.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	7
Redogörelse för ärendet	12
Ärendet och dess beredning	12
Bakgrund	13
Propositionens huvudsakliga innehåll	16
Utskottets överväganden	17
1 Anslagen m.m. för 2014 inom utgiftsområde 16	17
2 Uppföljning av budgetpropositionen för 2014	18
3 Barn- och ungdomsutbildning	23
Inledning	23
Verksamheternas omfattning och kostnader	24
Resultatindikatorer	29
Anslag och bemyndiganden för barn- och ungdomsutbildning	38
1:1 Statens skolverk	39
1:2 Statens skolinspektion	43
1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten	44
1:4 Sameskolstyrelsen	45
1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	46
1:6 Särskilda insatser inom skolområdet	69
1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	70
1:8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	75
1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet	76
1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal	77
1:11 Bidrag till vissa studier	82
Satsning på grund- och gymnasieskolan (nytt anslag)	82
4 Vuxenutbildning	84
Inledning	84
Verksamheternas omfattning och kostnader	84
Resultatindikatorer	86
Anslag och bemyndiganden gällande vuxenutbildning	89
1:12 Myndigheten för yrkeshögskolan	90
1:13 Utveckling av vuxenutbildning m.m.	91
1:14 Statligt stöd till vuxenutbildning	92
1:15 Särskilt utbildningsstöd	97
5 Universitet och högskolor	99
Inledning	99
Verksamhetens omfattning och kostnader	100
Resultatindikatorer	102
Anslag m.m. gällande universitet och högskolor	104
2:1 Universitetskanslersämbetet	105
2:2 Universitets- och högskolerådet	109
Anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitet och högskolor	113

Anslag för forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor	122
2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	126
2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	128
Försöksverksamhet med krav på lämplighet vid antagning till lärarutbildning	130
2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor	135
Tidigare ställningstaganden om ämnesdidaktiska centrum i naturvetenskap och teknik	136
2:66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	138
Resurstilldelning till läkarutbildningen	139
Resurstilldelning till tandläkarutbildningen	139
Förslag till nya anslag i motioner	140
Bemyndigande att delta i bildandet av en ny stiftelse	143
6 Forskning	144
Inledning	144
Verksamhetens omfattning och kostnader	145
Resultatindikatorer	145
Anslag och bemyndiganden gällande forskning	147
3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	148
3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	157
3:3 Vetenskapsrådet: Förvaltning	158
3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet	158
3:5 Rymdstyrelsen: Förvaltning	160
3:6 Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer	160
3:7 Institutet för rymdfysik	161
3:8 Kungl. biblioteket	162
3:9 Polarforskningssekreteriatet	162
3:10 Sunet	163
3:11 Centrala etikprövningsnämnden	164
3:12 Regionala etikprövningsnämnder	164
3:13 Särskilda utgifter för forskningsändamål	165
Forskningsinitiativ (nytt anslag)	166
7 Gemensamma ändamål	167
Inledning	167
Verksamhetens omfattning	167
Anslag och bemyndiganden för gemensamma ändamål	168
4:1 Internationella program	168
4:2 Avgift till Unesco och ICCROM	169
4:3 Kostnader för Svenska Unescorådet	170
4:4 Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	170
8 Lagförslag om ändring i högskolelagen	171
9 Separat antagning av sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet	172
10 Utbildningspolitiska mål	176
Reservationer	180
1. Separat antagning av sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet, punkt 3 (V)	180
2. Utbildningspolitiska mål, punkt 4 (S)	181

Särskilda yttranden	183
1. Anslagen m.m. för 2014 inom utgiftsområde 16, punkt 1 (S)	183
2. Anslagen m.m. för 2014 inom utgiftsområde 16, punkt 1 (MP)	189
3. Anslagen m.m. för 2014 inom utgiftsområde 16, punkt 1 (SD)	194
4. Anslagen m.m. för 2014 inom utgiftsområde 16, punkt 1 (V)	198
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	204
Propositionen	204
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	206
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionspartiernas anslagsförslag	217
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag	223
<i>Bilaga 4</i>	
Regeringens lagförslag	228
Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434)	228
<i>Bilaga 5</i>	
Uppföljning av budgetpropositionen för 2014	231
 <i>Tabeller</i>	
Tabell 1 Budgetpropositionens struktur för utgiftsområde 16	234
Tabell 2 Forskningsmedel för 2013 och 2014 per utgiftsområde	244

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Anslagen m.m. för 2014 inom utgiftsområde 16

a) Anslag

Riksdagen anvisar anslagen för 2014 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt utskottets förslag i bilaga 3. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:1 utgiftsområde 16 punkt 19 och avslår motionerna

2013/14:K394 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkandena 1–3,
 2013/14:C259 av Jan Lindholm (MP) yrkande 3,
 2013/14:Sf231 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) yrkande 5,
 2013/14:So348 av Agneta Luttröpp m.fl. (MP) yrkande 1,
 2013/14:So400 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 9 och 22,
 2013/14:Ub202 av Lars-Axel Nordell (KD),
 2013/14:Ub204 av Anders Andersson och Magnus Sjö Dahl (båda KD),
 2013/14:Ub210 av Hillevi Larsson (S),
 2013/14:Ub213 av Magnus Ehrencrona och Mats Pertoft (båda MP),
 2013/14:Ub215 av Peter Rådberg m.fl. (MP),
 2013/14:Ub226 av Esabelle Dingizian och Ulf Holm (båda MP),
 2013/14:Ub229 av Jörgen Hellman m.fl. (S),
 2013/14:Ub230 av Hannah Bergstedt (S),
 2013/14:Ub244 av Peter Persson (S),
 2013/14:Ub247 av Peter Persson m.fl. (S),
 2013/14:Ub273 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 3,
 2013/14:Ub288 av Désirée Liljevall (S) yrkande 1,
 2013/14:Ub312 av David Lång (SD),
 2013/14:Ub318 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 2,
 2013/14:Ub326 av Emma Henriksson (KD) yrkande 1,
 2013/14:Ub327 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 3,
 2013/14:Ub330 av Suzanne Svensson m.fl. (S),
 2013/14:Ub333 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Shadiye Heydari (båda S) yrkande 1,
 2013/14:Ub334 av Monica Green m.fl. (S),
 2013/14:Ub335 av Monica Green m.fl. (S),
 2013/14:Ub336 av Eva Sonidsson och Ingemar Nilsson (båda S),
 2013/14:Ub340 av Mattias Jonsson (S),
 2013/14:Ub379 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S),
 2013/14:Ub393 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 1,
 2013/14:Ub394 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkandena 3 och 7,
 2013/14:Ub396 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 12,
 2013/14:Ub397 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkandena 2 och 3,
 2013/14:Ub406 av Richard Jomshof m.fl. (SD),
 2013/14:Ub411 av Jabar Amin m.fl. (MP),

2013/14:Ub421 av Åsa Lindestam och Elin Lundgren (båda S),
2013/14:Ub430 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkandena 1, 5 och 6,
2013/14:Ub431 av Marie Granlund m.fl. (S),
2013/14:Ub433 av Jennie Nilsson (S),
2013/14:Ub438 av Pia Nilsson m.fl. (S),
2013/14:Ub448 av Anna Wallén m.fl. (S),
2013/14:Ub463 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1,
2013/14:Ub467 av Richard Jomshof m.fl. (SD),
2013/14:Ub468 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1,
2013/14:Ub469 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 1, 2 och 9,
2013/14:Ub473 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkandena 5, 6, 8, 14, 19 och 20,
2013/14:Ub488 av Lena Sommestad m.fl. (S) yrkande 1,
2013/14:Ub491 av Adnan Dibrani m.fl. (S),
2013/14:Ub502 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 1–3 och 11,
2013/14:Ub517 av Carina Herrstedt m.fl. (SD),
2013/14:Ub538 av Phia Andersson m.fl. (S),
2013/14:Ub542 av Ingemar Nilsson m.fl. (S),
2013/14:Ub564 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkandena 1–3,
2013/14:Ub565 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkandena 1, 3, 4, 6, 9 och 10,
2013/14:Ub567 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 1,
2013/14:Ub568 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 2, 3, 5 och 6,
2013/14:Ub569 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 4, 10–12 och 20,
2013/14:Ub570 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 8, 9, 13, 22 och 30,
2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 3, 9 och 11,
2013/14:Ub572 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 7 och 8,
2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkandena 3 och 5–7,
2013/14:Ub576 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkandena 9, 11 och 18,
2013/14:N423 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 36,
2013/14:N426 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 8,
2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkandena 13, 17 och 18 samt
2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 9.

b) Bemyndiganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. under 2014 besluta om kapitaltillskott på högst 800 000 000 kronor till European Spallation Source ESS AB,
2. under 2014 besluta om medlemskap i ett konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur, ett Eric-konsortium, för konstruktionen och driften av forskningsanläggningen European Spallation Source, ESS,

3. under 2014 för anslaget 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 608 000 000 kronor 2015 och 2016,
4. under 2014 för anslaget 1:6 Särskilda insatser inom skolområdet besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 32 000 000 kronor 2015,
5. under 2014 för anslaget 1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 205 123 000 kronor 2015,
6. under 2014 för anslaget 1:14 Statligt stöd till vuxenutbildning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 350 000 000 kronor 2015–2020,
7. delta i bildandet av en stiftelse för främjande av vetenskaplig forskning och utbildning samt informationsverksamhet genom att stödja Nobelmuseets verksamhet och utveckling samt besluta att tillskjuta medel om högst 10 000 000 kronor under förutsättning att motsvarande medel donerats för stiftelsens bildande,
8. under 2014 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 16 273 000 000 kronor 2015–2024,
9. under 2014–2017 besluta om medlemskap i nio konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur och om finansiering av årliga medlemsavgifter till konsortierna,
10. under 2014 för anslaget 3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 533 000 000 kronor 2015–2019,
11. under 2014 för anslaget 3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 300 000 000 kronor 2015–2034,
12. under 2014 för anslaget 3:6 Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 700 000 000 kronor 2015–2022,
13. under 2014 besluta om kapitaltillskott på högst 12 000 000 kronor till holdingbolag knutna till universitet och högskolor,
14. under 2014 för anslaget 4:1 Internationella program besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 153 000 000 kronor 2015–2017. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:1 utgiftsområde 16 punkterna 4–10 och 12–18.

c) Godkännanden

Riksdagen godkänner

1. vad regeringen föreslår i fråga om krav på lämplighet vid antagning till utbildning som leder till förskolläraryrket, grundläraryrket eller ämneslärarexamen i en försöksverksamhet,

2. att riksdagens tidigare ställningstaganden om ämnesdidaktiska centrum i naturvetenskap och teknik inte längre ska gälla. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:1 utgiftsområde 16 punkterna 2 och 11 samt avslår motionerna

2013/14:Ub463 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2 och

2013/14:Ub526 av Meeri Wasberg (S).

2. Lagförslag om ändring i högskolelagen

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434). Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:1 utgiftsområde 16 punkt 1.

3. Separat antagning av sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om separat antagning av sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:1 utgiftsområde 16 punkt 3 och avslår motion

2013/14:Ub463 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 1 (V)

4. Utbildningspolitiska mål

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:Ub567 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 2,

2013/14:Ub569 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 3,

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 5 och

2013/14:Ub572 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 3.

Reservation 2 (S)

Stockholm den 28 november 2013

På utbildningsutskottets vägnar

Betty Malmberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Betty Malmberg (M), Ibrahim Baylan (S)¹, Louise Malmström (S)², Jan Ericson (M), Thomas Strand (S)³, Camilla Waltersson Grönvall (M), Caroline Helmersson Olsson (S)⁴, Håkan Bergman (S)⁵, Gunilla Svantorp (S)⁶, Roger Haddad (FP), Jabar Amin (MP)⁷, Yvonne Andersson (KD), Carina Herrstedt (SD)⁸, Rossana Dinamarca (V)⁹, Michael Svensson (M), Stefan Käll (FP) och Emil Källström (C).

¹⁻⁹ Avstår från ställningstagande under punkt 1.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlas proposition 2013/14:1 utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning med förslag till anslag m.m. för budgetåret 2014. Utskottet behandlar även motioner från den allmänna motionstiden 2013 som gäller anslagen m.m. eller som bedöms ha anslagseffekt budgetåret 2014 samt motioner som rör utbildningspolitiska mål.

Utskottets förslag – som överensstämmer med regeringens förslag – till beslut om anslagsfördelning för 2014 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning finns i bilaga 3. En översikt av regeringens förslag till anslag för 2014 och oppositionspartiernas avvikelser i förhållande till regeringens förslag finns i bilaga 2.

Under beredningen av ärendet har företrädare för Utbildningsdepartementet och Sveriges universitets- och högskoleförbund, SUHF (dnr 2519-2012/13) informerat utskottet om högskoleutbildning. Därtill har företrädare för Universitetskanslersämbetet (prot. 2013/14:5) informerat utskottet om systemet för kvalitetsutvärdering av högre utbildning. Vidare har Svenska kemistsamfundet m.fl. lämnat en skrivelse om ämnesdidaktiska centrum i naturvetenskap och teknik (dnr 190-2013/14).

Budgetprocessen i riksdagen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som summan av de utgifter som hör till utgiftsområdet högst får uppgå till (5 kap. 12 § riksdagsordningen). Riksdagen har, med bifall till regeringens förslag, bestämt utgiftsramen för 2014 för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning till 60 110 013 000 kronor (prop. 2013/14:1, bet. 2013/14:FiU1, rskr. 2013/14:56).

I detta ärende ska utskottet föreslå riksdagen hur detta belopp ska fördelas på anslag inom utgiftsområde 16. Regeringen föreslår 98 anslag inom utgiftsområdet (ca 21 procent av de 475 anslag om regeringen föreslår inom statsbudgetens 27 utgiftsområden). Riksdagens ställningstagande till anslag för utgiftsområdet ska göras genom ett beslut (5 kap. 12 § riksdagsordningen).

Utskottet följer också upp budgetpropositionen för 2014 i olika avseenden, bl.a. i fråga om regeringens resultatredovisning till riksdagen.

Betänkandets disposition

I betänkandet behandlas inledningsvis utskottets ställningstagande till anslagen m.m. och motioner inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för 2014 (avsnitt 1). Därefter följer en uppföljning av budgetpropositionen för 2014 i olika avseenden, bl.a. i fråga om regeringens resultatredovisning till riksdagen (avsnitt 2). Utskottets närmare skäl till sitt ställningstagande till anslag m.m. och motioner i avsnitt 1 tas sedan upp i följande avsnitt:

- 3 Barn- och ungdomsutbildning
- 4 Vuxenutbildning
- 5 Universitet och högskolor
- 6 Forskning
- 7 Gemensamma ändamål.

Därefter behandlas ett lagförslag (bilaga 4) om ändring i högskolelagen (avsnitt 8) och ett godkännande av separat antagning av sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet (avsnitt 9). I avsnitt 10 behandlas slutligen motioner som rör utbildningspolitiska mål.

Bakgrund

Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning omfattar utbildning inom skolväsendet¹, eftergymnasial yrkesutbildning, högskoleutbildning och forskning.

Inom utgiftsområdet varierar huvudmannaskap och finansieringsformer mellan och inom olika verksamheter.

Inom *skolväsendet* är staten huvudman för specialskolan och sameskolan, kommunerna är huvudmän för den kommunala vuxenutbildningen (komvux), särskild utbildning för vuxna (särvux) och utbildning i svenska för invandrare (sfi); för övriga skolformer finns såväl kommunala som enskilda huvudmän (förskolan, förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och fritidshemmet). Den största delen av verksamheterna inom skolväsendet bedrivs av kommunerna och finansieras dels med kommunala skatteintäkter, dels med generella statsbidrag inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna och med riktade statsbidrag inom bl.a. utgiftsområde 16. Under anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 framgår de kompensationer för ökade kostnader till följd av reformer inom utbildningsområdet

¹ Skolväsendet omfattar skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och utbildning i svenska för invandrare. I skolväsendet ingår också fritidshem. Obligatoriska skolformer är grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola.

som utgår till kommunsektorn i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen. Finansieringen beräknas ibland genom en minskning av enskilda anslag inom utgiftsområde 16.

Med *eftergymnasial yrkesutbildning* avses främst utbildning inom yrkeshögskolan som anordnas av statliga universitet och högskolor, kommuner, landsting eller enskilda huvudmän, men även vissa kompletterande utbildningar utanför yrkeshögskolan som anordnas av enskilda huvudmän. Myndigheten för yrkeshögskolan beslutar om statsbidrag till dessa utbildningar och utövar tillsyn över dem. Det är myndigheten som beslutar om en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan.

Staten är huvudman för flertalet universitet och högskolor, men det finns även ett antal enskilda utbildningsanordnare inom högskoleområdet. *Högskoleutbildning* finansieras i huvudsak genom direkta statliga anslagsmedel inom utgiftsområde 16. Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ingår dock i utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, och delar av utbildning och forskning vid Försvarshögskolan ingår i utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.

Utöver medel från utgiftsområde 16 finansieras *forskningen* vid statliga universitet och högskolor med medel från andra utgiftsområden (bl.a. 9 Hälsovård, sjukvård och socialomsorg, 20 Allmän miljö- och naturvård, 21 Energi, 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel och 24 Näringsliv), stiftelser och externa finansiärer (t.ex. EU).

Verksamheterna inom utgiftsområde 16 har ett nära samband med verksamheter inom andra utgiftsområden. Utgiftsområde 15 Studiestöd omfattar olika former av ekonomiskt stöd till enskilda under studier och utgifter för vissa studiesociala insatser. Arbetsmarknadsutbildning bedrivs och finansieras inom utgiftsområde 13 Arbetsmarknad, och folkbildningen finansieras inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.

Årlig skrivelse om utvecklingen inom den kommunala sektorn

I en skrivelse till riksdagen lämnar regeringen varje vår en översiktlig redovisning av hur ekonomin och verksamheten i kommunerna och landstingen har utvecklats de senaste åren. Redovisningen avser i huvudsak närmast föregående verksamhetsår. Skrivelsen behandlas av finansutskottet; utbildningsutskottet, liksom övriga berörda utskott, kan då yttra sig över den. Skrivelsen är ett viktigt underlag för riksdagens arbete med att följa upp verksamheterna inom den kommunala sektorn.

Riksdagen behandlade under våren 2013 skrivelsen Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2012/13:102, bet. 2012/13:FiU34, rskr. 2012/13:288), som i huvudsak avser 2012.

Redovisningen av den kommunala *ekonomin* innefattar i huvudsak resultatutvecklingen för kommunerna och landstingen, sysselsättningsutvecklingen samt utvecklingen av statliga bidrag till kommunsektorn. Av 2012 års skrivelse framgår att utbildningsområdet stod för 27 procent av kommu-

nernas totalkostnader 2012. Kommunernas kostnader för elever i fristående skolor ingår i kostnaderna för köp av verksamhet från privata leverantörer. I skrivelsen redovisas statsbidragens genomsnittliga andel av kommunsektorns intäkter. *Generella* statsbidrag uppgick 2012 till 12 procent av kommunernas intäkter. Det rör sig om bidrag som inte är verksamhetsanknutna och som finansieras under anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna. *Specialdestinerade* statsbidrag uppgick 2012 till 7 procent av kommunernas intäkter och finansierades från sammanlagt 78 anslag inom 19 olika utgiftsområden. Inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppgick specialdestinerade statsbidrag till totalt 7,9 miljarder kronor från 11 anslag, vilket utgjorde närmare 16 procent av samtliga specialdestinerade statsbidrag till kommunerna 2012 (skr. 2012/13:102 s. 43–44).

Redovisningen av den kommunala *verksamheten* i 2012 års skrivelse omfattar i första hand de obligatoriska verksamheterna inom skola, vård och omsorg och syftar till att beskriva hur dessa verksamheter har utvecklats i förhållande till de nationella mål som riksdagen och regeringen har formulerat. När det gäller skolan redovisas resultaten för verksamheter inom skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet: förskola, annan pedagogisk verksamhet, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, fritidshem, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning (komvux), särskild utbildning för vuxna (särvux) och utbildning i svenska för invandrare (sfi). Även verksamheter med en annan huvudman än kommunen ingår i redovisningen.

För varje verksamhet redovisas de nationella målen i skollagen (2010:800), prestationer (t.ex. antalet barn/elever, gruppstorleken, personal-/lärartätheten, antalet skolor), kostnader (t.ex. den totala kostnaden, kostnaden per barn/elev) och personalförsörjning (t.ex. antalet årsarbetare, könsfördelningen, utbildningsbakgrunden).

För grundskolan, gymnasieskolan, den kommunala vuxenutbildningen och utbildningen i svenska för invandrare redovisas måluppfyllelsen (bl.a. betygsresultat, meritvärden, andelen behöriga till gymnasieskolan/högskolan, andelen kursdeltagare som har fullföljt kurser). För grundskolan redovisas dessutom resultatskillnader mellan kommuner, skolor och elevgrupper och för gymnasieskolan redovisas tillgången på gymnasieskola i kommunerna.

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar inom grundskolan och Skolverkets uppföljning av verksamheten inom pedagogisk omsorg redovisas särskilt. Därutöver redovisas måluppfyllelsen av vissa riktade statsbidrag separat. Utvecklingen avseende etablering av fristående skolor och elevantalet i fristående skolor redovisas också separat.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnar regeringen förslag till anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Vidare föreslås bl.a. ett antal bemyndiganden för olika anslag. Regeringen föreslår också att riksdagen ska anta ett lagförslag. Regeringens förslag till beslut framgår av bilaga 1 till betänkandet.

Utskottets överväganden

1 Anslagen m.m. för 2014 inom utgiftsområde 16

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2014 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning i enlighet med regeringens förslag samt lämnar de godkännanden och bemyndiganden som regeringen har begärt. Oppositionens alternativa förslag till anslagsfördelning och motionerna om godkännanden avslås.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 2 (MP), 3 (SD) och 4 (V).

Propositionen

Regeringen har föreslagit 98 anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för 2014 (punkt 19 i propositionen). Förslaget återfinns i bilaga 2 till detta betänkande. Vidare har regeringen lämnat förslag om godkännanden och bemyndiganden i punkterna 2 och 4–18 i propositionen. Förslagen återfinns i bilaga 2 till detta betänkande.

Motionerna

Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet har i sina motioner för vissa anslag, godkännanden och bemyndiganden föreslagit alternativ till regeringens förslag. En sammanställning av oppositionspartiernas förslag till anslag inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning finns i bilaga 2 till detta betänkande.

Utskottet har även behandlat förslag i enskilda motioner från den allmänna motionstiden 2013 som gäller anslagen eller som bedöms ha anslags-effekt budgetåret 2014 för utgiftsområde 16.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av punkt 1 i utskottets förslag till riksdagsbeslut tillstyrker utskottet punkterna 2 och 4–19 i propositionen och avstyrker motionerna. Utskottets förslag till anslag – som alltså överensstämmer med regeringens förslag – för budgetåret 2014 inom utgiftsområde 16 återfinns i bilaga 3 till betänkandet.

I avsnitten 3–7 redogörs närmare för innehållet i propositionen och motionerna gällande anslagen m.m. och bakgrunden till utskottets ställningstagande.

2 Uppföljning av budgetpropositionen för 2014

Inledning

I utskottens beredning av ärenden ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen och 4 kap. 18 § riksdagsordningen). Utbildningsutskottet följde upp regeringens resultatredovisning inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder, dvs. utgiftsområdena 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning, i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2012 och 2013 (bet. 2011/12:UbU1, bet. 2011/12:UbU2, bet. 2012/13:UbU1, bet. 2012/13:UbU2).

Utskottet följer i detta avsnitt upp budgetpropositionen för 2014. Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp (prot. utskottssammanträde 2010/11:27) och finns i bilaga 5 till betänkandet. Uppföljningen fokuserar på form- och strukturfrågor i syfte att öka läsbarheten och förståelsen av utgiftsområdet samt förtydliga informationen i utskottets underlag inför ställningstagandet till budgetförslaget. Propositionen följs upp i följande avseenden: budgetpropositionens struktur, resultatredovisningens utformning, anslagen, uppföljningen av riktade statsbidrag, uppföljningen av forskningsmedel och uppföljningen av lärares utbildning och behörighet.

Sammanfattning av promemorian

Budgetpropositionens struktur

Statsbudgetens utgiftssida är indelad i 27 utgiftsområden och ca 500 anslag och publiceras i 12 volymer som omfattar ett eller flera utgiftsområden. Volym 8 innehåller anslagsförslagen inom utgiftsområdena 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning. För respektive utgiftsområde finns ett förslag till riksdagsbeslut, en beskrivning av utgiftsområdets omfattning, utgiftsutveckling och verksamhet, en resultatredovisning och en resultatanalys (en bedömning av måluppfyllelsen), en beskrivning av politikens inriktning och ett budgetförslag.

Resultatredovisningens utformning

I propositionen delas resultatredovisningen in i fem verksamhetsområden med ett kapitel för varje område: Barn- och ungdomsutbildning (kapitel 5), Kommunernas vuxenutbildning (kapitel 6), Eftergymnasial yrkesutbildning (kapitel 7), Universitet och högskolor (kapitel 8) och Forskning (kapitel 9). Kapitlen följer i huvudsak samma struktur: mål, resultatredovisning och resultatanalys (bedömning av måluppfyllelsen).

För varje område presenteras indikatorer som belyser delar av måluppfyllelse och resultat som regeringen bedömer är centrala för en bedömning av måluppfyllelsen. Det pågår, enligt budgetpropositionen, ett samlat, prioriterat arbete inom Regeringskansliet för att stärka arbetet med analyser av redovisade resultat.

För de två verksamhetsområden där staten inte är huvudman (barn- och ungdomsutbildning och kommunernas vuxenutbildning) finns det i anslutning till resultatredovisningen ett särskilt avsnitt om de olika statliga insatser som genomförs för att bidra till måluppfyllelsen.

Statlig finansiering

Inom utgiftsområde 16 finns 98 ramanslag som är indelade i fyra anslagsgrupper: Anslag för barn-, ungdoms- och vuxenutbildning (15 anslag), Anslag för universitet och högskolor (66 anslag), Anslag för forskning (13 anslag) och Anslag för gemensamma ändamål (4 anslag). Det framgår av budgetpropositionen att utformningen av anslagens ändamål har setts över genomgående i hela budgetpropositionen för 2014 för att göra den tydligare och mer enhetlig.

Anslagen avser dels statlig verksamhet (framför allt högskoleutbildning och förvaltningsmyndigheter), dels riktade statsbidrag till kommunal och enskild verksamhet (framför allt inom skolväsendet). Finansutskottet har i flera betänkanden efterlyst att redovisningen av statsbidragen bör utvecklas i syfte att förbättra överblicken samt ge en samlad utvärdering av bidragens måluppfyllelse. På senare år har statsbidragens komplexitet ökat och flera bidrag utgör viktiga delar av större utvecklingsinsatser inom barn- och ungdomsutbildningen. Under 2012 ansvarade Skolverket för ett femtiotal statsbidrag av olika slag. Totalt fördelade verket drygt 5 miljarder kronor.

Uppföljningen av forskningsmedel

På samma sätt som i budgetpropositionen för 2013 redovisas de forsknings-satsningar som görs inom andra utgiftsområden och som presenterades närmare i forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2012/13:30) samlat i budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1, utgiftsområdet 16, kapitel 4 Politikens inriktning, avsnitt 4.8 Forskning).

Uppföljningen av lärares utbildning och behörighet

Inom ramen för tidigare uppföljningar har utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp särskilt följt upp regeringens redovisning av uppgifter om lärares utbildning och behörighet. En fördjupningsstudie av vissa frågor som rör lärarutbildningen har också genomförts (bet. 2012/13:UbU1, bilaga 5). I budgetpropositionen för 2014 framhålls lärarnas betydelse för att elevernas studieresultat ska kunna förbättras och det framgår att regeringen prioriterar insatser för att höja lärare kompetens och läraryrkets status. Vikten av ett väl fungerande ledarskap i skolan understryks också,

liksom vikten av att uppmärksamma förutsättningarna för skollära pedagogiska ledarskap. Indikatorer och övrig resultatredovisning när det gäller lärares kompetens och behörighet inom barn- och ungdomsutbildning redovisas samlat i propositionen under avsnitt 5.2.11 Personalens behörighet och utbildning.

I propositionen påpekas att det med anledning av de reformer som är under genomförande inte kommer att vara möjligt att ha en indikator som är jämförbar över tid de närmaste åren. Det pågår ett utvecklingsarbete runt lärar- och förskollärrarstatistiken och det är regeringens ambition att redovisa andelen legitimerade och behöriga lärare och förskollärare när legitimationssystemet har införts fullt ut. Tills dessa uppgifter är tillgängliga kommer regeringen att redovisa lärares och förskollärares behörighet enligt tidigare modell. Under en övergångsperiod kan man behöva använda båda sätten att redovisa.

Utskottets överväganden

Utskottet välkomnar de förändringar av redovisningen som regeringen har gjort med anledning av de iakttagelser som utskottet har fört fram i de två senaste budgetbetänkandena och ser positivt på att Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) fortsätter arbetet med att utveckla mål- och resultatredovisningen i budgetpropositionen. Utskottet har förståelse för att det är ett långsiktigt arbete och sätter stort värde på en fortsatt dialog. I det följande redovisas de iakttagelser som utskottet gjort med anledning av budgetpropositionen för 2014.

Budgetpropositionens struktur

Utgiftsområde 16 inleds med en beskrivning av politikens inriktning (dvs. reformer och satsningar), därefter följer resultatredovisningen och budgetförslaget. Utskottet vill peka på att ordningsföljden gör att kapitlet om politikens inriktning framstår som en sammanfattning av de insatser som görs och inte som en följd av de resultat som redovisas. Utskottet anser att den kapitelordning som används för utgiftsområde 15 (först resultatredovisningen, därefter politikens inriktning och budgetförslaget) bättre tydliggör kopplingen mellan resultat och budgetförslag och därför är att föredra. Utskottet ser samtidigt behov av att ha någon form av inledande sammanfattning.

Utskottet vill uppmärksamma att kapitel- och avsnittsindelningar i propositionen kan utvecklas för att öka läsbarheten för den som vill följa en verksamhet från resultatredovisningen över politikens inriktning till budgetförslaget (se Tabell 1 Budgetpropositionens struktur för utgiftsområde 16 i bilaga 5). Det skulle också kunna minska läsarens känsla av att texter upprepas och överlappar varandra.

För de två verksamhetsområden där staten inte är huvudman (barn- och ungdomsutbildning och kommunernas vuxenutbildning) välkomnar utskottet att det i anslutning till resultatredovisningen finns ett särskilt avsnitt om de olika statliga insatser som genomförs för att bidra till måloppfyllelsen. I kapitel 5 om barn- och ungdomsutbildning räknas de statliga insatserna upp i avsnitt 5.3 under 47 rubriker. I kapitel 6 om kommunernas vuxenutbildning räknas de statliga insatserna upp i avsnitt 6.3 under 7 rubriker. Utskottet tror att redovisningen av de statliga insatserna i flera hänseenden skulle vinna på en annan utformning, t.ex. en indelning efter skolform och typ av insats (statsbidrag, reglering eller myndighetsåtgärd). En sådan indelning skulle ge en tydligare och mer samlad bild av de statliga insatserna för varje skolform och också tydliggöra myndigheternas viktiga arbete. Det skulle även minska känslan av upprepning och överlappning i förhållande till framför allt beskrivningen av politikens inriktning.

I kapitlet om barn- och ungdomsutbildning finns det inledningsvis en beskrivning av den mål- och resultatstyrning som gäller för verksamhetsområdet. Utskottet anser att detta är bra och konstaterar att det inte finns någon motsvarande beskrivning i kapitlet om kommunernas vuxenutbildning.

Utskottet uppskattar att utgiftsområdets särdrag och samband med verksamheter inom andra utgiftsområden beskrivs tydligt i propositionens inledning.

Utskottet noterar att man i propositionen ibland växlar mellan benämningen på en verksamhet (t.ex. högskoleutbildning eller högskoleverksamhet) och benämningen på en anordnare (t.ex. universitet och högskolor) utan att det verkar befogat. De olika benämningarna skulle kunna användas mer konsekvent.

Resultatredovisningens utformning

Utskottet kan inledningsvis konstatera att det i resultatredovisningen finns uppgifter om verksamheternas omfattning och kostnader som inte ligger till grund för en bedömning av måloppfyllelsen, men som är intressanta och viktiga för den som vill följa utvecklingen inom utgiftsområdet.

I resultatredovisningen redovisar regeringen utfallet per verksamhetsområde för ett antal indikatorer som regeringen bedömer vara centrala för måloppfyllelsen för respektive verksamhetsområde. Utskottet finner indikatorerna relevanta och kan också konstatera att de är väl beprövade och sedan länge används av olika aktörer. Utskottet menar att det är rimligt att utgå från indikatorer som avser mål för verksamhetsområdena och sedan lägga samman dem för att få en samlad bild av resultatet för utgiftsområdet.

Utskottet ser fram emot att ta del av de nya indikatorer som regeringen aviserar i propositionen, bl.a. en indikator som visar sysselsättningen (arbete, studier etc.) efter avslutad gymnasieutbildning i gymnasieskolan, en indikator som visar komvuxelevers övergång till arbetslivet samt indikatorer för att följa utvecklingen av lärosätenas samverkan med det omgi-

vande samhället och nyttiggörandet av forskningsresultat. Utskottet välkomnar att regeringen avser att undersöka om det är möjligt att ta fram en indikator som speglar likvärdigheten i grundskolan och gymnasieskolan.

När det gäller resultatanalysen noterar utskottet med intresse att det enligt budgetpropositionen pågår ett samlat arbete inom Regeringskansliet för att stärka arbetet med analyser av redovisade resultat, och att det arbetet ska prioriteras framöver (prop. 2013/14:1 förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 12.5 s. 676–677). Utskottet vill, liksom finansutskottet (bet. 2013/14:FiU1 s. 10), betona vikten av ett bra underlag för riksdagens ställningstagande till budgetförslaget och ser fram emot en utveckling av resultatanalysen för respektive verksamhetsområde. Utskottet anser att analyserna kan utvecklas ytterligare, t.ex. genom en tydligare koppling till resultatindikatorerna och en mer systematisk genomgång av indikatorernas utfall.

Utskottet vill i sammanhanget framhålla vikten av att resultatredovisningen, i likhet med styrningen, är verksamhetsanpassad, men menar samtidigt att det är viktigt att en bedömning av måluppfyllelsen konsekvent redovisas för samtliga verksamhetsområden.

Utskottet ser positivt på att regeringen, utöver redovisningen av resultatindikatorer, även redovisar kompletterande information från bl.a. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU), Skolverket och Skolinspektionen.

Statlig finansiering

Utskottet konstaterar att beskrivningen av anslagens ändamål har renodlats och blivit mer likalydande. När det gäller anslag som används för förvaltningsutgifter anser utskottet att det vore bra med någon information om myndighetens uppgifter, t.ex. i form av en hänvisning till myndighetens instruktion.

Utskottet konstaterar att regeringen redovisar de specialdestinerade statsbidragen i den årliga skrivelsen om utvecklingen inom den kommunala sektorn (den s.k. skrivelsen 102) och vill betona att det även är av vikt att måluppfyllelsen av riktade statsbidrag tydligt redovisas i samband med budgetförslaget, särskilt mot bakgrund av många nya satsningar på utbildningsområdet.

Uppföljningen av forskningsmedel

I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30, bet. 2012/13:UbU3, rskr. 2012/13:151) lämnade regeringen sin syn på forsknings- och innovationspolitikens inriktning under perioden 2013–2016. I budgetpropositionen för 2013 fanns en samlad presentation inom utgiftsområde 16 av förslagen till anslagsökningar. Utskottet välkomnar att förslagen till anslagsökningar för 2014 på motsvarande sätt redovisas samlat i budgetpropositionen för 2014 (avsnitt 4.8) och ser fram emot en fortsatt samlad redovisning under kommande år. Utskottet följer vidare med intresse frå-

gan om en utvärdering av energiforskningen, som regeringen aviserade i proposition 2012/13:21 Forskning och innovation för ett långsiktigt hållbart energisystem.

Uppföljningen av lärares utbildning och behörighet

Mot bakgrund av lärarnas betydelse för verksamheternas kvalitet och elevernas studieresultat har utskottet betonat vikten av att särskilt kunna följa utvecklingen när det gäller lärares utbildning och behörighet (bet. 2012/13: UbU1 s. 23). Utskottet är positivt till att indikatorer och övrig resultatredovisning när det gäller personalens utbildning och behörighet även i fortsättningen redovisas samlat för barn- och ungdomsutbildningen i budgetpropositionen.

Utskottet ser fram emot att ta del av den nya statistik som utvecklas med anledning av de personalreformer som nu genomförs. När dessa nya uppgifter är tillgängliga skulle det vara önskvärt att få en samlad resultatinformation om personalens utbildning och behörighet i en särskild skrivelse. Det skulle också vara önskvärt att i samma skrivelse få information om lärarutbildningen, fortbildning av den pedagogiska personalen och karriärtjänster samt om skolledarna och deras pedagogiska ledarskap.

3 Barn- och ungdomsutbildning

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens förslag för budgetåret 2014 inom området barn- och ungdomsutbildning (anslagen 1:1–1:11) och motioner i anslutning till dessa förslag. Barn- och ungdomsutbildning omfattar förskoleverksamhet, annan pedagogisk verksamhet, förskoleklass, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Staten är huvudman för specialskolan och sameskolan. För övriga verksamheter finns såväl kommunala som enskilda huvudmän. Anslagen avser dels statlig verksamhet (statliga myndigheter och statliga utbildningsanordnare), dels riktade statsbidrag till kommunal och enskild verksamhet. De riktade statsbidragen syftar antingen till att stimulera huvudmännen till vissa insatser eller till att ersätta huvudmännen för vissa insatser.

Avsnittet inleds med en sammanfattning av den resultatredovisning som ges i propositionen. Först återges några uppgifter (nyckeltal) för 2012 om verksamheternas omfattning och kostnader. Sedan redovisas utfallet för de indikatorer som regeringen använder för att bedöma måluppfyllelsen. Därefter behandlas anslag och bemyndiganden för barn- och ungdomsutbildning och motioner om förslag till nya anslag.

Verksamheternas omfattning och kostnader

De uppgifter som redovisas avser främst 2012. Uppgifter om barn, elever och personal avser läsåret 2012/13. Uppgifterna om kostnaden för de olika verksamhetsformerna 2012 bygger på preliminär statistik. Vid jämförelser av verksamhetskostnader över tid omräknas utgifter från löpande till fasta priser med hjälp av konsumentprisindex (KPI).

Förskoleverksamhet

Nyckeltal 2012

Antal barn 1–5 år	Antal barn per grupp	Antal årsarbetare (kvinnor)	Antal barn per årsarbetare	Total kostnad
482 300	16,9	90 600 (96 %)	5,3	59,8 mdkr

Hösten 2012 var 482 300 barn inskrivna i förskolan, vilket motsvarar 83 procent av gruppen 1–5-åringar. Det är en ökning med drygt 10 000 barn jämfört med 2011. Trots att fler barn gick i förskolan jämfört med året innan var både den genomsnittliga barngruppens storlek och personaltätheten oförändrad. Hösten 2012 gick det i genomsnitt 5,3 barn per årsarbetare och 16,9 barn per grupp. Under de senaste fem åren har personaltätheten varierat med mellan 5,2 och 5,4 barn per årsarbetare.

Den totala kostnaden för förskolan beräknas till drygt 59,8 miljarder kronor 2012. Detta innebär en ökning med 4,6 procent jämfört med föregående år (uttryckt i fasta priser). Kostnaden per barn ökade med 2,1 procent (uttryckt i fasta priser).

Annan pedagogisk verksamhet

Nyckeltal 2012

Andel barn 1–5 år	Total kostnad
2,9 %	1,9 mdkr

Andelen barn i åldern 1–5 år av befolkningen som var inskriven i pedagogisk omsorg var 2,9 procent under 2012, en minskning med 0,2 procentenheter jämfört med 2011.

Hösten 2012 fanns totalt 462 öppna förskolor i riket, vilket var en ökning jämfört med 2011 då antalet var 439. Öppna förskolor erbjöds i 184 kommuner, vilket var något fler än 2011 då verksamhet erbjöds i 179 kommuner. Hösten 2012 fanns 603 öppna fritidsverksamheter, vilket var en ökning jämfört med 2011 då antalet var 593.

De totala kostnaderna för pedagogisk omsorg beräknas till knappt 1,9 miljarder kronor 2012. Detta innebär en minskning med 5 procent jämfört med föregående år (uttryckt i fasta priser). Kostnaderna per barn ökade med 3 procent.

Omsorg under obekväm arbetstid

Hösten 2012 var 4 945 barn i åldern 1–12 år inskrivna i omsorg under obekväm arbetstid. Motsvarande antal 2011 var 4 551 barn. Antalet kommuner som erbjöd sådan omsorg uppgick till 151, vilket var en ökning med 21 kommuner jämfört med 2011.

Förskoleklass

Nyckeltal 2012

Antal elever	Antal heltidstjänster (kvinnor)	Kostnad per elev	Total kostnad
107 700	6 944 (94 %)	49 700 kr	5,4 mdkr

Läsåret 2012/13 gick 107 700 elever i förskoleklass, vilket är det största antalet sedan början av 2000-talet. Nästan samtliga, 105 700, var elever som fyllde sex år under 2012. Av eleverna i förskoleklass gick 9,6 procent i en verksamhet med fristående huvudman.

Under 2012 arbetade 11 932 personer i förskoleklasserna, vilket motsvarade 6 944 heltidstjänster. Motsvarande siffror för 2011 var 11 730 respektive 6 736. De största personalgrupperna var förskollärare (55,7 procent) och lärare (20,8 procent), utöver dessa fanns också fritidspedagoger och fritidsledare. Omräknat till årsarbetare var 94 procent kvinnor och 6 procent män.

Den totala kostnaden för förskoleklass beräknas till knappt 5,4 miljarder kronor under 2012, vilket var en ökning med 2,8 procent jämfört med föregående år (uttryckt i fasta priser). Kostnaden per elev beräknas ha uppgått till 49 700 kronor, vilket var en minskning med 0,8 procent jämfört med 2011 (uttryckt i fasta priser).

Grundskolan

Nyckeltal 2012

Antal elever	Antal skolenheter (antal fristående skolor)	Andel elever i fristående skola	Kostnad per elev	Total kostnad
899 200	4 909 (790)	13,3 %	92 600 kr	83,2 mdkr

Hösten 2012 gick 899 200 elever i grundskolan, vilket var en ökning med drygt 10 500 elever jämfört med föregående år. Andelen elever som går i fristående grundskolor har ökat successivt och uppgick hösten 2012 till 13,3 procent, vilket är en ökning med 0,7 procentenheter jämfört med föregående år. Hösten 2012 fanns det sammanlagt 4 909 skolenheter av vilka 790 var fristående skolor.

Den totala kostnaden för den kommunala grundskolan beräknas ha uppgått till drygt 83,2 miljarder kronor 2012, vilket var en ökning med 2,7 procent jämfört med 2011 (uttryckt i fasta priser). Kostnaden per elev beräknas ha uppgått till i genomsnitt 92 600 kronor 2012, vilket är en ökning med 2 procent jämfört med föregående år (uttryckt i fasta priser).

Grundsärskolan

Nyckeltal 2012

Antal elever	Antal heltids- tjänster lärare (kvinnor)	Andel elever i fristående skola	Total kostnad
9 643	2 770 (85 %)	13,3 %	4,1 mdkr

Läsåret 2012/13 var 9 643 elever inskrivna i grundsärskolan, vilket var en minskning med ca 1 150 elever jämfört med föregående år. Detta motsvarade 1,1 procent av alla elever i de obligatoriska skolformerna. Av eleverna var knappt 39 procent flickor och drygt 61 procent pojkar även 2012/13, vilket är samma andelar som för fem år sedan. Fördelningen mellan pojkar och flickor i grundsärskolan har varit i princip oförändrad mellan åren under denna period.

Under 2012 arbetade 4 753 lärare i grundsärskolan, vilket motsvarade 2 770 heltidstjänster. Av dessa var 85 procent kvinnor. Jämfört med 2011 ökade antalet heltidstjänster med ca 30 tjänster.

Den totala kostnaden för den kommunala grundsärskolan beräknas ha uppgått till knappt 4,1 miljarder 2012, vilket var en minskning med 3 procent jämfört med 2011 (uttryckt i fasta priser). Kostnaden per elev ökade dock med 8,2 % (uttryckt i fasta priser).

Specialskolan

Nyckeltal 2012

Antal elever	Antal lärare	Lärar- täthet	Kostnad per elev	Total kostnad
457	192	34,5	818 000 kr	374 mnkr

Läsåret 2012/13 gick 457 elever i specialskolan, vilket var 44 elever färre än föregående läsår. Under de senaste fem åren har antalet elever minskat från 514 till 457. Av eleverna var 44 procent flickor och 56 procent pojkar.

Antalet tjänstgörande lärare i specialskolan var 192 läsåret 2012/13, vilket kan jämföras med 219 föregående läsår. Lärartätheten, mätt i antalet heltidstjänster per 100 elever, var 34,5, vilket var en minskning med ca 3 heltidstjänster per 100 elever jämfört med föregående läsår.

Undervisningskostnaden i specialskolan uppgick till 374 miljoner kronor 2012, vilket var en ökning med 6,5 miljoner kronor jämfört med 2011. Ungefär 75 procent av denna kostnad finansieras genom Specialpedagogiska skolmyndighetens förvaltningsanslag, medan resten i huvudsak utgörs av ersättning för elevernas hemkommuner. Kostnaden per elev uppgick till 818 000 kronor 2012, vilket är en ökning med knappt 12 procent sedan föregående år.

Sameskolan

Nyckeltal 2012

Antal elever	Antal årsarbetare (kvinnor)	Kostnad per elev	Total kostnad
188	71 (91 %)	210 900 kr	58,2 mnkr

År 2012 gick 188 elever i sameskolan, varav 27 i förskoleklass. Antalet elever ökade jämfört med föregående år, då 184 elever var inskrivna i sameskolan. Sammanlagt deltog 167 elever i integrerad samisk undervisning vid 16 grundskolor, vilket är en ökning med 7 elever jämfört med 2011. Förskola, förskoleklass och fritidshem finns i anslutning till alla de fem sameskolorna. Under 2012 gick 107 barn i förskola vid en skolenhet med sameskola, vilket var något färre än 2011. Antalet elever i fritidshem vid sameskolorna ökade från 80 under 2011 till 91 under 2012.

Sameskolstyrelsen hade 76 personer anställda 2012. Omräknat till heltidstjänster var det en ökning från 69 till 71 årsarbetare jämfört med föregående år. Av de anställda var 91 procent kvinnor och 9 procent män.

Den totala kostnaden för sameskolan, förskola och fritidshem uppgick till 58,2 miljoner kronor 2012, vilket var en minskning med 1,4 procent jämfört med 2011 (uttryckt i fasta priser). Kommunernas avgifter finansierar delvis platserna inom sameskolans förskola, förskoleklass och fritidshem. Kostnaden per elev i sameskolan, inklusive barn i förskoleklass och fritidshem, uppgick till 210 900 kronor 2012, vilket var en marginell minskning jämfört med föregående år. Kostnaderna utgjordes till 60 procent av personalkostnader och till 16 procent av lokalkostnader.

Fritidshemmet

Nyckeltal 2012

Andel barn 6–9 år	Andel barn 10–12 år	Antal elever per avdelning	Antal elever per anställd	Total kostnad
82,8 %	18 %	40,1	12,4	13,6 mdkr

Andelen barn i åldern 6–9 år som var inskrivna i fritidshem 2012 var 82,8 procent, vilket var en ökning med 0,2 procentenheter jämfört med 2011. Sedan 2007 har denna andel ökat med 3,7 procentenheter. I åldern 10–12 år var andelen inskrivna barn 18 procent, en ökning med ca 1 procentenhet jämfört med 2011.

Sedan 2007 har elevgruppernas storlek i fritidshemmen i genomsnitt ökat med närmare 20 procent, från 33,5 till 40,1 elever per avdelning. Antalet inskrivna elever per avdelning ökade även mellan 2011 och 2012, från 38,8 till 40,1. Antalet elever per anställd 2012 var 12,4, vilket i princip var oförändrat jämfört med 2011. Personaltätheten skiljer sig endast lite åt mellan de kommunala och de fristående fritidshemmen, 12,4 elever per anställd respektive 12,5 elever per anställd.

Den totala kostnaden för fritidshem beräknas uppgå till drygt 13,6 miljarder kronor 2012, vilket är en ökning med 1,4 procent jämfört med föregående år (uttryckt i fasta priser).

Gymnasieskolan

Nyckeltal 2012

Antal elever	Kostnad per elev	Total kostnad (kommunal huvudman)
352 000	103 757 kr	37,4 mdkr

Hösten 2012 gick 352 000 elever i gymnasieskolan, vilket var en minskning med 17 000 elever eller 4,7 procent jämfört med läsåret innan. I kommunala skolor, med 257 400 elever hösten 2012, var minskningen större, 5,2 procent. Även antalet elever i fristående gymnasieskolor minskade från 94 000 till 91 500 elever, vilket var en minskning med 2,7 procent. Det innebär att sedan läsåret 2008/09, då antalet elever i gymnasieskolan var som störst, har antalet elever i kommunala skolor minskat med 18 procent samtidigt som antalet elever i fristående skolor har ökat med 18 procent.

Den totala kostnaden för gymnasieskolor med kommunal huvudman beräknas ha uppgått till 37,4 miljarder kronor 2012, vilket är en minskning med 1,8 procent jämfört med föregående år. Den totala kostnaden per elev beräknas ha varit ca 103 757 kronor 2012, dvs. en ökning med 2,8 procent jämfört med året innan.

Gymnasiesärskolan

Nyckeltal 2012

Antal elever	Kostnad per elev	Total kostnad
8 800	319 300 kr	2,8 mdkr

Hösten 2012 gick drygt 8 800 elever i gymnasiesärskolan, vilket är en minskning med 2,1 procent jämfört med föregående läsår. Det innebär att elevminskningen i gymnasiesärskolan är betydligt mindre än den i gymnasieskolan, där elevantalet minskade med 4,7 procent på ett år. Elevantalet i gymnasiesärskolan var hösten 2012 ca 10 procent större än hösten 2007. Av alla elever i gymnasiesärskolan gick 58 procent en yrkesutbildning på ett nationellt eller specialutformat program, medan 20 procent gick i yrkesutbildning och 21 procent i verksamhetsutbildning på ett individuellt program.

Den totala kostnaden, inklusive skolskjuts, för gymnasiesärskolan beräknas ha uppgått till drygt 2,8 miljarder kronor 2012, vilket i stort sett är oförändrat jämfört med föregående år. Kostnaden per elev beräknas ha uppgått till 319 300 kronor 2012, vilket är en ökning med 2,7 procent jämfört med 2011.

Resultatindikatorer

Målet är att svensk barn- och ungdomsutbildningen ska vara av hög och likvärdig kvalitet. Alla barn och elever ska ges förutsättningar att nå de nationella målen och utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt. Måluppfyllelsen följs över tid med hjälp av en rad indikatorer. Resultaten redovisas för varje verksamhet och avser verksamhet som bedrivits av kommunala eller enskilda huvudmän. De resultat som redovisas avser främst 2012. För betyg, meritvärde och provresultat redovisas emellertid resultat för läsåret 2011/12.

Förskolan

Indikator: Deltagande i förskola

Andelen barn i åldrarna 3–5 år som är inskrivna i förskola har ökat med 3 procentenheter de senaste fem åren och uppgick hösten 2012 till drygt 94 procent.

Förskoleklassen

Indikator: Deltagande i förskoleklass

Andelen av landets 6-åringar som var inskrivna i förskoleklass var 95,1 procent 2012, vilket var en minskning med 0,9 procentenheter jämfört med för fem år sedan. Däremellan har andelen varit marginellt högre eller marginellt lägre.

Grundskolan

Indikator: Resultat på nationella prov

Nationella prov genomförs i årskurs 3, 6 och 9. Som indikator på målfyllelse kommer andelen som har nått kravnivån eller fått minst provbetyget Godkänt respektive provbetyget E på nationella proven i svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik att användas. För att kunna göra överskådliga jämförelser över tid när det gäller årskurs 6 respektive 9 kommer andelen som har fått minst betyget Godkänt att redovisas då detta motsvarar andelen som fått minst betyg E i kommande redovisningar.

Årskurs 3

I årskurs 3 genomfördes nationella prov första gången 2010. Andelen av de elever som gjorde samtliga delprov och som nådde kravnivån på samtliga delprov 2010–2012 i matematik ökade från 69,2 procent 2010 till 71,6 procent 2012. I svenska och svenska som andraspråk har denna andel däremot minskat. I svenska minskade andelen från 79,6 procent 2010 till 73,8 procent 2012 och i svenska som andraspråk från 56,5 procent 2010 till 50,2 procent 2012. Resultaten från 2012 visar att av de elever som gjorde alla delprov klarade flickorna proven i något högre utsträckning än pojkarna. I svenska och svenska som andraspråk uppnådde flickorna kravnivåerna i betydligt högre utsträckning medan det var jämnare fördelat bland dem som klarade alla sju delproven i matematik.

Årskurs 6

I årskurs 6 genomfördes nationella prov första gången våren 2012. I matematik nådde 78,6 procent av de elever som gjorde samtliga delprov kravnivån. Motsvarande andelar var 86,9 procent i engelska, 82,1 procent i svenska och 54,3 procent i svenska som andraspråk. Fler flickor än pojkar uppnådde kravnivåerna på alla delproven i matematik, svenska och svenska som andraspråk. Dock var skillnaden liten i matematik medan det inte fanns någon skillnad i engelska.

Årskurs 9

Läsåret 2011/12 var andelen elever som fått minst provbetyget Godkänt högst i svenska och engelska där andelarna var 97,4 respektive 96,7 procent. I matematik och svenska som andraspråk var andelen elever som fått minst provbetyget Godkänt lägre, 83 respektive 81,5 procent. Andelen som fick minst betyget Godkänt på det delprov som prövar läsförståelse var dock lägre än det sammanvägda provbetyget. I svenska var det 92,6 procent (89,8 procent av pojkarna och 95,3 procent av flickorna) och i svenska som andraspråk var det 67,2 procent (70,2 procent av flickorna och 64,8 procent av pojkarna). Andelen elever som fått minst provbetyget Godkänt i delprovet som prövar läsförståelse ökade dock något i både svenska och svenska som andraspråk jämfört med föregående år.

Jämfört med läsåret 2006/07 har andelen elever som fått minst provbetyget Godkänt ökat något i svenska, svenska som andraspråk och engelska. I engelska har andelen ökat med drygt 1 procentenhet, från 95 procent till 96,7 procent. I svenska och svenska som andraspråk har andelen ökat med 1,1 respektive 0,7 procentenheter. I matematik har däremot andelen minskat, från 84,4 procent till 82,9 procent. Jämfört med föregående år ökade dock andelen från 80,7 till 82,9 procent.

Samtliga nationella prov årskurs 9 i grundskolan

Andelen elever som fått minst betyget Godkänt i de nationella proven våren 2012 i årskurs 9 är högst i svenska och engelska, ca 97 procent. Lägst var andelen i svenska som andraspråk (81,5 procent) och kemi (80,4 procent).

Jämfört med föregående år har andelen elever som fått minst provbetyget Godkänt i fysik ökat från 89,7 procent 2011 till 91,6 procent 2012. I biologi har denna andel däremot minskat från 88,3 till 85,2 procent och i kemi från 83,9 till 80,4 procent.

Flickor har bättre resultat i samtliga ämnen där det finns nationella prov. Flickor presterar bättre i samtliga nationella prov i årskurs 9. Skillnaderna är minst i matematik och engelska.

Indikator: Betyg och meritvärden

Andelen elever som vårterminen 2012 uppnådde målen och fått minst betyget Godkänt i alla ämnen uppgick till 77,4 procent, vilket återigen var den högsta andelen på tio år. Förändringarna har dock varit små de senaste åren, och även i år var det marginella skillnader jämfört med förra året. I ämnet matematik fortsatte andelen elever som fått minst betyget Godkänt att minska. Sedan 2007 har denna andel minskat med 1,8 procentenheter.

Det finns skillnader i måluppfyllelse mellan de olika ämnena. Ämnen där högst andel elever uppnår kunskapsmålen är svenska, slöjd, bild, hem- och konsumentkunskap och musik.

Det genomsnittliga meritvärdet har återigen ökat efter att föregående läsår ha minskat för första gången på fem år. Våren 2012 var det genomsnittliga meritvärdet 211,4 vilket var en ökning med 0,8 meritpoäng jämfört med våren 2011. Sedan det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet infördes läsåret 1997/98 har det genomsnittliga meritvärdet successivt ökat, men den totala ökningen har varit relativt liten – ca 10 meritpoäng, vilket motsvarar ett betygsssteg i två ämnen. Ökningen över tid har varit störst i de s.k. praktiska, estetiska ämnena och teknik.

Skillnaden i genomsnittligt meritvärde mellan pojkar och flickor har varit i stort sett oförändrad de senaste åren, mellan 21 och 23 meritpoäng. Våren 2012 hade skillnaden dock ökat till 24,4 meritpoäng. Föräldrarnas utbildningsbakgrund har stor betydelse för det genomsnittliga meritvärdet.

Elevers bakgrund har fortsatt betydelse. Gruppen elever som invandrat efter skolstart, och därmed fått kortare tid på sig i svensk skola än andra elever, har klart lägre meritvärde än övriga grupper, och elever som kommit till Sverige efter skolstart med föräldrar med förgymnasial utbildning har lägst resultat. Vidare har föräldrarnas utbildningsnivå stor betydelse. Elever med högutbildade föräldrar, oaktat utländsk bakgrund, uppnådde behörighet till gymnasieskolans nationella program i högre utsträckning (94,5 procent) än elever med svensk bakgrund, oaktat föräldrarnas utbildningsbakgrund (90,8 procent). Vidare har flickor som invandrat till Sverige före skolstart ett bättre genomsnittligt meritvärde i årskurs 9 (220,1) än vad pojkar med svensk bakgrund har (204,0).

Indikator: Behörighet till gymnasieskolans nationella program

Andelen elever som är behöriga till gymnasieskolans nationella program har minskat sedan 2006. Våren 2012 var 87,5 procent av eleverna behöriga till yrkesprogrammen, vilket kan jämföras med 87,7 procent våren 2011. Eftersom behörighetskraven skärptes fr.o.m. höstterminen 2011 överensstämmer de tidigare resultaten inte helt med de senare. Skillnaden är dock marginell – såväl 2010/11 som 2011/12 var den 0,2 procentenheter lägre än om de tidigare behörighetskraven hade gällt. Av eleverna 2012 var 83,4 procent behöriga till samtliga gymnasieprogram, vilket var fler än 2011 då 82,5 procent var behöriga. Skillnaden i behörighet mellan flickor och pojkar har ökat sedan förra året. År 2012 varierade denna skillnad med mellan 2,7 och 4,4 procentenheter, medan variationen året innan var 2,1–3,5 procentenheter. Skillnaden var liksom tidigare störst för behörighet till naturvetenskaps- och teknikprogrammen.

Skillnaderna i gymnasiebehörighet är störst mellan de elever som invandrat efter sju års ålder och övriga (elever med svensk bakgrund, elever med utländsk bakgrund födda i Sverige och elever som invandrat före sju års ålder), oavsett föräldrarnas utbildningsnivå.

Gymnasieskolan

Indikator: Resultat på nationella prov

I likhet med tidigare år lyckades eleverna våren 2012 bäst på kursproven, enligt 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna, i Engelska A där närmare 90 procent fick provbetyget Godkänt. Hela 34 procent fick provbetyget Väl godkänt eller Mycket väl godkänt. Drygt 10 procent av de som genomfört provet fick provbetyget Icke godkänt. Det fanns i likhet med föregående år i princip inga resultatskillnader mellan kvinnor och män.

I kursprovet i Matematik A är resultaten betydligt lägre där 52 procent av eleverna fick provbetyget IG, vilket är en lägre andel än de senaste fem åren där resultaten dock har varierat förhållandevis mycket. En förklaring till de låga resultaten 2012 är att det på de program som innefattar flera kurser i matematik är få elever som gör det nationella provet i Matematik A i årskurs 2 eller 3, vilket är de årskurser som ingår i statistiken. Eleverna på de programmen presterar, generellt sett, bättre i matematikkurserna än elever på de program som enbart läser matematik A.

Av eleverna med föräldrar som har förgymnasial utbildning som högsta utbildningsnivå fick 68 procent provbetyget IG i Matematik A våren 2012, att jämföra med 43 procent av elever med högutbildade föräldrar och 66 procent av eleverna som är utrikes födda. Männen hade, till skillnad från föregående år, bättre resultat på provet i Matematik A än kvinnorna.

I Svenska B och Svenska som andraspråk B nådde 92 procent godkänt resultat och 48 procent fick provbetyget VG eller MVG. Liksom tidigare år lyckades kvinnor betydligt bättre än män, medan resultatskillnaderna mellan elever med svensk respektive utländsk bakgrund var relativt liten i Svenska B.

Av eleverna som skrev kursproven i Matematik 1 a–c på våren 2012 inom den reformerade gymnasieskolan fick 64 procent av eleverna minst provbetyget E. Störst andel elever med godkänt provbetyg (minst E) fanns bland de elever som läst Matematik 1c, drygt 91 procent. Matematik 1c i är den inledande kursen på de tekniska och naturvetenskapliga programmen. Matematik 1a är den inledande matematikkursen på yrkesprogrammen i den reformerade gymnasieskolan. Andelen av dessa elever med minst godkänt provbetyg var 51 procent. Matematik 1b är den inledande matematikkursen på samhällsvetenskapsprogrammet, ekonomiprogrammet, humanistiska programmet och estetiska programmet. Andelen elever med minst provbetyget E i Matematik 1b var 70 procent. I Engelska 5 och Svenska respektive Svenska som andraspråk 1 fick 95 procent respektive 96 procent av de elever som gjorde provet minst provbetyget E.

Provresultaten är i stort sett desamma både för kvinnor och män vad gäller kursproven som gjordes på våren 2012. Skillnaderna är något större på kursproven i Svenska/svenska som andraspråk B och Svenska/svenska som andraspråk 1.

Indikator: Betygsresultat

Den genomsnittliga betygspoängen i gymnasieskolan var 14,0 av maximalt 20 poäng för samtliga elever som fick slutbetyg läsåret 2011/12. Det är i nivå med utfallet de senaste tio läsåren.

På kommunnivå varierade genomsnittspoängen med mellan 3,2 och 15,7 mellan kommunerna, vilket innebär att spridningen har ökat jämfört med föregående år. En förklaring till skillnaden mellan kommuner är att de har olika programutbud och att den genomsnittliga betygsnivån skiljer sig mellan olika program.

Det fanns också könsskillnader i betygsresultaten. Läsåret 2011/12 var genomsnittspoängen för kvinnor 14,7 poäng och för män 13,3 poäng, vilket är i paritet med betygsnivån fem år tidigare. Kvinnor med svensk bakgrund hade i genomsnitt 14,9 poäng medan kvinnor med utländsk bakgrund hade 13,8 poäng. Motsvarande för män var 13,4 respektive 12,5 poäng.

Liksom när det gäller resultaten på de nationella proven var kursbetygen bättre i svenska och engelska än i matematik. Samtidigt är kursbetygen i engelska, matematik och svenska som är obligatoriska för alla program högre än nivån enligt de nationella proven. Det är dock viktigt att notera att det inte är samma elever som gjort de nationella proven som fått slutbetyg. Många elever gör de nationella proven i den inledande kursen i ämnet under den första eller andra årskursen i gymnasieskolan.

Av alla elever som fick slutbetyg våren 2012 hade 40 procent läst utökat program, dvs. läst fler kurser än vad som ingick i deras fullständiga program. Detta var i nivå med andelen 2011 (42 procent), vilket var en kraftig ökning jämfört med 2009 då andelen var 23 procent. Samtidigt har andelen elever med slutbetyg som läst reducerat program, dvs. som på grund av studiesvårigheter har befriats från undervisningen i en eller flera kurser, fortsatt att sjunka och minskade från 2,6 procent 2009 till 0,3 procent 2012.

Indikator: Andel elever med slutbetyg inom tre år

Utbildningen i gymnasieskolan pågår normalt under tre år. Av de som började i gymnasieskolan hösten 2009 hade knappt 69 procent fått slutbetyg våren 2012, dvs. efter tre år. Andelen elever som fått slutbetyg inom tre års studier i gymnasieskolan har varit i stort sett oförändrad under de senaste nio åren. Kvinnor som började hösten 2009 fick slutbetyg inom tre år i högre grad än män, knappt 72 procent jämfört med drygt 66 procent. Elever på studieförberedande program fick slutbetyg i högre grad än elever som gått yrkesinriktade program. Av de elever som började på ett individuellt program 2009 hade endast 1,8 procent fått slutbetyg från något program efter tre år. Av nybörjarna i gymnasieskolan 2008 studerade 10 procent på ett individuellt program.

Det finns ännu inga uppgifter om hur många av nybörjarna 2009 som har fått slutbetyg inom fyra år, dvs. senast våren 2013. Av nybörjarna 2007 fick dock 68,3 procent slutbetyg inom tre år och 76,0 procent inom fyra år och 77,5 procent inom fem år.

Inom EU finns målsättningen att andelen unga i åldern 18–24 år som lämnat skolan i förtid och som inte är i utbildning ska vara maximalt 10 procent 2020. Sveriges nationella målsättning är att andelen ska vara mindre än 10 procent.

Indikator: Andel elever som uppnått högskolebehörighet på grundläggande nivå inom tre år

Av alla elever som började i gymnasieskolan hösten 2009 hade 61,4 procent uppnått grundläggande högskolebehörighet inom tre år, vilket är samma resultat som för föregående elevkull och i nivå med utfallet den senaste femårsperioden. Kvinnor uppvisar ett bättre resultat än män, då knappt 66 procent uppnådde högskolebehörighet inom tre år att jämföra med 57 procent av männen. Elever med utländsk bakgrund lyckades i lägre grad än övriga elever att uppnå högskolebehörigheten, 41 procent jämfört med 66 procent.

Av nybörjarna på studieförberedande program 2009 uppnådde 75 procent grundläggande högskolebehörighet inom tre år. Motsvarande andel av nybörjarna på yrkesinriktade program var 60 procent. Elever på bygg-, energi- och hantverksprogrammen uppnådde grundläggande högskolebehörighet i högre grad än elever på det studieförberedande estetiska programmet.

Av de totalt knappt 97 000 elever som fick ett slutbetyg från gymnasieskolan våren 2012, oavsett hur länge de gått i gymnasieskolan, uppnådde 86,7 procent grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Det är en liten minskning jämfört med läsåret före och även lägre än elevkullen fem år tidigare. Bland kvinnorna var andelen högskolebehöriga 90,1 procent och bland männen 83,3 procent.

Sammantaget hade 64 procent av rikets invånare som fyllde 20 år under 2012 uppnått grundläggande högskolebehörighet inom gymnasieskolan, en andel som varierade med mellan 40 och 81 procent mellan kommunerna. Andelen 20-åringar med grundläggande högskolebehörighet har varit relativt oförändrad under den senaste femårsperioden.

Det förekommer skillnader i resultat mellan könen inom respektive nationellt program. Bland nybörjarna 2009 har kvinnor i högre utsträckning än män nått grundläggande behörighet till universitets- och högskolestudier. Detta gäller för samtliga program med undantag för energiprogrammet och omvårdnadsprogrammet. Där har män i större utsträckning än kvinnor nått grundläggande behörighet.

Indikator: Övergång från preparandutbildning och programinriktat individuellt val till nationella program på gymnasieskolan

Hösten 2011 började 1 900 elever i år 1 på preparandutbildning och 2 100 på programinriktat individuellt val som nybörjare i gymnasieskolan. Av eleverna på preparandutbildning hade 78 procent bytt program hösten 2012. Motsvarande andel för elever på programinriktat individuellt val var 45 procent.

Personalens behörighet och utbildning

Indikator: Andel av personalen i förskola och fritidshem som har pedagogisk högskoleutbildning

Andelen av personalen i förskolan som har pedagogisk högskoleutbildning har ökat till 53,5 procent 2012 från 52,1 procent för fem år sedan. Andelen kvinnor med pedagogisk högskoleexamen (54 procent) var högre än andelen män (46 procent).

I fritidshemmen har andelen med pedagogisk högskoleutbildning minskat från 57,9 procent 2007 till 53,5 procent 2012. Av dem som arbetade i fritidshemmen var de två största grupperna personal med fritidspedagogexamen (27 procent) och med förskollärarexamen (16 procent). Övriga som arbetade i fritidshemmen var bl.a. lärare och fritidsledare. Andelen kvinnor med pedagogisk högskoleexamen var högre (57 procent) än andelen män (42 procent).

Indikator: Andel av lärarna i obligatoriska skolformer samt förskoleklass som har pedagogisk högskoleexamen

Andelen lärare i de obligatoriska skolformerna samt förskoleklassen som har pedagogisk högskoleexamen har ökat jämfört med fem år tidigare i samtliga skolformer utom i grundsärskolan där den har minskat. Utvecklingen över tid har dock varit olika i de olika skolformerna. Störst har ökningen varit i specialskolan där andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen har ökat med knappt 5 procentenheter, till 84,8 procent 2012 från 79,9 procent för fem år sedan. Andelen lärare i specialskolan med specialpedagogisk högskoleexamen var 27,6 procent 2012, vilket är en minskning med drygt 8 procentenheter jämfört med för fem år sedan.

Även i grundsärskolan har andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen minskat det senaste året. I grundskolan har andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen ökat med 1,4 procentenheter de senaste fem åren, från 84,9 läsåret 2007/08 till 86,3 procent läsåret 2012/13.

Såväl i grundskolan som i grundsärskolan hade kvinnorna pedagogisk högskoleexamen i högre utsträckning än männen. I grundskolan var det 89 procent av kvinnorna och 78 procent av männen som hade en pedagogisk

högskoleexamen medan motsvarande andel i grundskolan var 84 procent respektive 79 procent. Motsvarande uppgifter saknas för lärare i specialskolan och förskoleklassen.

Indikator: Andel av lärarna i gymnasieskolan samt gymnasieskolan som har pedagogisk högskoleexamen

Bland de tjänstgörande lärarna i gymnasieskolan (omräknade till heltidstjänster) har andelen med pedagogisk högskoleexamen ökat kontinuerligt den senaste femårsperioden, från 72 procent läsåret 2008/09 till 75,1 procent läsåret 2012/13. Av lärarna i allmänna ämnen hade 76,4 procent pedagogisk högskoleexamen läsåret 2012/13 medan motsvarande andel för lärarna i yrkesämnena var 59,5 procent. Bland kvinnliga lärare var andelen med pedagogisk högskoleexamen 83,3 procent och bland manliga lärare 71,8 procent. Mer än 90 procent av speciallärarna eller specialpedagogerna, lärarna i barn- och ungdomsämnena samt lärarna i samhällsorienterande ämnen hade en pedagogisk högskoleexamen. Mindre än 50 procent av lärarna i fordonstekniska ämnen och bygg- eller anläggningstekniska ämnen hade en pedagogisk högskoleexamen. Det fanns även skillnader mellan huvudmän. Av lärarna anställda i kommuner hade 79,4 procent pedagogisk högskoleexamen läsåret 2011/12. Motsvarande andel för de enskilda huvudmännen var 61,6 procent.

Inom gymnasieskolan var andelen tjänstgörande lärare med pedagogisk högskoleexamen (omräknat till heltidstjänster) 77 procent hösten 2012, vilket är en minskning med drygt 2 procentenheter jämfört med föregående läsår. Av lärarna anställda i kommuner hade 79,6 procent pedagogisk högskoleexamen läsåret 2012/13. Motsvarande andel för de enskilda huvudmännen var 59,0 procent.

Internationella studier

Indikator: Resultat i internationella studier

Sverige deltar i ett antal storskaliga internationella studier och jämförelser när det gäller barn- och ungdomsutbildning. Resultat redovisas när en ny studie presenterats sedan föregående års budgetproposition.

Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS)

I studien Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS) undersöks kunskaperna i matematik och naturvetenskap hos elever i årskurs 4 och årskurs 8. Studien genomförs vart fjärde år, senast 2011. Resultaten från TIMSS 2011 visar att svenska fjärdeklassares kunskaper i naturvetenskap har förbättrats sedan 2007 och ligger nu över EU/OECD-genomsnittet. Resultatförbättringen i naturvetenskap är den första som går i motsatt riktning i förhållande till den trend av resultatförsämringar i internationella undersökningar som har observerats sedan mitten av 1990-talet.

För årskurs 8 kan inte någon motsvarande resultatförbättring skönjas. De svenska åttondeklassarna presterar på samma sätt som 2007, fortfarande under genomsnittet för EU/OECD i naturvetenskap. När det gäller matematik visar de svenska eleverna i årskurs 4 och 8 ett lägre resultat i studien jämfört med genomsnittet för elever i EU/OECD-länderna. Resultaten för eleverna i årskurs 4 är oförändrade jämfört med 2007. De svenska resultaten för årskurs 8 har försämrats markant sett över perioden 1995 till 2011, även om försämringstakten har avtagit efter 2003. I matematik och naturvetenskap lär sig också svenska elever mindre mellan årskurs 4 och 8 jämfört med andra jämförbara länder. I likhet med TIMSS-mätningen 2007 är spridningen i svenska elevers matematikresultat i både årskurs 4 och 8 förhållandevis låg i ett internationellt perspektiv, medan spridningen i naturvetenskap ligger på samma nivå som EU/OECD-genomsnittet. De svenska flickorna och pojkarna presterar i genomsnitt lika bra i såväl naturvetenskap som matematik.

Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS)

Studien Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS) jämför läsförmågan hos elever i årskurs 4. Studien genomförs vart femte år, senast 2011. Resultatet av studien visar att de svenska eleverna presterar bättre än genomsnittet i de EU/OECD-länder som deltog. Sett över det senaste decenniet har dock läsförmågan bland de svenska eleverna försämrats. Försämringen i PIRLS 2011 beror främst på att eleverna har blivit sämre på att läsa faktatexter. Vidare läser flickor bättre än pojkar, men flickornas resultat har försämrats mer än pojkarnas. Elever med välutbildade föräldrar presterar bättre än elever som har föräldrar med lägre utbildning.

Anslag och bemyndiganden för barn- och ungdomsutbildning

Regeringen föreslår elva anslag för barn- och ungdomsutbildning för 2014 om sammanlagt ca 9 miljarder kronor. Det största anslaget är 1:7 *Max-taxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.*, som enligt förslaget omfattar närmare hälften av de föreslagna medlen. Anslaget används för statsbidrag till de kommuner som tillämpar maxtaxa för kvalitetssäkrande åtgärder inom förskolan, fritidshemmet och annan pedagogisk verksamhet.

Det finns fyra förvaltningsanslag: 1:1 *Statens skolverk*, 1:2 *Statens skolinspektion*, 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* och 1:4 *Sameskolstyrelsen*. De två sistnämnda myndigheterna har även intäkter från avgiftsbelagd verksamhet. Socialdemokraterna och Miljöpartiet föreslår högre belopp på anslaget 1:1 *Statens skolverk*.

Övriga sju anslag är transfereringsanslag som används för att finansiera olika statliga insatser eller betala ut statsbidrag i olika syften. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet föreslår ytterligare medel till anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*. Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna föreslår ett högre belopp till anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.* Miljöpartiet föreslår ytterligare medel till anslaget 1:8 *Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.* Socialdemokraterna föreslår ett högre belopp på anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal*. Sverigedemokraterna föreslår att det ska tillföras medel till ett nytt anslag kallat 5:4 *Satsning på grund- och gymnasieskolan*.

Inga motioner har väckts med anledning av regeringens förslag till anslagsbelopp för 2014 för anslagen 1:2 *Statens skolinspektion*, 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* och 1:4 *Sameskolstyrelsen* 1:6 *Särskilda insatser inom skolområdet*, 1:9 *Bidrag till svensk undervisning i utlandet* och 1:11 *Bidrag till vissa studier*.

Regeringen föreslår bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för tre anslag, 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*, 1:6 *Särskilda insatser inom skolområdet* och 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal*. Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till bemyndiganden. Anslagsförslagen i propositionen och motionerna redovisas i bilaga 2 till betänkandet.

1:1 Statens skolverk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 459 878 000 kronor till anslaget 1:1 *Statens skolverk* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S) och 2 (MP).

Propositionen

Anslaget används för Skolverkets förvaltningsutgifter.

Regeringens föreslår att riksdagen anvisar 459 878 000 kronor till anslaget 1:1 *Statens skolverk* för budgetåret 2014.

Gymnasieskolan

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 5 miljoner kronor 2014 för att utveckla kursproven i provbanken (kurserna Engelska 7 och Historia 1). Inom ramen för den s.k. provbanken för gymnasieskolan tillhandahåller Skolverket olika kursprov som håller samma kvalitet som de obligatoriska nationella proven.

För arbete med samordning och utveckling av insatser avseende den gymnasiala yrkesutbildningen och yrkesintroduktionsavtal föreslås att anslaget ökas med 2 miljoner kronor 2014 och att anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* minskas med motsvarande belopp.

För att genomföra en informationskampanj om den gymnasiala yrkesutbildningen med elever i grundskolan som målgrupp föreslås att anslaget ökas med 5 miljoner kronor 2014 och att anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* minskas med motsvarande belopp.

För att förbättra uppföljningen av yrkesutbildningen och elevernas etablering på arbetsmarknaden föreslår regeringen att anslaget ökas med 7 miljoner kronor 2014 och att anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen avser att presentera en ungdomspolitisk proposition under 2014 med förslag som syftar till att förbättra register, statistik och uppföljningen av det kommunala informationsansvaret för ungdomar som inte har fyllt 20 år och som inte genomfört eller har fullföljt en gymnasieutbildning. Satsningar sker huvudsakligen inom anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* som ökas med 5 miljoner kronor under 2014. Regeringen föreslår att anslaget ökas med 1 miljon kronor 2014 för arbete med vägledning och statistik för att stärka uppföljningen av det kommunala informationsansvaret.

Kommunala vuxenutbildningen

För arbete med konstruktion och insamling av prov till följd av införandet av obligatoriska nationella prov inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå föreslår regeringen att anslaget ökas med 12 miljoner kronor 2014.

Regeringens satsningar på fler utbildningsplatser inom kommunernas vuxenutbildning medför en ökad arbetsbelastning för Skolverket. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 3 miljoner kronor 2014.

För arbete till följd av införande av aktivitetskrav i den kommunala vuxenutbildningen föreslås att anslaget ökas med 1 miljon kronor 2014. Bakgrunden är att regeringen anser att det finns behov av att öka genomströmningen inom kommunal vuxenutbildning (komvux).

Dimensionering av lärar- och förskollärarytbildning

Regeringen föreslår att det anvisas 3 miljoner kronor 2014 för ett uppdrag till Skolverket att i samarbete med Universitets- och högskolerådet ta fram en prognos om arbetsmarknadens behov av olika lärarkategorier och tillgången till lärare. Finansiering föreslås ske genom att anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* minskas med motsvarande belopp.

Informationssystem för skolor

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 4,5 miljoner kronor 2014 för att utveckla ett nytt informationssystem med utgångspunkt i Friskolekommitténs förslag (se SOU 2013:56).

Anmälningsskyldighet – missförhållanden inom skolväsendet

I budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1) beräknade regeringen att anslaget 1:2 *Statens skolinspektion* skulle ökas med 1 miljon kronor fr.o.m. 2013 till följd av en ökad ärendemängd i och med införandet av en anmälningsskyldighet när det gäller missförhållanden inom skolväsendet. Eftersom anmälningsskyldigheten inte bedöms träda i kraft 2014 föreslås att 1 miljon kronor ska överföras till anslaget från anslaget 1:2 *Statens skolinspektion* 2014 för att möjliggöra vissa eventuella förberedande insatser.

Pris- och löneomräkning

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 6 040 000 kronor (1,4 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub567 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 1 i denna del föreslås en ökning av anslaget med 10 miljoner kronor.

Enligt motionärerna ska medlen användas till att ta fram en plan för att utöka skolplikten till 18 års ålder genom att göra gymnasieskolan obligatorisk. Motionärerna framhåller att den svenska arbetsmarknaden kräver gymnasieutbildning. För att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten ska unga ges den kompetens som krävs för att klara sig på arbetsmarknaden.

Även i kommittémotion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 3 och i motion 2013/14:Ub273 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 3 begärs att gymnasieskolan ska vara obligatorisk eftersom det enligt motionärerna är nödvändigt mot bakgrund av samhällsutvecklingen.

I kommittémotion 2013/14:Ub430 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget höjs med totalt 130 miljoner kronor. Motionärerna anser att 30 miljoner kronor ska stödja frivilligorganisationer som erbjuder läxhjälp för att jämna ut de skillnader som regeringens politik leder till. Motionärerna anser att det inte ska vara föräldrarnas ekonomiska situation som avgör om eleven får stöd för sitt lärande, och vill avskaffa möjligheterna att inom ramen för RUT göra avdrag för läxläsning. Motionärerna föreslår vidare att 100 miljoner kronor ska satsas på att stärka utbildning i svenska för invandrare (sfi) för att ge fler människor möjligheten att ta sig in på arbetsmarknaden och delta i det svenska samhället. Satsningen ska gå till mindre grupper, fler lärare, kompetensutveckling för lärare och till andra insatser som höjer kvaliteten. Alla elever som läser på

sfi ska också få möjlighet att läsa klart, även vid avbrott för föräldraledighet eller sjukdom. Satsningen avser medel som motionärerna anser ska flyttas från utgiftsområde 13 till utgiftsområde 16.

Utskottets ställningstagande

Anslaget 1:1 *Statens skolverk* används uteslutande för Skolverkets förvaltningsutgifter. Utskottet anser att den ordningen ska bestå.

När det gäller frågan om att förlänga skolplikten till 18 års ålder bedömer utskottet att frågan har sin utgångspunkt i att det behövs insatser för att unga utan gymnasieutbildning ska klara sig på arbetsmarknaden. Utskottet vill inledningsvis peka på att kommunerna enligt 29 kap. 9 § skollagen (2010:800) är skyldiga att löpande hålla sig informerade om hur de ungdomar i kommunen som har fullgjort sin skolplikt men som inte fyllt 20 år är sysselsatta i syfte att kunna erbjuda dem lämpliga individuella åtgärder (det s.k. kommunala informationsansvaret). Det kan vara fråga om studie- och yrkesvägledning, praktik, coachning eller andra verksamheter som syftar till att hjälpa individen vidare till arbete eller studier (se prop. 2009/10:165 s. 451 f.). Utskottet vill uppmärksamma att regeringen för närvarande bereder de förslag som har lämnats i delbetänkandet *Ungdomar utanför gymnasieskolan* – ett förtydligat ansvar för stat och kommun (SOU 2013:13). Regeringen avser att presentera en ungdomspolitisk proposition 2014 med förslag som syftar till att förbättra register, statistik och uppföljningen av det kommunala informationsansvaret för ungdomar som inte har fyllt 20 år och som inte genomfört eller har fullföljt en gymnasieutbildning. Med anledning av förslagets kommande effekter på kommunal verksamhet föreslår regeringen att statens bidrag till kommunerna ökas genom att anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* inom utgiftsområde 25 tillförs ytterligare 5 miljoner kronor under 2014. Regeringen föreslår även att anslaget 1:1 *Statens skolverk* ökas med 1 miljon kronor 2014 för arbete med vägledning och statistik för att stärka uppföljningen av det kommunala informationsansvaret samt att anslaget 1:2 *Statens skolinspektion* ökas med 500 000 kronor 2014 för ett uppdrag till Skolinspektionen att vidta förberedelser för kvalitetsgranskning av kommunernas insatser för de ungdomar som omfattas av det kommunala informationsansvaret.

När det gäller frågan om att förstärka sfi vill utskottet framhålla att regeringen i december 2012 beslutade att ett statsbidrag som beräknas omfatta 50 miljoner kronor per år under 2013–2015 får lämnas till anordnare av utbildning i svenska för invandrare (sfi) eller motsvarande utbildning för insatser som bidrar till höjd kvalitet i, och ökad individanpassning av, utbildningen. Ansökan om statsbidrag ges in till Skolverket som beslutar och betalar ut bidraget.

Utskottet kan konstatera att Sfi-utredningen (U 2011:05) överlämnade sitt betänkande Svenska för invandrare – valfrihet, flexibilitet och individanpassning (SOU 2013:76) till Utbildningsdepartementet i oktober 2013.

Enligt utredningens förslag ska sfi bli mer flexibel och bättre anpassad till enskilda elevers förutsättningar och behov och eleverna ska få möjlighet att själva välja utbildningsanordnare i både sfi och komvux. Sfi föreslås upphöra som egen skolform och i stället bli en del inom komvux vid sidan av grundläggande vuxenutbildning och gymnasial vuxenutbildning. Utskottet anser att beredningen av ärendet bör inväntas.

När det gäller frågan om stöd till frivilligorganisationer som erbjuder läxhjälp och om att avskaffa RUT-avdraget för läxhjälp hänvisar utskottet till de skäl som utskottet redovisar i sitt ställningstagande beträffande anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*.

Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna 2013/14:Ub273 (S) yrkande 3, 2013/14:Ub430 (MP) yrkande 1, 2013/14:Ub567 (S) yrkande 1 i denna del och 2013/14:Ub571 (S) yrkande 3.

1:2 Statens skolinspektion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 371 110 000 kronor till anslaget 1:2 *Statens skolinspektion* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för Skolinspektions förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för verksamhetsutgifter för Barn- och elevombudet samt Skolväsendets överklagandenämnd.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 371 110 000 kronor till anslaget 1:2 *Statens skolinspektion* för budgetåret 2014.

Regeringen föreslår att anslaget ökas med 3,5 miljoner kronor 2014 för att säkra en effektiv hantering av det ökande antalet ansökningar om övertagande av fristående skolor och för att förbättra analysen av fristående skolors förutsättningar att bedriva en god och fungerande verksamhet m.m.

Regeringen bereder för närvarande de förslag som har lämnats i delbetänkandet Ungdomar utanför gymnasieskolan – ett förtydligt ansvar för stat och kommun (SOU 2013:13). Regeringen avser att ge Skolinspektionen i uppdrag att vidta förberedelser för en kvalitetsgranskning av kommunernas insatser för de ungdomar som omfattas av det kommunala informationsansvaret. För att genomföra detta uppdrag föreslår regeringen att anslaget ökas med 500 000 kronor 2014. (Se även under anslaget 1:1 *Statens skolverk*.)

För arbete till följd av införande av aktivitetskrav i den kommunala vuxenutbildningen föreslås att anslaget ökas med 500 000 kronor 2014.

I budgetpropositionen för 2012 beräknade regeringen att anslaget 1:2 *Statens skolinspektion* skulle ökas med 1 miljon kronor fr.o.m. 2013 till följd av en ökad ärendemängd i och med införandet av en anmälningsskyldighet när det gäller missförhållanden inom skolväsendet. Anmälningsskyldigheten bedöms inte träda i kraft 2014. Regeringen föreslår därför att anslaget minskas med 1 miljon kronor 2014 och att anslaget 1:1 *Statens skolverk* ökas med motsvarande belopp.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 9 698 000 kronor (2,7 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

1:3 Specialpedagogiska skolmyndigheten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 689 449 000 kronor till anslaget 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för Specialpedagogiska skolmyndighetens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för myndighetens verksamhet, produktionsstöd för läromedelsframställning och visst internationellt samarbete.

Delar av Specialpedagogiska skolmyndighetens verksamhet är avgiftsfinansierad. Myndigheten disponerar intäkter från tillgängliggörande av läromedel och från ersättning från kommuner för elever i specialskola. Det ekonomiska målet för denna del av verksamheten är att intäkterna delvis ska täcka kostnaderna.

Myndigheten disponerar även intäkter från kommuner för elever i förskoleklass och fritidshem vid en skolenhet med specialskola samt från Folkbildningsrådet för administration av förstärkningsbidrag till folkhögskolor. Det ekonomiska målet för denna del av verksamheten är full kostnadstäckning. Kostnader som inte finansieras med avgiftsintäkter ska finansieras från detta anslag.

Myndigheten ansvarar för specialpedagogiskt stöd samt för utbildning i specialskolan och i förskoleklass och fritidshem vid en skolenhet med specialskola.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 689 449 000 kronor till anslaget 1:3 *Specialpedagogiska skolmyndigheten* för budgetåret 2014.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 19 097 000 kronor (2,8 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

1:4 Sameskolstyrelsen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 33 076 000 kronor till anslaget 1:4 *Sameskolstyrelsen* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för Sameskolstyrelsens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för Sameskolstyrelsens verksamhet.

Sameskolstyrelsens uppgift är att ge samiska barn en utbildning med samisk inriktning och att bidra till att bevara och utveckla det samiska språket. Sameskolstyrelsen är huvudman för sameskolorna samt för förskoleklass och fritidshem vid en skolenhet med sameskola. Sameskolstyrelsen får efter avtal med en kommun ta över ansvaret för kommunens uppgifter inom förskolan.

Delar av Sameskolstyrelsens verksamhet är avgiftsfinansierad. Avgifterna avser ersättning från kommuner för elever i sameskola samt förskoleklass och fritidshem vid en skolenhet med sameskola. Ersättningens storlek ska beräknas efter samma grunder som elevens hemkommun tillämpar vid fördelning av resurser i sin egen grundskola, förskoleklass eller fritidshem. Dessutom avser avgifterna intäkter från kommuner för vilka Sameskolstyrelsen efter avtal bedriver samisk förskola. Intäkterna disponeras av myndigheten. Det ekonomiska målet är att intäkterna delvis ska täcka kostnaderna för verksamheten. Kostnader som inte finansieras med avgiftsintäkter ska finansieras från detta anslag.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 33 076 000 kronor till anslaget 1:4 *Sameskolstyrelsen* för budgetåret 2014.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 1 785 000 kronor (2,9 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 2 708 302 000 kronor till anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16.

Vidare bemyndigar riksdagen regeringen att under 2014 för det aktuella anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 608 000 000 kronor 2015 och 2016.

Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 2 (MP) och 4 (V).

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för att främja utveckling av skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet. Anslaget får även användas för utgifter för svenskt deltagande i internationella studier och tävlingar på utbildningsområdet. Dessutom får anslaget användas för utgifter för administration, uppföljning och utvärdering av uppdrag och satsningar, utredningar samt statsbidrag och stipendier. Anslaget får vidare användas för förvaltningsutgifter avseende den nya myndighet som ska ha i uppdrag att systematiskt väga samman och sprida forskningsresultat som bidrar till ökad kunskap om vetenskapligt väl underbyggda och effektiva metoder och arbetssätt i skolväsendet för ökad målfyllelse och förbättrade kunskapsresultat, och som regeringen avser att inrätta under 2014.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 708 302 000 kronor till anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* för budgetåret 2014.

Läs- och skrivutveckling samt kunskaper i matematik

Regeringen har för avsikt att ge Skolverket i uppdrag att utarbeta och implementera ett tydligt och konkret bedömningsstöd för uppföljning av elevernas läs- och skrivutveckling samt kunskaper i matematik. Regeringen föreslår att det anvisas 2 miljoner kronor för ändamålet 2014.

För att genomföra en kompetensutvecklingsinsats inom läs- och skrivutveckling för i första hand lärare som undervisar i svenska föreslår regeringen att det avsätts 15 miljoner kronor för 2014.

Garanterad undervisningstid

Regeringen konstaterar att de uppföljningar av den garanterade undervisningstiden som gjorts av både Skolverket och Skolinspektionen visar på problem i både grund- och gymnasieskolan. Enligt regeringen finns det indikationer på att eleverna i grundskolan inte alltid får den garanterade undervisningstid de har rätt till enligt skollagen (2010:800). För att ta fram förslag till en stadielindad timplan i grundskolan och se över hur en starkare styrning av undervisningstiden i gymnasieskolan kan utformas föreslår regeringen att det anvisas 2 miljoner kronor för 2014.

Läxhjälp

Regeringen föreslår att ska införas ett tidsbegränsat statsbidrag till huvudmännen för att anordna läxhjälp, och avsätter 12 miljoner kronor 2014 för ändamålet. Dessutom föreslår regeringen att det avsätts 4 miljoner kronor 2014 för att ge ideella läxhjälpföreningar möjlighet att söka statsbidrag för sina verksamheter.

Undervisning under skollov

För att öka måluppfyllelsen föreslår regeringen att ett statsbidrag för anordnande av undervisning under skolloven införs. Fokus bör vara på elever i årskurs 6–9 som riskerar att inte nå kunskapskraven. Regeringen föreslår att det avsätts 78 miljoner kronor för 2014.

Nyanländas skolresultat

För att stärka nyanländas skolresultat avser regeringen att utöka försöksverksamheten med utökad undervisningstid i ämnet svenska till att utöver årskurs 6–9 även omfatta årskurs 1–5. Regeringen föreslår att 45 miljoner kronor avsätts för 2014.

Kursplaner för nationella minoritetsspråk

Regeringen vill stärka de fem nationella minoritetsspråkens ställning och avser att ge Skolverket i uppdrag att ta fram förslag till kursplaner på nybörjarnivå för de nationella minoritetsspråken inom ramen för ämnet modersmål. Regeringen föreslår att det avsätts 2 miljoner kronor 2014 för ändamålet. Finansiering föreslås ske genom att anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* minskas med motsvarande belopp.

Lärare och rektorer

Regeringen föreslår att det avsätts 5 miljoner kronor 2014 för att förändringar som görs i skolans regelverk i syfte att minska lärarnas administrativa börda bör åtföljas av särskilda implementeringsinsatser.

För att utöka den påbörjade karriärstegsreformen för lärare föreslår regeringen att det avsätts 377 miljoner kronor 2014.

Regeringen avser att tillsätta en utredning för att analysera rektorenas arbetssituation och hur rektorenas ansvar och befogenheter samt pedagogiska ledarskap kan stärkas. Regeringen föreslår att 2 miljoner kronor avsätts för ändamålet 2014.

Handläggningen av lärarlegitimationen

För att Skolverket ska kunna bibehålla tillräcklig handläggarkapacitet samt genomföra it-utveckling och beslutade förändringar när det gäller hanteringen av legitimation för lärare och förskollärare föreslår regeringen att det avsätts 146 miljoner kronor 2014. Finansiering sker delvis genom att anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* minskas med 77 miljoner kronor 2014.

Fjärde tekniskt år i gymnasieskolan

Regeringen avser att i en proposition till riksdagen föreslå att försöksverksamheten med ett fjärde tekniskt år inom gymnasieskolan (T4) permanentas fr.o.m. höstterminen 2015. För detta ändamål beräknar regeringen 39 miljoner kronor för 2015, 95 miljoner kronor för 2016 och 122 miljoner kronor för 2017, exklusive studiestöd.

För att finansiera ökade utgifter för studiehjälp till följd av att möjligheten att läsa ett fjärde år på gymnasieskolans teknikprogram permanentas, beräknas det aktuella anslaget minskas med 12 miljoner kronor 2015, 15 miljoner kronor 2016 och 18 miljoner kronor 2017. Anslaget 1:1 *Studiehjälp*, som förts upp inom utgiftsområde 15 Studiestöd, beräknas öka med motsvarande belopp.

Det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) och yrkesintroduktion

För att kunna erbjuda fler unga personer yrkesintroduktionsanställningar har arbetsmarknadens parter, utöver ett direkt ekonomiskt stöd, efterfrågat stödstrukturer för att bättre kunna handleda unga på arbetsplatsen. Regeringen anser att branschernas arbetsgivar- och arbetstagarparter bör erbjudas stöd i syfte att utveckla stödstrukturer för handledning och lärande på arbetsplatsen inom respektive bransch och föreslår att anslaget ökas med 24 miljoner kronor 2014 för ändamålet.

För att finansiera utgifter för arbete med samordning och utveckling av insatser avseende den gymnasiala yrkesutbildningen och yrkesintroduktionsavtal föreslås att anslaget minskas med 2 miljoner kronor 2014 och att anslaget 1:1 *Statens skolverk* ökas med motsvarande belopp.

Regeringen bedömer att fler branscher bör kunna ta fram material för utbildning och på olika sätt stödja arbetsgivare som tar emot elever för det arbetsplatsförlagda lärandet (APL). Regeringen föreslår att det ska införas ett utvecklingsstöd till branscherna och ett ökat nationellt samarbete för att utveckla APL och avsätter 13 miljoner kronor 2014 för ändamålet.

För att finansiera utgifter för arbete med en informationskampanj om yrkesutbildning föreslås att anslaget minskas med 5 miljoner kronor 2014 och att anslaget 1:1 *Statens skolverk* ökas med motsvarande belopp.

För att finansiera utgifter för förbättrad uppföljning av yrkesutbildningen och elevernas etablering på arbetsmarknaden föreslår regeringen att anslaget minskas med 7 miljoner kronor 2014 och att anslaget 1:1 *Statens skolverk* ökas med motsvarande belopp.

Läringsutbildning

I tidigare budgetpropositioner har det beräknats att det ska tillföras medel för anordnarbidrag till de arbetsplatser som tar emot gymnasielärningar. Då antalet lärningar bedöms bli betydligt färre än vad som har prognostiserats avser regeringen att kommande år använda de medel som inte bedöms ha förbrukats även för andra insatser för att öka den gymnasiala yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft. För att stimulera att läringsutbildning anordnas i högre omfattning föreslås att 30 miljoner kronor avsätts 2014.

För att öka kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet föreslår regeringen att arbetsgivaren ska kunna få ytterligare 10 000 kronor per lärning och år under förutsättning att lärningens handledare har deltagit i en av Skolverket godkänd handledarutbildning. För höjt anordnarbidrag till arbetsgivare föreslås att 97 miljoner kronor avsätts 2014.

För att finansiera utgifter för kostnadsersättning till lärningar föreslår regeringen att anslaget minskas med 52,9 miljoner kronor 2014 och att anslaget 1:1 *Studiehjälp* som förts upp inom utgiftsområde 15 Studiestöd ökas med motsvarande belopp. Vidare föreslår regeringen att anslaget minskas med 4,1 miljoner kronor 2014 och att anslaget 1:6 *Centrala studiemedelsnämnden* som förts upp inom utgiftsområde 15 ökas med motsvarande belopp för hantering av kostnadsersättningen.

Informationsinsatser

För informationsinsatser när det gäller felaktigt mottagande i grund- och gymnasiesärskolan föreslår regeringen att det avsätts 2 miljoner kronor för 2014. Finansiering föreslås ske genom att anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att det avsätts 5 miljoner kronor 2014 för den informationskampanj som syftar till att göra lärar- och förskolläraryrkena och lärar- och förskolläraryrkesutbildningarna mer attraktiva.

Pris- och löneomräkning

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 2 227 000 kronor (0,14 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Skolverket behöver kunna sluta ekonomiska avtal inom ramen för sitt utvecklingsarbete samt för arbetet med det s.k. Teknicsprånget, internationella studier, det s.k. Matematiklyftet, de s.k. karriärtjänsterna och yrkesutbildningen. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för det aktuella anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 608 000 000 kronor 2015 och 2016.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub567 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 1 i denna del begärs att anslaget tillförs ytterligare 310 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att 50 miljoner kronor avsätts 2014 för att förstärka skolans studie- och yrkesvägledning och framhåller att det finns stora skillnader i landet i fråga om tillgången till studie- och yrkesvägledning.

Motionärerna föreslår att det avsätts 50 miljoner kronor 2014 för att förlänga skolplikten under sommaren för de elever som inte når målen i grundskolan. Under sommaren ska enligt förslaget elever i årskurserna 6–9 ges utökad undervisningstid upp till 20 dagar. Dessutom vill motionärerna investera 100 miljoner kronor 2014 för att höja resultaten i de 50 skolor där uppemot hälften av eleverna inte når behörighet till gymnasiet. Motionärerna anser att Skolverket ska få i uppdrag att utforma ett redovisningssystem för resurserna som knyter ihop resursanvändning med tillgänglig forskning om olika insatsers effekt. Skolverket föreslås även få i uppdrag att fördela ett stimulansbidrag för att elever i grundskolan ska erbjudas läxhjälp. Motionärerna föreslår att anslaget ökas med 10 miljoner kronor 2014 till ett utvecklingsstöd för att introducera yrkescollege inom nya branscher. Yrkescollege innebär att arbetsgivarna aktivt deltar i utbildningens utformning, kvalitetssäkring och beslut om antalet utbildningsplatser. Arbetsgivarnas behov av rätt utbildad arbetskraft tillgodoses samtidigt som eleverna får tillgång till relevanta praktikplatser och efter avslutad utbildning är attraktiva på arbetsmarknaden.

I kommittémotion 2013/14:Ub569 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 10 begärs att Skolverket ska ges i uppdrag att fördela ökade resurser till 50 grundskolor där uppemot hälften av eleverna inte når behörighet till gymnasiet. I yrkande 11 begärs utökad undervisningstid under sommaren för elever i årskurserna 6–9. I yrkande 12 begärs läxhjälp i grundskolan för alla elever som behöver det och att RUT-avdraget för läxhjälp ska tas bort. I yrkande 20 föreslås att alla elever ska ha rätt till studie- och yrkesvägledning på sin skola, att studie- och yrkesvägledningen behöver tydliga nationella riktlinjer som definierar verksamheten och hur den ska bedrivas och att varje kommun ska ha en plan för studie- och yrkesvägledningsverksamheten. I kommittémotion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S)

yrkande 9 begärs att yrkesprogrammen ska utvecklas till yrkescollege och i motion 2013/14:Ub438 av Pia Nilsson m.fl. (S) yrkar motionärerna att insatserna av studie- och yrkesvägledare på högstadieskolorna ska förstärkas.

I kommittémotion 2013/14:Ub430 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del begärs en ökning av anslaget med 1 981 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att 850 miljoner kronor satsas på en strategi för lärarnas samlade kompetens- och löneutveckling. Enligt motionärerna är regeringens satsning på karriärvägar i skolväsendet ett steg i rätt riktning men anser att en sådan satsning måste omfatta hela skolväsendet inklusive förskolan och fritidshemmen. Motionärerna anser att varje lärare måste ges bättre utvecklingsmöjligheter och högre lön. Motionärerna satsar 110 miljoner kronor för att modersmålsundervisningen och ämnesundervisningen på modersmålet ska komma så många elever som möjligt till del. Studiehandledning på modersmålet, tvåspråkig ämnesundervisning och modersmålsundervisning måste enligt motionärerna öka i skolan så att fler elever får en chans att nå målen. Motionärerna anser att det inom ramen för yrkesutbildningen på gymnasiet bör införas en möjlighet att förlänga praktikperioden hos en arbetsgivare med två extra år. Den förlängda tiden ska motsvara en lärlingsperiod med en lön som är lägre än under en anställning. Motionärerna föreslår att 1 000 sådana platser ska inrättas och avsätter för ändamålet 131 miljoner kronor. Motionärerna satsar 200 miljoner kronor för att huvudmännen ska kunna anställa fler specialpedagoger. Motionärerna påpekar att det i Sverige ofta dröjer innan en elev med behov får tillgång till särskilt stöd och att stödet ibland uteblir helt. Motionärerna satsar 100 miljoner kronor på en utbyggd infrastruktur för it i skolan, samt på kompetensutveckling för skolans personal för att bättre integrera it-verktygen i det pedagogiska arbetet. Motionärerna satsar 200 miljoner kronor på läsutveckling i skolan som ska leda till att 10 000 lärare får möjlighet att utveckla sina didaktiska kunskaper och skapa förutsättningar för en positiv läsutveckling hos eleverna. Motionärerna vill också avsätta 100 miljoner kronor för att utbilda lärare och huvudmän i ordinationsrätt. Särskilt stöd behöver ges tidigt och därför behöver lärare ökade befogenheter att styra över vilket stöd som ska ges till elever, och hur resursfördelningen på skolan ska se ut. Motionärerna avsätter 50 miljoner kronor för att utbilda lärare i mänskliga rättigheter och antirasism och för att två lärare per skola ska få gå en fördjupningsutbildning. För att starta ett nationellt centrum för normkritik, jämställdhet och antirasism anslås 10 miljoner kronor. Motionärerna avsätter 150 miljoner kronor för Lärarlyftet III och konstaterar att det även fortsättningsvis bör finnas en möjlighet för lärare att komplettera och bredda sin behörighet. Motionärerna anslår 80 miljoner kronor till fortbildning i förskolan och konstaterar att regeringen konsekvent utelämnar förskolan i sina satsningar på skolväsendet. Rektorslyftet, Matematiklyftet och reformen om karriärvägar är enligt motionärerna exempel på detta.

I kommittémotion 2013/14:Ub565 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 1 begärs att det ska inrättas ett statsbidrag för elevernas läsutveckling. Skolans huvudmän ska ha möjlighet att låta lärare, samt i vissa fall även skolledare, ta del av fortbildning som syftar till att utveckla undervisningens didaktiska färdigheter. I yrkande 3 föreslår motionärerna att det inrättas ett statsbidrag för att förbättra tillgången till specialpedagogik eftersom den otillräckliga tillgången till specialpedagogik medför att vissa elever tidigt halkar efter i undervisningen. Huvudmännen ska få möjlighet att anställa fler specialpedagoger och speciallärare. I yrkande 4 föreslås en generell satsning på en utbyggd infrastruktur för it i skolan samt kompetensutveckling för skolans personal som syftar till att bättre integrera it-verktygen i det pedagogiska arbetet. I yrkande 9 begärs att det bör initieras ett arbete i syfte att säkerställa att framtidens lärare är kompetenta att driva jämställdhetsarbete och normkritiskt arbete som vilar på vetenskaplig grund. I yrkande 10 föreslås att Skolverket bör få i uppdrag att organisera ett systematiskt kompetensutvecklingsarbete för skolans personal avseende jämställdhet och normkritik.

I kommittémotion 2013/14:Ub576 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 9 begärs att det ska inrättas en ordinationsrätt för lärare eftersom läraren bör få mer att säga till om i beslutsprocessen när det gäller stödåtgärder. Med ordinationsrätten blir processen snabbare och fler elever får stöd i rätt tid. I yrkande 11 begärs att karriärtjänsterna ska vara öppna för lärare och pedagoger i förskola och fritidshem. I yrkande 18 begärs en fortsättning av Lärarlyftet mot bakgrund av att behovet av behörighetsgivande och kompletterande utbildning är stort.

I kommittémotion 2013/14:K394 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 1 begärs resurser för att genomföra ett lärarlyft i mänskliga rättigheter. Motionärerna anser att det är viktigt att alla lärare har gemensam kunskap så att de kan arbeta tillsammans mot rasism och främlingsfientlighet. I yrkande 2 föreslås att det ska tillföras resurser så att skolor kan utbilda lärare i normkritisk pedagogik. I yrkande 3 föreslår motionärerna att det ska inrättas ett nationellt resurscentrum för normkritisk pedagogik och metoder för att motverka extremintolerans. Enligt motionärerna behövs det ett resurscentrum där kompetens kring normkritisk, antirasistisk pedagogik kan samlas så att den blir lättillgänglig för kommuner och enskilda skolor.

I motion 2013/14:Ub215 av Peder Råberg m.fl. (MP) begär motionärerna att rätten till modersmålsundervisning ska utökas till hela grundskoletiden.

I motion 2013/14:Ub411 av Jabar Amin m.fl. (MP) begärs ett tillägg i skollagen (2010:800) som förpliktigar alla gymnasieskolor att erbjuda sina elever kostnadsfri och näringsrik mat.

I motion 2013/14:Ub564 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 1 vill motionärerna ge kommuner och andra förskoleaktörer möjlighet att minska gruppstorlekarna i förskolan, bl.a. genom att vidareutbilda barnskötare till förskollärare. I yrkande 3 föreslås att reformen om karriärtjänster även ska omfatta förskollärarna.

I motion 2013/14:C259 av Jan Lindholm (MP) yrkande 3 begär motionärerna att det ska utformas ett program för att åtgärda barns undermåliga arbetsmiljöer. Motionärerna pekar på att Miljöpartiet har avsatt medel i sin budget till de kommuner som tar tag i dessa problem och anser att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag på hur ett sådant program kan utformas och finansieras.

I partimotion 2013/14:Ub463 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 i denna del begärs att anslaget ska tillföras ytterligare 2 103 000 000 kronor.

Motionärerna föreslår en satsning om 1 miljard kronor på öronmärkta statsbidrag riktade till de skolor och elever som har de största behoven av mer resurser för att kunna nå målen, bl.a. för att anställa fler lärare och till stöd som bidrar till elevernas lärande och förbättrar deras möjligheter att nå kunskapsmålen. För att medlen ska få avsedd effekt bör Skolverket utvärdera hur de används och vilka resultat som uppnås med hjälp av dem. Anslaget föreslås ökas med 184 miljoner kronor för läxhjälp. Eleverna ska så långt som möjligt få de kunskaper de behöver inom ramen för den normala skoldagen. För att alla grundskolor ska kunna erbjuda eleverna kostnadsfri frukost i skolan föreslås att anslaget ökas med 800 miljoner kronor. Motionärerna vill även höja kvaliteten i skolbespisningarna och föreslår en ökning av anslaget med 50 miljoner kronor till att bygga om lokaler så att skolorna ska kunna laga maten på plats samt till utbildning av personalen. Anslaget föreslås ökas med 150 miljoner kronor till ett stimulansbidrag för att stärka rätten till studiehandledning på elevernas modersmål samt med 2 miljoner kronor så att alla grund- och gymnasieskolor ska kunna erbjuda kurser i feministiskt självförsvar till flickor fr.o.m. årskurs 7. Motionärerna föreslår att anslaget minskas med 78 miljoner kronor eftersom man anser att regeringen har fel fokus i sin satsning på sommarskola. En minskning föreslås också med 5 miljoner kronor eftersom motionärerna inte önskar den av regeringen föreslagna informationskampanjen för att öka intresset för lärarutbildningarna. Yrkenas attraktivitet ska i stället öka genom förbättrade arbetsvillkor.

I kommittémotion 2013/14:Ub393 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 1 föreslås att alla flickor från årskurs 7 bör erbjudas feministiskt självförsvar. Motionären pekar på att enligt uppgift från Skolverket har var fjärde skolelev upplevt sexuellt laddade verbala kränkningar.

I kommittémotion 2013/14:Ub396 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 12 begärs att de elever som varit kort tid i Sverige ska ha rätt till studiehandledning. Motionärerna framhåller att många elever som kommer

till Sverige efter sju års ålder i dag får gå för länge i förberedande klasser där det samlas elever med olika förkunskaper och förutsättningar, vilket påverkar deras skolresultat negativt.

I kommittémotion 2013/14:Sf231 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V) yrkande 5 föreslås att det bör införas ett tillägg till 4 kap. 4 a § skollagen (2010:800) om skolmåltider som gör skolorna skyldiga att erbjuda kostnadsfri frukost för elever i grundskolan.

I motion 2013/14:Ub204 av Anders Andersson och Magnus Sjö Dahl (båda KD) föreslås att det bör införas en elevhälsogaranti som garanterar att varje elev ska kunna få kontakt med elevhälsan inom ett dygn.

Utskottets ställningstagande

Åtgärder för att höja kunskapsnivån och öka måluppfyllelsen

Utskottet noterar att ett flertal motioner behandlar behovet av insatser för de elever som inte når målen i grundskolan. De insatser som föreslås är bl.a. utökad skolplikt genom sommarskola, läxhjälp i grundskolan, ökad tillgång till specialpedagoger, specialpedagogik och särskilt stöd, s.k. ordinationsrätt för lärare och att lärarnas didaktiska färdigheter behöver utvecklas för att bättre kunna stödja elevernas läsutveckling.

Utskottet kan konstatera att de indikatorer som redovisar elevernas resultat i grund- och gymnasieskolan (resultat på nationella prov, betyg och behörighet för fortsatta studier) sammantaget visar på små förändringar under den senaste femårsperioden. Vid sidan om de årliga indikatorer som beskriver elevresultat är de internationella jämförande studierna viktiga verktyg för att bedöma kunskapsutvecklingen och utvecklingen av likvärdigheten i skolväsendet. Dessa ger i huvudsak en enig bild av att resultaten inom matematik, naturvetenskap och läsförståelse i grundskolan har försämrats sedan 1990-talet. Utskottet ser självfallet mycket allvarligt på resultatförsämringen men kan konstatera att regeringen under de senaste åren har genomfört och initierat en rad olika reformer och insatser som syftar till att förbättra kunskapsresultaten i skolan.

En avgörande faktor för att svenska elevers kunskapsresultat ska kunna förbättras är duktiga lärare. Utskottet ser därför med tillfredsställelse på att regeringen har genomfört en lång rad insatser för lärarna och andra personalkategorier inom skolväsendet och nu föreslår ytterligare åtgärder för att höja elevernas studieresultat, bl.a. statsbidrag för fler karriärtjänster, insatser för att öka omfattningen av gymnasial lärlingsutbildning, fortbildnings-satsning inom läsning och skrivning och utökad undervisningstid i matematik. Regeringen gör också andra insatser såsom att öka rekryteringen av lärare och förskollärare (se utskottets ställningstagande under anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.*), minska lärares administration (prop. 2012/13:195, bet. 2013/14: UbU5, rskr. 2013/14:19) och säkra elevernas rätt till den garanterade undervisningstiden i grundskolan.

För att förbättra resultaten i skolan är det också enligt utskottet nödvändigt att stärka kvaliteten i lärar- och förskollärarytbildningarna. I denna fråga hänvisar utskottet till sitt ställningstagande under anslaget 2:1 *Universitetskanslerämbetet*.

Utskottet vill i detta sammanhang även kommentera Socialdemokraternas förslag att 2014 investera 2 miljarder kronor inom utgiftsområde 25 för att minska klasstorlekarna i årskurs 1–3 och i förskoleklassen så att lärarna får tid att stödja varje elev i hans eller hennes utveckling. Utskottet kan konstatera att förslaget är kraftigt underfinansierat eftersom det t.ex. inte inkluderar att fler klasser kräver fler klassrum och att det ökade antalet klasser också kräver fler lärare i ämnen som undervisas av andra lärare än klassläraren, såsom musik, slöjd och hälsa och idrott. Slutsatsen enligt Finansdepartementets beräkningar blir att totalkostnaden för en reform som går ut på att minska klasstorlekarna uppgår till ca 3 miljarder kronor per år, vilket innebär att Socialdemokraternas förslag är underfinansierat med ca 1 miljard kronor per år.

Utskottet pekar nedan på ytterligare insatser som har till syfte att förbättra elevernas resultat.

Karriärtjänster

Utskottet vill inledningsvis framhålla att kvaliteten på lärarkåren är helt avgörande för kvaliteten på undervisningen. Det behövs således skickliga lärare för att elevernas kunskapsresultat ska kunna förbättras. Regeringen prioriterar därför insatser för att höja lärarnas kompetens och läraryrkets status. För att fler lärare ska kunna gå vidare i karriären inom yrket och göra läraryrket mer attraktivt genomförs nu en karriärutvecklingsreform för lärare (prop. 2012/13:36, bet. 2012/13:UbU15, rskr. 2012/13:266). Syftet med reformen är att lärare ska få möjlighet att utveckla sin professionalism så att de bättre kan bidra till att elevernas resultat förbättras. Utskottet välkomnar att regeringen nu vill förstärka reformen så att den får påtagliga effekter på läraryrkets attraktivitet och i förlängningen även på elevernas studieresultat. Förstärkningen innebär att det fr.o.m. hösten 2014 finns utrymme för lönepåslag som sammanlagt motsvarar ca 15 000 förstelärartjänster och fr.o.m. hösten 2016 föreslås motsvarande ökningar om sammanlagt ca 17 000 förstelärartjänster. Regeringen föreslår att ytterligare 377 miljoner kronor avsätts 2014 och beräknar ytterligare 554 miljoner kronor 2015, 504 miljoner kronor 2016 samt fr.o.m. 2017 årligen ytterligare 589 miljoner kronor för ändamålet. Utskottet kan konstatera att det har varit stort intresse från huvudmännens sida för att söka statsbidrag för att inrätta tjänster för särskilt skickliga lärare.

Utskottet är också positivt till regeringens ambition att andelen karriärtjänster ska vara högre på skolor i utanförskapsområden. I syfte att stimulera att särskilt skickliga lärare rekryteras till sådana skolor avser regeringen att se över hur en öronmärkning av medlen kan utformas för att långsiktigt öka målpuffyllelsen.

Utskottet vill även betona att regeringen anser att det finns skäl för att pröva om systemet med karriärtjänster i grund- och gymnasieskolan bör vidgas till förskolan eftersom det skulle kunna underlätta rekryteringen av förskollärare långsiktigt. Regeringen aviserar i budgetpropositionen för 2014 att det bör utredas i vilken utsträckning systemet skulle kunna tillämpas och byggas ut även för förskollärare i förskolan.

När det gäller yrkanden om lärarlyftet och fortbildning i förskolan hänvisar utskottet till sitt ställningstagande under anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal*.

Speciallärare och specialpedagoger

Utskottet vill inledningsvis upplysa om att speciallärarutbildningen återinfördes 2008. Utbildningen ger lärare, med utgångspunkt i vetenskap och beprövad erfarenhet, förmåga att stödja elever som behöver utveckla och förbättra sina grundläggande kunskaper. Därefter har speciallärarexamen utökats 2011 med specialiseringar mot dövhet eller hörselskada, synskada, grav språkstörning och utvecklingsstörning för att tillgodose specialskolans och särskolans behov av speciallärare med specifika kunskaper om de elevgrupper skolformerna vänder sig till. Regeringen har även gett Statens skolverk i uppdrag att inom ramen för satsningen Lärarlyftet II (U2011/5531/S) skapa möjligheter för lärare och förskollärare att genom utbildning få en speciallärarexamen med specialisering mot utvecklingsstörning (U2012/1181/S).

Utskottet kan konstatera att andelen elever som är i behov av särskilt stöd ökar och således ökar även behovet av lärare med specialpedagogisk kompetens. Av Statistiska centralbyråns årliga rapport 2011 framgår att det råder brist på sökande med speciallärar- och specialpedagogutbildning till de tjänster som arbetsgivare utlyser. Prognosen fram till 2030 för de båda yrkesgrupperna är att det kommer att råda en ökad brist bl.a. på grund av förestående pensionsavgångar och krav på lärarlegitimation.

För att möta elever i behov av särskilt stöd krävs en bred kompetens hos lärare i allmänhet och hos lärare med specialpedagogisk kompetens i synnerhet. Den komplexa problembilden och de sviktande skolresultaten för många av dessa elever medför att ytterligare kompetens på området bör finnas i skolan. Regeringen bedömer därför det bör avsättas medel för att utöka speciallärarutbildningen med 100 utbildningsplatser fr.o.m. 2015. Platserna beräknas i huvudsak fördelas efter studenternas efterfrågan och storleken på nuvarande utbildning. För de nya platserna beräknar regeringen 10 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2015. Därutöver avser regeringen att se över behovet av att inrätta en ny inriktning mot neuropsykiatriska funktionsnedsättningar inom speciallärarexamen.

Läsutveckling

När det gäller elevers kunskaper i läsning visar de internationella studierna PISA (Programme for International Student Assessment) 2009 och PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) 2011 samstämmigt att svenska elevers läsförmåga har försämrats under 2000-talet. Detta är en bild som enligt regeringen också stöds av nationella undersökningar. Regeringen gör bedömningen att många lärare behöver kunskap om fler metoder för att kunna individanpassa undervisningen i större utsträckning och bättre stödja elevernas läs- och skrivutveckling. Det bör uppmärksammas att PIRLS 2011 visar att läsförmågan för eleverna i årskurs 4 har försämrats mest när det gäller sakprosa, dvs. faktatexter. Detta medför enligt regeringen att även om uppgiften att förbättra läs- och skrivförmågan främst bör ske inom ämnet svenska bör även lärare i andra ämnen lära sig mer om läsprocessen som en del av ämnet.

Utskottet välkomnar den kompetensutvecklingsinsats inom läs- och skrivutveckling som regeringen nu föreslår med utbildade handledare och webbaserat stöd för olika lärarkategorier. I likhet med den nu pågående satsningen Matematiklyftet ska det kollegiala lärandet vara i fokus. Satsningen bör i första hand omfatta lärare som undervisar i ämnet svenska i grundskolan och gymnasieskolans första år. Regeringen har för avsikt att ge Skolverket i uppdrag att genomföra en sådan kompetensutvecklingsinsats under perioden 2014–2018. Regeringen föreslår att 15 miljoner kronor avsätts för ändamålet 2014.

Sommarskola

Utskottet har tidigare ställt sig positivt till kommunernas åtgärder för att höja kunskaperna och förbättra elevernas möjligheter att få behörighet till gymnasiet, t.ex. genom att inrätta sommarskolor (se bet. 2012/13:UbU1 s. 49 f.). Utskottet ser det därför som mycket glädjande att regeringen nu avsätter 78 miljoner kronor för 2014 till ett statsbidrag för undervisning under sommarlovet med fokus på de elever i årskurs 6–9 som riskerar att inte klara kunskapskraven. Regeringen uttalar att det bör vara möjligt för huvudmännen att ansöka om statsbidrag för att kunna anordna undervisning på andra lov, t.ex. sport- eller påsklovet, för eleverna i årskurs 9. För elever som erbjuds utbildning på sommaren direkt efter avslutad årskurs 9 ska möjlighet att bli prövade för slutbetyg erbjudas. Regeringen avser även att ge Skolverket i uppdrag att samla in kompletterande statistik för de elever som prövas för betyg under sommaren, för att ge en mer rättvisande bild av hur många elever som vid höstterminens start uppfyller behörighetskraven för gymnasieskolans nationella program, dvs. gymnasiebehörighet.

Utskottet kan konstatera att den utbildning som omfattas av skolplikt avslutas i och med årskurs 9 och att målet för utbildningen kan anses vara att uppnå gymnasiebehörighet. Utskottet vill därför uppmärksamma att regeringen avser att tillsätta en utredning som ska utreda frågan om obligatorisk sommarskola för de elever som inte når behörighet till gymnasiesko-

lans nationella program och förlängd skolplikt för elever som även efter den obligatoriska sommarskolan inte har uppnått sådan behörighet. Utskottet vill även upplysa om möjligheten för en elev enligt 3 kap. 8 § skollagen att få särskilt stöd om det kan befaras att han eller hon inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Stödja skolor med låga resultat

Utskottet kan konstatera att flera yrkanden handlar om att stärka skolor för att kunna höja resultaten i skolor med låga resultat och att det behövs medel för att skolor med de största behoven bl.a. ska kunna anställa fler lärare men även kunna ge andra former av stöd.

Utskottet är medvetet om att kunskapsresultaten ofta är mycket bristfälliga i skolor som ligger i stadsdelar med ett utbrett utanförskap. Många elever når inte målen för utbildningen och andelen elever som når behörighet till gymnasieskolans nationella program är låg. Mot bakgrund av detta gavs Skolverket 2012 i uppdrag att under en treårsperiod stödja ett urval av grundskolor, maximalt tio stycken, i utanförskapsområden. I uppdraget framkommer att urvalsgrunden skulle vara att de deltagande skolorna ligger i stadsdelar som ingår i regeringens arbete med urban utveckling fr.o.m. 2012 och att skolan uppvisar låga kunskapsresultat och en negativ kunskapsutveckling över tid. Syftet med uppdraget är att utveckla metoder som är vetenskapligt grundade och verkningsfulla för att stödja eleverna i deras kunskapsutveckling och höja kunskapsresultaten. Under 2012 och 2013 har det avsatts 20 miljoner kronor årligen för denna satsning. För 2014 beräknar regeringen ytterligare 20 miljoner kronor.

Utskottet vill i sammanhanget upplysa om att det urbana utvecklingsarbetet görs inom utgiftsområde 13. Regeringen utsåg i januari 2012 nio kommuner med sammanlagt 15 stadsdelar som skulle omfattas av det urbana utvecklingsarbetet fr.o.m. 2012. Arbetet är sedan 2012 inriktat på utvärdering, kunskapsinhämtning, kunskapsutbyte och kunskapsspridning. I slutet av 2013 och 2014 kommer de kommuner som omfattas av det urbana utvecklingsarbetet att få del av ett prestationsbaserat stimulansbidrag på 100 miljoner kronor per år. Bidraget fördelas utifrån utvecklingen i respektive stadsdel på variablerna förvärvsfrekvens, långvarigt försörjningsstöd samt behörighet till gymnasieskolans nationella program. (Se avsnitt 3.4.4 i prop. 2013/14:1 utg.omr. 13.)

Utskottet välkomnar även den utökade satsningen för studenter med en tidigare examen med goda studieresultat att läsa en kompletterande pedagogisk utbildning samtidigt som de arbetar i en skola med låg måluppfyllelse. Regeringen föreslår för ändamålet ett tillskott på 9 miljoner kronor utöver vad som tidigare har beräknats.

Utskottet vill slutligen upplysa om att Utbildningsdepartementet i promemorian Vissa skollagsfrågor, del 1 (U2013/6278/S) föreslår att det ska förtydligas i skollagen att kommuner ska fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och

behov. Det föreslås också att det ska förtydligas i skollagen att även rektorn och förskolechefen, inom sina givna ramar, har ansvar för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Promemorian har remitterats med sista svarsdatum den 20 januari 2014.

Läxhjälp

Skolan ansvarar för att elever under ordinarie undervisningstid får det stöd och den hjälp som de behöver för att klara kunskapskraven. Samtidigt är läxor viktiga för att ge eleverna möjlighet till repetition och mängdträning av sådant som har behandlats i undervisningen. Utskottet ser mycket positivt på alla insatser som kan öka elevernas kunskaper och förbättra målluppfyllelsen i grundskolan och välkomnar olika former för att möta elevernas behov av läxhjälp och annan hjälp med skolarbetet. Utskottet ställde sig därför bakom regleringen om att skattereduktion för hushållsarbete skulle omfatta hjälp med läxor och annat skolarbete till barn och unga som är elever inom grundskolan och gymnasieskolan eller i motsvarande skolformer (se yttr. 2012/13:UbU1y samt prop. 2012/13:14, bet. 2012/13:SkU10, rskr. 2012/13:75).

När det gäller yrkandet om att avskaffa RUT-avdraget för läxhjälp kan utskottet konstatera att finansministern i ett svar på interpellation 2013/14: 6 om avdrag för privatundervisning och läxhjälp uttalat att någon förändring inte är aktuell i frågan. Finansministern framhöll att de krav som skollagen och läroplaner ställer på undervisningen i skolan inte påverkas av RUT-avdraget och att skolan har ett ansvar för att elever får det stöd och den hjälp de behöver för att klara kunskapskraven under ordinarie undervisningstid. Finansministern pekade också på regeringens satsningar i fråga om läxhjälp (se nedan).

Extra stöd och hjälp hemifrån bidrar till goda kunskapsresultat och utskottet är medvetet om att alla elever inte har tillgång till detta. Utskottet anser att om skolan skulle tillhandahålla läxhjälp skulle det kunna kompensera de elever som inte har tillgång till läxhjälp i hemmet och samtidigt bidra till ökad målluppfyllelse och likvärdighet. Utskottet välkomnar därför att regeringen aviserar att den har för avsikt att införa ett tidsbegränsat statsbidrag till huvudmännen för att anordna läxhjälp med fokus på elever i årskurs 6–9. Detta gynnar främst elever som riskerar att inte klara kunskapskraven och bidrar till ökad likvärdighet. Utskottet konstaterar också att regeringen avser att ge ideella läxhjälpföreningar möjlighet att söka statsbidrag för sina verksamheter. Utskottet noterar att regeringen tilldelade den politiskt och religiöst obundna ideella föreningen Mattecentrum 2 miljoner kronor i verksamhetsstöd 2013.

Enligt regeringens förslag avsätts 16 miljoner kronor för ändamålen 2014.

Modersmålsundervisning och ämnesundervisning på modersmålet

Utskottet noterar att motionsyrkanden om behovet av att förstärka modersmålsundervisningen och utökad rätt till ämnesundervisningen på modersmålet bl.a. motiveras med att det behövs förstärkningar för att fler elever ska få möjlighet att förbättra sina resultat och nå målen i skolan.

Rätten till modersmålsundervisning regleras i språklagen (2009:600). I skollagen finns grundläggande bestämmelser om huvudmannens skyldighet att erbjuda modersmålsundervisning. Om en elev ges modersmålsundervisning utanför den garanterade undervisningstiden är huvudmannen enligt 5 kap. 11 § skolförordningen (2011:185) skyldig att erbjuda eleven sådan undervisning sammanlagt högst sju läsår under elevens skoltid. Utskottet vill dock framhålla att eleven enligt bestämmelsen ska erbjudas modersmålsundervisning under längre tid, om eleven har ett särskilt behov av sådan undervisning, samt att den nämnda tidsbegränsningen inte gäller nationella minoritetsspråk eller ett nordiskt språk. Utskottet har tidigare behandlat frågan om att utöka rätten till modersmålsundervisning till hela grundskoletiden och finner i likhet med sitt tidigare ställningstagande inga skäl för att föreslå någon ändring i den aktuella regleringen (se bet. 2011/12: UbU14).

Utskottet vill även upplysa om att när det gäller frågan om ämnesundervisning på modersmålet ska en elev enligt 5 kap. 4 § skolförordningen få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. Utskottet kan konstatera att det finns behov av att förbättra skolresultaten för nyanlända elever och elever med annat modersmål än svenska och vill därför lyfta fram det arbete som för närvarande pågår i frågan.

En utredare har på uppdrag av Utbildningsdepartementet utarbetat förslag på hur undervisningen för nyanlända elever kan förbättras (se Ds 2013:6). I promemorian ges förslag på hur mottagandet och undervisningen av nyanlända elever i de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan bör regleras. Vidare utreder en arbetsgrupp inom Utbildningsdepartementet frågan om hur utbildning i svenska för nyanlända elever och elever med annat modersmål än svenska ska kunna förbättras. Utskottet har informerats om att promemorian har remissbehandlats och att frågorna om att förbättra resultaten för nyanlända elever nu bereds inom Regeringskansliet. Utskottet avvaktar regeringens förslag i frågan.

I februari 2013 gav regeringen Skolverket i uppdrag att genomföra insatser för att öka måluppfyllelsen för elever med annat modersmål än svenska inom de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan (U2013/1101/S). I uppdraget ingår att utveckla och sprida information om ett särskilt kartläggningsmaterial med syftet att främst utgöra underlag för bedömning av i vilken årskurs en nyanländ elev i grundskolan eller motsvarande skolformer bör placeras. Uppdraget ska redovisas i Skolverkets årsredovisningar 2013–2016.

För att stärka nyanländas skolresultat avser regeringen att utöka försöksverksamheten med utökad undervisningstid i ämnet svenska till att utöver årskurs 6–9 även omfatta årskurs 1–5. Regeringen föreslår därför att 45 miljoner kronor avsätts för 2014 samt beräknar 90 miljoner kronor per år 2015 respektive 2016 utöver vad som har aviserats i budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1).

När det gäller de nationella minoritetsspråken har utskottet tidigare pekat på att regeringen har bedömt att ett antal insatser som rör modersmålslärare och modersmålsundervisning ska prioriteras (bet. 2013/14: UbU6). Insatserna inkluderar möjlighet att ta del av regeringens satsning på vidareutbildning av obehöriga lärare (VAL) och särskilda åtaganden för vissa universitet och högskolor att bygga upp och utveckla ämneslärarutbildning i de nationella minoritetsspråken finska, samiska, meänkieli, romani chib och jiddisch (prop. 2012/13:1).

Utskottet vill även lyfta fram att Skolverket under 2012 och 2013 stärkt tillgången till läresurser i de nationella minoritetsspråken genom webbplatsen Tema Modersmål. Webbplatsen ger stöd för modersmålsämnet inom skola och förskola och erbjuder undervisningsmaterial på 44 modersmål och stöder olika läromedelsprojekt. Regeringen avser även att föreslå att det inte längre ska krävas att elever som vill delta i modersmålsundervisning på något av de nationella minoritetsspråken har grundläggande kunskaper i sitt modersmål och att remittera ett sådant förslag och återkomma till riksdagen i denna fråga. För att ytterligare stärka de nationella minoritetsspråkens ställning avser regeringen också att ge Skolverket i uppdrag att ta fram förslag till kursplaner på nybörjarnivå för dessa språk inom ramen för ämnet modersmål. Regeringen föreslår i 2014 års budgetproposition att totalt 2 miljoner kronor avsätts för dessa ändamål 2014 under anslaget 1:1 *Kommunalekonomiska utjämning* inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

It i skolan

Enligt skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärvätyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr 11) framgår att eleverna ska kunna använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande. Hur it-användningen ska integreras i pedagogiken är däremot en fråga för lärarna och skolhuvudmännen.

Under läsåret 2011/12 genomförde Skolinspektionen en kvalitetsgranskning av användningen av it-verktyg i undervisningen i naturorienterande ämnen, idrott och hälsa, svenska (med fokus på läsprocessen) och religionskunskap. Granskningen visade bl.a. att även om skolorna satsar på it används de nya verktygen sällan i undervisningen (pm dnr 40-2011:2928).

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att kontinuerligt följa upp och ge en nationell bild av barns, elevers och lärares it-användning och it-kompetens. Den senaste redovisningen lämnades till Regeringskansliet i april 2013 (rapport 386). Av rapporten framgår bl.a. att i grundskolan har elevernas tillgång till datorer fördubblats sedan 2008. Det finns även en tydlig trend mot 1 till 1, dvs. en dator per elev, i många skolor. Trots det är användningen av it fortsatt låg i flera ämnen. Lärarnas tillgång till egna datorer har förbättrats. Sedan den senaste it-uppföljningen genomfördes (2008 och 2009) har nästan alla gymnasielärare och tre av fyra grundskollärare en egen dator. Jämfört med 2008 hade en av fyra grundskollärare egen dator. Det har också skett en kraftig ökning av antalet elevdatorer, men också i denna studie framkommer att det finns ett stort kompetensutvecklingsbehov hos lärarna, bl.a. om hur it kan utgöra ett pedagogiskt verktyg.

Utskottet kan konstatera att Skolverket som en del i sitt uppdrag att främja utvecklingen och användningen av it i skolan erbjuder kompetensutveckling i praktisk it för pedagoger och skolledare.

Måltider i skolan

I grundskolan och motsvarande skolformer ska eleverna få skolmåltider utan kostnad. Med skolmåltid avses lunch. Utskottet kan konstatera att den reglering som gäller för grundskolan inte hindrar kommunerna från att servera kostnadsfri frukost till eleverna, vilket också förekommer i ett antal kommuner och skolor. Det är enligt utskottets uppfattning en fråga för huvudmannen vilka måltider utöver lunch som ska serveras i skolan. (Se bl.a. bet. 2012/13:UbU1 s. 55.)

När det gäller yrkanden om att höja kvaliteten i skolbespisningarna kan inledningsvis sägas att skollagen ställer krav på att skolmåltiderna ska vara näringsriktiga. Det är huvudmannen, alltså den som driver en skola, som har ansvar för att kontrollera att skolmaten lever upp till skollagens krav på näringsriktiga skolmåltider.

I november 2011 uppdrog regeringen åt Livsmedelsverket att i samverkan med Skolverket stödja arbetet med näringsriktig skolmat och måltidens utformning. Ett led i detta arbete var att revidera Livsmedelsverkets råd Bra mat i skolan från 2007. Råden, som reviderades i april 2013, innehåller en tydligare beskrivning av måltidens kvalitet ur ett helhetsperspektiv samt förtydliganden om hur skolan kan bedöma och dokumentera näringsriktig skolmat. Råden riktar sig till kommunerna och de enskilda skolorna som stöd i det viktiga folkhälsoarbetet att främja bra matvanor hos eleverna i skolan. Den 7 november 2013 lanserade dessutom Livsmedelsverket och Skolverket ett gemensamt inspirationsmaterial för att ge skolledare och pedagoger verktyg för att utveckla skolmåltiden till en resurs på skolan. Skriften Skolmåltiden – en viktig del av en bra skola kommer att skickas till alla grundskolor, specialskolor, grundsärskolor och sameskolor.

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat yrkanden om avgiftsfria skolmåltider för gymnasieelever och näringsriktig mat, bl.a. våren 2012 (bet. 2011/12:UbU15 s. 38). Utskottet hänvisade i sitt avstyrkande av de då aktuella motionerna till att gymnasieskolan är en frivillig skolform och att avgiftsfria skolmåltider för gymnasieelever är en fråga som är förbehållen varje enskild kommun. Utskottet har inte ändrat uppfattning sedan frågan senast behandlades.

Skolans värdegrund

När det gäller yrkanden om mänskliga rättigheter, rasism, främlingsfientlighet, jämställdhet och normkritik vill utskottet anföra följande.

I 1 kap. 4 § skollagen fastställs utbildningens övergripande syfte och grundläggande värderingar. Enligt bestämmelsen syftar utbildningen inom skolväsendet till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Med värden menas att värdegrunden ska utgå från grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Detta innebär att det måste finnas kunskap hos såväl förskollärare, lärare och annan personal som hos barn och elever om vad dessa värderingar och rättigheter innebär och hur de kan förverkligas (se prop. 2009/10:165 s. 634).

Utskottet kan konstatera att Skolverkets arbete med värdegrunden är inriktat på demokrati och mänskliga rättigheter, likabehandling, jämställdhet och normer samt sex- och samlevnad. Detta arbete berör även främlingsfientlighet och liknande former av intolerans. Skolverket har 2013 reviderat ett stödmaterial om förskolans och skolans värdegrund (Förskolans och skolans värdegrund – förhållningssätt, verktyg och metoder). Stödmaterialiet beskriver förskolans och skolans demokratiska uppdrag från ett rättighetsperspektiv och ett förhållningssätt i organisation och undervisning och riktar sig till förskollärare, lärare, förskolechefer, rektorer och övrig personal som arbetar i förskola och skola. Materialet är tänkt att användas vid kompetensutveckling eller som underlag för reflektion och diskussion om de värden som skolan har att värna och gestalta. Skolverket erbjuder även fortbildning som berör förskolans och skolans värdegrund. Utbildningarna arrangeras ofta i samarbete med högskolor och universitet.

Regeringen beslutade 2011 att ge Skolverket i uppdrag att genomföra insatser för att främja jämställdhet i skolväsendet (U2011/7067/S). Uppdraget omfattar bl.a. att ge kompetensutveckling för att öka varje elevs lika möjligheter att uppnå målen, fortbildning och stöd i sex- och samlevnadsundervisningen, insatser för att motverka hedersproblematik och för stärkt kvalitet och jämställdhetsperspektiv i studie- och yrkesvägledning. Regeringen beslutade 2012 även om ett tilläggsuppdrag att främja alla barns och elevers lärande och utveckling avseende jämställdhet, språk och kommunikation (U2012/3983/S).

Utskottet vill framhålla att frågor om integration, diskriminering och jämställdhet huvudsakligen behandlas inom utgiftsområde 13. Utredningen om ett effektivare arbete mot främlingsfientlighet och liknande former av intolerans redovisade i november 2012 sitt uppdrag till Arbetsmarknadsdepartementet genom betänkandet *Främlingsfienden* inom oss (SOU 2012:74). Betänkandet innehåller bl.a. förslag på insatser för att svenska skolungdomar ska få kunskaper om främlingsfientlighet i Sveriges historia och en särskild satsning på fortbildning av lärare med inriktning på mänskliga rättigheter. Betänkandet har remitterats och bereds nu inom Regeringskansliet.

Elevhälsa

Riksdagen beslutade vid riksmötet 2010/11 att ge regeringen till känna att den ska se till att det görs en nationell översyn av tillgängligheten till och kvaliteten på elevhälsan (bet. 2010/11:UbU7, rskr. 2010/11:206). Regeringen gav därefter Skolverket i uppdrag att genomföra insatser för en förstärkt elevhälsa (U2011/5947/S.) I uppdraget ingår dels ett riktat statsbidrag för personalförstärkningar inom elevhälsan, dels utbildningsinsatser om elevhälsans inriktning och organisation, om skolans ansvar för elever med psykisk ohälsa samt om barn som far illa. Statsbidraget för personalförstärkningar kan användas till att anställa skolläkare, skolsköterska, skolkurator, skolpsykolog, lärare med specialpedagogisk kompetens och speciallärare. Under 2012 fördelade Skolverket 46 miljoner kronor i statsbidrag till 176 huvudmän. För 2013 har Skolverket beviljat 203 miljoner kronor till 436 huvudmän och av dessa var 192 kommuner och 241 enskilda. Regeringen beräknar att avsätta totalt 650 miljoner kronor för uppdraget som pågår under perioden 2012–2015.

Skolverket har i en delredovisning av uppdraget redovisat en modell för uppföljning av kvaliteten på och tillgången till elevhälsa till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) den 15 februari 2013 (dnr 2013:126). Modellen utgår från fyra indikatorsområden och tre indikatorstyper. De fyra områdena är tillgång till elevhälsa, elevhälsans främjande och förebyggande arbete, stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål samt hälsobesök. De tre indikatorstyperna är resurser, processer och resultat. Uppdraget som helhet ska redovisas senast den 1 april 2016.

Utskottet kan konstatera att regeringen har bedömt att tillkännagivandet ännu inte är slutbehandlat (se regeringens skrivelse med redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen skr. 2012/13:75 s. 106). Utskottet ser fram emot Skolverkets slutredovisning av uppdraget.

När det gäller frågan om feministiskt självförsvar vill utskottet förtydliga att det finns bestämmelser i skollagen om åtgärder mot kränkande behandling. Exempelvis är lärare, forskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldiga att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn (6 kap. 10 §).

Arbetsmiljön i skolan

I skollagen finns bestämmelser om arbetsmiljö i 5 kap. 3 och 4 §§. I 3 § stadgas att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I 4 § finns en uttrycklig hänvisning till bestämmelserna i arbetsmiljölagen (1977:1160) om kraven på en god arbetsmiljö. Bestämmelserna gäller för alla skolformer utom förskolan (5 kap. 2 §). För förskolan gäller enligt 8 kap. 8 § skollagen att huvudmannen för verksamheten ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö.

Skolan är enligt arbetsmiljölagens mening en arbetsplats. Den som genomgår utbildning, dvs. elever fr.o.m. grundskolans årskurs 1, likställs med arbetstagare och omfattas av arbetsmiljölagens bestämmelser med undantag av de regler som gäller skyddsombud, skyddskommittéer och åldersgränser. Elever och studerande företräds i stället av elevskyddsombud eller studerandeskyddsombud enligt 6 kap. 17 och 18 §§ arbetsmiljölagen. Det är Arbetsmiljöverket som har till uppgift att ha tillsyn över att arbetsmiljölagen efterlevs.

För att förebygga att arbetstagare och elever skadas eller blir sjuka ska landets skolhuvudmän och skolor bedriva ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Utskottet vill därför upplysa om att Arbetsmiljöverket hösten 2013 kommer att starta en inspektion av 30 procent av landets skolor och alla skolhuvudmän med fem eller fler skolor. Inspektionen kommer att pågå t.o.m. 2016. Huvudinriktningen av inspektionen är att arbetsgivarna ska få igång eller utveckla det systematiska arbetsmiljöarbetet och på så sätt komma till rätta med sina specifika brister. Dessutom ska olika riskområden i skolan identifieras i bl.a. den fysiska arbetsmiljön, t.ex. buller, ventilation och städning. De skolformer som berörs av inspektionerna är förskoleklass, grund- och gymnasieskolan samt grundsär- och gymnasiesärskolan.

Utskottet kan även konstatera att Utredningen om barns säkerhet i förskolan (U 2012:03) i april 2013 överlämnade betänkandet *Fri att leka och lära* – ett målinriktat arbete för barns ökade säkerhet i förskolan (SOU 2013:26). Utredningen föreslår att en ny bestämmelse förs in i skollagen som anger att varje huvudman ska bedriva ett målinriktat arbete för barnens säkerhet i förskolan. Utredningen föreslår också att förslaget kompletteras med ett krav på att systematiska och kontinuerliga åtgärder ska vidtas för att förebygga och förhindra olyckor och tillbud i utbildningen. Betänkande har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Studie- och yrkesvägledning

Skollagen ställer krav på studie- och yrkesvägledning. Elever i alla skolformer, utom förskolan och förskoleklassen, ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.

Information och vägledning behöver vara utformad så att alla elever får en helhetsbild över vilka utbildningsmöjligheter som finns för att kunna göra väl underbyggda val. Särskilt viktigt är detta för elever som av olika skäl har svårt att orientera sig i utbildningssystemet och inte har föräldrar som kan hjälpa dem. Utskottet vill därför informera om att Skolverket för närvarande arbetar med att revidera sina allmänna råd om studie- och yrkesvägledningen.

Utskottet vill framhålla att regeringen avsatte 10 miljoner kronor 2013 för fortbildning av studie- och yrkesvägledare. För samma ändamål har regeringen beräknat att avsätta 11 miljoner 2014, 10 miljoner 2015 och 5 miljoner 2016 (se prop. 2012/13:1 utg.omr. 16). I regleringsbrevet för budgetåret 2013 för Skolverket fick myndigheten i uppdrag att genomföra fortbildningsinsatser för främst studie- och yrkesvägledare för att förbättra kvaliteten inom vägledningen. Fortbildningen ska gälla studie- och yrkesvägledningen inom grundskolan men kan också omfatta t.ex. gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Därutöver fick Skolverket i uppdrag att efter samråd med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Hjälpmedelsinstitutet ta fram en fortbildningsinsats för studie- och yrkesvägledare i gymnasieskolan. Uppdragen ska redovisas samlat till Utbildningsdepartementet senast den 15 mars 2014.

Utskottet kan även informera om att Skolinspektionen har granskat studie- och yrkesvägledningen på 34 grundskolor i hela landet (se Skolinspektionens rapport Studie- och yrkesvägledningen i grundskolan, 2013:5). Granskningen visar bl.a. att endast 28 procent av niondeklassarna på de granskade skolorna hade en klar bild av vilka olika gymnasieprogram som fanns att välja på och många var stressade inför valet. Utskottet vill även lyfta fram att Skolinspektionen i en avslutande diskussion i rapporten konstaterar att det för att studie- och yrkesvägledningen ska utvecklas så att den motsvarar författningarnas krav krävs att alla parter som pekas ut i läroplanen tar ansvar för vägledningen. Skolinspektionen uttalar att det är skolans huvudman, rektor, lärare och studie- och yrkesvägledare som delar ansvaret för att tillgodose elevernas behov av vägledning inför val av framtida utbildningar och yrken.

Utskottet inväntar med intresse redovisningen av uppdraget till Skolverket.

Den gymnasiala yrkesutbildningen

När det gäller yrkanden om att alla yrkesprogram ska utvecklas till yrkescollege vill utskottet lyfta fram det arbetsplatsförlagda lärande (APL) som är ett viktigt inslag i den gymnasiala yrkesutbildningen. APL bidrar till att ungdomar får egna erfarenheter av arbetslivet, utvecklar en yrkesidentitet och börjar bygga ett eget nätverk med potentiella framtida arbetsgivare.

Lärande på arbetsplatsen utgör även en central del i de yrkesintroduktionsavtal som parter inom flera branscher har tecknat för att underlätta ungas övergång från skola till arbetsliv och för att säkra arbetsgivarnas långsiktiga kompetensförsörjning. De flesta av dessa avtal bygger på principen att personer som saknar relevant erfarenhet i yrket får handledning och utbildning under en del av arbetstiden. Regeringen föreslår inom utgiftsområde 14 ett ekonomiskt stöd till arbetsgivare för att uppmuntra anställning av unga (15–24 år) inom ramen för de yrkesintroduktionsavtal som parterna tecknat.

Regeringen föreslår olika insatser som omfattar både lärlingsutbildningen, den gymnasiala yrkesutbildningen och att stimulera användandet av yrkesintroduktionsavtalen. Regeringen föreslår att det bör avsättas 2 miljoner kronor 2014 under anslaget 1:1 *Statens skolverk* för att samordna och utveckla insatser avseende den gymnasiala yrkesutbildningen och yrkesintroduktionsavtalen. Regeringen föreslår även att det ska införas utvecklingsstöd till branscherna avseende den gymnasiala yrkesutbildningen för att kunna stödja arbetsgivare som tar emot elever på APL. För att kunna stödja arbetsgivarna så att de kan erbjuda ungdomar en strukturerad handledning när det gäller lärandet inom yrkesintroduktionsavtalen föreslår regeringen att 20 miljoner kronor avsätts för ändamålet. Utöver detta bör branscherna ges operativt stöd i syfte att främja kvalitet, legitimitet och likvärdighet vad gäller de stödstrukturer som byggs upp. Regeringen föreslår även insatser för att förbättra uppföljningen av yrkesutbildningen och att genomföra en kampanj för yrkesprogrammen.

Utskottet vill även framhålla att Skolverket i maj 2010 inrättade nationella programråd för gymnasieskolans tolv yrkesprogram på uppdrag av regeringen (se regeringens uppdrag U2009/5399/G och Skolverkets redovisning av regeringsuppdraget dnr 2013:70). Drygt 80 ledamöter utsågs för en mandatperiod på tre år. Dessa nominerades av arbetsgivarorganisationer, arbetstagarorganisationer, branscher och myndigheter. Det övergripande syftet för programråden är samverkan på nationell nivå kring gymnasial yrkesutbildning och arbetsmarknadens behov.

När det gäller yrkandet om att det inom ramen för yrkesutbildningen på gymnasiet bör införas en möjlighet att förlänga praktikperioden hos en arbetsgivare med två extra år som ska motsvara en lärlingsperiod med lön kan utskottet konstatera följande.

Gymnasial lärlingsutbildning var en försöksverksamhet i den nya gymnasieskolan som nu har permanentats. Eleven genomför minst hälften av utbildningen på en eller flera arbetsplatser. Gymnasial lärlingsutbildning är

ett alternativ inom alla yrkesprogram och de nationella programmen i gymnasiesärskolan. Lärlingsutbildningen använder sig av samma ämnesplaner som skolförlagt yrkesutbildning och leder i gymnasieskolan till samma yrkesexamen som ett skolförlagt yrkesprogram. I gymnasieskolan kan lärlingsutbildningen börja det första, andra eller tredje läsåret. I gymnasiesärskolan kan utbildningen även starta det fjärde året. Det ska finnas ett utbildningskontrakt för varje elev och arbetsplats inom lärlingsutbildningen i gymnasieskolan. Det är huvudmannen som ansvarar för att utbildningskontraktet upprättas.

Frågan om en ny anställningsform, gymnasial lärlingsanställning, bereds nu inom Regeringskansliet. Regeringen lämnade över en remiss till lagrådet i frågan den 31 oktober 2013. I lagrådsremissen föreslås en ny lag om gymnasial lärlingsanställning som innebär att en elev som går en sådan utbildning inom ett av gymnasieskolans yrkesprogram ska kunna vara anställd i en ny tidsbegränsad anställningsform, gymnasial lärlingsanställning. Lagrådet uttalar i sitt yttrande till regeringen att lagförslagen sammantaget får anses bidra till en ökad klarhet när det gäller de aktuella gymnasieelevernas rättsliga ställning (se utdrag ur protokoll vid Lagrådets sammanträde 2013-11-14). Utskottet inväntar regeringens beredning av ärendet.

Utskottet vill i sammanhanget lyfta fram att regeringen också föreslår medel för flera insatser för att öka lärlingsutbildningens attraktivitet och kvalitet. För att finansiera utgifter för kostnadsersättning till lärlingar föreslår regeringen att 57 miljoner kronor avsätts för ändamålet under anslagen 1:1 *Studiehjälp* och 1:6 *Centrala studiemedelsnämnden*. Arbetsgivare föreslås även få höjt anordnarbidrag och regeringen föreslår att det avsätts 97 miljoner kronor för ändamålet. För att stimulera att lärlingsutbildningen anordnas i större utsträckning föreslår regeringen att 30 miljoner kronor avsätts för ändamålet.

Utskottet gav i april 2013 regeringen till känna att den borde återkomma i fråga om höjd kvalitet i det arbetsplatsförlagda lärandet på gymnasieskolans yrkesprogram (bet. 2012/13:UbU6, rskr. 2012/13:186). Utskottet kan konstatera att regeringen i budgetpropositionen för 2014 bedömer att den har fullgjort tillkännagivandet (se prop. 2012/13:1 utg.omr. 16 avsnitt 4.5.3 och 4.5.4.)

Sammanfattande bedömning

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna 2013/14:K394 (MP) yrkandena 1–3, 2013/14:C259 (MP) yrkande 3, 2013/14:Sf231 (V) yrkande 5, 2013/14:Ub204 (KD), 2013/14:Ub215 (MP), 2013/14:Ub393 (V) yrkande 1, 2013/14:Ub396 (V) yrkande 12, 2013/14:Ub411 (MP), 2013/14:Ub430 (MP) yrkande 1, 2013/14:Ub438 (S), 2013/14:Ub463 (V) yrkande 1, 2013/14:Ub564 (MP) yrkandena 1 och 3, 2013/14:Ub565 (MP) yrkandena 1, 3, 4, 9 och 10, 2013/14:Ub567

(S) yrkande 1 i denna del, 2013/14:Ub569 (S) yrkandena 10, 11, 12 och 20, 2013/14:Ub571 (S) yrkande 9 och 2013/14:Ub576 (MP) yrkandena 9 och 18.

Utskottet tillstyrker även regeringens förslag till bemyndigande.

1:6 Särskilda insatser inom skolområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 466 618 000 kronor till anslaget 1:6 *Särskilda insatser inom skolområdet* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16.

Vidare bemyndigar riksdagen regeringen att under 2014 för det aktuella anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 32 000 000 kronor 2015.

Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser inom skolområdet för elever med funktionsnedsättning. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för insatser för elever med funktionsnedsättning eller med andra särskilda behov. Anslaget får vidare användas för förvaltningsutgifter i samband med utredningen Kvalitet i utbildningen för elever med vissa funktionsnedsättningar (U 2013:02, dir. 2013:29).

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 466 618 000 kronor till anslaget 1:6 *Särskilda insatser inom skolområdet* för budgetåret 2014.

Elevantalet vid gymnasieskolor med Rh-anpassad utbildning har minskat och förväntas minska ytterligare. Regeringen föreslår därför att anslaget minskas med 10,5 miljoner kronor 2014. Regeringen bedömer att dessa medel bör föras över till anslaget 1:11 *Bidrag till vissa studier* och anslaget 1:15 *Särskilt utbildningsstöd*.

Utredningen om kvalitet i utbildningen för elever med vissa funktionsnedsättningar (dir. 2013:29) har blivit ca ett år försenad. För att satsningen ändå ska kunna genomföras i den omfattning som beräknades i budgetpropositionen för 2012 avser regeringen att genom en ändring av regleringsbrevet för 2013 avseende Specialpedagogiska skolmyndigheten besluta om en indragning av 37 miljoner kronor och beräknar att anslaget ökas med 37 miljoner kronor 2015. Omfördelningen innebär därmed sett över hela tidsperioden inte någon nettoförändring av de medel som beräknades i budgetpropositionen för 2012.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 7 997 000 kronor (1,7 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Specialpedagogiska skolmyndigheten beslutar om bidrag för omvårdnad och habilitering för elever som deltar i Rh-anpassad gymnasieutbildning. Bidraget beviljas per läsår. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för det aktuella anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 32 000 000 kronor 2015.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag till bemyndigande.

1:7 Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 3 691 000 000 kronor till anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilda yttrandena 2 (MP), 3 (SD) och 4 (V).

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa inom förskolan, fritidshemmet och annan pedagogisk verksamhet. Det får även användas för utgifter för statsbidrag till kommuner som tillämpar maxtaxa för kvalitetssäkrande åtgärder inom förskolan, fritidshemmet och annan pedagogisk verksamhet.

Dessutom får anslaget användas för utgifter för statsbidrag för att stimulera omsorg under kvällar, nätter och helger samt för utgifter för administration av statsbidrag samt uppföljning.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 3 691 000 000 kronor till anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.* för budgetåret 2014.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub430 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del begärs en ökning av anslaget med 100 miljoner kronor. Enligt motionärerna bör det inrättas ett statsbidrag om 100 miljoner kronor per år för att stimulera kommunerna att satsa på fritidshemmen. Motionärerna

konstaterar att pedagogerna på grund av ökande gruppstorlekar har små möjligheter att möta varje elev utifrån hans eller hennes individuella behov och anser att det bör gå maximalt 15 elever per årsarbetande pedagog.

I kommittémotion 2013/14:Ub565 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 6 anser motionärerna att den långsiktiga ambitionen måste vara att gruppstorlekarna maximalt uppgår till 25 elever per avdelning och att antalet elever minskar till 15 elever per fritidspedagog. Detta ska enligt motionärerna ske genom att statsbidrag stimulerar fritidshemmen att åstadkomma detta. Även motion 2013/14:Ub327 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 3 behandlar behovet av minskade barngrupper på fritidshemmen. Enligt motionärerna är för stora barngrupper en säkerhetsfråga. Föräldrar ska kunna känna sig säkra på att deras barn är i trygga händer.

I kommittémotion 2013/14:Ub517 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) i denna del begärs att anslaget ökar med 12,2 miljoner kronor. I motion 2013/14:Ub312 av David Lång (SD) anförs att motionären vill öka bidragen för barnomsorg under obekväm arbetstid med 15 miljoner kronor. Motionären anser att man bör underlätta för föräldrarna så att de inte ska behöva vända sig till andra kommuner om den egna kommunen inte erbjuder barnomsorg på obekväm arbetstid.

I partimotion 2013/14:Ub463 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 i denna del begärs att anslaget ökas med 2 525 000 000 kronor. Motionärerna föreslår ett stimulansbidrag till kommunerna på 500 miljoner kronor 2014 till mer personal i förskolan. Kommunerna ska enligt motionärerna få ta del av satsningen under förutsättning att de finansierar en fjärdedel av den nyanställdas lön. Motionärerna anvisar 375 miljoner kronor för att öka antalet förskollärare. För att göra det möjligt för fler barnskötare att vidareutbilda sig till förskollärare vill motionärerna genomföra en statlig satsning i syfte att barnskötare ska kunna behålla en stor del av lönen under vidareutbildningen. Motionärerna anser att stimulansbidraget behöver öka med 400 miljoner kronor för barnomsorg på obekväm arbetstid eftersom regeringens stimulansbidrag inte motsvarar de behov som finns i kommunerna. För att stärka förskolan för barn till arbetslösa och föräldralediga föreslås en ökning av anslaget med 500 miljoner kronor. Denna grupp ska enligt motionärerna ha rätt till en vistelsetid om minst 30 timmar per vecka. Motionärerna satsar 750 miljoner kronor på att kunna anställa fler i fritidshemmen där villkoret är att kommunen bidrar med halva kostnaden. Detta skulle enligt motionärerna innebära en bättre miljö för både anställda och barn.

Även i kommittémotion 2013/14:Ub397 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 2 begärs att barn till arbetslösa och föräldralediga bör ha rätt till minst 30 timmars vistelsetid per vecka i förskolan. I yrkande 3 begär motionärerna att kommunerna vid behov ska vara skyldiga att erbjuda barnomsorg inte bara på dagtid utan även på kvällar, nätter och helger då det måste skapas bättre förutsättningar för föräldrar att kombinera sitt föräldraskap med arbete.

I motion 2013/14:Ub326 av Emma Henriksson (KD) yrkande 1 anser motionären att kommuner som är beredda att minska barngruppernas storlek ska få rätt att höja maxtaxan. Motionären föreslår en modell där föräldrar, stat och kommun tillsammans gör mindre barngrupper möjliga.

Utskottets ställningstagande

Förskolan

Förskolan spelar en viktig roll för barns allsidiga utveckling och bidrar till att skapa likvärdiga förutsättningar inför skolstarten. Den är en uppskattad och viktig del av välfärden, och varje dag går ca 480 000 barn till förskolan. Utskottet kan konstatera att ambitionerna för förskolan har höjts de senaste åren. Under 2011 började en ny skollag och en reviderad läroplan för förskolan att tillämpas, vilket har inneburit att det pedagogiska uppdraget har stärkts. Förskolans personal spelar en viktig roll när det gäller barns utveckling och lärande. Under hösten 2011 startade en ny förskolläraryrutbildning där examen omfattar 210 högskolepoäng. Utbildningen ska ge förskollärare den kunskap och kompetens som krävs för att möta de yngsta barnens behov av utveckling, lärande och omsorg (prop. 2009/10:89, bet. 2009/10:UbU16, rskr. 2009/10:248). I syfte att höja yrkets status och garantera kvaliteten infördes 2011 ett system med legitimation för lärare och förskollärare. Endast den som har legitimation ska fr.o.m. den 1 december 2013 få tillsvidareanställas som lärare och förskollärare (prop. 2010/11:20, bet. 2010/11:UbU5, rskr 2010/11:171).

Utskottet är medvetet om att det generellt råder brist på utbildade lärare i skolväsendet, men det saknas specificerad statistik över lärares behörighet för de olika skolformerna. Utskottet vill därför upplysa om att regeringen anser att det finns behov av att ta fram en mer detaljerad prognos över behovet av olika lärarkategorier, utifrån skolväsendets behov och hur många lärare som utbildas inom olika kategorier. Regeringen bedömer att en sådan prognos kan ge universitet och högskolor ett förbättrat underlag för dimensioneringen av sina läraryrutbildningar och anser att prognosen även ska innefatta underlag för förskolläraryrutbildningen. Regeringen avser därför att ge Skolverket i uppdrag att ta fram en sådan prognos i samarbete med Universitets- och högskolerådet. För uppdraget föreslås 3 miljoner kronor avsättas för 2014 under anslaget 1:1 *Statens skolverk*.

Utskottet vill uppmärksamma att antalet förstahandssökande till lärar- och förskolläraryrutbildningarna inför hösten 2012 ökade med 21 procent jämfört med året innan. Motsvarande statistik för höstterminen 2013 visar återigen en ökning, denna gång på nästan 15 procent. För att attrahera fler till lärar- och förskolläraryrkena fick Skolverket i december 2010 i uppdrag att i samarbete med dåvarande Högskoleverket genomföra en informationskampanj om lärar- och förskolläraryrkena och de nya lärar- och förskolläraryrutbildningarna (U2010/7661/S). I november 2012 förlängdes uppdraget till att pågå även 2013–2015, och Skolverket ska fortsättnings-

vis samarbeta med Universitets- och högskolerådet (U2012/6128/S). Ett tilläggsuppdrag gavs i augusti 2013 för att kampanjen under 2013 bl.a. ska inriktas på att attrahera fler män till förskolläraryrket (U2013/5045/S). Regeringen föreslår att ytterligare 5 miljoner kronor avsätts för verksamheten 2014 utöver de 5 miljoner kronor som tidigare beräknats (se anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*). Ytterligare ett tilläggsuppdrag gavs samtidigt till Skolverket (U2013/5044/S) att under 2013 och 2014 genomföra en samlad insats i syfte att öka antalet och andelen män som arbetar som förskollärare och barnskötare i förskolan.

Utskottet kan konstatera att 482 300 barn var inskrivna i förskolan hösten 2012, vilket motsvarar 83 procent av gruppen 1–5-åringar. Det är en ökning med drygt 10 000 barn jämfört med 2011. Trots att fler barn gick i förskolan jämfört med året innan var både den genomsnittliga barngruppens storlek och personaltätheten oförändrade. Hösten 2012 gick det i genomsnitt 5,3 barn per årsarbetare och 16,9 barn per grupp. Under de senaste fem åren har personaltätheten varierat mellan 5,2 och 5,4 barn per årsarbetare. Således har antalet årsarbetare i förskolan ökat. Hösten 2012 fanns det 90 600 årsarbetare i förskolan, vilket innebär att antalet hade ökat med ca 1 700 jämfört med 2011.

Utskottet anser att det är viktigt att det finns tillgång till omsorg av barn också under s.k. obekväm arbetstid för att underlätta föräldraskap och förvärvsarbete för de som arbetar kvällar och nätter m.m. Detta är särskilt viktigt för ensamstående föräldrar, i synnerhet kvinnor, som utgör majoriteten av dem som arbetar deltid och under obekväma arbetstider.

Enligt skollagen (2010:800) ska barn fr.o.m. ett års ålder erbjudas förskola i den omfattning det behövs med hänsyn till bl.a. föräldrarnas förvärvsarbete eller studier (8 kap. 5 §). Sedan skollagens införande har både antalet kommuner som erbjuder omsorg på obekväm arbetstid och antalet inskrivna barn ökat. År 2012 var knappt 5 000 barn i 151 kommuner inskrivna i omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds. Motsvarande antal för 2011 var drygt 4 500 barn i 130 kommuner och för 2010 drygt 4 000 barn i 118 kommuner.

Att fler får tillgång till omsorg på obekväm arbetstid är en utveckling som enligt utskottet bör uppmuntras. För att stimulera kommunerna att i ökad omfattning erbjuda omsorg på kvällar, nätter och helger aviserade regeringen i budgetpropositionen för 2013 ett riktat statsbidrag om sammanlagt 108,5 miljoner kronor 2013–2016. Kommuner kan fr.o.m. andra kalenderhalvåret 2013 ansöka om statsbidrag enligt förordningen (2012:994) om statsbidrag för omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds.

När det gäller frågan om att stärka förskolan för barn till arbetslösa och föräldralösa gäller enligt 8 kap. 6 § skollagen att barn vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralösa för vård av annat barn från och med ett års ålder ska erbjudas förskola under minst tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan. Utskottet ser inte skäl att förorda någon ändring av gällande regler.

Det är kommunen eller den som anordnar verksamheten som bestämmer hur mycket en plats i förskolan ska kosta. I skollagen är det reglerat att avgiften ska vara skälig (8 kap. 16 §). Det är frivilligt för kommunerna att använda maxtaxa, men de kommuner som gör det har rätt till statsbidrag som kompensation för förlorade intäkter. I dag använder alla kommuner ett system med maxtaxa. Maxtaxan innebär att ett tak sätts för hur hög avgiften får bli för olika familjer. Enligt skollagen är det huvudmannen som ska se till att barngrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att barnen även i övrigt erbjuds en god miljö (8 kap. 8 §).

Fritidshemmen

När det gäller fritidshemmen och barngruppernas storlek vill utskottet upplysa om att det enligt skollagen är huvudmannen som ska se till att elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek och att eleverna även i övrigt erbjuds en god miljö (14 kap. 9 §). Inom de ramar som riksdagen och regeringen har fastställt – genom lagar, förordningar och läroplan – avgör huvudmannen för fritidshemmet, som kan vara offentlig eller enskild, hur verksamheten ska bedrivas. Som stöd för detta har Skolverket utfärdat allmänna råd med kommentarer för fritidshem. I de allmänna råden anger Skolverket att barngruppens storlek och personaltäthet är viktiga kvalitetsfaktorer. Enligt Skolverket finns det dock inga belägg för att det skulle finnas någon gruppstorlek eller personaltäthet som är den optimala i alla sammanhang. Förutsättningarna varierar från grupp till grupp och från tid till annan, och det är alltid nödvändigt att anpassa gruppstorlekar och personaltäthet till de förutsättningar som råder i varje fritidshem. Skolverket kommer att påbörja ett arbete med revidering av de allmänna råden under hösten 2013.

Sammanfattande bedömning

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna 2013/14:Ub312 (SD), 2013/14:Ub326 (KD) yrkande 1, 2013/14:Ub327 (MP) yrkande 3, 2013/14:Ub397 (V) yrkandena 2 och 3, 2013/14:Ub430 (MP) yrkande 1 i denna del, 2013/14:Ub463 (V) yrkande 1 i denna del, 2013/14:Ub517 (SD) i denna del och 2013/14:Ub565 (MP) yrkande 6.

1:8 Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 189 816 000 kronor till anslaget 1:8 *Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilt yttrande 2 (MP).

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för

- ersättning vid personskada till elev i viss gymnasieskolutbildning
- statsbidrag för avgifter till International Baccalaureate Office och för viss International Baccalaureateutbildning
- statsbidrag och särskilt stöd för utbildningsverksamhet med särskild inriktning
- statsbidrag för riksrekryterande gymnasiala utbildningar och riksinternatskolor
- ersättning till skolhuvudmän för kostnader för nordiska elever
- statsbidrag för utlandssvenska elever samt barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige eller som vistas i landet utan tillstånd.

Anslaget får även användas för utgifter för arbete med administration och uppföljning av statsbidrag.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 189 816 000 kronor till anslaget 1:8 *Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.* för budgetåret 2014.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 2 898 000 kronor (1,7 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub430 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del begärs att anslaget ökas med 70 miljoner kronor för att stödja kommunerna att tillhandahålla barnomsorg på obekvämt arbetstid.

Även i motionerna 2013/14:Ub213 av Magnus Ehrencrona och Mats Pertoft (båda MP) och 2013/14:Ub564 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 2 begärs att kommuner ska tillhandahålla barnomsorg på obekvämt arbetstid.

I motion 2013/14:Ub318 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 2 begärs att det extra statliga stödet, utöver det som motsvarar skolpengen, till riksinternatskolor ska upphöra. Det är enligt motionärerna orimligt att staten ska betala till riksinternatskolor när inga andra skolor får extra pengar.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motioner om barnomsorg på obekväm arbetstid hänvisar utskottet till de skäl som utskottet redovisat i sitt ställningstagande beträffande anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.*

När det sedan gäller frågan om riksinternatskolor kan utskottet konstatera att Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) har uppdragit åt en utredare att bistå departementet med att se över vissa frågor som bl.a. rör internationella skolor, utlandsskolor och riksinternatskolor (U2012/3777/SAM). Uppdraget har bl.a. omfattat att se över och vid behov föreslå förändringar av regelverket avseende riksinternatskolorna och IB-utbildningen (International Baccalaureate). Uppdraget redovisades till Utbildningsdepartementet den 31 maj 2013. Utskottet kan mot denna bakgrund meddela att frågan om riksinternatskolor bereds inom Regeringskansliet. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Ub213 (MP), 2013/14:Ub318 (MP) yrkande 2, 2013/14:Ub430 (MP) yrkande 1 i denna del och 2013/14:Ub564 (MP) yrkande 2.

1:9 Bidrag till svensk undervisning i utlandet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 105 878 000 kronor till anslaget 1:9 *Bidrag till svensk undervisning i utlandet* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för utbildning av utlands-svenska barn och ungdomar. Anslaget får även användas för utgifter inom ramen för Skolverkets utvecklingsinsatser för svensk undervisning i utlandet och för stöd för undervisning i svenska vid utländska skolor. Anslaget får vidare användas för anställda vid Europaskolorna.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 105 878 000 kronor till anslaget 1:9 *Bidrag till svensk undervisning i utlandet* för budgetåret 2014.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 1 813 000 kronor (1,7 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 400 400 000 kronor till anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16.

Vidare bemyndigar riksdagen regeringen att under 2014 för det aktuella anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 205 123 000 kronor 2015.

Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (S).

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för fortbildning av lärare, förskollärare, rektorer, förskolechefer och viss annan personal. Anslaget får även användas för utgifter för administration och uppföljning av fortbildningsinsatserna.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 400 400 000 kronor till anslaget 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* för budgetåret 2014.

Behörighet och fortbildning

Nya övergångsregler om behörighet för lärare och förskollärare med ikraftträdande den 1 december 2013 beräknas medföra att färre lärare och förskollärare behöver utnyttja möjligheten till fortbildning. Det handlar bl.a. om övergångsregler för att lärare med gedigen erfarenhet av undervisning ska kunna få sin yrkeserfarenhet tillgodoräknad och validerad. Reglerna medför ökade kostnader för Skolverkets hantering av legitimationsärenden som beräknats till 77 miljoner kronor. För att finansiera den nämnda hanteringen föreslår regeringen att anslaget minskas med 77 miljoner kronor 2014 och att anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* ökas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 6 600 000 kronor 2014 och att anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* ökas med 3 300 000 kronor 2014 då regeringen avser att ge Stockholms universitet ett särskilt uppdrag att tillsammans med andra lärosäten utveckla formerna för validering när det gäller de lärare som vill få sin yrkeserfarenhet validerad för behörighet.

Mot bakgrund av att regeringen bedömer att behovet av fortbildningsinsatser minskar under 2014 i förhållande till tidigare bedömningar föreslås anslaget minskas med 30 miljoner kronor 2014.

För en förstärkning av satsningen Lärarlyftet II beräknar regeringen att anslaget ökar med 34 miljoner kronor 2015 och 75 miljoner kronor 2016.

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 2 miljoner kronor 2014 för att finansiera kompletterande pedagogisk utbildning och att anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* ökas med motsvarande belopp.

Dimensionering av lärar- och förskollärarytbildning

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 3 miljoner kronor 2014 för att finansiera framtagandet av en prognos om behovet och utbudet av lärare och förskollärare och att anslaget 1:1 *Statens skolverk* ökas med motsvarande belopp.

Informationsinsatser

Regeringen föreslår att anslaget minskas med 2 miljoner kronor 2014 för att finansiera informationsinsatser när det gäller mottagandet i grund- och gymnasiesärskolan och att anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* ökas med motsvarande belopp.

Kursplaner för nationella minoritetsspråk

För att finansiera framtagandet av kursplaner för nationella minoritetsspråk föreslår regeringen att anslaget minskas med 2 miljoner kronor 2014 och att anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* ökas med motsvarande belopp.

Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Skolverket ingår fleråriga avtal med lärosätena om uppdragsutbildning och lämnar förhandsbesked till skolhuvudmän om statsbidrag. Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för det aktuella anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 205 123 000 kronor 2015.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub567 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 1 i denna del begärs att anslaget ökas med 700 miljoner kronor.

Motionärerna avsätter 650 miljoner kronor till en färdplan för läraryrket som ska tas fram i nära samarbete med involverade parter. Färdplanen behövs dels för att insatserna ska ges rätt inbördes prioritering, dels för att diskussionerna måste omfatta frågor om lärarnas löner och villkor, vilket primärt är en fråga för fack och arbetsgivare. Motionärerna stöttar regeringens förslag om fler karriärtjänster som ett bra första steg, men anser att mer behövs för att vända utvecklingen för yrket. Motionärerna investerar i en lärarmiljard.

Motionärerna vill se en professionalisering av läraryrket med lärare som har rätt till en systematisk kompetensutveckling, gott om tid att bedriva och utveckla undervisningen, bra villkor genom karriärutveckling samt goda former för samarbete och utbyte med sina kollegor.

Skolans verksamhet och skolpolitiken ska utgå från forskning och beprövad erfarenhet. Skolledare ska vara välutbildade och ha tid att vara pedagogiska ledare. Sverige ska ha en lärarutbildning av högsta kvalitet. För att vända utvecklingen i läraryrket prioriterar motionärerna över en miljard kronor till insatser.

Motionärerna vill utveckla rektorsrollen för att sätta det pedagogiska uppdraget främst och investerar 50 miljoner kronor 2014 för ändamålet. Rektorer ska kunna hantera en mängd frågor och samtidigt vara pedagogiska ledare, personalansvariga och ansvariga för skolans ekonomi och resultat.

Kommittémotion 2013/14:Ub502 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 2 behandlar vikten av att utveckla det pedagogiska ledarskapet och personalens kompetens. Motionärerna anför att personal inom förskolan ska omfattas av pedagogiska satsningar och stöd som riktar sig till såväl förskollärare som barnskötare. Kontinuerlig fortbildning och kompetensutveckling ska vara en självklarhet för förskolans personal och är förutsättningen för en verksamhet av hög kvalitet där lärandeuppdraget ges större fokus. Ett starkt pedagogiskt ledarskap är lika viktigt i förskolan som i skolan, och därför menar motionärerna att förskolechefer ska benämnas rektorer och omfattas av den obligatoriska rektorsutbildning som införts på skolans område. I yrkande 3 behandlas frågan om att förbättra förutsättningarna för personalrekrytering i förskolan. Motionärerna konstaterar att det är brist på förskollärare i Sverige och vill utbilda 1 000 fler förskollärare årligen. Även kommittémotion 2013/14:Ub569 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 4 behandlar frågan om skolledarnas roll som pedagogiska ledare.

I kommittémotion 2013/14:Ub568 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om en lärarmiljard. Motionärerna vill se en professionalisering av läraryrket med lärare som har rätt till en systematisk kompetensutveckling, har gott om tid att bedriva och utveckla undervisningen och bra villkor genom karriärutveckling. Skolans verksamhet och skolpolitiken ska utgå från forskning och beprövad erfarenhet. Skolledare ska vara välutbildade och ha tid att vara pedagogiska ledare. I yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om en färdplan för läraryrket. Yrkande 6 behandlar frågorna om skolan som en lärande organisation och kompetensutveckling. Kontinuerlig fortbildning och kompetensutveckling måste enligt motionärerna vara naturliga inslag i lärarrollen och ska stödjas genom gemensamma satsningar från staten och skolhuvudmännen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att ett antal motionsyrkanden handlar om behovet av en färdplan för läraryrket, att man behöver vända utvecklingen av läraryrket, att det behövs fler karriärtjänster, systematisk kompetensutveckling och att skolan ska vara en lärande organisation.

Utskottet vill med anledning av detta framhålla att utskottet instämmer i regeringens utgångspunkt att eleverna ska mötas av legitimerade och behöriga lärare i klassrummet. Att fler lärare har djup ämneskompetens och ämnesdidaktisk kompetens är viktigt för att höja kvaliteten i skolan.

Från den 1 december 2013 krävs legitimation och behörighet för att få bedriva undervisning, ansvara fullt ut för undervisningen, självständigt besluta om betyg och kunna anställas utan tidsbegränsning för den lärare eller förskollärare som har avlagt examen och ingått avtal om anställning efter den 1 juli 2011 (se prop. 2010/11:20, bet. 2010/11:UbU5, rskr. 2010/11:171 och prop. 2011/12:144, bet. 2011/12:UbU20 och rskr. 2011/12:277). För den lärare eller förskollärare som har avlagt examen och ingått avtal om anställning före den 1 juli 2011 gäller kravet på legitimation och behörighet från den 1 juli 2015.

En lärare som fått legitimation kan senare komplettera den med nya behörigheter efter universitets- eller högskolestudier. Lärarlyftet II är en satsning i huvudsak inriktad på att lärare med examen ska kunna komplettera sin utbildning för att bli behöriga i alla skolformer, ämnen och årskurser där de undervisar. Satsningen pågår sedan 2011 och, enligt tidigare beslut, t.o.m. 2015 (U2011/5531/S). I budgetpropositionen för 2013 beräknades 447 miljoner kronor för 2014 och 194 miljoner kronor för 2015. Utskottet kan konstatera att en del huvudmän avvaktar med att låta lärare ta del av Lärarlyftet II eftersom de först vill veta vilken behörighet lärarna får angiven på legitimationen. Den 1 december 2013 införs det övergångsregler om behörighet, bl.a. för att lärare med gedigen erfarenhet av undervisning ska kunna få sin yrkeserfarenhet tillgodoräknad och validerad (se prop. 2012/13:187, bet. 2013/14:UbU6, rskr. 2013/14:27). Detta medför ökade kostnader för legitimering av lärare och minskat behov av behörighetsgivande fortbildning. Regeringen föreslår därför att det avsätts ett något lägre belopp för 2014 än vad som tidigare har aviserats, nämligen 331 miljoner kronor. Utskottet noterar särskilt att satsningen ska förlängas t.o.m. 2016.

När det gäller yrkanden om vikten av att utveckla det pedagogiska ledarskapet anser utskottet att även rektorer är ett viktigt stöd för lärarna och en viktig faktor för skolans resultat. Utskottet menar att ett väl fungerande ledarskap i skolan är centralt för att åstadkomma ökad måluppfyllelse. Utskottet vill därför lyfta fram att skolhuvudmännen är skyldiga att se till att nyanställda rektorer går en särskild befattningsutbildning, rektorsutbildningen, eller en utbildning som kan jämföras med denna. Utbildningen är även öppen för förskolechefer eller andra i ledande befattning.

Sedan 2011 pågår Rektorslyftet som är en fortbildning särskilt inriktad på det pedagogiska ledarskapet om 7,5 högskolepoäng på avancerad nivå. Mot bakgrund av utbildningsbehovet anser regeringen att det är angeläget att fortbildningen fortsätter och att den därför bör förlängas ett år. Utskottet kan konstatera att de rektorer som har deltagit i satsningen har varit mycket nöjda (se Skolverkets årsredovisning för 2012). I enlighet med tidigare avisering i budgetpropositionen för 2013 föreslår regeringen att 20 miljoner kronor avsätts för satsningen 2014. Regeringen avser även att tillsätta en utredning i syfte att analysera rektorernas arbetssituation och hur rektorernas ansvar och befogenheter samt pedagogiska ledarskap kan stärkas. Regeringen föreslår att 2 miljoner kronor avsätts för ändamålet. Utskottet noterar att satsningarna sker under anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*.

Förskolans personal spelar en viktig roll när det gäller barns utveckling och lärande. Genom skollagen och en reviderad läroplan med ett förstärkt pedagogiskt uppdrag för förskolan har ambitionen för barns lärande höjts. Sedan 2011 finns det en förskollärlägitimation som innebär att endast den som har förskollärlägitimation fr.o.m. den 1 december 2013 ska få anställas utan tidsbegränsning som förskollärare eller fr.o.m. 1 juli 2015 för den som har fått sin examen och anställning före reformens ikraftträdande den 1 juli 2011. Förskolelyftet fortsätter t.o.m. 2014 med en satsning på fortbildning av förskollärare och förskolechefer (U2011/6674/S). Tanken är att fortbildningen ska öka förskolepersonalens kunskap på områden där kraven skärpts i läroplanen. Regeringen beräknar totalt ca 120 miljoner kronor för fortbildning som avser barn i behov av särskilt stöd samt uppföljning och utvärdering. Satsningen utvidgades fr.o.m. hösten 2013 med kurser i naturvetenskap och teknik samt flerspråkighet och interkulturalitet för all pedagogisk personal i förskolan.

Utskottet vill också nämna att det finns forskarskolor där förskollärare kan bedriva forskning inom sitt yrkesområde.

När det gäller frågan om att det behöver utbildas fler förskollärare samt personalrekryteringen till förskolan hänvisar utskottet till vad som anförs under anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.*

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Ub502 (S) yrkandena 2 och 3, 2013/14:Ub567 (S) yrkande 1 i denna del, 2013/14:Ub568 (S) yrkandena 2, 3 och 6 och 2013/14:Ub569 (S) yrkande 4. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag till bemyndigande.

1:11 Bidrag till vissa studier

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 17 525 000 kronor till anslaget 1:11 *Bidrag till vissa studier* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag som lämnas för studier om funktionsnedsättningar, utbildning som är särskilt anpassad för personer med funktionsnedsättningar samt studier inom vuxenutbildning för utvecklingsstörda och särskild utbildning för vuxna.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 17 525 000 kronor till anslaget 1:11 *Bidrag till vissa studier* för budgetåret 2014.

Specialpedagogiska skolmyndigheten har fått in ansökningar om bidrag som sammanlagt överstiger de tillgängliga medlen inom anslaget. Att alla medel ändå inte förbrukats under 2012 beror enligt myndigheten främst på att den eftersträvat striktare krav vid ansökan och bedömning. Detta har i sin tur resulterat i att utbildningsanordnarna har ställt in ett antal kurser.

Regeringen föreslår att 2 miljoner kronor 2014 överförs till anslaget från anslaget 1:6 *Särskilda insatser inom skolområdet* eftersom antalet personer som studerar inom särskild utbildning för vuxna har ökat markant.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Satsning på grund- och gymnasieskolan (nytt anslag)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om ett nytt anslag.
Jämför särskilt yttrande 3 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub517 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) i denna del begärs att det införs ett nytt anslag 99:5 *Satsning på grund- och gymnasieskolan*. Anslaget ska enligt motionärerna tillföras 275 miljoner kronor till följande ändamål:

- matreform +50 miljoner kronor
- fler vuxna i skolan +50 miljoner kronor

- studievägledning +50 miljoner kronor
- antimobbningsåtgärder +50 miljoner kronor
- satsning på barn med särskilda behov +50 miljoner kronor
- kunskapsåtgärder på svenska språket +25 miljoner kronor.

I kommittémotion 2013/14:Ub473 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 5 begärs att det ska genomföras en antimobbningsåtgärder i den svenska skolan. Enligt motionärerna är det av största vikt att mobbning, sexuella trakasserier och utanförskap motverkas genom ett aktivt agerande av lärare och skolledning. I yrkande 6 begärs att det ska genomföras en satsning på fler vuxna i skolan, framför allt i form av fler skolköterskor, skolpsykologer och kuratorer. I yrkande 8 anser motionärerna att det ska genomföras en satsning på barn med särskilda behov. Genom en ökad satsning på barn med särskilda behov och en återgång till en kunskapsinriktad skola förbättras enligt motionärerna möjligheterna avsevärt att sätta in lämpliga hjälpinsatser och i ett tidigare stadium fånga upp och stötta elever som halkar efter. I yrkande 14 föreslås att skolorna generellt bör förstärka undervisningen i svenska med ett särskilt fokus på elever med svagare kunskap i svenska. Motionärerna framhåller vikten av goda språkkunskaper för att kunna bli en naturlig del av det svenska samhället och svenska som samtalsspråk under skoltid, med undantag för språklektioner och skolor för nationella minoriteter. I yrkande 19 begärs att det ska genomföras en matreform i den svenska grundskolan då en grundförutsättning för kunskapsinhämtning är näringsrik mat. I yrkande 20 begärs att det ska genomföras en satsning på studievägledning i den svenska skolan. Motionärernas målsättning är en så effektiv matchning av arbetskraft och arbetsmarknad som möjligt.

Utskottets ställningstagande

När det gäller förslaget om ett nytt anslag kallat 5:4 *Satsning på grund- och gymnasieskolan* hänvisar utskottet till att utskottet behandlar och avstyrker motionsyrkanden om bl.a. elever som inte når målen i skolan, modersmålsundervisning, skolmåltider, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning inom anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Ub473 (SD) yrkandena 5, 6, 8, 14, 19 och 20 och 2013/14:Ub517 (SD) i denna del.

4 Vuxenutbildning

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens förslag för budgetåret 2014 inom området vuxenutbildning (anslagen 1:12–1:15) och motioner i anslutning till dessa förslag. Vuxenutbildning omfattar kommunal vuxenutbildning (komvux), särskild utbildning för vuxna (särvux), tidigare benämnd vuxenutbildning för utvecklingsstörda, utbildning i svenska för invandrare (sfi), tidigare benämnd svenskundervisning för invandrare, yrkeshögskolan, vissa kompletterande utbildningar och folkbildningen. Av dessa utgör skolformerna komvux, särvux och sfi kommunernas vuxenutbildning.

Avsnittet inleds med en sammanfattning av den resultatredovisning som ges i propositionen. Först återges några uppgifter (nyckeltal) för 2012 om verksamheternas omfattning och kostnader. Sedan redovisas utfallet för de indikatorer som regeringen använder för att bedöma måluppfyllelsen. Därefter behandlas anslag och bemyndiganden för vuxenutbildning.

Verksamheternas omfattning och kostnader

Kommunal vuxenutbildning (komvux)

Nyckeltal 2012

Antal lärare (heltid)	Andel kvinnor	Total Kostnad	Kostnad per heltidsstuderande
2 600	67 %	3,8 mdkr	45 800 kr

I komvux tjänstgjorde totalt 5 200 lärare hösten 2012 eller 2 600 omräknat till heltidstjänster. Jämfört med hösten 2011 har det totala antalet tjänstgörande lärare minskat med 2 procent. Omräknat till heltidstjänster var 67 procent av de tjänstgörande lärarna kvinnor och 33 procent män.

Kommunernas totala kostnad för komvux beräknas 2012 ha uppgått till drygt 3,8 miljarder kronor. Det innebär att kostnaden för komvux har minskat med ca 30 miljoner kronor, eller 3,4 procent, jämfört med 2011. Kostnaden per heltidsstuderande uppgick 2012 till 45 800 kronor. Kostnaderna per heltidsstuderande har därmed ökat med 1,8 procent jämfört med föregående år.

Vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux)

Nyckeltal 2012

Antal lärare (heltid)	Andel kvinnor	Total kostnad	Kostnad per elev
260	85 %	229 mnkr	50 100 kr

Antalet tjänstgörande lärare i särvox hösten 2012 var, omräknat till heltids-tjänster, 260. Av de tjänstgörande lärarna (omräknat till heltidstjänster) var 85 procent kvinnor och 15 procent män.

Kommunernas kostnad för särvox 2012 beräknas ha uppgått till 229 miljoner kronor, vilket är en ökning med 6 miljoner kronor jämfört med 2011. Kostnaden per elev har ökat med knappt 6 procent och uppgick 2012 till 50 100 kronor.

Utbildning i svenska för invandrare (sfi)

Nyckeltal 2012

Antal lärare (heltid)	Total kostnad	Kostnad per kursdeltagare
2 200	1,45 mdkr	10 200 kr

I sfi tjänstgjorde ca 2 800 lärare hösten 2012, vilket motsvarade knappt 2 200 heltidstjänster. Jämfört med hösten 2011 är antalet oförändrat.

Kommunernas kostnad för sfi beräknas ha uppgått till drygt 1,45 miljarder kronor 2012, en ökning med 115 miljoner kronor jämfört med föregående år. Kostnaden per kursdeltagare var 10 200 kronor, vilket innebär en ökning med 300 kronor jämfört med 2011 då kostnaden per kursdeltagare var 9 900 kronor.

Yrkeshögskolan

Nyckeltal 2012

Antal årsplatser	Total kostnad	Kostnad per utbildningsplats
21 600	1,28 mdkr	59 200 kr

Myndigheten för yrkeshögskolan betalade totalt ut drygt 1 280 miljoner kronor 2012 i statlig finansiering, varav drygt 1 038 miljoner kronor för utbildningar inom yrkeshögskolan och drygt 242 miljoner kronor för kvarvarande kvalificerad yrkesutbildning (angående kompletterande utbildningar, se nedan). Av dessa medel betalade Myndigheten för yrkeshögskolan ut drygt 6,9 miljoner kronor för pedagogiska hjälpmedel till studerande med funktionsnedsättning. Det ska jämföras med 2011 då 2,8 miljoner kronor betalades ut.

Totalt lämnades ersättning för drygt 21 600 årsplatser, vilket är en minskning med 4 200 årsplatser jämfört med 2011 (en årsplats omfattar 40 studieveckor på heltid). Ungefär 65 procent av det totala bidraget lämnades för utbildningar som var 2–2,5 år långa. Den statliga genomsnittskostnaden för en utbildningsplats i yrkeshögskolan och kvalificerad yrkesutbildning 2012 var 59 200 kronor, vilket är en ökning med 700 kronor jämfört med 2011 (löpande priser).

Kompletterande utbildningar

Nyckeltal 2012

Antal	Total
årselevplatser	kostnad
3 077	157 mnkr

Statens finansiering av de kompletterande utbildningarna uppgick 2012 till 157 miljoner kronor, vilket är i nivå med utbetalade statsbidrag 2011. Till detta kommer kostnader för studiestöd. Utbildningarna omfattade under 2012 totalt 3 077 årselevplatser.

Resultatindikatorer

Målet för den samlade vuxenutbildningen är att alla vuxna ska ges möjlighet att utvidga sina kunskaper och utveckla sin kompetens i syfte att främja personlig utveckling, demokrati, jämställdhet, ekonomisk tillväxt och sysselsättning samt en rättvis fördelning (prop. 2000/01:72, bet. 2000/01: UbU15, rskr. 2000/01:229).

Målet för de skolformer som ingår i kommunernas vuxenutbildning är att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande. De ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att främja sin personliga utveckling. För den enskilde som går en yrkesutbildning är det ofta viktigt att utbildningen leder till arbete. Utgångspunkten för vuxenutbildningen ska vara den enskildes behov och förutsättningar. För kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna gäller att de som fått minst utbildning ska prioriteras.

När det gäller den eftergymnasiala yrkesutbildningen är målet att utbildningarna inom yrkeshögskolan ska svara mot behovet av arbetskraft med eftergymnasial utbildning i arbetslivet eller medverka till att utveckla eller bevara kvalificerat yrkeskunnande inom smala yrkesområden som är betydelsefulla för individen och samhället. Kompletterande utbildningar ska tillgodose olika utbildningsbehov utanför det offentliga utbildningssystemet.

Måluppfyllelsen för verksamhetsområdena följs med hjälp av de indikatorer som redovisas nedan. Redovisningen avser främst resultat från 2012 och våren 2013.

Kommunal vuxenutbildning (komvux)

Indikator: Antal heltidsstuderande

Totalt fanns det ca 189 600 elever i komvux under 2012, en minskning med 4,3 procent jämfört med föregående år. Det motsvarar 3,3 procent av befolkningen i åldern 20–64 år, att jämföra med 2011 då denna andel var 3,5 procent.

Indikator: Andel kursdeltagare som slutfört eller avbrutit en påbörjad kurs under året och andelen som fortsätter en påbörjad kurs nästa år

Av samtliga kursdeltagare på grundläggande nivå 2012 hade 62 procent avslutat sin kurs, medan knappt 14 procent fortsatte sina studier under 2013. Andelen kursdeltagare på grundläggande nivå som avbröt kursen uppgick 2012 till 24 procent, vilket är i stort sett samma andel som föregående år. Andelen avbrott skilde sig mycket mellan olika kurser (31 procent i engelska jämfört med 19 procent i svenska som andraspråk). Av kursdeltagarna på gymnasial nivå avbröt knappt 18 procent kursen 2012, en något högre andel än 2011. Totalt slutförde 72 procent kursen 2012, medan 10 procent fortsatte under 2013.

Indikator: Andel kursdeltagare som uppnått lägst betyget Godkänd

Av de kursdeltagare inom komvux på gymnasial nivå som 2012 fick kursbetyg enligt ämnesplanerna som tillämpas fr.o.m. den 1 juli 2012 fick 85,4 procent lägst betyget E. Av de kursdeltagare inom komvux på gymnasial nivå som 2012 fick kursbetyg enligt kursplanerna som gäller för kurser som påbörjats före den 1 juli 2012 fick 88 procent lägst betyget Godkänd. Ingen betygsstatistik publiceras när det gäller komvux på grundläggande nivå.

Vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvux)

Indikator: Antal elever

Totalt studerade drygt 4 570 elever i särvux hösten 2012, vilket var 63 elever färre än föregående år. Trenden med ett minskande antal elever i särvux kvarstår således.

Utbildning i svenska för invandrare (sfi)

Indikator: Antal elever

Antalet elever i sfi har ökat kraftigt under 2000-talet. Under 2012 uppgick elevantalet till 107 800, vilket är det högsta antalet elever i sfi någonsin och en ökning med 5,3 procent jämfört med föregående år. Eleverna var drygt 30 procent fler än 2008. Antalet elever har mer än fördubblats sedan 2005. Totalt var 40 100 elever nybörjare i sfi. Då en elev kan läsa flera kurser under ett år var det totala antalet kursdeltagare i sfi under året drygt 141 900. Andelen kvinnor var 57 procent och andelen män 43 procent.

Indikator: Andel kursdeltagare som slutfört eller avbrutit en påbörjad kurs under året och andel som fortsätter en påbörjad kurs nästa år

Av samtliga kursdeltagare i sfi 2012 avslutade 38 procent en kurs med lägst betyget Godkänd. Av kursdeltagarna avbröt 23 procent studierna och 39 procent antogs fortsätta utbildningen. Av kvinnorna hade 21 procent

avbrutit studierna och av männen 27 procent. Elever med längre utbildningsbakgrund avbröt studierna i högre grad än de med färre antal år i utbildning. Flest avbrott stod de elever som studerande på studieväg 3, kurs C för. Där avbröt 27 procent av eleverna sina studier.

Indikator: Andel deltagare som uppnått lägst betyget Godkänd på nationella slutprov

Sedan 2010 samlas resultaten på nationella slutprov i sfi in för samtliga elever. Av eleverna som genomförde prov under 2012 gjorde vissa det enligt den kursplan som gäller för kurser som påbörjats före den 1 juli 2012 och vissa enligt den kursplan som tillämpas fr.o.m. den 1 juli 2012. Det prov som flest elever klarade var provet i kurs B. Totalt var det 77 procent av kursdeltagarna som fick lägst betyget Godkänd och 92 procent som fick lägst betyget E i sammanvägt provbetyg på B-provet. Andelen elever med lägst betyget G respektive E var lägst när det gäller provet i kurs D, 63,3 procent respektive 76,9 procent. I kurs C fick 68,5 procent lägst betyget Godkänd respektive 82,7 procent lägst betyget E. Kvinnor hade totalt sett bättre resultat än män. Männen hade dock något bättre resultat på de prov som genomfördes i kurser enligt den kursplan som tillämpas fr.o.m. den 1 juli 2012.

Indikator: Andel lärare i komvux, särvox och sfi som har högskoleexamen med pedagogisk inriktning

Andelen lärare i komvux (omräknat till heltidstjänster) med högskoleexamen med pedagogisk inriktning hösten 2012 var 82,9 procent, vilket är en ökning med 7,2 procentenheter jämfört med hösten 2011. Av lärarna i komvux anställda i kommun eller landsting hade 83,4 procent en högskoleexamen med pedagogisk inriktning. För dem som var anställda av annan utbildningsanordnare saknas uppgifter för 2012.

Av lärarna i särvox hösten 2012 hade 90,8 procent en högskoleexamen med pedagogisk inriktning, en minskning med 0,7 procentenheter jämfört med hösten 2011 men en ökning med 2,3 procentenheter jämfört med hösten 2007.

Andelen lärare i sfi (omräknat till heltidstjänster) med högskoleexamen med pedagogisk inriktning var 79,5 procent hösten 2012 i sfi anordnad av kommuner och 63,6 procent hos andra utbildningsanordnare. Av alla lärare i sfi hade 76,1 procent en högskoleexamen med pedagogisk inriktning, en ökning med 1,6 procentenheter jämfört med hösten 2011.

Yrkeshögskolan

Indikator: Andel examinerade i yrkeshögskolan som har ett arbete året efter avslutad utbildning

Av de examinerade 2011 hade 87 procent, närmare nio av tio, arbete som sin huvudsakliga sysselsättning året efter avslutad utbildning. Det är samma nivå som föregående år. 7 procent var arbetssökande eller i arbetsmarknadspolitisk åtgärd medan 4 procent studerade och 1 procent hade annan sysselsättning. Det motsvarar föregående årskulls resultat.

Indikator: andelen examinerade i yrkeshögskolan som har ett arbete inom utbildningsområdet¹

Av de examinerade 2011 som året därefter var i arbete eller som startat eget företag angav 62 procent att de har ett arbete som helt eller till största delen överensstämmer med utbildningen. Detta är en ökning med ca 12 procentenheter jämfört med de examinerade 2010. Endast 11 procent anger att arbetet inte stämmer överens med utbildningen. Examinerade från Pedagogik och undervisning (82 procent), Data/it (71 procent) och Hälso- och sjukvård samt socialt arbete (68 procent) uppvisar en hög grad av överensstämmelse när det gäller arbete inom utbildningsområdet, medan utbildningar inom Hotell, restaurang och turism (51 procent) samt Teknik och tillverkning (58 procent) i lägre grad ledde till arbete inom utbildningsområdet.

Anslag och bemyndiganden gällande vuxenutbildning

Regeringen föreslår fyra anslag om knappt 3,2 miljarder kronor för vuxenutbildning 2014. Det största anslaget är 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning*, som utgör drygt 90 procent av de föreslagna medlen. Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet föreslår ett högre belopp för detta anslag. Miljöpartiet föreslår ytterligare medel till förvaltningsanslaget 1:12 *Myndigheten för yrkeshögskolan*. Socialdemokraterna och Miljöpartiet har avsatt medel för en ökning av anslaget 1:15 *Särskilt utbildningsstöd*. Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till anslagsbelopp för anslaget 1:13 *Utveckling av vuxenutbildning m.m.* eller förslaget till beställningsbemyndigande för anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning*.

Propositionens och motionernas förslag om anslag redovisas i bilaga 2 i betänkandet.

¹ Denna indikator är ny och införs för att man på ett bättre sätt ska kunna bedöma måluppfyllelsen när det gäller relevant arbete utifrån genomgången utbildning.

1:12 Myndigheten för yrkeshögskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 101 621 000 kronor till anslaget 1:12 *Myndigheten för yrkeshögskolan* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilt yttrande 2 (MP).

Propositionen

Anslaget får användas för Myndigheten för yrkeshögskolans förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 101 621 000 kronor till anslaget 1:12 *Myndigheten för yrkeshögskolan* för budgetåret 2014.

Det finns enligt regeringen en fortsatt stor efterfrågan på yrkesutbildning från såväl utbildningsanordnare som studerande. Det är angeläget att utbildningarna håller en hög kvalitet och svarar mot de behov av kompetens som arbetslivet har.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 2 984 000 kronor (3,0 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub430 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del begärs att ytterligare 10 miljoner kronor ska tillföras anslaget utöver regeringens förslag för 2014. Motionärerna menar att många som i dag studerar på en kommunal vuxenutbildning på grundskolenivå redan har en akademisk examen från sitt hemland. Detta förhållande är ett resurs-slöseri, både för samhället och för den enskilda individen. Mot denna bakgrund föreslår motionärerna att Universitets- och högskolerådet får i uppdrag att validera utländska betyg och erfarenheter. För att Universitets- och högskolerådet ska få förutsättningar att utföra detta uppdrag bör medel tillföras rådets verksamhet.

I motion 2013/14:Ub226 av Esabelle Dingizian och Ulf Holm (båda MP) framhålls vikten av att utländska grundskolebetyg ska kunna valideras på ett rättssäkert och likvärdigt sätt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis uppmärksamma att anslaget 1:12 *Myndigheten för yrkeshögskolan* uteslutande används för myndighetens förvaltningskostnader. Utskottet anser att den ordningen ska bestå.

Det är enligt utskottets uppfattning av stor betydelse att de erfarenheter, kunskaper och formella kvalifikationer som människor har tillägnat sig genom utländsk utbildning kan tas till vara i utbildningssystemet och på arbetsmarknaden. För att detta ska fungera effektivt krävs goda möjligheter till bedömning av utländsk utbildning och utländska betyg.

För att skapa en mer sammanhängande valideringskedja och underlätta för personer med utländsk utbildning har bedömningen av utländska utbildningar på olika nivåer samlats vid den nya myndigheten Universitets- och högskolerådet (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 172).

När det sedan gäller frågan om att ge medel till Universitets- och högskolerådet för att rådet ska ges i uppdrag att validera utländska betyg och erfarenheter vill utskottet anföra följande. Av rådets instruktion framgår att myndigheten ansvarar för bedömningen av utländska utbildningar på gymnasial och eftergymnasial nivå (4 § förordningen [2012:811] med instruktion för Universitets- och högskolerådet). Det innebär att rådet gör bedömningar av utländska gymnasiebetyg, avslutade utländska utbildningar inom högre utbildning och eftergymnasial utbildning som inte motsvarar utbildningar enligt högskolelagen (1992:1434). I samband med utskottets behandling av propositionen Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m. (prop. 2011/12:133, bet. 2011/12:UbU22, rskr. 2011/12:278), som föregick inrättandet av Universitets- och högskolerådet, uttalade utskottet att det när det gäller hur bl.a. bedömningen av utländsk utbildning ska hanteras bör vara regeringen som har till uppgift att avgöra detta (bet. 2011/12:UbU22 s. 15). Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan och ser således inget behov av att ändra i Universitets- och högskolerådets uppdrag vad gäller bedömningen av utländsk utbildning med anledning av den aktuella motionen. Utskottet vill också påminna om att regeringen tidigare uttalat att man avser att kontinuerligt följa anslagsbehovet för bl.a. Universitets- och högskolerådet (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16 s. 209). Utskottet förutsätter således att regeringen har beredskap att hantera ett eventuellt ökat resursbehov om det på sikt skulle visa sig att medlen är otillräckliga för att täcka kostnaderna för denna verksamhet.

Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna 2013/14:Ub226 (MP) och 2013/14:Ub430 (MP) yrkande 1 i denna del.

1:13 Utveckling av vuxenutbildning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 9 162 000 kronor till anslaget 1:13 *Utveckling av vuxenutbildning m.m.* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för utvecklingsinsatser inom vuxenutbildningsområdet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 9 162 000 kronor till anslaget 1:13 *Utveckling av vuxenutbildning m.m.* för budgetåret 2014.

Under 2013 har medel använts för olika utvecklingsinsatser inom vuxenutbildningen, bl.a. för Statistiska centralbyråns undersökning av vuxnas kunskaper och kompetenser och för Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC) som undersöker den vuxna befolkningens kunskaper, kompetens och allmänna färdigheter som behövs på arbetsmarknaden. Regeringen bedömer att insatserna under 2014 bör bedrivas i motsvarande omfattning som 2013.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 157 000 kronor (1,7 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

1:14 Statligt stöd till vuxenutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 2 908 449 000 kronor till anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för det aktuella anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 350 000 000 kronor 2015–2020.

Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 3 (SD) och 4 (V).

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för

- statligt stöd för yrkeshögskoleutbildning
- kostnader för personskadeförsäkring och ansvarsförsäkring inom yrkeshögskolan
- statsbidrag för kompletterande utbildningar
- statsbidrag för kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna samt för motsvarande äldre utbildningar

- särskilt verksamhetsstöd för riksomfattande kursverksamhet som avser hemslöjd eller för att främja samisk utbildningsverksamhet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 908 449 000 kronor till anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning* för budgetåret 2014.

En satsning på yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå (yrkesvux) inleddes 2009. Regeringen anser att medel bör avsättas så att verksamheten kan utökas med ytterligare ca 3 500 årsplatser under 2014. För satsningen föreslås att anslaget ökas med 350 miljoner kronor 2014.

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1 utg.omr. 16) en satsning på kommunal vuxenutbildning för personer i åldern 20–24 år. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 37,5 miljoner kronor 2014. Satsningen motsvarar ca 1 500 årsplatser 2014.

Satsningen på en lärlingsutbildning för vuxna (lärlingsvux) har inte nått den omfattning regeringen tidigare beräknat och tilldelat medel för. Regeringen föreslår därför att anslaget minskas med 20 miljoner kronor 2014.

Förutom de ovan föreslagna anslagsförändringarna påverkas de totalt föreslagna och beräknade anslagsnivåerna av ett antal reformer, besparingar och överföringar till respektive från andra anslag som regeringen har aviserat i tidigare budgetpropositioner och som under de kommande åren fasas ut eller skalas upp.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 46 484 000 kronor (1,7 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 350 000 000 kronor 2015–2020.

I propositionen anges att Myndigheten för yrkeshögskolan beslutar om stöd till utbildningsanordnare. Huvuddelen av utbildningarna bedrivs under fyra kalenderår, men på grund av höga investeringskostnader bedrivs pilotutbildning under en längre period.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub567 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 1 i denna del begärs att ytterligare 1 380 miljoner kronor ska tillföras anslaget för 2014. Motionärerna anser att vuxenutbildningen måste vara dimensionerad så att den möter människors utbildningsbehov i både praktiska och teoretiska ämnen. Av dessa medel avsätts 840 miljoner kronor till fler platser i den kommunala vuxenutbildningen (komvux) och yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå (yrkesvux) för att ge möjlighet till en gymnasieutbildning för alla de arbetslösa unga som i dag saknar gymnasiekompetens. Detta sker inom ramen för det socialdemokratiska förslaget om ett utbildningskontrakt (se vidare nedan). Återstående 540 miljoner kronor

satsas på fler platser i yrkeshögskolan. Motionärerna hänvisar i sammanhanget till att endast 25–30 procent av ansökningarna att bedriva yrkeshögskoleutbildning beviljades 2012 och att det gick i genomsnitt 4,2 sökande per studieplats. Detta visar enligt motionärerna på ett stort behov av att utöka möjligheterna att studera vid yrkeshögskolan.

Också i kommittémotion 2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 3 begärs fler platser inom komvux.

I motion 2013/14:Ub340 av Mattias Jonsson (S) anser motionären att man bör investera i en mer permanent och långsiktigt hållbar struktur för yrkesvux eftersom den visat sig vara en lyckad utbildningsform.

I motion 2013/14:Ub433 av Jennie Nilsson (S) framhåller motionären behovet av vuxenutbildning. Att mitt i livet kunna fortbilda sig inom sitt eget yrke eller att byta bana är något som samhället enligt motionären måste bejaka.

I motion 2013/14:Ub488 av Lena Sommestad m.fl. (S) yrkande 1 efterfrågas fler studieplatser bl.a. inom den kommunala vuxenutbildningen. För att stärka kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden krävs en kraftfull satsning på kompetenslyft för kvinnor mitt i livet.

I kommittémotionerna 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 11 och 2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 6 föreslås att s.k. utbildningskontrakt ska införas för arbetslösa under 25 år som inte avslutat en gymnasieutbildning, i syfte att minska ungdomsarbetslösheten. Utbildningskontraktet innebär enligt motionärerna att man erbjuds en individuellt utformad utbildningsplan och garanteras insatser som ska leda fram till en gymnasieexamen, gärna parallellt med jobb eller praktik.

Motionärerna i kommittémotion 2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 5 anser vidare att det nu är hög tid att införa det riktade statsbidraget för vuxenutbildningen i enlighet med riksdagens tillkännagivande i februari 2012 (bet. 2011/12:UbU7, rskr. 2011/12:139) för att en hög nivå på utbildningen ska garanteras.

I kommittémotion 2013/14:Ub517 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) i denna del begärs en ökning av anslaget med 296,9 miljoner kronor 2014 för att skapa 5 000 studieplatser inom den kommunala vuxenutbildningen och 5 000 studieplatser inom yrkeshögskolan. Också i motion 2013/14:Ub468 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1 vill motionärerna avsätta medel för ytterligare 5 000 studieplatser inom yrkeshögskolan. Motionärerna hänvisar bl.a. till Myndighetens för yrkeshögskolans egen bedömning att fler än i dag kan utbildas i yrkeshögskolan och därefter få ett arbete.

I partimotion 2013/14:Ub463 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget tillförs 1 483 miljoner kronor 2014. Motionärerna framhåller att många som i dag är arbetslösa saknar grundläggande utbildning från grund- eller gymnasieskolan. Samtidigt krävs ofta minst gymnasieutbildning för att få ett arbete, och det är även nödvändigt för att kunna vidareutbilda sig på yrkeshögskolan eller vid högskolor och universitet. En rätt att läsa in gymnasieskolan inom vuxenutbildningen bör

därför införas, enligt motionärerna. Av det höjda anslaget avsätts 1 093 miljoner kronor till satsningen på en rätt till gymnasieutbildning på komvux, vilket skulle motsvara 28 750 fler studieplatser nästa år. Den återstående ökningen av anslaget med 390 miljoner kronor bör enligt motionärerna avsättas till 6 500 fler platser på yrkeshögskolan. Motionärerna framhåller att det trots hög arbetslöshet är svårt att rekrytera inom vissa branscher och yrken på grund av brist på människor med rätt yrkesutbildning. En utbildningsform som snabbt kan möta detta behov är yrkeshögskolan.

I partimotion 2013/14:So400 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 22 föreslås ett tillkännagivande om att inrätta en ny skötarutbildning för psykiatrin inom ramen för yrkeshögskolan. Medel till denna satsning ingår i de 390 miljoner kronor som avsätts till 6 500 fler platser på yrkeshögskolan i partimotion 2013/14:Ub463 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 i denna del. Motionärerna framhåller i partimotionen att det behövs en ny skötarutbildning inom ramen för yrkeshögskolan, detta för att psykiatrin ska förses med personal med tillräcklig utbildning och för att säkra tillräckliga kunskaper hos den befintliga personalen.

Utskottets ställningstagande

I några motioner efterfrågas satsningar under 2014 på fler studieplatser inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) och i vissa fall fler studieplatser specifikt inriktade på unga under 25 år som saknar fullständig gymnasieutbildning samt fler platser inom den yrkesinriktade vuxenutbildningen på gymnasial nivå (yrkesvux). Fler platser inom yrkeshögskolan under 2014 är också efterfrågat i ett par motioner.

Utskottet vill inledningsvis framhålla att den offentligt finansierade vuxenutbildningen är en av hörnstenarna i det svenska utbildningssystemet, som även i fortsättningen ska ge den enskilde möjligheten att komplettera sin grundutbildning, skola om sig och skaffa sig en ny yrkesutbildning, bli behörig till högskolan eller studera för sin personliga eller yrkesmässiga utveckling.

Utskottet kan vidare konstatera att regeringen efter valet 2006 har prioriterat upp vuxenutbildningen kraftigt. Under perioden 2006–2012 ökade det sammanlagda stödet till vuxenutbildningen med ca 1 miljard kronor enligt uppgift från Utbildningsdepartementet (bet. 2012/13:UbU1 utg.omr. 16 s. 178). I budgeten för 2014 görs fortsatta satsningar inom vuxenutbildningen. När det gäller yrkesvux föreslås att 350 miljoner kronor avsätts för en satsning på ytterligare ca 3 500 årsplatser 2014. Satsningen är en del i att möta den ökade efterfrågan på yrkesinriktad vuxenutbildning under konjunkturnedgången. Vidare ska den tillfälliga satsningen som gör det möjligt för vissa arbetslösa ungdomar i åldern 20–24 år som avbrutit

sin grundskole- eller gymnasieutbildning att återuppta sina studier fortgå under 2014. Satsningen motsvarar ca 1 500 årsplatser 2014, vilket gör att anslaget behöver tillföras 37,5 miljoner kronor.

I sammanhanget vill utskottet därtill framhålla att kommuner, Skolverket och Skolinspektionen totalt tillförs 15 miljoner kronor 2014 i syfte att öka genomströmningen inom komvux. Ett sätt att åstadkomma detta är enligt regeringen att ställa högre krav på att eleverna deltar aktivt i den undervisning som anordnas. Huvuddelen av medlen avsätts under utgiftsområde 25, anslaget 1:1 *Kommunalekonomisk utjämning* (prop. 2013/14:1 utg.omr. 25 s. 59 och 61 och utg.omr. 16 s. 71).

Utöver de statliga satsningarna inom kommunernas vuxenutbildning finns det även statligt finansierade platser inom yrkeshögskolan. Myndigheten för yrkeshögskolan har funnits i fyra år, och regeringen har flera gånger under denna period avsatt extra resurser för att kunna utöka antalet årsplatser inom yrkeshögskolan. Senast i budgetpropositionen för 2013 ställde sig riksdagen bakom förslag om att tillföra medel för en nivåhöjning med 1 500 årsplatser för 2013, och därtill beräknades att medel bör avsättas för 3 000 årsplatser för 2014 respektive 2015 och 1 500 årsplatser för 2016 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16, bet. 2012/13:UbU1, rskr. 2012/13:113).

När det gäller motionsyrkandet om att det riktade statsbidraget för vuxenutbildning åter bör införas kan utskottet, i likhet med föregående riksmöte då motsvarande yrkande avstyrktes, konstatera att orsaken till att det riktade statsbidraget för vuxenutbildningen ersattes av ett generellt statsbidrag fr.o.m. den 1 januari 2007 var de stora lokala skillnaderna i behoven av komvux (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16, bet. 2012/13:UbU1 s. 78, rskr. 2012/13:113).

När det gäller frågan om en rätt att läsa in gymnasieskolan inom vuxenutbildningen noterar utskottet att regeringen avser att stärka rättigheterna till komvux på gymnasial nivå. Av budgetpropositionen framgår att regeringen avser att komma tillbaka till riksdagen med förslag om en utökad rätt att uppnå grundläggande behörighet till högskolan och förslag om att det bör införas en rätt att delta i vuxenutbildning i syfte att uppnå särskild behörighet till högskolan. Regeringen menar att dessa rättigheter bör gälla fr.o.m. den 1 januari 2017 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 71–72). Utskottet anser att regeringens aviserade reform inte bör föregripas.

När det sedan gäller frågan om inrättandet av en skötarutbildning för psykiatri inom ramen för yrkeshögskolan har utskottet avstyrkt liknande motioner vid ett flertal tillfällen, senast våren 2013. Utskottet menade vid detta tillfälle i korthet att det mot bakgrund av vidtagna förordningsändringar fanns möjligheter för en lösning av frågan om att inrätta en skötarutbildning med nationellt likvärdigt innehåll inom ramen för yrkeshögskolan och att utskottet avsåg att följa frågan (bet. 2012/13:UbU9 s. 13–14). Utskottet kan konstatera att regeringen i budgetpropositionen för 2014 inte

har avsatt medel till en skötarutbildning inom psykiatri eller någon annan specifik utbildning inom ramen för yrkeshögskolan. Utskottet har ingen annan uppfattning än regeringen i denna fråga.

Sammantaget ser utskottet med tillförsikt på de fortsatt kraftfulla satsningar på vuxenutbildningen som regeringen gör i denna budget. Med det anförda ställer sig utskottet bakom regeringens förslag till anslag och avstyrker motionerna 2013/14:So400 (V) yrkande 22, 2013/14:Ub340 (S), 2013/14:Ub433 (S), 2013/14:Ub463 (V) yrkande 1 i denna del, 2013/14:Ub468 (SD) yrkande 1, 2013/14:Ub488 (S) yrkande 1, 2013/14:Ub517 (SD) i denna del, 2013/14:Ub567 (S) yrkande 1 i denna del, 2013/14:Ub571 (S) yrkande 11 och 2013/14:Ub573 (S) yrkandena 5 och 6.

Utskottet tillstyrker även regeringens förslag till bemyndigande.

1:15 Särskilt utbildningsstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 157 564 000 kronor till anslaget 1:15 *Särskilt utbildningsstöd* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S) och 2 (MP).

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för särskilt utbildningsstöd som ges till folkhögskolor, universitet och högskolor samt för analyser av och utveckling av folkhögskolornas och lärosätenas lärmiljöer. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för teknisk anpassning av studiematerial för synskadade och dövblinda.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 157 564 000 kronor till anslaget 1:15 *Särskilt utbildningsstöd* för budgetåret 2014.

Anslaget har under flera år haft en låg kostnadstäckning när det gäller bidrag till folkhögskolor, varför 8 500 000 kronor föreslås överföras från anslaget 1:6 *Särskilda insatser inom skolområdet* till anslaget 1:15 för 2014.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 2 446 000 kronor (1,7 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub567 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget tillförs 25 miljoner kronor 2014 att användas som utvecklingsmedel till det skolforskningsinstitut som regeringen aviserat ska inrättas. I kommittémotion 2013/14:Ub570 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 22 utvecklar motionärerna sin syn på skolforskningsinsti-

tutet. Om resultaten i svensk skola ska förbättras måste skolan leva upp till kravet på att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Då är det viktigt att forskning som är relevant för skolan systematiseras, sprids och kommer till användning. Skolan är alltför viktig för att vara ett slagfält för löst tyckande. Motionärerna vill därför ge det aviserade skolforskningsinstitutet i uppdrag att också arbeta med skolutveckling, i nära samarbete med landets lärosäten, Skolverket, Skolinspektionen samt kommuner och fristående skolor.

I partimotion 2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 13 föreslås att 2 000 fler platser tillförs yrkeshögskolan. För denna satsning avsätts 120 miljoner kronor 2014 i kommittémotion 2013/14:Ub430 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del. Motionärerna framhåller att arbetsmarknaden i dag i hög grad kräver gymnasial och i växande grad eftergymnasial utbildning. Många arbetslösa har dock fel eller för kort utbildning för att nå upp till de krav som arbetsmarknaden ställer. Det behövs därför fler platser inom yrkeshögskolan. Det ger förutsättningar att bättre matcha individens kompetens mot arbetsmarknadens behov, både när den grundläggande kompetensen saknas och när den behöver anpassas eller justeras för nya karriärvägar.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har tidigare genom ett tillkännagivande uttalat att regeringen bör vidta åtgärder så att de forskningsinstitutioner som bedriver skolforskning får en förstärkt och förtydligad samverkansuppgift för att garantera att nya forskningsresultat verkligen förmedlas vidare till dem som är verksamma i skolan och att kunskaperna omsätts i praktiken. Riksdagen uttalade även att fler yrkesverksamma lärare bör ges möjlighet till egen forskning som en del av eller parallellt med eget arbete (bet. 2010/11:UbU12 s. 13 f., rskr. 2010/11:237).

I proposition 2012/13:30 Forskning och innovation angavs att anslaget 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet* bör öka med 20 miljoner kronor 2013–2016, detta för finansiering av insatser för att systematiskt väga samman och sprida forskningsresultat som bidrar till ökad kunskap om effektiva metoder och arbetssätt i skola och förskola för ökad måluppfyllelse och förbättrade kunskapsresultat. Därtill föreslogs att medel skulle tillföras för finansiering av forskarskolor för lärare och förskollärare samt för finansiering av insatser för att stimulera den ämnesdidaktiska forskningen inom matematik, naturvetenskap och teknik och sprida dess resultat. Mot bakgrund av de åtgärder och medelstilldelningar som beskrevs i proposition 2012/13:30 Forskning och innovation ansåg utskottet att riksdagens tillkännagivande hade tillgodosetts. Utskottet framhöll också bl.a. att man ansåg att det är viktigt att forskningsresultat med relevans för skolans och förskolans verksamhet systematiskt vägs samman och sprids till dem som är verksamma i skolan och förskolan, så att kun-

skaperna omsätts i praktiken i undervisningen och i utformningen av stödet till eleverna men också i det pågående skolutvecklingsarbetet (prop. 2012/13:30 s. 100–101, bet. 2012/13:UbU3 s. 64–65, rskr. 2012/13:151). I sammanhanget bör också nämnas den studie som utskottet låtit ta fram: Hur kan ny kunskap komma till bättre användning i skolan (2012/13: RFR10). Av studien framgår bl.a. att en stor majoritet av lärare och skolledare som besvarat en enkät anser att de har behov av kunskaper från ny forskning för att kunna utveckla utbildningen. Det är dock få skolor som har en plan för hur kunskapsimplementeringen ska gå till. En av tio lärare som besvarat en enkät i studien uppger att det finns en plan.

Av budgetpropositionen för 2014 framgår att insatser ska göras för att systematiskt väga samman och sprida forskningsresultat som bidrar till ökad kunskap om effektiva metoder och arbetssätt i skola och förskola till dem som är verksamma där. För detta föreslås att 20 miljoner kronor avsätts för 2014, och därtill beräknas 20 miljoner kronor avsättas årligen fr.o.m. 2015. Av budgetpropositionen framgår vidare att regeringen har för avsikt att inrätta en ny myndighet, ett skolforskningsinstitut, för detta ändamål. Regeringen kommer därför att tillsätta en särskild utredare för att förbereda och genomföra bildandet av en sådan myndighet. Regeringens avsikt är att den nya myndigheten ska kunna inleda sin verksamhet den 1 september 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 s. 59). Utskottet anser inte att något ytterligare uppdrag i enlighet med motionsförslaget ska tillföras det aviserade skolforskningsinstitutet och ser följaktligen heller inget behov av att tillföra ytterligare medel för ett sådant uppdrag.

När det sedan gäller frågan om fler studieplatser vid yrkeshögskolan har utskottet ovan under anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning* behandlat denna fråga och hänvisar till de ställningstaganden som görs där.

Med det anförda ställer sig utskottet bakom regeringens förslag till anslag och avstyrker motionerna 2013/14:Ub430 (MP) yrkande 1 i denna del, 2013/14:Ub567 (S) yrkande 1 i denna del, 2013/14:Ub570 (S) yrkande 22 och 2013/14:A398 (MP) yrkande 13.

5 Universitet och högskolor

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens förslag till anslag för universitet och högskolor m.m. (anslagen 2:1–2:66) för budgetåret 2014 och ett antal motioner i anslutning till dessa.

Vidare behandlar utskottet förslag från regeringen om en försöksverksamhet med krav på lämplighet vid antagning till lärarutbildning, om separat antagning av sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet och om bemyndigande att delta i bildandet av en ny stiftelse. Dessutom behandlas motionsyrkanden som väckts med anledning av förslagen.

Avsnittet inleds med en sammanfattning av den resultatredovisning som ges i propositionen. Först återges några uppgifter (nyckeltal) för 2012 om verksamhetens omfattning och kostnader. Sedan redovisas utfallet för de indikatorer som regeringen använder för att bedöma måluppfyllelsen. Därefter behandlas regeringens förslag till anslag och övriga förslag samt motioner i anslutning till dessa.

Verksamhetens omfattning och kostnader

Universitet och högskolor

Nyckeltal 2012

Antal utbildnings- anordnare	Antal studenter (kvinnor)	Antal doktorander (kvinnor)	Antal anställda (kvinnor)	Total kostnad
50	310 000	18 900	73 400	60,7 mdkr
	(59 %)	(48 %)	(52 %)	

Antal universitet och högskolor

Det finns sammanlagt 50 universitet och högskolor samt enskilda utbildningsanordnare som ger högskoleutbildning i Sverige. Av dessa är 14 statliga universitet och 19 statliga högskolor. Därutöver finns det 17 enskilda utbildningsanordnare, varav 3 också har tillstånd att utfärda examina på forskarnivå, nämligen Chalmers tekniska högskola, Stiftelsen Högskolan i Jönköping och Handelshögskolan i Stockholm. Övriga enskilda utbildningsanordnare har tillstånd att utfärda vissa examina på grundnivå och avancerad nivå, medan 4 enskilda utbildningsanordnare endast har tillstånd att utfärda psykoterapeutexamen.

Antal studenter

Totalt fanns drygt 310 000 helårsstudenter registrerade 2012. Antalet helårsstudenter minskade något jämfört med 2011. Trots minskningen ligger utbildningsvolymen kvar på en historiskt sett hög nivå. Jämfört med för tio år sedan var antalet helårsstudenter ca 25 000 fler 2012.

Inför höstterminen 2012 sökte totalt ca 403 000 personer till utbildningsprogram och kurser vid universitet och högskolor. Det är en ökning med 5 procent jämfört med höstterminen 2011. Av de sökande var 63 procent kvinnor och 37 procent män. Könsfördelningen bland de sökande har varit i stort sett oförändrad under de senaste tio åren.

Under läsåret 2011/12 påbörjade nästan 92 000 nya studenter svensk högskoleutbildning för första gången. Av dessa var 56 procent kvinnor och 44 procent män. Det var en minskning med 13 procent jämfört med föregående läsår. Drygt hälften av samtliga högskolenyborjare var under 22 år.

Det är en ökning med 4 procentenheter jämfört med föregående år. Mellan läsåren 2002/03 och 2011/12 ökade andelen nybörjare under 22 år från 44 till 54 procent.

Antal doktorander

Under 2012 ökade antalet aktiva doktorander till drygt 18 900, varav 48 procent var kvinnor och 52 procent män. Av doktoranderna ägnade sig 61 procent på heltid åt studier på forskarnivå. Det var vanligare att männen studerade på heltid än kvinnorna, 64 procent respektive 58 procent.

Under 2012 ökade antalet nybörjare i utbildning på forskarnivå till 3 718, vilket var en ökning från året innan med drygt 4 procent. Könsfördelningen bland doktorandnybörjarna var 2012 relativt jämn med 48 procent kvinnor och 52 procent män. Könsfördelningen bland doktorandnybörjarna skiljer sig dock mellan forskningsämnesområdena. Antalet licentiatnybörjare ökade och uppgick 2012 till 470, varav 55 procent kvinnor och 45 procent män.

Antal anställda

Antalet anställda vid landets universitet och högskolor 2012 var 73 400 personer. Det är det högsta antalet någonsin och är en ökning med 5 procent jämfört med föregående år. Av de anställda vid universitet och högskolor arbetade 57 procent med undervisning och forskning. Antalet professorer fortsatte att öka och uppgick 2012 till 6 080. Det är drygt 400 fler än föregående år.

Av samtliga anställda vid universitet och högskolor var 52 procent kvinnor och 48 procent män 2012. Könsfördelningen varierar dock mellan olika personalkategorier. Bland den forskande och undervisande personalen var 43 procent kvinnor och 57 procent män, medan andelen kvinnor bland professorerna endast var 23 procent och andelen män 77 procent.

Kostnader

De totala kostnaderna för verksamheten vid universitet och högskolor samt enskilda utbildningsanordnare uppgick 2012 till 60,7 miljarder kronor. De direkta statliga anslagen till dessa lärosäten uppgick under 2012 till 38,5 miljarder kronor. Utöver de direkta statsanslagen finansierar staten verksamhet vid universitet och högskolor med 10,5 miljarder kronor via olika statliga myndigheter, framför allt genom forskningsråden. Sammantaget är 80 procent av verksamheten vid universitet och högskolor samt enskilda utbildningsanordnare statligt finansierad.

Resultatindikatorer

Målet för verksamhetsområdet är att utbildningen och forskningen vid universitet och högskolor ska hålla en internationellt sett hög kvalitet och bedrivas effektivt. Uppföljning av målet sker genom att utvecklingen inom sektorn följs med hjälp av ett antal indikatorer som bedöms belysa utbildning och forskning av hög kvalitet och effektivitet.

Universitet och högskolor

Indikator: Resultatet av Universitetskanslersämbetets kvalitetsutvärderingar

Fram t.o.m. juni 2013 har Universitetskanslersämbetet fattat beslut om 912 utbildningar. Varje utbildning gavs ett omdöme på en tregradig skala. Av besluten framgår att ca 16 procent av utbildningarna har getts det högsta omdömet, mycket hög kvalitet, vilket kommer att utgöra underlag för en kvalitetsbaserad resurstilldelning till det berörda lärosätet. De utbildningar som har fått omdömet bristande kvalitet, vilket är 22 procent av de granskade utbildningarna, har fått ett år på sig att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits. Därefter gör Universitetskanslersämbetet en förnyad granskning för att pröva om lärosätet ska få behålla examenstillståndet eller om det ska återkallas. De utbildningar som fick omdömet bristande kvalitet våren 2012 har under våren 2013 kommit in med åtgärdsredovisningar. Dessa kommer att granskas av externa bedömare, och Universitetskanslersämbetet planerar att ta ställning i frågan om återkallande av examenstillstånd under hösten 2013.

Indikator: Universitetskanslersämbetets beslut om tillstånd att utfärda examina

Högskoleverket beslutade om 36 ansökningar om examenstillstånd under 2012. Av dessa 36 ansökningar beviljades 16. Fem ansökningar avsåg generell examen på forskarnivå inom ett ämne och av dessa beviljades tre.

Indikator: Andelen disputerade lärare vid universitet och högskolor

Andelen disputerade lärare uppgick 2012 till 57 procent. Under de senaste tio åren har andelen disputerade lärare ökat med 10 procentenheter. Ökningen har skett både vid högskolorna, som har gått från 30 procent disputerade 2002 till 43 procent 2012, och vid universiteten, som har ökat andelen disputerade från 49 procent till 58 procent 2012. Högst andel disputerade lärare vid de statliga universiteten och högskolorna hade Lunds universitet med 67 procent. Av högskolorna var det Södertörns högskola som hade den högsta andelen disputerade med 65 procent, vilket var en högre andel än flera universitet.

Indikator: Prestationsgrad i utbildning på grundnivå och avancerad nivå²

Prestationsgraden var 78 procent läsåret 2009/10. Prestationsgraden har fallit för varje läsår sedan 2004/05 från en nivå på 81 procent. Kvinnorna tar poäng i högre grad än männen. Kvinnorna uppvisar en prestationsgrad på 80 procent mot männens 74 procent. Prestationsgraden för båda grupperna har dock minskat över tid.

Skillnaden i prestationsgrad är stor mellan olika studieformer. Prestationsgraden för program som leder till yrkesexamen var 89 procent läsåret 2009/10 och för fristående kurser 61 procent. Prestationsgraden för fristående kurser på distans är endast 48 procent, 51 procent för kvinnor och 44 procent för män. Utbildningsområdena medicin och odontologi samt vård och omsorg har de högsta prestationsgraderna. Den höga prestationsgraden förklaras delvis med att kurserna inom dessa områden ofta ingår i program och att examen behövs för att få legitimation att utöva t.ex. vissa vårdyrken. Lägst är prestationsgraden inom humaniora där en övervägande del av utbildningarna består av fristående kurser.

Indikator: Genomströmning i utbildning på forskarnivå

Den genomsnittliga nettostudietiden för att bli examinerad som doktor var liksom året innan 4,2 år. Det innebär att utfallet nästan stämmer med den nominella studietiden för en doktorsexamen. Den genomsnittliga nettostudietiden är lika lång för kvinnor som för män. För doktorander som avlade licentiatexamen under samma period uppgick den genomsnittliga nettostudietiden till 2,6 år.

Under 2012 var bruttostudietiden, dvs. den totala tiden i utbildningen utan hänsyn tagen till aktivitetsgrad, i genomsnitt 5,5 år för doktorsexamen och 3,5 år för licentiatexamen.

Indikatorer: Externa medel och vetenskaplig produktion

Sedan 2010 fördelas anslagsmedel till universitet och högskolor utifrån deras resultat mätt med resultatindikatorerna externa medel och vetenskaplig produktion. Resultatindikatorerna används vid fördelningen av nya medel för forskning och utbildning på forskarnivå som tillförs universitet och högskolor. Dessutom omfördelas forskningsmedel i enlighet med resultatindikatorerna. Omfattningen av de medel som har ingått i omfördelningen mellan olika lärosäten har årligen varit drygt 1 miljard kronor. Den faktiska omfördelningen har varit relativt blygsam. Det lärosäte som förlo-

² Prestationsgrad är ett mått som beräknas utifrån kvoten mellan avklarade poäng, omräknat till helårsprestationer, som hör ihop med de studenter som varit registrerade under det aktuella läsåret, omräknat i helårsstudenter. Universitetskanslersämbetet har utvecklat ett nytt sätt att mäta prestationsgrad. Prestationsgraderna beräknas så att varje students avklarade poäng kan kopplas till studentens (individens) registreringspoäng. Måttet består av de poäng som de aktuella studenterna har tagit under registreringsperioden och de tre därpå följande terminerna.

rat mest medel har sammanlagt förlorat 14 miljoner kronor under perioden 2011–2013. Det lärosäte som har tilldelats mest medel har tilldelats 6 miljoner kronor.

Anslag m.m. gällande universitet och högskolor

Flertalet av de 66 anslag som rör högskoleområdet har inte medfört några motionsyrkanden. När det gäller anslaget 2:1 *Universitetskanslersämbetet* som regeringen föreslår ska anvisas 135 617 000 kronor, föreslår Socialdemokraterna en högre anslagsnivå. När det gäller anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* som regeringen föreslår ska anvisas 105 136 000 kronor, föreslår Miljöpartiet ett högre anslag. I fråga om anslagen till utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitet och högskolor (anslagen 2:3–2:63) som regeringen föreslår ska anvisas 19 722 665 000 kronor, föreslår Miljöpartiet en annan princip för fördelning och ett högre belopp på ett av anslagen. Vidare finns ett förslag från Sverigedemokraterna om lägre belopp på samtliga anslag utom två där Sverigedemokraterna i stället föreslår ett högre belopp än regeringen. När det gäller anslagen för forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor (anslagen 2:4–2:62) som regeringen föreslår ska anvisas 13 732 690 000 kronor, finns ett förslag från Socialdemokraterna om andra principer för fördelning och ett förslag från Sverigedemokraterna om ett högre belopp på två av anslagen. Beträffande anslaget 2:63 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet* som regeringen föreslår ska anvisas 2 892 777 000 kronor, föreslår Sverigedemokraterna ett lägre belopp. I fråga om anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* som regeringen föreslår ska anvisas 653 890 000 kronor, finns förslag från Socialdemokraterna om ett lägre belopp och från Vänsterpartiet om ett högre belopp. Även i fråga om anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor*, som regeringen föreslår ska anvisas 588 064 000 kronor, föreslår Vänsterpartiet ett högre belopp.

Det finns även förslag från Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna om nya anslag inom detta område.

I detta avsnitt finns även förslag från regeringen om försöksverksamhet med krav på lämplighet vid antagning till lärarutbildning och om ett bemyndigande att delta i bildandet av en ny stiftelse. I fråga om det förstnämnda förslaget finns avslagsförslag från Vänsterpartiet.

Propositionens och motionernas förslag om anslag redovisas i bilaga 1 till betänkandet.

2:1 Universitetskanslersämbetet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 135 617 000 kronor till anslaget 2:1 *Universitetskanslersämbetet* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (S).

Propositionen

Anslaget får användas för Universitetskanslersämbetets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 135 617 000 kronor till anslaget 2:1 *Universitetskanslersämbetet* för budgetåret 2014.

Med anledning av propositionen Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m. (prop. 2011/12:133, bet. 2011/12:UbU22, rskr. 2011/12:278) inrättades Universitetskanslersämbetet den 1 januari 2013. Regeringen har under året kontinuerligt följt verksamheten och bedömer att de mål som har ställts upp för verksamheten kommer att uppfyllas. Anslaget ska enligt förslaget öka med 5 miljoner kronor för att förstärka myndighetens arbete med kvalitetsutvärdering av högskoleutbildningar. Anslaget ska dessutom enligt förslaget öka med 1 miljon kronor för att finansiera uppgiften att främja chefsutveckling inom högskolan.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 3 367 000 kronor (2,7 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub567 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna att anslaget till Universitetskanslersämbetet ska öka med 1 035 miljoner kronor utöver regeringens förslag för 2014. Av dessa avsätts 890 miljoner kronor för att finansiera en satsning på fler platser i högskolan som bl.a. innefattar 1 000 fler platser på förskollärarutbildningen. Vidare avsätts 30 miljoner kronor för ett treterminssystem i högskolan som i sin tur ska möjliggöra en snabbare genomströmning och ett tidigare inträde på arbetsmarknaden. Dessutom avsätts 15 miljoner kronor för att de största universiteten och högskolorna ska kunna anställa kompetensförmedlare som i sin tur ska matcha företagets behov med s.k. studentmedarbetare. Slutligen avsätts 100 miljoner kronor för en kvalitetssatsning på lärarutbildning som bl.a. föreslås öka den lärarledda undervisningen, höja kraven i utbildningen och öka den tid som studenterna ägnar åt studierna.

Förslag om en ökning av antalet högskoleplatser, inklusive en särskild satsning på fler platser på förskollärarutbildningen, finns även i kommittémotion 2013/14:Ub502 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 11 och i

kommittémotion 2013/14:N426 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 8. Motionärerna framhåller bl.a. att förslaget omfattar totalt 16 000 nya högskoleplatser och att en del av de platser som föreslås på förskolläraryr utbildningen ska riktas mot att barnskötare ska kunna vidareutbilda sig till förskollärare. I kommittémotion 2013/14:Ub502 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om ett långsiktigt kvalitetsprogram för förskolan. Detta ska enligt motionärerna bl.a. innefatta 1 000 nya förskollärare.

I kommittémotion 2013/14:Ub568 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 5 föreslås en kvalitetssatsning på lärarutbildningen som bl.a. ska öka den lärarledda undervisningstiden och antalet studietimmar som studenterna lägger ned.

Förslag om att införa ett treterminssystem återfinns i kommittémotion 2013/14:Ub572 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 7 där motionärerna framhåller att ett treterminssystem skulle öka genomströmningen och effektiviteten i högskolan, samtidigt som studenternas ekonomiska situation blir tryggare. Liknande förslag finns även i motion 2013/14:Ub230 av Hannah Bergstedt (S) där motionären menar att ändrade förutsättningar för studierna, så att man inte styrs av två terminer, skulle underlätta för många studerande.

Förslag om studentmedarbetare återfinns i kommittémotion 2013/14:Ub572 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 8 där det framgår att studentmedarbetare ger fler företag möjligheter att anamma nya metoder och forskningsresultat samtidigt som studenter ges möjlighet att arbeta extra inom det område som utbildningen syftar till. Motionärerna framhåller vidare att studentmedarbetares arbete ska ha karaktären av riktigt arbete men utföras på deltid vid sidan av studierna och att studentmedarbetarna ska anställas enligt avtalade villkor på arbetsmarknaden. Även i kommittémotion 2013/14:N423 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 36, i kommittémotion 2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S) yrkande 9 och i motion 2013/14:Ub379 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S) finns förslag om studentmedarbetare.

Utskottets ställningstagande

När det gäller förslagen om en generell ökning av antalet platser i högskolan vill utskottet för det första betona att eftergymnasial utbildning av hög kvalitet bidrar till såväl individens som Sveriges konkurrenskraft. Risken för arbetslöshet är mindre för den som har genomgått en eftergymnasial utbildning. Det finns därför enligt utskottet anledning att sträva mot att en hög andel av befolkningen ska ha genomgått en sådan utbildning. Utskottet delar regeringens utgångspunkt att målsättningen för befolkningens utbildningsnivå ska vara ambitiös men realistisk och förenlig med en hållbar tillväxt och sunda offentliga finanser.

En prognos som har gjorts inom Regeringskansliet visar att förändringarna i årskullarnas storlek innebär att de årskullar som slutar gymnasieskolan de kommande åren har förutsättningar att påbörja en eftergymnasial utbildning i betydligt högre utsträckning än tidigare, givet dagens studiemönster och resurser till eftergymnasial utbildning samt en oförändrad andel högskolenyborjare som är inresande studenter. Prognosen för t.ex. dem som slutar gymnasieskolan 2020 är att 63 procent kan komma att få påbörja en utbildning inom universitet, högskola eller yrkeshögskola innan de fyllt 34 år. Det kan jämföras med 53 procent för dem som i år har slutat gymnasieskolan. Görs prognosen för 2030 är utfallet att 53 procent av 30–34-åringarna, dvs. de som nu är i tonåren, också kan komma att ha genomfört minst en tvåårig eftergymnasial utbildning. Det skulle i sådant fall vara en nivå som Sverige aldrig förr har nått upp till.

Utskottets slutsats, som också regeringen har dragit, är att någon ytterligare generell utbyggnad av antalet utbildningsplatser inom universitet och högskola inte är motiverad under överskådlig tid.

För det andra vill utskottet påminna om att universitet och högskolor genom riksdagens beslut med anledning av budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16, bet. 2012/13:UbU1, rskr. 2012/13:113) tillfördes 300 miljoner kronor för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Förstärkningen avsåg en tillfällig satsning för att möta den fortsatta höga efterfrågan på högre utbildning och beräknades pågå t.o.m. 2015. Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2013 betonade utskottet att regeringens förslag var väl avvägt när det gäller att möta efterfrågan på högre utbildning (bet. 2012/13:UbU1 s. 87). Utskottet står fast vid detta och konstaterar med tillfredsställelse att satsningen fortsätter som planerat genom regeringens förslag om att tillföra 300 miljoner kronor till universitet och högskolor även för 2014.

Utskottet instämmer i att det kan finnas anledning att förändra dimensioneringen för vissa specifika utbildningar och lärosäten. Studenternas efterfrågan av specifika utbildningar och lärosäten samt arbetsmarknadens uttalade behov av välutbildad arbetskraft bör återspeglas i högskolans dimensionering och utbud. Mot den bakgrunden har utskottet tidigare (t.ex. i bet. 2012/13:UbU1 s. 87) ställt sig bakom regeringens förslag om utbyggnad av läkarutbildningen, tandläkarutbildningen, sjuksköterskeutbildningen samt civilingenjörs- och högskoleingenjörsutbildningen. Enligt uppgifter från Utbildningsdepartementet innebär utbyggnaden under den förra och innevarande valperioden bl.a. att antalet nybörjarplatser på läkar- och tandläkarutbildningarna ökar med 44 respektive 36 procent under perioden 2006–2015. Regeringen anger i budgetpropositionen för 2014 att tidigare påbörjade och aviserade utbyggnader fortsätter. Utskottet står fortfarande bakom dessa satsningar.

När det gäller motionsyrkanden om s.k. treterminssystem delar utskottet uppfattningen att det är angeläget att förbättra genomströmningen i högskolan och att åstadkomma en tidigare etablering på arbetsmarknaden. Utskot-

tet kan dock, liksom vid tidigare behandling av liknande motionsyrkanden (t.ex. i bet. 2012/13:UbU8 s. 11), konstatera att varje lärosäte sedan början av 1990-talet självständigt kan besluta om läsårets indelning i terminer. I 6 kap. 13 § högskoleförordningen (1993:100) anges endast att all utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska bedrivas i form av kurser och att dessa får sammanföras till utbildningsprogram. Därmed är det upp till varje lärosäte att bedöma hur utbildningen ska bedrivas.

Vad beträffar motionsförslagen om studentmedarbetare anser utskottet förvisso att det är mycket viktigt att stärka högskoleutbildningarnas arbetslivsanknytning. Utskottet ser därför positivt på att lärosäten tar initiativ för att underlätta studenternas kontakter med arbetslivet. Utskottets uppfattning är dock att sådana aktiviteter bör beslutas av lärosätena själva och finansieras inom lärosätenas befintliga ramar.

När det gäller motionsyrkandena om att stärka kvaliteten i lärarutbildningen instämmer utskottet i att en lärarutbildning som väl förbereder framtida lärare för läraryrket är avgörande för resultaten i skolan. Utskottet vill påminna om att det har genomförts en rad åtgärder för att förbättra kvaliteten i lärar- och förskollärarytbildningarna. I budgetpropositionen för 2014 presenteras ytterligare åtgärder. Bland annat aviseras en översyn av examensmålen för att tydliggöra den del av didaktiken som handlar om hur man undervisar. Vidare fortsätter åtgärderna för att förbättra den verksamhetsförlagda utbildningen inom lärar- och förskollärarytbildningarna, där det bl.a. ingår en försöksverksamhet med övningsskolor och övningsförskolor som föreslås tilldelas 40 miljoner kronor för 2014. Därutöver presenterar regeringen ett förslag om en försöksverksamhet med krav på lämplighet vid tillträde till lärar- och förskollärarytbildningarna. Sammantaget finner utskottet att de vidtagna, pågående och planerade åtgärderna kommer att stärka kvaliteten i lärar- och förskollärarytbildningen och ser inga skäl att göra någon annan bedömning än regeringen i fråga om behovet av resurser för detta ändamål.

Avslutningsvis vill utskottet påminna om att Universitetskanslersämbetets uppdrag inte omfattar att fördela medel till universitet och högskolor för olika ändamål. Av 1 § förordningen (2012:810) med instruktion för Universitetskanslersämbetet framgår att myndigheten ansvarar för uppgifter i fråga om kvalitetssäkring, granskning av effektivitet, uppföljning, tillsyn och chefsutveckling. Utskottet anser att Universitetskanslersämbetets uppgift är väl avvägd och ser inte att det finns anledning att ändra myndighetens uppdrag.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna 2013/14:Ub230 (S), 2013/14:Ub379 (S), 2013/14:Ub502 (S) yrkandena 1 och 11, 2013/14:Ub567 (S) yrkande 1 i denna del, 2013/14:Ub568 (S) yrkande 5, 2013/14:Ub572 (S) yrkandena 7 och 8, 2013/14:N423 (S) yrkande 36, 2013/14:N426 (S) yrkande 8 och 2013/14:A409 (S) yrkande 9.

2:2 Universitets- och högskolerådet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 105 136 000 kronor till anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilt yttrande 2 (MP).

Propositionen

Anslaget får användas för Universitets- och högskolerådets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 105 136 000 kronor till anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* för budgetåret 2014.

Med anledning av propositionen Nya myndigheter inom utbildningsområdet m.m. (prop. 2011/12:133, bet. 2011/12:UbU22, rskr. 2011/12:278) inrättades Universitets- och högskolerådet den 1 januari 2013. Regeringen har under året kontinuerligt följt arbetet med att sammanföra de verksamheter som tidigare bedrevs vid fem olika myndigheter och bedömer att de mål som har uppställts för verksamheten kommer att uppfyllas. Anslaget ska enligt förslaget öka med 1 miljon kronor till följd av att uppgifter har förts över från Kompetensrådet för utveckling i staten (Krus) till Universitets- och högskolerådet i samband med att Krus avvecklades. Anslaget ska enligt förslaget minska med 1 miljon kronor till följd av att tillfälliga medel till bedömningsverksamheten under 2013–2015 minskar.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 2 735 000 kronor (2,7 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub430 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna att anslaget till Universitets- och högskolerådet ska öka med 1 155 miljoner kronor utöver regeringens förslag för 2014. Av dessa avsätts 200 miljoner kronor till en ökning av den genomsnittliga undervisningstiden till tio timmar per vecka, oavsett utbildning. Vidare avsätts 455 miljoner kronor för att upprätthålla antalet helårsplatser vid universitet och högskolor på nuvarande nivå. Detta innebär att 6 100 platser behålls 2014. Dessutom avsätts 50 miljoner kronor för att genom s.k. karriärcentrum förbättra lärosätenas stöd till studenterna så att de lättare ska finna en väg ut på arbetsmarknaden. Därutöver avsätts 100 miljoner kronor för en försöksverksamhet med praktik för att ge möjlighet för fler studenter att få värdefulla arbetslivserfarenheter. Praktiken ska utformas som en kurs som ger högskolepoäng och ska enligt förslaget vara studiemedelsberättigande. Vidare avsätts 300 miljoner kronor för att

avskaffa studieavgifterna för tredjelandsstudenter och garantera en avgiftsfri högskola. Slutligen avsätts 50 miljoner kronor för fler platser på läkarutbildningen.

Även i partimotion 2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 17 finns förslag om karriärcentrum för studenter. Motionärerna framhåller att uppgiften är särskilt viktig för studenter från studieovana hem, som ofta saknar egna kontakter med arbetsgivare och kunskap om akademikers arbetsmarknad.

I yrkande 18 återfinns förslag om försöksverksamhet med praktik i högskolan. Bakgrunden är, enligt motionärerna, att lärosäten i dag inte erbjuder möjligheter till praktik i tillräcklig omfattning.

I kommittémotion 2013/14:So348 av Agneta Luttröpp m.fl. (MP) yrkande 1 återfinns förslag om att bygga ut läkarutbildningen för att skapa större konkurrens bland läkare och minska beroendet av läkare som är utbildade i andra länder.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionsyrkandet om att öka undervisningstiden delar utskottet uppfattningen att frågor om högskolans kvalitet är angelägna. Utskottet vill dock påminna om att en rad satsningar på höjd kvalitet i högskolans utbildningar har genomförts under den förra och innevarande valperioden. År 2007 satsades 120 miljoner kronor för att höja ersättningsnivåerna till utbildningsområdena humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. Under 2008 satsades ytterligare 240 miljoner kronor för att höja kvaliteten i utbildningen. Dessa förstärkningar syftade bl.a. till att öka undervisningstiden.

I budgetpropositionen för 2011 presenterade regeringen en höjning av anslagen till utbildning på grundnivå och avancerad nivå på inledningsvis 200 miljoner kronor 2012 och därefter ytterligare 200 miljoner kronor fr.o.m. 2013, i form av höjda ersättningsbelopp per helårsstudent inom humaniora, samhällsvetenskap, juridik och teologi. I budgetpropositionen för 2013 presenterade regeringen, i enlighet med vad som hade aviserats tidigare, en kvalitetssatsning om ytterligare 400 miljoner kronor genom höjda ersättningsbelopp för dessa områden.

Totalt innebär detta en förstärkning av humaniora och samhällsvetenskap med 800 miljoner kronor fr.o.m. 2013 jämfört med 2011. Denna ökning innebär att ersättningsbeloppet per helårsstudent inom samhällsvetenskap och humaniora ökar med ca 6 500 kronor eller ca 30 procent 2013 jämfört med 2011. Under tidsperioden 2006–2013 uppgår ökningen till ca 10 600 kronor eller ca 60 procent.

Utskottet vill också påminna om den kvalitetsbaserade resurstilldelning som påbörjades 2013 i enlighet med riksdagens tidigare beslut (prop. 2009/10:139, bet. 2009/10:UbU20, rskr. 2009/10:320). För 2014 föreslås 195 miljoner kronor fördelas till lärosäten med utbildningar som i

Universitetskanslersämbetets kvalitetsutvärderingar har getts omdömet mycket hög kvalitet. Den kvalitetsbaserade resurstilldelningen är avsedd att vara fullt utbyggd 2015 och beräknas då omfatta 295 miljoner kronor årligen.

Sammantaget kan utskottet konstatera att omfattande satsningar har gjorts på att stärka kvaliteten i högskoleutbildning. Utskottet står bakom dessa satsningar och de prioriteringar som regeringen presenterat i propositionen.

I fråga om utbyggnad av högskoleplatser behandlar och avstyrker utskottet liknande motionsyrkanden under avsnittet om anslaget 2:1 *Universitetskanslersämbetet* ovan. Utskottet konstaterar bl.a. att den tillfälliga satsning som påbörjades 2013 och som innebär att regeringen föreslår att 300 miljoner kronor tillförs universitet och högskolor 2014 är väl avvägd för att möta den fortsatta höga efterfrågan på högre utbildning. Utskottet drar också slutsatsen att någon generell utbyggnad av volymen utbildningsplatser inom universitet och högskolor inte är motiverad.

Motionsyrkanden om karriärcentrum och praktik i högskoleutbildningar har behandlats av utskottet vid tidigare riksmöten, senast vid riksmötet 2012/13 (bl.a. bet. 2012/13:UbU1 och bet. 2012/13:UbU8). Utskottet har bl.a. anfört att regeringen har vidtagit flera åtgärder för att stärka högskoleutbildningarnas arbetslivskoppling. Den tidigare myndigheten Högskoleverket hade t.ex. under flera år uppdrag som rörde studenter och arbetsmarknad, vilka delvis har tagits över av Universitetskanslersämbetet. Av regleringsbrevet för Universitetskanslersämbetet för 2013 framgår t.ex. att myndigheten ska informera universitet och högskolor samt blivande studenter om arbetsmarknadens framtida behov i relation till utbildningsutbudet på grundnivå och avancerad nivå. Universitetskanslersämbetet ska även i samverkan med universitet och högskolor följa och redovisa de examine-rades etablering på arbetsmarknaden. När det gäller praktik har utskottet välkomnat att flera lärosäten satsar på att öka de praktiska inslagen i utbildningarna (bet. 2012/13:UbU8 s. 11). Utskottet anser att högskoleutbildningars arbetslivsanknytning är en mycket viktig fråga. Som anges under avsnittet om anslaget 2:1 *Universitetskanslersämbetet* ovan, och som utskottet har framhållit tidigare, ser utskottet positivt på att lärosäten tar initiativ för att underlätta studenternas kontakter med arbetslivet. Utskottets uppfattning är dock att sådana aktiviteter bör beslutas av lärosätena själva och finansieras inom lärosätenas befintliga ramar.

Beträffande studieavgifter för utländska studenter har riksdagen beslutat om införande av studieavgifter för studenter från länder utanför EES-området och Schweiz för utbildning på grundnivå och på avancerad nivå som påbörjas efter den 1 juli 2011 (prop. 2009/10:65, bet. 2009/10:UbU15, rskr. 2009/10:230). Utskottet delar regeringens ambition att ett fortsatt stort antal utländska studenter ska studera vid svenska lärosäten även efter att studieavgifterna har införts. Utskottet anser att en ökad internationalisering av den högre utbildningen är viktig för att utveckla kvaliteten i

högskolan. Internationaliseringen ger studenterna förståelse för andra länder, och den mångfald som de utländska studenterna bidrar till är ett kännetecken för de mest framgångsrika utbildnings- och forskningsmiljöerna i världen. Tredjelandsstudenter bidrar på en rad olika sätt till svensk högre utbildning och forskning och till det svenska samhället i stort.

Utskottet vill i sammanhanget betona att omfattande satsningar har gjorts på stipendier till studenter från tredjeland. Från och med 2013 är sammanlagt 160 miljoner kronor anvisade för stipendier till avgiftsskyldiga studenter. Av dessa medel avser 100 miljoner kronor stipendier inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet*. Dessa medel bidrar till uppfyllandet av de svenska biståndspolitiska målen och innebär bl.a. att studenter från låg- och medelinkomstländer har möjlighet att få högre utbildning och erfarenheter som utvecklar både studenten och hemlandet. Av medlen för stipendier avser 60 miljoner kronor utgiftsområde 16 (se vidare under avsnittet om anslaget 4:1 *Internationella program*). Regeringen bedömer i budgetpropositionen för 2014 att ytterligare 50 miljoner kronor bör fördelas till stipendier inom utgiftsområde 7 för 2014, och regeringen beräknar att ytterligare 50 miljoner kronor bör avsättas för ändamålet 2015. Utskottet välkomnar detta förslag.

Vad gäller förslaget om fler platser på läkarutbildningen behandlar utskottet liknande motionsyrkanden under bl.a. avsnittet om anslaget 2:1 *Universitetskanslersämbetet* ovan. Utskottet har tidigare ställt sig bakom regeringens förslag om en utbyggnad av bl.a. läkarutbildningen som innebär att antalet nybörjarplatser ökar med 44 procent under perioden 2006–2015. Utskottet anser att regeringens utbyggnadstakt har varit och är väl avvägd och ser ingen anledning att ändra sitt ställningstagande.

Avslutningsvis vill utskottet påminna om att Universitets- och högskolerådets uppdrag inte omfattar att fördela medel till universitet och högskolor för olika ändamål. Av 1 § förordningen (2012:811) med instruktion för Universitets- och högskolerådet framgår att myndigheten ansvarar för uppgifter i fråga om service, samordning, främjande och utvecklande verksamhet samt internationellt samarbete och mobilitet inom utbildningsområdet. Utskottet vill också påminna om att anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* används för myndighetens förvaltningsutgifter. Utskottet anser att Universitets- och högskolerådets uppgifter är väl avvägda och ser inte att det finns anledning att ändra myndighetens uppdrag.

Mot bakgrund av ovanstående tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna 2013/14:So348 (MP) yrkande 1, 2013/14:Ub430 (MP) yrkande 1 i denna del och 2013/14:A398 (MP) yrkandena 17 och 18.

Anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitet och högskolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 19 722 665 000 kronor till anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitet och högskolor för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 2 (MP), 3 (SD) och 4 (V).

Propositionen

Under de 30 anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid statliga universitet och högskolor beräknas all ersättning för högskoleutbildning (helårsstudenter och helårsprestationer) på grundnivå och avancerad nivå samt behörighetsgivande förutbildning och högskoleintroducerande utbildning.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 19 722 665 000 kronor för utbildning på grundnivå och avancerad nivå för 2014.

Regeringen föreslår i propositionen en rad olika förändringar av anslagen för de olika lärosätena. Nedan redovisas regeringens förslag till övergripande satsningar med påverkan på lärosätenas anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå.

Särskild kompletterande pedagogisk utbildning

En modell som har visat sig ha potential att attrahera studenter till lärarutbildningen är den kombination av arbete och studier som genomförts i flera länder, t.ex. i USA under namnet Teach for America. Studenter med en tidigare examen som har genomfört sin utbildning med goda studieresultat ges möjlighet att läsa en kompletterande pedagogisk utbildning för att nå en ämneslärarexamen samtidigt som de arbetar i en skola med låg måluppfyllelse. Organisationen Teach for Sweden och ett antal universitet och högskolor har tagit initiativ till att arbeta på detta sätt.

Efter förslag i budgetpropositionen för 2013 avsattes 1,5 miljoner kronor för en försöksverksamhet med denna inriktning. Därutöver fick organisationen Teach for Sweden 3 miljoner kronor 2013 för arbete med att rekrytera, utbilda och handleda studenter. Vidare beräknades 5 miljoner kronor för 2014, 6 miljoner kronor för 2015 och 2,5 miljoner kronor för 2016. För att utöka verksamheten och möjliggöra för fler lärosäten och studenter att genomföra motsvarande utbildning föreslår regeringen att satsningen utökas genom ett tillskott på 9 miljoner kronor utöver vad som tidigare beräknats, och att totalt 14 miljoner kronor därmed avsätts för

2014. För 2015 beräknas totalt 15 miljoner kronor och för 2016 totalt 11,5 miljoner kronor. Studenterna bör även fortsättningsvis främst ha ämneskunskaper i naturorienterade ämnen, matematik och teknik.

Utökat ULV-uppdrag

Inom satsningen utländska lärares vidareutbildning (ULV) kan personer med en utländsk lärarutbildning komplettera tidigare studier och yrkesverksamhet för att kunna bli behöriga att undervisa i den svenska skolan. Sex lärosäten har sedan 2007 regeringens uppdrag att erbjuda utbildning inom ULV. Satsningen ger lärosätena rätt till en ersättning per helårsstudent som är något högre än den ordinarie ersättningen, bl.a. för att täcka kostnader för bedömning och validering av tidigare studier och yrkeserfarenheter. I dag finns fler sökande än det finns platser inom ULV. Regeringen föreslår därför att ytterligare 13 miljoner kronor avsätts för verksamheten och studiemedel för 2014 och beräknar lika mycket årligen därefter, vilket motsvarar en utbyggnad med ca 100 utbildningsplatser.

Waldorfpedagogik

Pedagogisk mångfald är enligt regeringen viktig i ett modernt skolväsen. Högt ställda krav på kvalitet och likvärdiga förutsättningar för alla barn och elever är samtidigt av högsta vikt oavsett pedagogisk inriktning. Waldorfpedagogiken är den största alternativa pedagogiken inom det svenska skolväsendet. Hösten 2012 gick ca 7 000 elever och barn i de totalt ca 40 waldorfskolor och 70 waldorfförskolor som finns i landet. Till skolorna och förskolorna finns ca 700 lärare och förskollärare knutna, av vilka många saknar en högskoleexamen med pedagogisk inriktning. Inget statligt lärosäte utbildar lärare eller förskollärare med waldorfinriktning. I stället ges utbildningarna av utbildningsanordnare vars verksamhet hittills har finansierats utan statliga medel. Regeringen föreslår att 10 miljoner kronor avsätts för 2014 för utbildning av lärare och förskollärare med waldorfinriktning och beräknar 10 miljoner kronor årligen därefter.

Högre kvalitet i de verksamhetsförlagda utbildningsdelarna

De verksamhetsförlagda utbildningsdelarna (VFU) i lärar- och förskollärarytbildningarna ger studenterna möjlighet att tillämpa sina teoretiska kunskaper och utveckla sitt praktiska yrkeskunnande. VFU har förändrats i och med de nya examina som infördes 2011. Det finns enligt regeringen anledning att gå vidare med insatser för att ytterligare utveckla VFU.

En försöksverksamhet med övningsskolor och övningsförskolor, vid vilka studenterna vid ett lärosäte genomför huvuddelen av sin VFU, är avsedd att genomföras 2014–2019. Verksamheten syftar till att höja kvaliteten i VFU:n, bl.a. genom att säkerställa kvaliteten på handledningen och ökade kontakter mellan lärosäte och övningsskola respektive övningsför-

skola. För försöksverksamheten föreslås att 40 miljoner kronor avsätts för 2014, och för 2015–2019 beräknas lika mycket årligen, i enlighet med vad som redovisades i budgetpropositionen för 2013.

Utökning av antalet utbildningsplatser på speciallärarutbildningen

För att möta elever i behov av särskilt stöd krävs en bred kompetens hos lärare i allmänhet och hos lärare med specialpedagogisk kompetens i synnerhet. Den komplexa problembilden och de sviktande skolresultaten för många av dessa elever medför att ytterligare kompetens på området bör finnas i skolan.

Regeringen bedömer därför att medel bör avsättas för att utöka speciallärarutbildningen med 100 utbildningsplatser fr.o.m. 2015. Platserna beräknas i huvudsak fördelas efter studenternas efterfrågan och storleken på nuvarande utbildning. För de nya platserna beräknar regeringen 10 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2015.

Resurstilldelning utifrån kvalitet

För att öka incitamenten för högre kvalitet i utbildningarna fördelas sedan 2013 en del av resurserna för utbildning på grundnivå och avancerad nivå på grundval av resultaten i Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar. Omdömet mycket hög kvalitet för utbildningar innebär en ökad resurstilldelning för respektive lärosäte.

Tilldelningen av resurser utifrån kvalitet för respektive lärosäte baseras på volymen studenter på de utvärderade utbildningarna, beräknat genom antalet examinerade på de utvärderade utbildningarna multiplicerat med den utvärderade utbildningens längd.

Ett fåtal utvärderade utbildningar med omdömet mycket hög kvalitet har rapporterat noll antal examina, vilket därmed inte skulle utgöra grund för resurstilldelning. Regeringens bedömning är dock att det till respektive lärosäte bör tilldelas en minsta ersättning på 60 000 kronor per utbildning med detta omdöme, oberoende av antalet examina inom utbildningen.

Totalt avses 195 miljoner kronor fördelas från anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* för bidrag för insatser för ökad kvalitet i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå som fördelas genom den kvalitetsbaserade resursfördelningen. I dessa medel ingår även bidrag till enskilda utbildningsanordnare. Regeringen avser att fördela medlen enligt samma principer som redovisades i budgetpropositionen för 2013. För att möjliggöra att samtliga utbildningar vars utvärderingsresultat är beslutade av Universitetskanslersämbetet senast den 1 november 2013 kan ligga till grund för fördelningen avser regeringen att fördela medlen i regleringsbrevet för 2014. Den kvalitetsbaserade resurstilldelningen beräknas vara fullt utbyggd 2015 och då omfatta 295 miljoner kronor.

Hälso- och sjukvårdsutbildningar

Efterfrågan på högskoleutbildad personal inom hälso- och sjukvården samt tandvården bedöms öka snabbare än tillgången. Riksdagen har därför efter förslag av regeringen under innevarande och föregående valperiod anvisat medel för en utökning av läkarutbildningen med ca 325 nybörjarplatser och av tandläkarutbildningen med ca 72 nybörjarplatser.

I enlighet med den utbyggnad av läkarutbildningen som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2013 föreslås medel för 2014 tillföras Göteborgs universitet och Linköpings universitet motsvarande 20 nybörjarplatser vardera på läkarutbildningen. Även medel motsvarande 12 nybörjarplatser respektive 5 nybörjarplatser på tandläkarutbildningen föreslås tillföras Umeå universitet och Karolinska institutet. Från och med 2014 föreslås även medel tillföras Örebro universitet för delar av universitetets läkarutbildning. Övriga delar finansieras genom interna omprioriteringar inom universitetet. I budgetpropositionen för 2013 angav regeringen att utbyggnaden av bl.a. läkarutbildningen finansieras dels genom omfördelning av platser, dels genom en del av de medel som frigjordes i lärosätenas takbelopp vid införandet av studieavgifter fr.o.m. hösten 2011.

Regeringen bedömde i budgetpropositionen för 2012 att volymen på sjuksköterskeutbildningen borde ökas i storleksordningen 700 platser för att möta den framtida efterfrågan. I budgetpropositionen för 2013 gjorde regeringen bedömningen att en utökning 2013 om 415 nybörjarplatser då var rimlig, bl.a. baserat på uppgifter i budgetunderlagen för de aktuella lärosätena om tillgången till platser för verksamhetsförlagd utbildning m.m. Av dessa bedömdes 385 platser kunna tillkomma vid statliga universitet och högskolor genom interna omprioriteringar vid respektive lärosäte. Därutöver aviserades medel till Röda Korsets Högskola, Sophiahemmet Högskola och Ersta Sköndal högskola motsvarande en ökning med sammanlagt 30 nybörjarplatser vardera 2013. Enligt vad regeringen anförde i budgetpropositionen för 2013 finansierades denna utbyggnad dels genom omfördelning av platser, dels genom en del av de medel som frigjorts i takbeloppen vid införandet av studieavgifter. Regeringen föreslår nu, i enlighet med vad som aviserades i budgetpropositionen för 2013, att medel anvisas till dessa tre högskolor motsvarande en ökning med ytterligare 30 nybörjarplatser 2014. Medel motsvarande ytterligare 40 nybörjarplatser beräknas därutöver till dessa högskolor 2015.

Efterfrågan på hälso- och sjukvårdspersonal är särskilt stor i Stockholmsregionen och blir allt större i takt med att inflyttningen till området fortsätter. Utöver vad som aviserades i budgetpropositionen för 2013 anser regeringen att det behöver göras en särskild satsning på hälso- och sjukvårdsutbildningar i Stockholm, företrädesvis sjuksköterske- och barnmorskeutbildningar. Regeringen beräknar därför 34 miljoner kronor för detta ändamål under 2015. Resurserna bör fördelas med motsvarande 250 utbildningsplatser till Karolinska institutet, samt motsvarande 30 utbildningsplat-

ser vardera till Röda Korsets Högskola, Sophiahemmet högskola och Ersta Sköndal högskola. För 2016 beräknas 51 miljoner kronor för samma ändamål.

Tillfälliga platser i högre utbildning

Efterfrågan på högre utbildning är fortsatt hög även om den på sikt förväntas minska på grund av de minskande ungdomskullarna. Med anledning av den utdragna lågkonjunkturen har regeringen genomfört tillfälliga satsningar på fler platser i högre utbildning.

Mot denna bakgrund föreslog regeringen i budgetpropositionen för 2013 en tillfällig satsning motsvarande ytterligare ca 4 200 platser i högskolan under perioden 2013–2015. Universitet och högskolor föreslås därför, i enlighet med vad som aviserades i budgetpropositionen för 2013, tillföras 300 miljoner kronor för 2014 för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Även för 2015 beräknas 300 miljoner kronor för de tillfälliga platserna.

Med anledning av att det råder en stor efterfrågan på sjuksköterskor och ingenjörer på arbetsmarknaden har riksdagen efter förslag av regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2013 (prop. 2012/13:99, bet. 2012/13:FiU21, rskr. 2012/13:287) beslutat om en tillfällig satsning motsvarande ca 1 400 platser riktade till sjuksköterske- och ingenjörsutbildningarna under perioden 2013–2014. För denna satsning föreslås 107 miljoner kronor avsätas för 2014.

I budgetpropositionen föreslår regeringen att 28 miljoner kronor anvisas som tillfälliga medel under 2014 för att möta den fortsatt höga efterfrågan från studenter på högskoleutbildning. Medlen föreslås fördelas till lärosäten som finansierar den utbyggnad av läkar-, tandläkar- och civilingenjörsutbildningarna som presenterades i budgetpropositionen för 2012 respektive 2013.

Stipendier

Regeringen har sedan införandet av studieavgifter gjort omfattande satsningar på stipendier. Från och med 2013 är sammanlagt 160 miljoner kronor anvisade för stipendier till avgiftsskyldiga studenter. Av dessa medel avser 100 miljoner kronor stipendier inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd, anslaget 1:1 *Biståndsverksamhet*. Dessa medel bidrar till uppfyllandet av de svenska biståndspolitiska målen, och 70 miljoner kronor fördelas till stipendieprogram för studenter som kommer från länder på OECD:s s.k. DAC-lista och 30 miljoner kronor till stipendieprogram för studenter från Sveriges tolv långsiktiga samarbetsländer inom biståndet. Stipendierna innebär bl.a. att studenter från låg- och medelinkomstländer har möjlighet att få högre utbildning och erfarenheter som utvecklar både studenten och hemlandet. Dessa stipendieprogram avser studier på avancerad nivå och administreras av Svenska institutet. Av regeringens sammanlagda stipendiesatsning avser 60 miljoner kronor utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, anslaget 4:1 *Internationella program*,

för samtliga avgiftsskyldiga studenter utom de från Sveriges tolv långsiktiga samarbetsländer. Regeringen avser att öppna dessa senare stipendier även för studenter från Sveriges långsiktiga samarbetsländer inom biståndet.

Regeringen bedömer att antalet stipendier ska ökas ytterligare och att 50 miljoner kronor fördelas till stipendier för studieavgiftsskyldiga studenter inom utgiftsområde 7. Medlen avses fördelas till studenter från de fattigaste länderna som Sverige bedriver utvecklingssamarbete med, i enlighet med de svenska biståndspolitiska målen. Regeringen beräknar att ytterligare 50 miljoner kronor bör avsättas för ändamålet under 2015.

Samgåenden

I en tid av allt starkare internationell konkurrens blir kunskap och kreativitet avgörande för samhällets utveckling. För att Sverige ska hävda sig i konkurrensen krävs starka universitet och högskolor som erbjuder utbildning och forskning av hög internationell kvalitet. Genom ökad profilering och utvecklad samverkan kan lärosätena stärka sina utbildnings- och forskningsmöjligheter. På så sätt blir de också mindre sårbara, och resurserna kan utnyttjas mer effektivt. Regeringen vill understryka att förstklassig utbildning och forskning kan bedrivas vid såväl större som mindre lärosäten. Vidare bör utbildning enligt regeringens mening finnas på många platser i landet för att underlätta för fler att studera. Förändringar av organisationen bör bygga på lärosätenas egna bedömningar och på frivillighet.

På framställan från lärosäten kan regeringen välja att stödja frivilliga samgåenden. Regeringen föreslår att 55 miljoner kronor avsätts för 2014, och samma belopp beräknas för kommande år för att samgåenden mellan lärosäten ska kunna stödjas.

Riksdagen godkände i enlighet med budgetpropositionen för 2013 att verksamheten vid Högskolan på Gotland den 1 juli 2013 inordnas i Uppsala universitet. Bland annat med anledning av samgåendet har Karolinska institutet, som ansvarat för sjuksköterskeutbildning på Gotland, kommit in med en begäran om att anslagsmedlen för sjuksköterskeutbildningen på Gotland överförs till Uppsala universitet. Uppsala universitet avser att påbörja sjuksköterskeutbildning på Gotland under 2014. Mot bakgrund av detta föreslår regeringen att anslaget 2:3 *Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* ökar med 750 000 kronor och att anslaget 2:15 *Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* minskar med motsvarande belopp.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub430 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna att anslaget 2:25 *Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* ska öka med 32,7 miljoner kronor utöver regeringens förslag för 2014. Anslagsökningen syftar till att åstadkomma full finansiering av läkarutbildningen vid Örebro universitet. Även

i motion 2013/14:Ub202 av Lars-Axel Nordell (KD) begärs ett tillkännagivande om att skyndsamt se över möjligheten att fullt ut finansiera läkarutbildningen vid Örebro universitet.

I kommittémotion 2013/14:Ub430 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 5 betonas behovet av ett nytt resursfördelningssystem för högskolan. Motionärerna anför att dagens kvalitetssäkringssystem, som ligger till grund för resursfördelningen, har så stora brister att Universitetskanslersämbetet har kritiserats av den europeiska kvalitetssäkringsorganisationen ENQA. I yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om att inte omfördela anslag baserat på kvalitetsutvärderingar utan i stället använda dessa medel till höjda basanslag. Motionärerna föreslår ett resursfördelningssystem som består av en grundersättning per helårsstudent samt olika tilläggsersättningar som är beroende av bl.a. undervisningsmetod, men inte av vilket ämne en kurs tillhör.

I kommittémotion 2013/14:Ub517 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) i denna del föreslås ett ökat anslagsbelopp på två av anslagen och ett minskat anslagsbelopp på 27 av anslagen. Sammanlagt innebär förslaget att anslagen ökar med 37,2 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna föreslår bl.a. medel till högskoleutbildningar inom skog och trä, gruva och mineral samt turism inom ramen för en satsning på landsbygden. Motionärerna föreslår vidare satsningar för att öka lärartätheten med ett långsiktigt syfte att rätta till resursbristen vid universitet och högskolor. Medel för detta aviseras på nya anslag (se nedan).

I motion 2013/14:Ub210 av Hillevi Larsson (S) begärs ett tillkännagivande om behovet av högskoleplatser, bl.a. mot bakgrund av forskning som visar att risken att bli arbetslös minskar i förhållande till utbildningsnivån.

För att bl.a. Högskolan Väst ska få bättre planeringsförutsättningar när det gäller ekonomi och utbildningsplatser föreslår motionärerna i motion 2013/14:Ub229 av Jörgen Hellman m.fl. (S) att staten bör genomföra längre planeringsperioder för universitet och högskolor.

I motion 2013/14:Ub247 av Peter Persson m.fl. (S) framhålls behoven vid Högskolan i Jönköping som enligt motionären förlorar ca 10 procent av utbildningsanslaget genom regeringens neddragning av de tillfälliga platserna fr.o.m. 2012.

I motion 2013/14:Ub288 av Désirée Liljevall (S) yrkande 1 föreslås att investeringarna i högre utbildning höjs samtidigt som samverkan mellan stat, näringsliv, fackliga organisationer, universitet och högskolor förbättras.

I motion 2013/14:Ub330 av Suzanne Svensson m.fl. (S) framhåller motionärerna vikten av att regeringen säkerställer Blekinge tekniska högskolas och näringslivets behov av utbildningsplatser och forskningsresurser.

I motion 2013/14:Ub333 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Shadiye Heydari (båda S) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om behovet av att utöka antalet utbildningsplatser inom såväl högskolan som yrkeshögskolan.

Enligt motion 2013/14:Ub335 av Monica Green m.fl. (S) finns ett behov av att utveckla Högskolan i Skövde.

I motion 2013/14:Ub336 av Eva Sonidsson och Ingemar Nilsson (båda S) anför motionärerna att antalet platser på landets regionala universitet och högskolor måste öka och att utgångspunkten måste vara att högre utbildning ska finnas i hela landet. Därför begärs ett tillkännagivande om behovet av att satsa på högre utbildning.

För att höja utbildningsnivån och minska arbetslösheten framhålls i motion 2013/14:Ub421 av Åsa Lindestam och Elin Lundgren (båda S) att staten vid fördelning av resurser till landets högskolor tydligare måste prioritera de regionala behoven.

I motion 2013/14:Ub431 av Marie Granlund m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att regeringen ska öka antalet utbildningsplatser i stort och i synnerhet vid Malmö högskola.

I motion 2013/14:Ub448 av Anna Wallén m.fl. (S) framhålls behovet av att inrätta fler utbildningsplatser vid Mälardalens högskola.

För att bättre kunna ge stöd för utveckling av företag och samhälle anför i motion 2013/14:Ub491 av Adnan Dibrani m.fl. (S) att Högskolan i Halmstad måste få fler studieplatser och större forskningsresurser.

I motion 2013/14:Ub538 av Phia Andersson m.fl. (S) betonas utbildningens betydelse för jobb i Västsverige, och motionärerna framhåller behovet av investeringar i fler högskoleplatser.

I motion 2013/14:Ub542 av Ingemar Nilsson m.fl. (S) understryker motionärerna att det är angeläget att Mittuniversitetet får tillräckliga resurser till forskning och utbildning för att skapa tillväxt och utveckling.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionsyrkandena om fler högskoleplatser vid olika lärosäten vill utskottet för det första påminna om att en av de stora satsningar som regeringen och riksdagen beslutade om inom utbildningsområdet för 2010 och 2011 var den tillfälliga satsningen på 10 000 nya platser vid 25 universitet och högskolor, till en kostnad om totalt 700 miljoner kronor per år (prop. 2009/10:1, bet. 2009/10:UbU1, rskr. 2009/10:126). Utbildningsplatserna fördelades framför allt mot bakgrund av lärosätenas egna bedömningar av möjligheterna att med bibehållen kvalitet tillfälligt öka antalet platser. Utskottet välkomnade denna satsning och ansåg den vara tillräcklig utifrån de givna förutsättningarna (bet. 2009/10:UbU1 s. 47). Utskottet framhöll också att en utbyggnad av högskolan alltid bör ske med bibehållen kvalitet.

Den tillfälliga satsningen upphörde 2012, i enlighet med den bedömning som gjordes i samma proposition. Under 2012 gjordes dock ingen neddragning av anslagen till universitet och högskolor med anledning av införan-

det av studieavgifter för studenter från länder utanför EES och Schweiz. En sådan neddragning gjordes 2011. För 2012 skulle beloppet utgöra ca 330 miljoner kronor, vilket motsvarar 4 500 platser.

Utskottet vill för det andra påminna om att universitet och högskolor genom riksdagens beslut med anledning av budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16, bet. 2012/13:UbU1, rskr. 2012/13:113) tillfördes 300 miljoner kronor för utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Förstärkningen avsåg en tillfällig satsning för att möta den fortsatt höga efterfrågan på högre utbildning och beräknades pågå t.o.m. 2015. Vid behandlingen av budgetpropositionen för 2013 betonade utskottet att regeringens förslag var väl avvägt för att möta efterfrågan på högre utbildning (bet. 2012/13:UbU1 s. 87). Utskottet står fast vid detta och konstaterar med tillfredsställelse att satsningen fortsätter som aviserats genom regeringens förslag om att tillföra 300 miljoner kronor till universitet och högskolor även för 2014.

Utskottet vill för det tredje betona, vilket även framgår i avsnittet om anslaget 2:1 *Universitetskanslersämbetet* ovan, att någon ytterligare generell utbyggnad av antalet utbildningsplatser inom universitet och högskola inte är motiverad under överskådlig tid.

När det gäller motionsyrkandena om medel för läkarutbildningen vid Örebro universitet konstaterar utskottet att regeringen föreslår att anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* ökar med 8 622 000 kronor för att finansiera klinisk utbildning med anledning av uppbyggnaden av läkarutbildning vid Örebro universitet. Utskottet vill också påminna om det nuvarande resurstilldelningssystem som riksdagen beslutat om (prop. 1992/93:1, bet. 1992/93:UbU3, rskr. 1992/93:103). Detta innebär att universitet och högskolor får ett samlat anslag för utbildning, baserat på antal helårsstudenter och antal helårsprestationer. Det finns alltså möjlighet för Örebro universitet att genom interna omprioriteringar tillskjuta medel till läkarutbildningen.

Utskottet anser att principerna för hur resurser fördelas till universitet och högskolor har stor betydelse för incitamenten att stärka kvaliteten i utbildningarna. När det gäller motionsyrkandena om ett nytt resurstilldelningssystem vill utskottet påminna om att riksdagen ganska nyligen, i juni 2010, beslutade att resurser för utbildning på grundnivå och avancerad nivå ska fördelas även på grundval av kvalitetsutvärderingar av utbildningsresultat (prop. 2009/10:139, bet. 2009/10:UbU20, rskr. 2009/10:320). Utskottet ser ingen anledning att ändra sitt tidigare ställningstagande om resurstilldelning.

Mot bakgrund av ovanstående tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna 2013/14:Ub202 (KD), 2013/14:Ub210 (S), 2013/14:Ub229 (S), 2013/14:Ub247 (S), 2013/14:Ub288 (S) yrkande 1, 2013/14:Ub330 (S), 2013/14:Ub333 (S) yrkande 1, 2013/14:Ub335 (S), 2013/14:Ub336 (S), 2013/14:Ub421 (S), 2013/14:Ub430 (MP) yrkandena 1

i denna del och 5–6, 2013/14:Ub431 (S), 2013/14:Ub448 (S), 2013/14:Ub491 (S), 2013/14:Ub517 (SD) i denna del, 2013/14:Ub538 (S) samt 2013/14:Ub542 (S).

Anslag för forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 13 732 690 000 kronor till anslagen för forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S) och 3 (SD).

Propositionen

Under 30 anslag beräknas ersättning för forskning och utbildning på forskarnivå vid universitet och högskolor.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 13 732 690 000 kronor för forskning och forskarutbildning vid universitet och högskolor för 2014.

Regeringen föreslår i propositionen en rad olika förändringar av anslagen för de olika lärosätena. Nedan redovisas regeringens förslag till övergripande satsningar med påverkan på lärosätenas anslag för forskning och forskarutbildning.

Ökade anslag till universitet och högskolor

De statliga anslagen till universitet och högskolor för forskning och forskarutbildning utgör basen för den forskning som bedrivs vid lärosätena. Universitet och högskolor bär den nyfikenhetsstyrda grundforskningen, men också delar av den behovsmotiverade forskningen. Staten ställer höga krav på att den forskning som bedrivs ska hålla hög kvalitet och att den kan bidra till samhällets utveckling, offentliga verksamheters effektivitet och näringslivets konkurrenskraft. Det är viktigt att universitet och högskolor ges förutsättningar att kunna fatta långsiktiga beslut, vilket bl.a. innebär att lärosätena bör ha ett stort eget handlingsutrymme för bedömningar och prioriteringar av vilken forskning som ska bedrivas vid ett lärosäte och på vilket sätt. Genom de direkta anslagen för forskning och forskarutbildning skapas möjlighet att ge goda villkor för forskare i form av tryggare finansiering och fler anställningar. Anslagen fyller också en viktig funktion för att möjliggöra ett risktagande där det krävs större långsiktighet än vad kortare projektbidrag kan ge.

Regeringen bedömde därför i propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) att anslagen för forskning och forskarutbildning till universitet och högskolor bör öka i nivå med totalt 900 miljoner kronor under perioden 2014–2016. Regeringen föreslår därmed att anslagen för forskning och forskarutbildning ökas med 600 miljoner kronor 2014. Anslagen beräknas öka med ytterligare 300 miljoner kronor 2016.

Fördelning efter kvalitetsindikatorer

Regeringen anser att det är viktigt att skapa incitament för höjd kvalitet i forskning. Av de befintliga anslagen för forskning och forskarutbildning fördelas 10 procent efter kvalitetsindikatorerna publiceringar och citeringar samt externa medel. I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) bedömde regeringen att fr.o.m. 2014 bör ytterligare 10 procent av de direkta anslagen omfördelas efter kvalitetsindikatorerna.

Regeringen föreslår därför att den andel av de ökade anslagen till forskning och forskarutbildning som tillförs omfördelningen höjs från 10 till 20 procent.

Fördelningen av nya medel och omfördelningen av medel från anslagen för forskning och forskarutbildning görs i enlighet med vad som beskrivs i propositionen Forskning och innovation. De universitet och högskolor som ingår i resursfördelningsmodellen föreslås få ökade anslag för forskning och forskarutbildning med 586 miljoner kronor. Fördelningen är utformad så att alla universitet och högskolor får ett tillskott om minst 1 procent av sitt anslag för forskning och forskarutbildning. Ytterligare 10 procent av respektive universitet och högskolans anslag för forskning och forskarutbildning ingår i den föreslagna omfördelningen. Totalt omfattar omfördelningen 2 400 miljoner kronor. Av dessa omfördelas 68 miljoner kronor i denna proposition mellan lärosätena. Det får till följd att omfördelningen av medel för 2014 inkluderar ett större belopp jämfört med de senaste årens omfördelning. Ett tillskott av forskningsmedel tilldelas även vissa högskolor som inte ingår i resursfördelningsmodellen. Konstfack, Kungl. Konsthögskolan, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm och Försvarshögskolan föreslås få ökade anslag för forskning och forskarutbildning med 500 000 kronor vardera. För att stärka vårdforskningen vid Ersta Sköndal högskola och Sophiahemmet Högskola föreslås att bidragen till dessa ökar med 7 respektive 5 miljoner kronor. Sammantaget omfattar dessa ökningsar 14 miljoner kronor.

Konstnärlig forskning

Enligt riksdagens beslut (prop. 2012/13:1, utg.omr. 16, bet. 2012/13:UbU1, rskr. 2012/13:113) kommer verksamheterna vid Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan i Stockholm och Stockholms dramatiska högskola att ingå i en högskola fr.o.m. den 1 januari 2014. Syftet är bl.a. att främja utvecklingen och kvaliteten i den konstnärliga forskningen. I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30, bet. 2012/13:UbU3,

rskr. 2012/13:151) presenterades en satsning med en ökning av anslagsnivån på totalt 26 miljoner kronor för perioden 2013–2016 för uppbyggnad av forskning och forskarutbildning vid den planerade nya högskolan, varav 13 miljoner kronor anvisades till Stockholms dramatiska högskola med anledning av budgetpropositionen för 2013. Regeringen föreslår därmed att ytterligare 13 miljoner kronor anvisas för 2014.

De senaste årens satsningar på konstnärlig forskning och utveckling har varit betydelsefulla för det konstnärliga forskningsfältet. Genom införandet av konstnärlig doktorsexamen har den konstnärliga forskningen stärkts ytterligare. Tre lärosäten har tillstånd att utfärda konstnärlig examen på forskarnivå: Lunds universitet, Göteborgs universitet och Högskolan i Borås.

Regeringen anser att satsningen på konstnärlig forskning och utbildning på forskarnivå bör fortsätta. I propositionen Forskning och innovation gör regeringen bedömningen att det är angeläget att stärka den konstnärliga forskningen. En viktig del i en sådan förstärkning är den ovan nämnda satsningen på konstnärlig forskning i Stockholm. Förutom denna satsning aviserade regeringen att anslagsnivån för forskning och forskarutbildning till Lunds universitet, Göteborgs universitet och Högskolan i Borås bör öka med totalt 14 miljoner kronor för konstnärlig forskning och konstnärlig forskarutbildning under perioden 2013–2016. Med anledning av budgetpropositionen för 2013 anvisades Lunds och Göteborgs universitet 3 miljoner kronor vardera och Högskolan i Borås 1 miljon kronor för detta ändamål.

Regeringen föreslår i enlighet med vad som aviserades i budgetpropositionen för 2013 att anslagen för Lunds respektive Göteborgs universitet ökar med 3 miljoner kronor vardera och anslaget för Högskolan i Borås med 1 miljon kronor 2014.

Science for Life Laboratory

Det nationella centrumet för livsvetenskaplig forskning, Science for Life Laboratory (SciLifeLab), är ett vetenskapligt centrum för storskaliga gen- och proteinstudier inom molekylärbiologisk och medicinsk forskning. Ett av de främsta målen för verksamheten vid SciLifeLab är att förklara den molekylära grunden för komplexa sjukdomar.

SciLifeLab är en nationell resurs som drivs av fyra lärosäten (Uppsala universitet, Stockholms universitet, Karolinska institutet och Kungl. tekniska högskolan). Centrumet är knutet till Kungl. tekniska högskolan. Verksamheten regleras i förordningen (2013:118) om Nationellt centrum för livsvetenskaplig forskning. SciLifeLab finansieras delvis genom den satsning på strategiska forskningsområden som regeringen presenterade i propositionen Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50). I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) presenterades satsningen för vidare uppbyggnad av ett nationellt forskningscenter (SciLifeLab) med en ökning av anslagsnivån med totalt 200 miljoner kronor

under perioden 2013–2016, varav 150 miljoner kronor anvisades med anledning av budgetpropositionen för 2013. Regeringen beräknar att ytterligare 50 miljoner kronor bör anvisas 2016 för detta ändamål.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub570 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 8 understryks vikten av forskning vid alla lärosäten. Motionärerna anför att forskningsresurserna är ojämnt fördelade mellan lärosätena och att de fem största universiteten tillsammans tar emot ca 60 procent av intäkterna. I yrkande 9 betonas vikten av forskningsanknuten högre utbildning i hela landet. Motionärerna föreslår att forskningsresurserna ökas så att varje lärosäte ges minst 10 000 kronor per helårsstudent och år.

I motion 2013/14:Ub244 av Peter Persson (S) föreslås att ett institut för lärares forskning instiftas vid Högskolan i Jönköping.

Motionärerna anför i motion 2013/14:Ub334 av Monica Green m.fl. (S) att en ökad satsning på de mindre lärosätena, som ofta har en väl utvecklad samverkan med det regionala näringslivet, skulle ge en än bättre effekt av de medel som anslås till forskningsverksamhet. Mot den bakgrunden begärs ett tillkännagivande om medel till forskning vid Högskolan i Skövde.

I kommittémotion 2013/14:Ub517 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) i denna del föreslås ett högre anslagsbelopp på anslaget som avser forskning och forskarutbildning vid Linnéuniversitetet respektive Högskolan Dalarna. Detta innebär sammantaget att anslagen ökar med 15 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. Motionärerna föreslår medel till högskoleutbildningar inom skog och trä, gruva och mineral samt turism inom ramen för en satsning på landsbygden.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis understryka vikten av hög kvalitet i forskning. I och med den förra forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2008/09:50, bet. 2008/09:UbU4, rskr. 2008/09:160) introducerades ett nytt system för fördelning och omfördelning av anslagen till forskning och forskarutbildning vid respektive lärosäte enligt vissa kvalitetsindikatorer. Syftet med modellen är att premiera kvalitet i forskningen samt att ge ledningarna för lärosätena incitament att vidta åtgärder för att höja kvaliteten i den forskning som bedrivs vid lärosätena.

När det gäller fördelning av forskningsmedel vill utskottet framhålla att forskning av hög kvalitet kan finnas vid alla lärosäten. Sedan 2010 har också alla högskolor möjlighet att ansöka om tillstånd att utfärda examina på forskarnivå inom områden som speglar de forskningsprofiler som finns vid högskolan (prop. 2008/09:134, bet. 2008/09:UbU18, rskr. 2008/09:276). Utskottet anser att det är angeläget att alla universitet och högskolor för 2014 får del av de nya resurser som tilldelas forskningsanslagen. Utskottet välkomnar därför att detta säkerställs genom att alla universitet och

högskolor som omfattas av resursfördelningsmodellen garanteras ett tillskott om 1 procent till anslagen för forskning och forskarutbildning för 2014. Utskottet vill också påminna om att anslagen för forskning och forskarutbildning till universitet och högskolor föreslås öka med 600 miljoner i enlighet med vad regeringen aviserade i bl.a. propositionen *Forskning och innovation* (prop. 2012/13:30, bet. 2012/13:UbU3, rskr. 2012/13:151) som också riksdagen sedermera ställt sig bakom. Enligt utskottet finns det genom den pågående ökningen av anslagen för forskning och forskarutbildning goda förutsättningar att bedriva forskning vid samtliga lärosäten. Utskottet vill i sammanhanget också framhålla att de statliga forskningsanslagen sammanlagt ökar med 9 miljarder kronor under perioden 2009–2016. Det innebär en resursökning med 30 procent (prot. 2012/13:52) och är den i särklass största resursökningen för svensk forskning och dess nytiggörande som har skett under en så kort tidsperiod. Utskottet vill betona att en sådan kraftfull resursökning medför långsiktighet och stabilitet i forskningspolitiken.

När det gäller basresursen anser utskottet, i likhet med tidigare (t.ex. i bet. 2012/13:UbU3 s. 36), att nivån är väl avvägd.

Beträffande motionsyrkanden om satsningar på vissa specifika områden vill utskottet betona att den största delen av den statliga forskningsfinansieringen går till universitet och högskolor i form av de direkta anslagen. Det innebär att lärosätena får ett stort eget handlingsutrymme för att bedöma och prioritera vilken forskning som ska bedrivas och hur den ska genomföras. Utskottet vill avslutningsvis understryka att långsiktigheten i regeringens forskningspolitik har stärkt och kommer att ytterligare stärka Sverige som forskningsnation.

Mot bakgrund av ovanstående tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna 2013/14:Ub244 (S), 2013/14:Ub334 (S), 2013/14:Ub517 (SD) i denna del samt 2013/14:Ub570 (S) yrkandena 8 och 9.

2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 2 892 777 000 kronor till anslaget 2:63 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen och motionen avslås.

Jämför särskilt yttrande 3 (SD).

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag till enskilda utbildningsanordnare för ersättning för högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå, behörighetsgivande samt högskoleintroducerande utbildning. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till forskning och utbildning på forskarnivå. Anslaget omfattar Chalmers tekniska högskola AB, Handelshögskolan i Stockholm, Stiftelsen Högskolan i Jönköping, Teologiska Högskolan, Stockholm, Evangeliska Frikyrkan, Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen, Stiftelsen Stockholms Musikpedagogiska institut, Ericastiftelsen, Ersta Sköndal högskola AB, Stiftelsen Rödakorshemmet, Sophiahemmet, Ideell förening, Beckmans skola AB och Newmaninstitutet AB.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 892 777 000 kronor till anslaget 2:63 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet* för budgetåret 2014.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 57 043 000 kronor (2,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Ub517 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget minskas med 4,9 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag för 2014. Motionärerna föreslår satsningar för att öka lärartätheten med ett långsiktigt syfte att rätta till resursbristen vid universitet och högskolor. Medel för detta aviseras på nya anslag (se nedan).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringens förslag till anslagsnivå är väl avvägt (motionsyrkandet behandlas även under avsnittet Förslag till nya anslag i motioner). Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motion 2013/14:Ub517 (SD) i denna del.

2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 653 890 000 kronor till anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16.

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår i fråga om krav på lämplighet vid antagning till utbildning som leder till förskolläraryrket, grundläraryrket eller ämnesläraryrket i en försöksverksamhet.

Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S) och 4 (V).

Propositionen

Anslaget

Anslaget får användas för utgifter för särskilda insatser för högskoleutbildning och forskning inom högskoleområdet. Anslaget får även användas för utgifter i fråga om bidrag till statliga universitet och högskolor, enskilda utbildningsanordnare av högskoleutbildning, samt statliga myndigheter och andra organisationer med anknytning till högskoleområdet. Anslaget får även användas för bidrag för tolk- och teckenspråkläraryrket i folkhögskolors regi.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 653 890 000 kronor till anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* för budgetåret 2014.

Regeringens förslag innebär bl.a. följande för 2014. Anslaget föreslås öka med 12 469 000 kronor för att finansiera satsningen med en särskild kompletterande pedagogisk utbildning och med 3 300 000 kronor för att utveckla valideringen av lärares yrkeserfarenheter inom Läraryrket.

Anslaget föreslås öka med 16 883 000 kronor för att utöka verksamheten med kompletterande utbildningar för personer med utländsk examen enligt förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning. Anslaget föreslås därutöver öka med 10 miljoner kronor för bidrag för waldorfläraryrket.

Anslaget föreslås minska med 104 436 000 kronor till följd av att regeringens satsning på forskarskolor och vidareutbildning av obehöriga lärare successivt minskas.

Anslaget föreslås minska med 50 722 000 kronor för att finansiera delar av utbyggnaden av vård- och civilingenjörsutbildningarna som inleddes 2012 och 2013.

Anslaget föreslås minska med 1 miljon kronor för att finansiera ett utökat uppdrag till Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering och med 5 miljoner kronor för att finansiera ökade kostnader för studiemedel.

Anslaget föreslås minska med 20 miljoner kronor till följd av att medlen för att stimulera lärosätessammanslagningar bedöms kunna minska.

Från anslaget föreslås att det engångsvis överförs 120 miljoner kronor till anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* för att finansiera kapitaltillskott till European Spallation Source ESS AB.

Sammanlagt 16 585 000 kronor som tidigare betalats ut från detta anslag till lärosäten för särskilda uppgifter föreslås överföras till särskilda åtaganden under anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* respektive anslaget 2:63 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet*. Det gäller spetsutbildningar i entreprenörskap vid Lunds och Göteborgs universitet samt Chalmers tekniska högskola AB, stödåtgärder för studenter med funktionsnedsättning som förmedlas av Stockholms universitet samt bidrag för matematiksatsningar som genomförs av Göteborgs universitet.

Från anslaget föreslås 100 miljoner kronor överföras till anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* för kvalitetsbaserad resursfördelning.

Från anslaget föreslås 6 miljoner kronor överföras till anslaget 2:1 *Universitetskanslersämbetet* för förstärkt kvalitetsutvärdering och utveckling av den chefsutbildning för universitet och högskolor som myndigheten ansvarar för.

Totalt 1 725 000 kronor som tidigare utbetalats som bidrag från detta anslag för stödåtgärder inom ramen för EU-program föreslås överföras till anslaget 4:1 *Internationella program*. Till anslaget 2:35 *Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå* föreslås 1 530 000 kronor överföras som kompensation för ökade lokalkostnader.

Till anslaget 1:1 *Statskontoret* inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning föreslås 1 miljon kronor överföras mot bakgrund av att rektorerna vid de statliga universiteten och högskolorna omfattas av regeringens chefsutvecklingsprogram.

Regeringen avser under 2014 inom ramen för anslaget fördela 168 miljoner kronor för vidareutbildning av obehöriga lärare, kompletterande pedagogisk utbildning för personer med examen på forskarnivå samt forskarskolor för lärare och förskollärare. Omfattningen av vidareutbildningen av obehöriga lärare beräknas bli något lägre än budgeterat, varför utrymme skapas för att inom ramen för anslaget dels täcka de ökade kostnader som uppstår för forskarskolorna 2014 och 2015 till följd av förseningar i verksamheten, dels utnyttja vissa medel för kompletterande pedagogisk utbildning för personer med examen på forskarnivå.

Regeringen avser vidare att använda 5 miljoner kronor till att finansiera en försöksverksamhet med krav på lämplighet vid tillträde till lärar- och förskollärarytbildning (se särskilt avsnitt nedan).

40 miljoner kronor från anslaget är avsedda att användas för att utveckla den verksamhetsförlagda delen av lärar- och förskollärarytbildningarna och 11 miljoner kronor för valideringsinsatser i yrkeslärarytbildningen.

Under 2014 är ett bidrag på 9 miljoner kronor avsett att lämnas till ett kandidatprogram i teckenspråk och tolkning vid Stockholms universitet. 28 565 000 kronor från anslaget är avsedda att disponeras av Myndigheten för yrkeshögskolan för bidrag i fråga om vissa tolk- och teckenspråkläraryrkesutbildningar.

31 miljoner kronor från anslaget är avsedda att fördelas på insatser för att stärka studentinflytandet.

98 miljoner kronor från anslaget är avsedda att fördelas till de universitet som har fått medel för att starta innovationskontor inom ramen för det berörda universitetet.

55 miljoner kronor från anslaget är avsedda att användas för att stimulera lärosätessammanslagningar.

70 miljoner kronor från anslaget är avsedda att fördelas till ett antal lärosäten för kompletterande utbildningar för personer med utländsk examen enligt förordningen (2008:1101) om högskoleutbildning som kompletterar avslutad utländsk utbildning.

Regeringen avser vidare att under 2014 inom ramen för anslagets ändamål fördela medel under anslaget genom att bl.a. lämna bidrag för internationella forskningssamarbeten, till Sveriges förenade studentkårer, Svenska studenthemmet i Paris, Svenska institutet för informationsinsatser i utlandet och svenskundervisning i utlandet samt för vissa stipendier och verksamheten med utlandskontor vid Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser. Från anslaget avser regeringen att finansiera avvecklingen av Högskoleverket, Verket för högskoleservice och Internationella programkontoret för utbildningsområdet samt eventuella utvecklingskostnader inom Universitetskanslersämbetet och Universitets- och högskolerådet som inte ryms inom respektive myndighets anslag.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 21 059 000 kronor (2,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Försöksverksamhet med krav på lämplighet vid antagning till lärarutbildning

Regeringen, Lärarförbundet, Lärarnas riksförbund, Sveriges Kommuner och Landsting samt Friskolornas riksförbund enades i juni 2013 om förändringar i fråga om bl.a. en försöksverksamhet med lämplighetsprov vid antagning till lärarutbildningen. Det är enligt regeringen viktigt att sökande som antas till lärar- och förskolläraryrkesutbildning bedöms vara lämpliga i en kommande yrkesutövning och har reflekterat över sitt utbildnings- och yrkesval. En bedömning av den sökandes lämplighet ger också den sökande en tidig återkoppling på sitt yrkesval. Det innebär även att sökande som kan anses uppenbart olämpliga för en kommande yrkesutövning inte kommer i fråga för tillträde till lärar- och förskolläraryrkesutbildning. I dagsläget kan det dröja till slutet av en utbildning innan en student som inte passar som lärare eller förskollärare får besked om detta. Det skulle alltså vara en fördel för såväl sökande som för den framtida skolan om

man redan i ett tidigt skede kunde göra en bedömning av om en person passar för lärar- eller förskolläraryrket. En ordning med lämplighetsprövning kan också, tillsammans med andra åtgärder som presenteras i budgetpropositionen, bidra till att kvaliteten i verksamheten vid skolan eller förskolan och på aktuella utbildningar höjs.

När det gäller antagningen till utbildning som leder till förskollärar-, grundlärar- eller ämneslärarexamen vid statliga universitet och högskolor kan det därför finnas skäl att överväga krav på att bara den som är lämplig för lärar- eller förskolläraryrket får antas. Innan frågan om att eventuellt införa ett sådant krav kan avgöras anser regeringen dock att det bör genomföras en försöksverksamhet där krav på sökandes lämplighet ställs, och att denna verksamhet bör utvärderas noga. När en sådan försöksverksamhet genomförs bör det, vilket också flera universitet har framhållit, ställas höga krav på rättssäkerheten för de sökande. Resultatet av en bedömning av de sökandes lämplighet bör i försöksverksamheten ligga till grund för såväl behörighet som urval till de aktuella utbildningarna. En försöksverksamhet bör genomföras i begränsad omfattning vid några statliga universitet och högskolor som har aktuella examenstillstånd. Att genomföra en försöksverksamhet ligger också i linje med vad som anförs i betänkandet En hållbar lärarutbildning (SOU 2008:109) där det framgår att möjligheterna att anordna lämplighetsprov för antagning till lärarutbildning bör undersökas.

Den försöksverksamhet som bör genomföras ska innebära att de lärosäten som deltar i verksamheten ges möjlighet att pröva olika modeller för lämplighetsbedömning. Detta skapar också förutsättningar att få praktiska erfarenheter av sådana bedömningar. En försöksverksamhet bidrar också till att få ett underlag kring vad ett eventuellt krav på lämplighet får för konsekvenser när det gäller sökandebild och studentunderlag. Försöksverksamheten bör påbörjas 2014 och pågå under tre år för att därefter utvärderas noga, så att man efter noggrann prövning kan ta ställning i frågan om huruvida ett krav på lämplighet för lärar- eller förskolläraryrket vid antagningen till de aktuella utbildningarna bör införas generellt. Försöksverksamheten innebära att deltagande universitet och högskolor inledningsvis tar fram och utprövar hur försöksverksamheten bör genomföras för att därefter låta krav på lämplighet tillämpas skarpt i samband med antagning.

Bestämmelser om tillträde till högskoleutbildning finns i huvudsak i 7 kap. högskoleförordningen (1993:100). Frågor om krav på behörighet och urval vid tillträde till högskoleutbildning har också underställts riksdagens godkännande vid ett flertal tillfällen (se t.ex. prop. 2006/07:107, bet. 2006/07:UbU17, rskr. 2006/07:202). Riksdagen bör därför godkänna att det i en försöksverksamhet vid statliga universitet och högskolor får ställas krav på att den som antas till en utbildning som leder till förskollärar-, grundlärar- eller ämneslärarexamen är lämplig för lärar- eller förskolläraryrket.

Regeringen avser att i en förordning meddela nödvändiga föreskrifter om bl.a. krav på lämplighet vid antagning under försöksverksamheten. Universitetskanslersämbetet har i sina synpunkter lyft fram angelägna frågor om bl.a. rättssäkerhet. Enligt regeringens mening är sådana frågor viktiga att beakta inför den senare delen av försöksverksamheten. Regeringen avser att utforma föreskrifterna för försöksverksamheten i samverkan med de berörda myndigheterna. Vidare avser regeringen också att lämna ett uppdrag om verksamheten till Universitets- och högskolerådet, som bör ansvara för samordningen av verksamheten. I ett sådant uppdrag bör ingå att utgöra metodstöd för deltagande universitet och högskolor och i samband med detta beakta frågor om kvalitet och rättssäkerhet.

Försöksverksamheten kommer att innebära kostnader för de deltagande lärosätena i samband med planering och genomförande av lämplighetsbedömningar och för Universitets- och högskolerådet när det gäller samordning av verksamheten. Regeringen avser därför att fördela 5 miljoner kronor för försöksverksamheten 2014 inom ramen för medel som anvisas till anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor*, och för 2015 och 2016 beräknas lika mycket behöva fördelas.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub567 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 1 i denna del föreslås en minskning av anslagsbeloppet med 55 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag för 2014. Motionärerna anser inte att det finns skäl att avsätta medel för att stimulera lärosätessammanslagningar. Enligt motionärerna ska lärosäten gå samman om det finns förtjänster av att göra så och inte på grund av utlovade medel. Minskningen av anslagsbeloppet föreslås i stället finansiera satsningar på anslaget 1:15 och på ett nytt anslag (se nedan).

I partimotion 2013/14:Ub463 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna att anslaget ska öka med 844 miljoner kronor utöver regeringens förslag för 2014. Av dessa avsätts 421 miljoner kronor för 6 200 nya högskoleplatser. Vidare avsätts 22 miljoner kronor för vidareutbildning från sjuksköterska till specialistsjuksköterska och 64 miljoner kronor för vidare utbildning från barnskötare till förskollärare. Motionärerna avsätter 9 miljoner kronor för fler platser på tandhygienistutbildningen och 291 miljoner kronor för att alla doktorander ska erbjudas anställningar och inte tvingas förlita sig på utbildningsbidrag. I motionen avsätts också 64 miljoner kronor för studentinflytande mot bakgrund av att motionärerna anser att regeringens satsning är otillräcklig. Vidare avsätts 43 miljoner kronor för kompletteringsutbildningar för personer från länder utanför EU och EES samt Schweiz. Motionärerna avvisar vidare regeringens förslag om 55 miljoner kronor för lärosätessammanslagningar,

Förslag om att avvisa regeringens förslag om försöksverksamhet med lämplighetsprövning vid antagning till lärarutbildning återfinns i partimotion 2013/14:Ub463 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 2. Motionärerna menar att även om det är av högsta vikt att den som ska arbeta som lärare eller förskollärare är lämplig för yrket, är det inte vid antagningen till utbildningen som en sådan kontroll ska göras. I stället menar motionärerna att det är under utbildningstiden och vid ansökan om anställning som lämpligheten bör kontrolleras.

I fråga om motionsyrkanden om doktorandanställningar anser utskottet att trygga och tydliga villkor är väsentliga såväl för forskarutbildningens attraktivitet som för doktorandernas möjlighet att ägna sig koncentrerat åt utbildningen. Därmed har villkoren också betydelse för kvaliteten i utbildningen och i forskningen. Regeringen bedömde i propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) att doktorander bör anställas senast när det enligt den individuella studieplanen återstår en utbildningstid som motsvarar tre års utbildning på heltid till doktorsexamen eller konstnärlig doktorsexamen. Utskottet instämde i detta (bet. 2012/13:UbU3 s. 110). Regeringen bedömde vidare i forsknings- och innovationspropositionen att den långsiktiga ambitionen bör vara att utbildningsbidraget avskaffas helt

till förmån för anställning som doktorand. Regeringen framhöll dock att ett första steg bör vara att tiden för utbildningsbidrag förkortas och att målsättningen var att de förändringar som beskrevs i propositionen skulle gälla fr.o.m. den 1 januari 2014. Utskottet instämde även i detta (bet. 2012/13: UbU3 s. 110). Utskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen har beslutat om sådana förordningsändringar som beskrevs i propositionen.

Utskottet vill emellertid, precis som vid behandlingen av forsknings- och innovationspropositionen, betona att merkostnader för åtgärder för att förbättra de studiesociala villkoren för doktorander bör tas inom ramen för anslagen för forskning och forskarutbildning vid respektive universitet och högskola, mot bakgrund av beslutade och aviserade resurstillskott, eller av de medel för forskning och forskarutbildning som lärosätet tilldelas av externa finansiärer. Utskottet vill i sammanhanget framhålla att det står fast vid att den långsiktiga ambitionen bör vara att helt avskaffa utbildningsbidrag till förmån för anställning som doktorand.

Utskottet anser, i likhet med motionärerna, att det är viktigt med ett starkt studentinflytande. Riksdagen beslutade i juni 2009 att avskaffa kårobligatoriet den 1 juli 2010 (prop. 2008/09:154, bet. 2008/09:UbU14, rskr. 2008/09:275). I stället har ett modernt system för studentinflytande införts. För att säkerställa en struktur för studenternas medverkan i lärosätenas kvalitetsarbete har regeringen och riksdagen ansett att denna verksamhet ska stödjas med statsbidrag. Utskottet ser inga skäl att göra någon annan bedömning än regeringen vad beträffar storleken på statsbidraget.

Utskottet ser dessutom inget skäl att göra någon annan bedömning än regeringen vad gäller omfattningen av kompletterande utbildningar, behovet av medel för frivilliga sammanslagningar av lärosäten, utbildning av waldorflärare och waldorfförskollärare. När det gäller lämplighetsprövningen vid antagning till lärarutbildning vill utskottet betona att förslaget avser en försöksverksamhet. Utskottet menar att en sådan försöksverksamhet kan bidra till att hitta former för en rättssäker lämplighetsprövning som har legitimitet både bland universitet och högskolor och bland studenter. Utskottet avser att följa frågan med intresse.

Mot bakgrund av ovanstående tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna 2013/14:So400 (V) yrkande 9, 2013/14:Ub394 (V) yrkande 7, 2013/14:Ub463 (V) yrkandena 1 i denna del och 2 samt 2013/14:Ub567 (S) yrkande 1 i denna del.

2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 588 064 000 kronor till anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16.

Riksdagen godkänner att riksdagens tidigare ställningstaganden om ämnesdidaktiska centrum i naturvetenskap och teknik inte längre ska gälla.

Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilt yttrande 4 (V).

Propositionen

Anslag

Anslaget får användas för utgifter vid universitet och högskolor för särskilda åtaganden och för utgifter för bidrag till insatser för höjd kvalitet i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå som fördelas genom den kvalitetsbaserade resursfördelningen.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 588 064 000 kronor till anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* för budgetåret 2014.

Regeringens förslag innebär bl.a. följande för 2014. Regeringen föreslår att anslaget ökar med 100 miljoner kronor till följd av den kvalitetsbaserade resursfördelningen. Regeringen föreslår vidare att 8 092 000 kronor överförs till anslaget från anslaget 2:63 *Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet* i syfte att samla samtliga medel för den kvalitetsbaserade resursfördelningen under detta anslag.

Totalt avses 196 961 000 kronor fördelas från anslaget till bidrag för insatser för höjd kvalitet i högskoleutbildning på grundnivå och avancerad nivå som fördelas genom den kvalitetsbaserade resursfördelningen. I dessa medel ingår även bidrag till enskilda utbildningsanordnare. Regeringen avser att fördela medlen enligt samma principer som redovisades i föregående års budgetproposition. För att möjliggöra att samtliga utvärderingar t.o.m. hösten 2013 kan ligga till grund för fördelningen avser regeringen att fördela medlen i regleringsbrevet för 2014.

Regeringen föreslår att anslaget ökar med sammanlagt 12 845 000 kronor genom att medel som tidigare betalats ut från anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* överförs till särskilda åtaganden under detta anslag. Det gäller spetsutbildningar i entreprenörskap vid Lunds och Göteborgs universitet (3 740 000 kronor vardera), stödåtgärder för studenter med funktionsnedsättning som förmedlas av Stockholms universitet (4 290 000 kronor) samt bidrag för matematiksatser som genomförs av Göteborgs universitet (1 075 000 kronor).

Regeringen föreslår att anslaget minskar med 8 083 000 kronor genom en minskning av medlen till Lunds universitets särskilda åtagande för trafikflygarutbildning. För 2015 beräknas resterande medel för trafikflygarutbildningen överföras till anslaget 1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning*.

Som en följd av den utökning av tandläkarutbildningen vid Malmö högskola som inleddes 2012 föreslås anslaget öka med 1 338 000 kronor. Medlen beräknas sedan öka med 1 354 000 kronor 2015, 1 376 000 kronor 2016 och 703 000 kronor 2017.

Som en följd av utbyggnaden av tandläkarutbildningen vid Karolinska institutet som inleddes 2013 föreslås anslaget öka med 556 000 kronor. Medlen beräknas sedan öka med 1 126 000 kronor 2015, 1 145 000 kronor 2016 och 1 166 000 kronor 2017.

Som en följd av utbyggnaden av läkarutbildningen vid Örebro universitet som inleddes 2012 föreslås anslaget öka med 432 000 kronor. Medlen beräknas sedan öka med 437 000 kronor 2015, 443 000 kronor 2016 och 453 000 kronor 2017 för att finansiera klinisk utbildning.

Med anledning av uppbyggnaden av läkarutbildningen vid Örebro universitet föreslås anslaget öka med 8 622 000 kronor. Medlen beräknas sedan öka med 8 730 000 kronor 2015 och 4 433 000 kronor 2016 för att finansiera klinisk utbildning.

Med anledning av uppbyggnaden av den kvalitetsbaserade resursfördelningen beräknas anslaget öka med 100 miljoner kronor 2015. Den kvalitetsbaserade resursfördelningen är då fullt utbyggd.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 9 390 000 kronor (2,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Tidigare ställningstaganden om ämnesdidaktiska centrum i naturvetenskap och teknik

Riksdagen har tidigare i olika propositioner tagit ställning till verksamhet vid nationella resurscentrum i naturvetenskap och teknik. I budgetpropositionen för 2003 föreslog regeringen för riksdagen att Uppsala universitet skulle tilldelas medel för ett nationellt resurscentrum i biologi och bioteknik. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2002/03:1, bet. 2002/03:UbU1, rskr. 2002/03:62). I budgetpropositionen för 1998 föreslog regeringen för riksdagen att verksamheten vid det nationella resurscentrumet i fysik vid Lunds universitet och det nationella resurscentrumet i kemi vid Stockholms universitet skulle permanentas och förstärkas. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:UbU1, rskr. 1997/98:108). I budgetpropositionen för 1997 förordade regeringen att riksdagen skulle stödja ett tiotal teknik- och naturvetenskapscentrum i landet, varav ett vid Linköpings universitet (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:UbU1, rskr. 1996/97:100). I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/12:30, bet. 2012/13:UbU3, rskr. 2012/13:151 och 152) gjorde regeringen bedömningen att det finns behov av en starkare förankring i ämnesdidaktisk forskning för att ge nöd-

vändig vetenskaplig underbyggnad till skolutvecklingsarbetet inom naturvetenskap och teknik. Regeringen bedömde därför i den nämnda propositionen att ett eller flera lärosäten bör ges i uppdrag att stimulera den ämnesdidaktiska forskningen inom naturvetenskap och teknik och sprida dess resultat. Därefter har Skolverket i regleringsbrev för 2013 för Statens skolverk fått i uppdrag att föreslå ett eller högst två lärosäten som ska få i uppdrag av regeringen att bilda ett eller två ämnesdidaktiska centrum för naturvetenskap och teknik. Uppdraget ska redovisas under hösten 2013. När uppdraget är redovisat avser regeringen att se över fördelningen av medel till ämnesdidaktiska centrum inom naturvetenskap och teknik fr.o.m. den 1 juli 2014. De medel som redovisas till respektive åtagande under anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor* avser därför första halvåret 2014. En förutsättning för att de bedömda förändringarna av resurscentrumens verksamhet ska kunna genomföras är att riksdagens tidigare ställningstaganden inte längre ska gälla.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner att riksdagens tidigare ställningstaganden om ämnesdidaktiska centrum i naturvetenskap och teknik inte längre ska gälla.

Motionerna

I motion 2013/14:Ub526 av Meeri Wasberg (S) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör säkerställa att dagens befintliga nationella resurscentrum i biologi, kemi, fysik och teknik ges fortsatt stöd. Motionären framhåller att de befintliga centrumen bör ges fortsatt statligt stöd tills det finns garantier för att en annan organisation kan ge bättre ämnesstöd åt lärare i naturvetenskap och teknik.

I partimotion 2013/14:Ub463 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna att anslagsbeloppet ökar med 900 miljoner kronor utöver regeringens förslag för 2014. Dessa medel avser utökad undervisningstid, och i motionen framhålls att resurstilldelningssystemet för utbildning på grundnivå och avancerad nivå bör ändras så att alla heltidsstudenter garanteras minst nio timmars undervisning per vecka oavsett ämnesval. Förslaget återfinns i kommittémotion 2013/14:Ub394 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 3 där motionärerna betonar att för lite undervisning innebär lägre kvalitet på utbildningen och att anslagen till högskolan därför måste höjas.

Utskottets ställningstagande

När det gäller ämnesdidaktiska centrum delar utskottet den bedömning som regeringen redogjorde för i propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30), nämligen att det finns behov av en starkare förankring i ämnesdidaktisk forskning för att ge nödvändig vetenskaplig underbyggnad till skolutvecklingsarbetet inom naturvetenskap och teknik. Utskottet

har heller ingen annan uppfattning än regeringen vad gäller riksdagens tidigare ställningstaganden i fråga om ämnesdidaktiska centrum i naturvetenskap och teknik.

Beträffande utbildningens kvalitet instämmer utskottet med motionärerna om att denna fråga är mycket angelägen. Under avsnittet om anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* och under avsnittet om anslagen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitet och högskolor (se ovan) behandlar och avstyrker utskottet motionsyrkanden som rör kvalitetssatsningar och resurstilldelning. Utskottets ställningstagande under de avsnitten går i korthet ut på att utskottet står bakom de omfattande satsningar som har gjorts på att stärka kvaliteten i högskoleutbildningen och som bl.a. har syftat till att öka undervisningstiden. Utskottet ser heller ingen anledning att ändra sitt tidigare ställningstagande om resurstilldelning.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna 2013/14:Ub394 (V) yrkande 3, 2013/14:Ub463 (V) yrkande 1 i denna del och 2013/14:Ub526 (S).

2:66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 2 314 815 000 kronor till anslaget 2:66 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag enligt avtal mellan svenska staten och landsting om samarbete om högskoleutbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården. Anslaget används även för utgifter för statsbidrag till landsting enligt avtal om samarbete om högskoleutbildning av tandläkare, odontologisk forskning och utveckling av tandvården.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 314 815 000 kronor till anslaget 2:66 *Ersättningar för klinisk utbildning och forskning* för budgetåret 2014.

Ett avtal om samarbete om grundutbildning av läkare, medicinsk forskning och utveckling av hälso- och sjukvården slöts 2003 mellan staten och företrädare för de sex berörda landstingen Stockholms läns landsting, Landstinget i Uppsala län, Lanstinget i Östergötland, Västerbottens läns landsting, Skåne läns landsting och Västra Götalands läns landsting.

Ett avtal om samarbete om grundutbildning av tandläkare, odontologisk forskning och utveckling av tandvården slöts 2004 mellan staten, Västra Götalands läns landsting och Västerbottens läns landsting.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 46 557 000 kronor (2,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Resurstilldelning till läkarutbildningen

Antalet platser ökar vid Uppsala universitet, Lunds universitet, Göteborgs universitet, Umeå universitet, Linköpings universitet, Karolinska institutet och Örebro universitet i enlighet med vad regeringen har presenterat i budgetpropositionerna för 2009, 2010, 2012 och 2013.

I budgetpropositionen för 2009 bedömde regeringen att läkarutbildningen bör utökas med 110 nybörjarplatser fördelade med 28 till Lunds universitet, 13 till Uppsala universitet, 13 till Göteborgs universitet, 17 till Umeå universitet, 10 till Linköpings universitet och 29 till Karolinska institutet. Totalt beräknas ökningen fullt utbyggd 2014 alltså uppgå till 605 helårsstudenter. Anslaget föreslås för denna utbyggnad öka med 3 724 000 kronor.

Anslaget föreslås vidare öka med 2 158 000 kronor till följd av den utbyggnad av läkarutbildningen som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2010 med totalt 30 nybörjarplatser, varav 15 till Uppsala universitet och 15 till Linköpings universitet. Totalt beräknas ökningen fullt utbyggd 2015 uppgå till 165 helårsstudenter.

Anslaget föreslås vidare öka med 3 164 000 kronor till följd av den utbyggnad av läkarutbildningen som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2012. Läkarutbildningen utökas med totalt 50 nybörjarplatser fördelade med 6 nybörjarplatser vardera till Uppsala universitet, Göteborgs universitet, Linköpings universitet, Karolinska institutet och Örebro universitet samt 10 nybörjarplatser vardera till Lunds universitet och Umeå universitet. Totalt beräknas ökningen fullt utbyggd 2017 uppgå till 275 helårsstudenter, varav 33 vid Örebro universitet. Utbyggnaden vid Örebro universitet påverkar inte detta anslag. Universitetet föreslås få del av medel till klinisk utbildning via anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor*.

Anslaget föreslås vidare öka med 4 310 000 kronor till följd av den utbyggnad av läkarutbildningen som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2013. Läkarutbildningen föreslogs då utökas med totalt 40 nybörjarplatser 2013 och ytterligare 40 nybörjarplatser 2014 som fördelas lika till Göteborgs universitet respektive Linköpings universitet. Totalt beräknas ökningen fullt utbyggd 2019 omfatta 440 helårsstudenter.

Resurstilldelning till tandläkarutbildningen

Anslaget föreslås öka med 442 000 kronor med anledning av den utökning av tandläkarutbildningen som presenterades i budgetpropositionen för 2012. Utbildningen utökas med totalt 12 nybörjarplatser per år fördelade med sex platser vardera till Göteborgs universitet och Malmö högskola. Totalt beräknas ökningen fullt utbyggd 2016 uppgå till 60 helårsstudenter.

Utbyggnaden vid Malmö högskola påverkar inte detta anslag. Högskolan föreslås få del av medel till klinisk utbildning via anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor*.

Anslaget föreslås öka med 1 324 000 kronor till följd av den utbyggnad av tandläkarutbildningen som regeringen presenterade i budgetpropositionen för 2013. utbildningen ökar med totalt 12 nybörjarplatser vid Göteborgs universitet fr.o.m. 2013. Från och med 2014 ökar utbildningen med ytterligare 12 platser vid Umeå universitet och 5 platser vid Karolinska institutet. Totalt beräknas utbyggnaden fullt utbyggd 2018 uppgå till 145 helårsstudenter. Utbyggnaden vid Karolinska institutet påverkar inte detta anslag. Universitetet föreslås få del av medel för klinisk utbildning genom anslaget 2:65 *Särskilda medel till universitet och högskolor*.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Förslag till nya anslag i motioner

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motioner om nya anslag.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S) och 3 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub567 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 1 i denna del föreslås att 30 miljoner kronor anvisas till ett nytt anslag: 99:1 *Jämställdhetsbonus*. För att öka ansträngningarna att nå resultat i jämställdhetsarbetet föreslår motionärerna att det införs en jämställdhetsbonus som ska lämnas till lärosäten där jämställdheten bedöms vara påtagligt god respektive ha påtagligt förbättrats, både kvantitativt och kvalitativt. Förslaget om jämställdhetsbonus återfinns även i kommittémotion 2013/14: Ub570 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 13.

I kommittémotion 2013/14:Ub517 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) i denna del föreslås att 600 miljoner kronor anvisas till ett nytt anslag: 99:3 *Grundbultsambitionen*. Syftet är enligt motionärerna att rätta till resursbristen vid universitet och högskolor. Även i kommittémotion 2013/14: Ub469 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 9 och i motion 2013/14: Ub467 av Richard Jomshof m.fl. (SD) finns förslag om att öka anslagen till den högre utbildningen för att komma till rätta med den resursbrist som motionärerna anser finns.

Vidare föreslås i kommittémotion 2013/14:Ub517 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) i denna del att 100 miljoner kronor anvisas till ett nytt anslag: 99:4 *Fler läkarplatser* med syftet att öka läkartätheten. Även i motion 2013/14:Ub406 av Richard Jomshof m.fl. (SD) framhålls behovet av fler utbildningsplatser för läkare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att frågan om jämställdhet i högskolan är av mycket stor betydelse, vilket utskottet också uttryckt tidigare (bet. 2012/13:UbU8 s. 12). Av 1 kap. 5 § andra stycket högskolelagen (1992:1434) framgår att jämställdhet mellan kvinnor och män alltid ska iakttas och främjas i högskolornas verksamhet.

I januari 2009 beslutade regeringen att inrätta en delegation för jämställdhet i högskolan (dir. 2009:7). Uppdraget för delegationen var att främja jämställdhet i högskolan genom att föreslå åtgärder och stödja insatser, bl.a. genom att fördela medel under 2009 och 2010. Delegationen för jämställdhet i högskolan har avlämnat sitt betänkande Svart på vitt – om jämställdhet i akademien (SOU 2011:1). Förslagen är under beredning.

Det finns vidare en rad pågående uppdrag på området. Regeringen har uppdragit åt Högskoleverket (fr.o.m. den 1 januari 2013 har Universitets- och högskolerådet detta uppdrag) att följa upp hur jämställdheten vid universitet och högskolor har utvecklats till följd av lärosätenas ökade frihet och självbestämmande i fråga om läraryrken fr.o.m. den 1 januari 2011. Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2014 (U2010/5703/UH).

Universitets- och högskolerådet ska även till följd av samma uppdrag under perioden 2011–2013 ta emot slutredovisningar av projekt som har bedrivits med stöd från Delegationen för jämställdhet i högskolan. Vidare ska myndigheten med utgångspunkt i delegationens betänkande samt projektens slutredovisningar sammanställa, analysera och på lämpligt sätt sprida erfarenheterna av delegationens samlade projektverksamhet. Uppdraget ska redovisas i två separata rapporter till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 april 2014.

Vidare konstaterar utskottet att regeringen under ett antal år har angett mål för könsfördelningen av nyrekryterade professorer på lärosätena. Rekryteringsmålen för innevarande period omfattar samtliga universitet och högskolor med statlig huvudman samt Chalmers tekniska högskola och Högskolan i Jönköping och gäller t.o.m. 2015. I en departementspromemoria föreslås en ny modell för rekryteringsmålen (U2012/2998/UH). Vidare föreslås att målen ska sättas efter dialog mellan lärosätena och regeringen men att målen ska innebära en höjning i ambitionen att nå en jämnare könsfördelning bland samtliga professorer jämfört med i dag. Förslaget innebär

också att varje lärosäte ska redovisa och analysera måluppfyllelsen årligen. Promemorian har remitterats, och remissvaren bereds inom Regeringskansliet.

Vid sidan av målet för könsfördelningen har regeringen i olika propositioner under de senaste åren gjort bedömningen att den politiska styrningen ska minska och att universitet och högskolor ska ges ett ökat självbestämmande över sin verksamhet. Regeringen anger i budgetpropositionen för 2014 att den avser att återkomma i frågan.

En direkt följd av att den politiska detaljstyrningen av universitet och högskolor minskar är att regeringens behov av att följa verksamheten ökar. I november 2011 gav regeringen Högskoleverket i uppdrag att göra en förstudie i syfte att kartlägga tillgängligt underlag samt undersöka vilket underlag som saknas för att följa upp anslagen till lärosätena för forskning och forskarutbildning ur ett jämställdhetsperspektiv (U2011/6115/JÅM). I uppdraget ingick även att kartlägga och analysera vilka aspekter som i övrigt behöver beaktas för att följa upp anslagen ur ett jämställdhetsperspektiv. I december 2012 redovisade Högskoleverket uppdraget, och rapporten visar att det i dag inte finns några underlag för uppföljning av anslagen. Av rapporten framgår bl.a. att det finns tekniska svårigheter för lärosätena att ta fram statistik över hur många kvinnor respektive män som finansieras av anslagen.

Regeringen beslutade den 14 november 2013 att ge Statskontoret i uppdrag att kartlägga och analysera fördelningen av anslagen för forskning vid vissa universitet och högskolor ur ett jämställdhetsperspektiv. I uppdraget ingår även att studera de bedömningar som ligger till grund för fördelningsbesluten. Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2014 (U2013/6713/JÅM).

Mot denna bakgrund kan utskottet med tillfredsställelse konstatera att det görs mycket för att förbättra jämställdheten i högskolan.

När det gäller yrkandena om ett nytt anslag kallat Grundbultsambitionen behandlar och avstyrker utskottet motionsyrkanden om bl.a. kvalitetsfrågor i högskolan i samband med behandlingen av anslaget 2:2 *Universitets- och högskolerådet* (se ovan). I korthet går utskottets ställningstagande i det angivna avsnittet ut på att utskottet står bakom de omfattande satsningar som har gjorts på att stärka kvaliteten i högskoleutbildningen och de prioriteringar som regeringen presenterat i budgetpropositionen för 2014.

Beträffande yrkandet om ett nytt anslag för att utöka antalet platser på läkarutbildningen behandlar och avstyrker utskottet motionsyrkanden om ökad dimensionering av vissa utbildningar i avsnittet om anslaget 2:1 *Universitetskanslersämbetet* (se ovan). Utskottets ställningstagande i det angivna avsnittet innebär att utskottet står bakom den utbyggnad av bl.a. läkarutbildningen som genomförts under den föregående och nuvarande mandatperioden och som innebär att antalet nybörjarplatser på läkarutbildningen ökar med 44 procent under perioden 2006–2015.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Ub406 (SD), 2013/14:Ub467 (SD), 2013/14:Ub469 (SD) yrkande 9, 2013/14:Ub517 (SD) i denna del, 2013/14:Ub567 (S) yrkande 1 i denna del och 2013/14:Ub570 (S) yrkande 13.

Bemyndigande att delta i bildandet av en ny stiftelse

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bemyndigar regeringen att delta i bildandet av en stiftelse för främjande av vetenskaplig forskning och utbildning samt informationsverksamhet genom att stödja Nobelmuseets verksamhet och utveckling samt besluta att tillskjuta medel om högst 10 000 000 kronor under förutsättning att motsvarande medel donerats för stiftelsens bildande. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Karolinska institutet sände i september 2013 in en begäran om att få delta i bildandet av en stiftelse med syftet att medverka till uppförandet av ett Nobelmuseum och därigenom bidra till att visa Nobelprisets historia med ändamålet att främja vetenskaplig forskning och utbildning samt informationsverksamhet i anslutning till detta genom att stödja Nobelmuseets verksamhet och utveckling (U2013/5261/F). Nobelstiftelsen, Nobelmuseet AB, Karolinska institutet, Kungl. Vetenskapsakademien, Svenska Akademien samt Norska Nobelkommittén har beretts tillfälle att yttra sig över regeringens förslag. Samtliga har tillstyrkt förslaget.

Regeringen framförde i budgetpropositionen för 2013 att den ser positivt på att det i Stockholm byggs ett Nobelcentrum (Nobel Prize Center) där Nobelmuseet och lokaler för symposier, seminarier m.m. kommer att inrymmas, och regeringen avser att bidra till driften av verksamheten som beräknas inledas 2018. För de tre första verksamhetsåren kalkyleras enligt den nämnda propositionen det statliga bidraget uppgå till 30 miljoner kronor per år (prop. 2012/13:1 utg.omr. 17 avsnitt 2.2.2).

De prisutdelande svenska institutionerna Karolinska institutet, Kungl. Vetenskapsakademien och Svenska Akademien, vilka ingår i Nobelstiftelsens fullmäktige, har tillsammans med Nobelstiftelsen därefter föreslagit att en ny allmännyttig avkastningsstiftelse ska bildas. Enligt förslaget ska stiftelsens ändamål vara att främja vetenskaplig forskning och utbildning samt informationsverksamhet i anslutning till detta genom att stödja Nobelmuseets verksamhet och utveckling. Nobelmuseet kommer att vara en del av det nya Nobelcentret. Avsikten är att medel uppgående till 10 miljoner kronor för bildandet av stiftelsen ska tillföras Karolinska institutet, Kungl.

Vetenskapsakademien och Svenska Akademien genom donationer från icke-offentliga forskningsfinansiärer. Nobelstiftelsen kan inte vara mottagare av donationerna, eftersom deras medel endast får användas för nobelprisen.

Regeringen ser positivt på att icke-offentliga forskningsfinansiärer tar initiativ till att finansiera främjande av vetenskaplig forskning och utbildning. Vidare är stiftelsens ändamål i linje med de prioriteringar för höjd kvalitet och nytänkande i forskningen som regeringen presenterade i propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30 s. 14–23). I och med att Karolinska institutet är med och utser nobelpristagarna i medicin och fysiologi har universitetet och svensk medicinsk forskning fått internationell uppmärksamhet. Regeringen bedömer även att deltagandet i den aktuella stiftelsen främjar Karolinska institutets verksamhet. Det finns således ett allmänintresse av att stiftelsen bildas, och det är lämpligt att verksamheten bedrivs i stiftelseform. Därmed bör även denna verksamhet bedrivas utanför det statliga uppdraget. Vidare är det en förutsättning för de tilltänkta donatorerna att staten genom Karolinska institutet ingår i kretsen av stiftare. Sammantaget anser regeringen, trots den restriktivitet som i allmänhet gäller för statliga organ i fråga om användning av stiftelseformen, att det är lämpligt att staten deltar som stiftare. Eftersom ingen statlig verksamhet är planerad att bedrivas i stiftelsen och staten inte kommer att bidra med något grundkapital på annat vis än att en villkorad donation förmedlas, är det inflytande över verksamheten som staten kan utöva genom Karolinska institutet tillräckligt.

Förutsatt att en lämplig donator bidrar med tillräckligt stiftelsekapital bör således staten medverka i bildandet av stiftelsen. Karolinska institutet avses företräda staten vid stiftelsebildandet.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att delta i bildandet av en stiftelse för främjande av vetenskaplig forskning och utbildning samt informationsverksamhet genom att stödja Nobelmuseets verksamhet och utveckling samt besluta att tillskjuta medel om högst 10 000 000 kronor under förutsättning att motsvarande medel donerats för stiftelsens bildande.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

6 Forskning

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens förslag till anslag och bemyndiganden vad gäller forskning och forskningens infrastruktur (anslagen 3:1–3:13) för budgetåret 2014 samt ett antal motioner i anslutning till dessa.

Anslagen avser Vetenskapsrådet, Rymdstyrelsen, Kungl. biblioteket, Institutet för rymdfysik, Polarforskningssekretariatet, Sunet, Centrala etikprövningsnämnden och de sex regionala etikprövningsnämnderna i Göteborg, Linköping, Lund, Stockholm, Umeå och Uppsala.

Avsnittet inleds med en sammanfattning av den resultatredovisning som ges i propositionen. Först återges några uppgifter (nyckeltal) om verksamhetens omfattning och kostnader. Sedan redovisas utfallet för de indikatorer som regeringen använder för att bedöma måluppfyllelsen.

Verksamhetens omfattning och kostnader

De statliga medlen för forskning och utveckling (FoU) inom statens budget beräknas av Statistiska centralbyrån (SCB) uppgå till 31,5 miljarder kronor 2013. Därutöver beräknas investeringar i FoU under 2013 göras med 1,1 miljard kronor från de forskningsstiftelser som bildades med löntagarfundsmedlen, med närmare 4 miljarder kronor från EU:s forskningsmedel och med knappt 2,2 miljarder kronor från kommunernas och landstingens medel för FoU. Sammantaget uppskattas statens investeringar och övriga offentliga investeringar i FoU uppgå till ca 38,8 miljarder kronor 2013, vilket motsvarar en andel av BNP på drygt 1 procent. SCB uppskattar att företagens investeringar i FoU uppgick till 81,1 miljarder kronor 2011. Företagens investeringar i FoU motsvarade 2011 en andel på 2,3 procent av BNP. Tillsammans med offentliga avsättningar på drygt 1 procent avsattes därmed ca 3,3 procent av BNP på FoU 2011. Det svenska nationella målet för forskning och utveckling (FoU) är att de totala investeringarna i FoU ska uppgå till ungefär 4 procent av BNP 2020 (prop. 2010/11:100).

I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30, bet. 2012/13:UbU3, rskr. 2012/13:151) bedöms anslagen för FoU öka med ytterligare 4 miljarder kronor 2013–2016. Av dessa medel föreslås i denna proposition närmare 1 miljard kronor anvisas för 2014.

Resultatindikatorer

Regeringens mål för forskningspolitiken är att Sverige ska vara en framstående forskningsnation, där forskning och innovation bedrivs med hög kvalitet och bidrar till samhällets utveckling och näringslivets konkurrenskraft. De indikatorer som används för att redovisa resultaten inom verksamhetsområdet Forskning är antalet vetenskapliga artiklar i Sverige och vissa mindre och medelstora europeiska länder, antalet vetenskapliga artiklar i

Kina, Japan, Sydkorea och vissa större europeiska länder, genomsnittligt antal citeringar per artikel för de högst citerade länderna inklusive Sverige och genomsnittligt antal citeringar för olika vetenskapsområden i Sverige.³

Forskning

Indikator: Antal vetenskapliga artiklar i Sverige och vissa mindre och medelstora europeiska länder

Sverige och Schweiz är de två länder som producerar flest artiklar per capita. Den svenska produktionen av vetenskapliga artiklar ökade med 50–60 procent under 1980- och 1990-talet. Den svenska ökningstakten är dock sedan 2000 låg jämfört med många andra länder. Flera jämförbara länder, inklusive Schweiz och Nederländerna, har sedan 2000 ökat sin produktion av vetenskapliga artiklar, och för flera länder har ökningen under denna tid varit högre än under de föregående 15 åren. I Schweiz produceras nu, trots att det är ett mindre land, fler artiklar än i Sverige.

Indikator: Antal vetenskapliga artiklar i Kina, Japan, Sydkorea och vissa större europeiska länder

Den största ökningen av vetenskaplig produktion har skett i Asien. Kina har ökat sin publicering av vetenskapliga artiklar med omkring 600 procent sedan 2000 och Sydkorea med drygt hälften, omkring 350 procent. I Sydkorea publicerades 2000 ungefär lika många artiklar som i Sverige, medan det nu publiceras ungefär tre gånger så många artiklar i Sydkorea som i Sverige. Kina är nu världens näst största producent av vetenskapliga artiklar, följt av Japan, Storbritannien och Tyskland. Den största producenten är USA, som publicerar ca 300 000 artiklar per år, vilket är nästan två gånger så många artiklar som publiceras i Kina och knappt fyra gånger så många som i Japan, Storbritannien eller Tyskland.

Indikator: Genomsnittligt antal citeringar per artikel för de högst citerade länderna inklusive Sverige

Sverige återfinns bland de tio länder i världen varifrån artiklar citeras mest. När kvaliteten på forskning mäts som antal citeringar dividerat med medelantalet citeringar för varje område ligger Sverige sedan 1980-talet konstant 10 procentenheter över världsgenomsnittet, dvs. en andel citeringar om ca 1,1. Vetenskapliga arbeten från USA, Danmark, Nederländerna och Schweiz citeras mer än svenska artiklar. Under de senaste åren har kvaliteten mätt med detta mått ökat kraftigt för artiklar från Singapore, som nu har ett genomsnittligt citeringsindex som är i nivå med USA och Schweiz och avsevärt högre än Sveriges. USA och Schweiz ligger kon-

³ Antalet vetenskapliga artiklar per land är ett mått på hur omfattande den akademiska forskningen är som bedrivs i respektive land. Det genomsnittliga antalet citeringar i relation till medelantalet citeringar för varje enskilt område, fältnormaliserade citeringar, är ett mått på vilken påverkan på vetenskapen ett arbete har. Denna synlighet brukar generellt användas som ett mått på forskningens kvalitet (prop. 2013/14:1, utg.omr. 16 s. 181).

stant 30–40 procentenheter över världsgenomsnittet. Danmark, Nederländerna och Storbritannien, som för 30 år sedan hade citeringsindex jämförbara med Sveriges, har nu ökat och citeras cirka 30 procentenheter över världsgenomsnittet.

Indikator: Genomsnittligt antal citeringar för olika vetenskapsområden i Sverige

När forskningsområden jämförs över tiden ligger Sverige på drygt 10 procentenheter över världsgenomsnittet inom naturvetenskap, teknik och medicin. Kvaliteten inom naturvetenskap och teknik är förvisso jämförelsevis hög men har minskat under de senaste åren medan kvaliteten inom medicin har ökat något. Inom humaniora och samhällsvetenskap har publiceringen ökat under de senaste tio åren. Detta har resulterat i en högre andel citeringar. Det genomsnittliga antalet citeringar inom humaniora och samhällsvetenskap ligger nu nära världsgenomsnittet.

Anslag och bemyndiganden gällande forskning

Flertalet av de 13 anslagen har inte medfört några motionsyrkanden. Beträffande anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation*, som regeringen föreslår ska anvisas 5 506 437 000 kronor finns ett motionsförslag från Socialdemokraterna inom samma ram men med en öronmärkning av vissa medel. Vidare finns ett förslag från Miljöpartiet om en högre anslagsnivå. När det gäller anslaget 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet*, som regeringen föreslår ska anvisas 350 681 000 kronor finns ett förslag från Sverigedemokraterna om ett högre anslagsbelopp. Beträffande anslaget 3:8 *Kungl. biblioteket*, som regeringen föreslår ska anvisas 346 569 000 kronor, finns ett förslag från Miljöpartiet om en högre anslagsnivå. Slutligen finns ett förslag från Sverigedemokraterna om ett nytt anslag som betecknas 99:2 *Forskningsinitiativ*.

Propositionens och motionernas förslag om anslag redovisas i bilaga 1 till betänkandet.

3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 5 506 437 000 kronor till anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för det aktuella anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 16 273 000 000 kronor 2015–2024.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014–2017 besluta om medlemskap i nio konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur och om finansiering av årliga medlemsavgifter till konsortierna.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 besluta om kapitaltillskott på högst 800 000 000 kronor till European Spallation Source ESS AB.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 besluta om medlemskap i ett konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur, ett Eric-konsortium, för konstruktionen och driften av forskningsanläggningen European Spallation Source ESS AB.

Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S) och 2 (MP).

Propositionen**Anslaget**

Anslaget får användas för utgifter för stöd för forskning och forskningsinformation. Anslaget får även användas för utgifter för forskningsinfrastrukturer, internationellt forskningssamarbete, utvärderingar, beredningsarbete, konferenser samt resor och seminarier som är kopplade till forskningsstödet. Anslaget får även användas för kapitaltillskott till European Spallation Source ESS AB, efter beslut av riksdagen i varje enskilt fall.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 5 506 437 000 kronor till anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* för budgetåret 2014. Regeringens förslag innebär i huvudsak följande.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 7 228 000 kronor (0,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Tydlig karriärväg för yngre forskare

En faktor som äventyrar kvaliteten på svensk forskning är bristande återväxt av forskare. Svenska universitet och högskolor saknar en tydlig karriärväg för yngre forskare. Många genomgår forskarutbildning och för-

utsättningarna att efter en doktorsexamen få en s.k. postdoktoral anställning är relativt goda inom de flesta forskningsområden. I utvärderingar genomförda av Kungl. Vetenskapsakademien och Sveriges universitetslärarförbund har det emellertid framkommit att det efter den postdoktorala perioden finns för få möjligheter till anställning för yngre forskare. De osäkra villkoren och svårigheterna att få tillsvidareanställning gör att många yngre forskare väljer att inte fortsätta en akademisk karriär. Forskarnas karriär hämmas även av kortsiktig och bristfällig finansiering av forskningsprojekt som gör det svårt för yngre forskare att frigöra sig från etablerade forskningsgrupper för att bygga en självständig forskning.

Regeringen har initierat flera insatser som skapar förutsättningar för att de främsta yngre forskarna ska kunna meritera sig som forskare och därmed möjliggöra fortsatt forskarkarriär. Som beskrevs i den förra forsknings- och innovationspolitiska propositionen (prop. 2008/09:50) har anslagen till universitet och högskolor för forskning och utbildning på forskarnivå ökats med 2,85 miljarder kronor 2009–2012. I budgetpropositionen för 2014 föreslås en ökning av anslagen med 600 miljoner kronor 2014. Anslaget beräknas öka med ytterligare 300 miljoner kronor 2016.

Vidare har universitet och högskolor, efter en ändring av högskoleförordningen (1993:100), möjlighet att anställa lärare på meriteringsanställningar i högst fyra år. Det ger universitet och högskolor förutsättningar att efter postdoktorandanställning ge forskaren möjlighet att meritera sig ytterligare för att kunna bygga upp ett eget forskningsområde med en egen forskargrupp. Avsikten är att respektive lärosäte efter en sådan meriteringsanställning ska pröva förutsättningarna för en tillsvidareanställning. Meriteringsanställningar ska således inte följas av ytterligare tidsbegränsade anställningar, utan är ett led i att skapa rimliga villkor och förutsägbarhet för yngre forskare. Regeringen avser att följa att lärosätena lever upp till denna målsättning.

I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) presenterades även en satsning till Vetenskapsrådet med en ökning av anslagsnivån på totalt 50 miljoner kronor under perioden 2013–2016 för rekrytering av framstående yngre forskare som ett stöd för en fortsatt anställning som inledning till en tillsvidareanställning vid ett svenskt lärosäte. Med anledning av budgetpropositionen för 2013 anvisades 25 miljoner kronor till Vetenskapsrådet för detta ändamål.

Regeringen föreslår därmed att Vetenskapsrådet anvisas en ökning på 25 miljoner kronor 2014 för detta ändamål, vilket medför att det totalt avsätts 50 miljoner kronor för rekrytering av framstående yngre forskare 2014.

Mot bakgrund av de redogjorda insatserna har universitet och högskolor både formella och ekonomiska möjligheter att ha ett system med tydliga karriärvägar för yngre forskare där en tillsvidareanställning kan förväntas

om uppställda kvalitetskriterier på forskningen uppfylls. Det vilar nu ett ansvar på varje universitet och högskola att säkerställa att det finns ett tydligt system för karriärvägar för yngre forskare.

Stärkt livsvetenskap

Livsvetenskap, vilket ofta benämns med det engelska uttrycket life science, omfattar vetenskapliga studier av levande organismer. Verksamheterna inom livsvetenskaperna syftar till att förbättra liv och hälsa och är ofta tvärvetenskapliga till sin natur. Livsvetenskap är enligt regeringens mening ett av Sveriges viktigaste framtidsområden av flera skäl. Svensk livsvetenskaplig forskning håller inom ett antal områden högsta internationella klass. Dessutom är branschen en av landets mest forskningsintensiva, och utveckling och produktion av läkemedel samt utveckling av medicinteknik och bioteknik är områden där Sverige traditionellt står sig starkt.

För att stärka Sveriges konkurrenskraft framöver anser regeringen att det behövs en rad åtgärder som främjar forskning av hög klass i hela spektrumet från grundläggande forskning till klinisk forskning och som förbättrar kopplingen mellan dessa. Dessa åtgärder syftar till att gynna akademien, näringslivet och hälso- och sjukvården samt samverkan mellan dessa aktörer.

I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) presenterade regeringen ett antal satsningar inom området livsvetenskap under perioden 2013–2016, vilket kommer att innebära en nivåökning med totalt 550 miljoner kronor 2016 jämfört med 2012.

Infektion och antibiotika

Ett av de främsta hoten mot människors hälsa är infektioner och ökningen av antibiotikaresistens hos sjukdomsframkallande bakterier. Behovet av nya angreppssätt mot infektioner, framför allt genom utveckling av nya läkemedel, inklusive vacciner, motiverar enligt regeringens mening en fortsatt satsning på forskning inom dessa områden. Detta är dessutom ett forskningsområde där Sverige står sig väl i internationell jämförelse.

I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) presenterade regeringen därför en satsning inom området infektion och antibiotikaresistens med en nivåökning av Vetenskapsrådets anslag på totalt 75 miljoner kronor under perioden 2013–2016, varav 40 miljoner kronor anvisades med anledning av budgetpropositionen för 2013. Regeringen föreslår därmed en ökning av Vetenskapsrådets anslag på 35 miljoner kronor 2014 för forskning om infektion och antibiotika.

Åldrande och hälsa

De äldres hälsa förbättras och allt fler äldre fortsätter att arbeta efter 65 års ålder. Samtidigt har de allra äldsta oftare flera sjukdomar och funktionsnedsättningar.

Sverige har internationellt framstående forskning inom flera områden som är förknippade med åldrande och hälsa. Såväl medicinsk som teknisk och socialvetenskaplig forskning behövs för att bidra till att förbättra människors hälsa och funktionsförmåga, öka livskvaliteten och möjliggöra ett ökat och längre arbetskraftsdeltagande.

I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) presenterade regeringen därför en satsning inom området åldrande och hälsa med en nivåökning på totalt 100 miljoner kronor under perioden 2013–2016, varav 25 miljoner kronor vardera anvisades till Vetenskapsrådet respektive Forskningsrådets för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) med anledning av budgetpropositionen för 2013.

Regeringen föreslår en ökning på 25 miljoner kronor vardera till Vetenskapsrådet respektive Forte 2014 för forskning om åldrande och hälsa.

Klinisk behandlingsforskning

Resultat från klinisk behandlingsforskning kan bidra till förbättrad hälso- och sjukvård och syftar både till att optimera existerande behandlingsrutiner och till att samtidigt utveckla och utvärdera nya behandlingsmetoder baserade på ny kunskap. I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) gjorde regeringen bedömningen att det behöver skapas ett stöd på nationell nivå för att kunna utvärdera och utveckla olika metoder och insatser effekter, så att resultaten kan implementeras i vården. Vetenskapsrådet har därför fått i uppdrag (U2012/7074/F) att inrätta ett program för stöd av klinisk behandlingsforskning. Satsningen ska ge stöd till klinisk forskning som är motiverad av hälso- och sjukvårdens behov för att kunna ge patienter effektiv och säker behandling och underlätta samverkan mellan flera aktörer. En kommitté för klinisk behandlingsforskning bör därför inrättas vid Vetenskapsrådet.

Regeringen presenterade i propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) en satsning med en ökning av Vetenskapsrådets anslagsnivå på totalt 75 miljoner kronor under perioden 2013–2016 för detta ändamål, varav 20 miljoner konor anvisades med anledning av budgetpropositionen för 2013.

Regeringen föreslår därmed att Vetenskapsrådet anvisas en ökning på 30 miljoner kronor 2014 för ändamålet behandlingsforskning.

En förutsättning för statens fortsatta satsning är att sjukvårdshuvudmännen bidrar med motsvarande finansiering.

Forskningsinfrastruktur

Utrustning och infrastruktur för forskning blir alltmer avancerad och kostsam. Detta gäller speciellt inom medicinsk, naturvetenskaplig och teknisk forskning, men i allt högre utsträckning även inom samhällsvetenskap och humaniora där register och databaser allt oftare görs tillgängliga för breda grupper av forskare. Sådan storskalig infrastruktur är ofta för dyr att konstruera och driva för enskilda lärosäten och ibland även för enskilda

länder. Investeringar behöver därför göras i breda samarbeten, ofta av internationell karaktär. För att skapa tillgång till den mest dyrbara infrastrukturen för forskning krävs det således nationell samordning och finansiering.

I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) presenterade regeringen satsningar inom området infrastruktur för perioden 2013–2016, vilket kommer att innebära en nivåökning på sammantaget 300 miljoner kronor 2016 jämfört med 2012. Regeringen föreslår därför att medel anslås för ett antal satsningar på större infrastrukturprojekt.

European Spallation Source (ESS)

European Spallation Source (ESS) projekteras för närvarande i Lund. ESS är en s.k. spallationskälla för neutronstrålning. Med hjälp av neutronstrålning kan ett föremåls struktur i tre dimensioner bestämmas, och anläggningen kan jämföras med ett gigantiskt mikroskop. Materials struktur och funktion samt cellers funktion kan studeras under förhållanden som är nära de naturliga. Anläggningen kommer därför att vara viktig för forskare inom exempelvis materialvetenskap och medicin. ESS är en av de största satsningarna på forskningsinfrastruktur som har gjorts i Europa under de senaste decennierna. Anläggningen projekterades 2012 till en kostnad på 1,8 miljarder euro. Planen är att konstruktionen ska påbörjas under 2014.

Vidare avser regeringen att ansöka hos EU-kommissionen om att inrätta ett Eric-konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur. Om ESS blir ett Eric-konsortium i stället för ett svenskt aktiebolag, vilket är den form verksamheten i dag bedrivs i (ESS AB), kan det underlätta ett internationellt forskningssamarbete och finansiering av konstruktionen. Totalt 17 länder deltar i förberedelserna för konstruktionen av ESS. Sverige finansierar tillsammans med Danmark och Norge 50 procent av kostnaderna för konstruktionen. När det gäller övriga medel är avsikten att de ska tillföras från andra medlemsländer, och förhandlingar förs nu med en rad länder om deras avsättning för konstruktion av anläggningen.

Sveriges andel är 35 procent av den totala kostnaden, motsvarande ca 5,8 miljarder kronor.

I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) gjorde regeringen bedömningen att nivån på anslaget till Vetenskapsrådet för konstruktionen av ESS bör öka med totalt 200 miljoner kronor under perioden 2013–2016, varav 75 miljoner kronor anvisades med anledning av budgetpropositionen för 2013. Regeringen föreslår därmed att Vetenskapsrådet anvisas en ökning på 75 miljoner kronor 2014 för konstruktionen av ESS.

MAX IV-laboratoriet

Synkrotronljuskällan MAX IV är nu under uppbyggnad norr om Lund och öppnar upp för världsledande forskning inom materialvetenskap, strukturbiologi, övriga livsvetenskaper och energi- och miljöforskning. MAX IV-laboratoriet utgör en forskningsinfrastruktur av stor betydelse för norra

Europa. Den nuvarande synkrotronljusanläggningen är ett nationellt svenskt laboratorium som används av mer än 900 användare per år, varav mer än hälften är från utlandet.

Regeringen ser fram emot ett starkare internationellt samarbete kring drift och utveckling av anläggningen. Målsättningen är att MAX IV-laboratoriet ska bli en viktig knutpunkt för forskning med hjälp av fotoner i alla discipliner i de nordisk-baltiska länderna.

I propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) bedömde regeringen att anslagsnivån till Vetenskapsrådet för konstruktionen av MAX IV bör öka med totalt 50 miljoner kronor under perioden 2013–2016.

Regeringen föreslår därmed att Vetenskapsrådet anvisas en ökning på 20 miljoner kronor 2014 för konstruktionen av MAX IV-laboratoriet.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Den grundforskning som finansieras av Vetenskapsrådet bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt. De medel som Vetenskapsrådet fördelar för vetenskaplig utrustning är också långsiktiga, eftersom rådet åtar sig att under flera år betala amorteringar och räntor för den aktuella utrustningen. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på 16 273 000 000 kronor 2015–2024.

Bemyndigande att besluta om medlemskap i nio konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur

För att underlätta för forskare att samarbeta med andra forskare i olika länder inom forskningsinfrastrukturer har ett antal Eric-konsortier bildats och planeras att bildas. Regeringen bör bemyndigas att besluta om medlemskap i nedan angivna konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur, s.k. Eric-konsortier enligt rådets förordning (EG) nr 723/2009 av den 25 juni 2009 om gemenskapens rättsliga ram för ett konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur.

CLARIN-ERIC, med säte i Nederländerna, är en distribuerad infrastruktur med syfte att främja forskning inom humaniora och samhällsvetenskap genom att ge forskare tillgång till en gemensam plattform som integrerar språkbaserade resurser och verktyg på europeisk nivå. För att möjliggöra samarbetet inom CLARIN-ERIC bör regeringen bemyndigas att besluta om finansiering av medlemskapet i denna infrastruktur med en årlig medlemsavgift om högst 1 000 000 kronor per år.

SHARE-ERIC är en distribuerad infrastruktur med säte i Nederländerna för en intervjubaserad undersökning om hälsa, åldrande och pensionering i Europa. Inom SHARE samlas uppgifter inom hälsa, familj och ekonomi m.m. från mer än 85 000 individer från 20 europeiska länder inklusive

Sverige. För att möjliggöra samarbetet inom SHARE-ERIC bör regeringen bemyndigas att besluta om finansiering av medlemskapet i denna infrastruktur med en årlig medlemsavgift om högst 1 500 000 kronor per år.

JIVE-ERIC är en distribuerad infrastruktur med säte i Nederländerna för den radioastronomiska observationstekniken långbasinterferometri, VLBI. Med VLBI kan positioner för astronomiska objekt mätas med mycket stor noggrannhet. Metoden används även inom geodesi för mätning av jordens rotation och rörelser i jordskorpan. För att möjliggöra samarbetet inom JIVE-ERIC bör regeringen bemyndigas att besluta om finansiering av medlemskapet i denna infrastruktur med en årlig medlemsavgift om högst 1 800 000 kronor per år.

EATRIS-ERIC, med säte i Nederländerna, är en distribuerad infrastruktur för translationell forskning, dvs. en överföring av resultat från medicinsk grundforskning till kliniska tillämpningar. För att möjliggöra samarbetet inom EATRIS-ERIC bör regeringen bemyndigas att besluta om finansiering av medlemskapet i denna infrastruktur med en årlig medlemsavgift om högst 1 800 000 kronor per år.

EMBRC-ERIC är en planerad distribuerad infrastruktur för att studera marina organismer med den senaste tekniken. Infrastrukturen kommer att tillhandahålla marina modeller, biobanker och teknikplattformar. För att möjliggöra samarbetet inom EMBRC-ERIC bör regeringen bemyndigas att besluta om finansiering av medlemskapet i denna infrastruktur med en årlig medlemsavgift om högst 2 500 000 kronor per år.

CESSDA-ERIC, med säte i Norge, är en distribuerad infrastruktur för socialvetenskapliga data och en sammanslutning av tjugo europeiska samhällsvetenskapliga dataarkiv. Genom CESSDA får forskare tillgång till data från Europas länder, och genom organisationens medverkan i globalt datasamarbete får svenska forskare även tillgång till data från ett stort antal länder utanför Europa. Sverige har varit medlem av CESSDA sedan 1981 genom Svensk Nationell Datatjänst (SND). För att möjliggöra samarbetet inom CESSDA-ERIC bör regeringen bemyndigas att besluta om finansiering av medlemskapet i denna infrastruktur med en årlig medlemsavgift om högst 2 500 000 kronor per år.

EU-Openscreen-ERIC är en distribuerad infrastruktur med säte i Tyskland, för plattformar inom kemisk biologi. Infrastrukturen ska ge tillgång till avancerade tekniker för att identifiera substanser och för att undersöka deras effekter på människor och miljö. För att möjliggöra samarbetet inom EU-Openscreen-ERIC bör regeringen bemyndigas att besluta om finansiering av medlemskapet i denna infrastruktur med en årlig medlemsavgift om högst 3 000 000 kronor per år.

Euro-Bioimaging-ERIC är en planerad distribuerad infrastruktur med säte i Österrike. Syftet är att ge tillgång till avancerade tekniker för biologisk och medicinsk avbildning samt utbildning på de olika metoderna. Sverige deltar genom den nationella infrastrukturen Swedish Bioimaging.

För att möjliggöra samarbetet inom Euro-Bioimaging-ERIC bör regeringen bemyndigas att besluta om finansiering av medlemskapet i denna infrastruktur med en årlig medlemsavgift om högst 3 000 000 kronor per år.

ICOS-ERIC, med säte i Finland, är en planerad distribuerad infrastruktur för att främja och bidra till utvecklingen av mätningar, observationssystem, metodutveckling och förståelse av växthusgasflöden på europeisk nivå. För att möjliggöra samarbetet inom ICOS-ERIC bör regeringen bemyndigas att besluta om finansiering av medlemskapet i denna infrastruktur med en årlig medlemsavgift om högst 7 750 000 kronor per år, varav 6 000 000 kronor för finansiering av dataportalen under förutsättning att den placeras i Sverige.

Bemyndigande om kapitaltillskott till European Spallation Source ESS AB

I april 2010 bildades det svenska aktiebolaget European Spallation Source ESS AB som ska planera, uppföra och driva en forskningsanläggning för en spallationskälla (prop. 2009/10:1, bet. 2009/10:UbU1, rskr. 2009/10:126). Bolaget ägs till drygt 73 procent av den svenska staten och till drygt 26 procent av den danska staten. Fram till bildandet av bolaget ingick ESS som en del av Lunds universitet.

Verksamheten i bolaget har inletts med en uppdatering av projektplanen och upprättandet av en affärsplan. Projektplanen avser en uppdatering av kostnaderna för konstruktionen av anläggningen i Lund, inklusive den senaste teknikutvecklingen av accelerator och målstation utifrån bl.a. internationella erfarenheter av konstruktion av spallationskällor. Redan denna inledande fas involverar forskning och forskare från flera länder. Den totala investeringen beräknades 2012 uppgå till ca 1 843 miljoner euro. Driftskostnaderna beräknades uppgå till 140 miljoner euro per år. Flera länder deltar i projektet och kommer vartefter att bidra med finansiering. För 2013 hade regeringen ett bemyndigande att besluta om kapitaltillskott till ESS AB på 400 miljoner kronor. Planen är att konstruktionen av själva forskningsanläggningen ska påbörjas under 2014, varför kostnaderna för ESS beräknas öka betydligt jämfört med tidigare år. Det är dock osäkert när under 2014 konstruktionen kommer att starta och regeringen kan därför behöva återkomma i fråga om beloppet för bemyndigandet och kommande finansiering för ESS i vårändringsbudgeten för 2014.

Regeringen avser att belasta anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* med högst 518 miljoner kronor samt anslaget 2:6 *Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning* med högst 282 miljoner kronor för att finansiera kapitaltillskottet till ESS AB.

Under 2014 bör ett kapitaltillskott tillskjutas bolaget om totalt högst 800 miljoner kronor. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 besluta om och utbetala ett kapitaltillskott om högst 800 miljoner kronor till European Spallation Source ESS AB.

Bemyndigande att besluta om medlemskap i Eric-konsortium

Riksdagen har i propositionen om vårandringsbudgeten för 2013 (prop. 2012/13:99 utg.omr. 16, bet. 2012/13:FiU21, rskr. 2012/13:287) bemyndigat regeringen att under 2013 besluta om medlemskap i ett Eric-konsortium enligt rådets förordning (EG) nr 723/2009 av den 25 juni 2009 om gemenskapens rättsliga ram för ett konsortium för europisk forskningsinfrastruktur för driften av forskningsanläggningen European Spallation Source (ESS). Enligt artikel 6 i förordningen ska de organ som vill inrätta ett Eric-konsortium lämna in en ansökan till kommissionen om inrättandet av konsortiet. Till ansökan ska enligt artikel 5.1 (d) bl.a. fogas en förklaring från värdmedlemsstaten, Sverige, i vilken denna erkänner Eric-konsortiet, fr.o.m. tidpunkten för dess inrättande, som en internationell organisation i den mening som avses i artiklarna 143 (g) och 151.1 (b) i direktiv 2006/112/EG och som en internationell organisation i den mening som avses i artikel 23.1 andra strecksatsen i direktiv 92/12/EEG. Nämnda artiklar tar sikte på immunitet och privilegier (undantagsförmåner) i fråga om befrielse från mervärdesskatt och punktskatter. Detta förutsätter att ett avtal om immunitet och privilegier ingås mellan Sverige och konsortiet enligt vilket Sverige ger konsortiet skattefrihet enligt lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Regeringen har i propositionen Avtal med Eric-konsortium för European Spallation Source (prop. 2012/13:190) lämnat förslag om godkännande av ett sådant avtal samt om förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Riksdagen har godkänt regeringens förslag (bet. 2013/14:UbU7, rskr. 2013/14:54) Regeringen bedömer att bemyndigandet om medlemskap i ett konsortium bör kvarstå för 2014.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub570 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 30 föreslår motionärerna en öronmärkning av 100 miljoner kronor inom anslaget 2014. Syftet är en satsning som ska stärka forskning i miljö och de areella näringarna och med inriktning på stöd till klimatinnovationer.

I kommittémotion 2013/14:Ub430 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del föreslår motionärerna att anslaget ökas med 15 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag för 2014. Syftet är alternativ till djurförsök.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning och bemyndiganden och avstyrker därmed motionerna 2013/14:Ub430 (MP) yrkande 1 i denna del och 2013/14:Ub570 (S) yrkande 30.

3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 260 061 000 kronor till anslaget 3:2 *Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för det aktuella anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 533 000 000 kronor 2015–2019.

Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget

Anslaget får användas för utgifter för avgifter till internationella forskningsorganisationer.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 260 061 000 kronor till anslaget 3:2 *Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer* för budgetåret 2014.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Vetenskapsrådet svarar för långsiktiga internationella åtaganden gentemot forskningsorganisationer. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 3:2 *Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 533 000 000 kronor 2015–2019.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att anslaget för 2013 används för avgifter till bl.a. den europeiska kärnforskningsorganisationen (CERN), den europeiska organisationen för astronomisk forskning rörande södra stjärnhimlen (ESO), den europeiska konferensen för molekylärbiologi (EMBC), det europeiska laboratoriet för molekylärbiologi (EMBL), den europeiska synktronljuskällan (ESRF), den internationella organisationen för cancerforskning under Världshälsoorganisationen (IARC) och Europeiska universitetsinstitutet (EUI) i Florens.

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslag och bemyndigande.

3:3 Vetenskapsrådet: Förvaltning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 133 697 000 kronor till anslaget 3:3 *Vetenskapsrådet: Förvaltning* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för Vetenskapsrådets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 133 697 000 kronor till anslaget 3:3 *Vetenskapsrådet: Förvaltning* för budgetåret 2014.

Regeringen föreslår att 12 000 000 kronor överförs till anslaget från anslaget 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* för att finansiera de ökade utgifterna i och med att riksdagen har beslutat om medel för flera satsningar inom forskning och forskningsinformation med anledning av budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16, bet. 2012/13:UbU1, rskr. 2012/13:113).

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 3 169 000 kronor (2,7 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 350 681 000 kronor till anslaget 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för det aktuella anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 300 000 000 kronor 2015–2034.

Därmed bifalls propositionen och motionerna avslås.

Jämför särskilt yttrande 3 (SD).

Propositionen

Anslaget

Anslaget får användas för utgifter för stöd till forskning och utveckling inklusive industriutvecklingsprojekt och fjärranalys inom nationella och internationella samarbeten. Anslaget får även användas för utgifter för information om rymdforskning och rymdverksamhet. Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för verksamhet vid Esrange och till utgifter för ersättning till vissa samebyar samt till samefonden med anledning av verksamheten vid Esrange.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 350 681 000 kronor till anslaget 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet* för budgetåret 2014.

Regeringen föreslår att anslaget ökar med 2 miljoner kronor 2014 för deltagandet i ESA Technology Transfer Broker Network. Ökningen beräknas kvarstå t.o.m. 2015.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 488 000 kronor (0,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Den verksamhet som finansieras via anslaget för rymdforskning och rymdverksamhet bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 300 000 000 kronor för 2015–2034.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub517 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget ökar med 50 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag för 2014. Med tanke på den höga teknologi- och systemkunskap som svensk industri besitter i kombination med möjligheten till samarbete med andra länder föreslår motionärerna en satsning på rymdteknik och rymdsystem med ett säkerhetsperspektiv. Förslaget återfinns i kommittémotion 2013/14:Ub469 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 2.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla att rymdverksamhet har stor och växande betydelse i samhället, både internationellt och i Sverige. Detta motiverar enligt utskottet ett fortsatt starkt statligt engagemang, vilket också är fallet genom de anslagsökningar som är beslutade och beräknade för de kommande åren. Riksdagens beslut med anledning av budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 16, bet. 2012/13:UbU1, rskr. 2012/13:113) innebär en anslagsökning på 75 miljoner kronor till rymdforskning. I proposi-

tionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) som innehåller en närmare beskrivning av satsningen beräknar regeringen att anslaget bör tillföras ytterligare 25 miljoner kronor 2016.

Med anledning av ovanstående tillstyrker utskottet regeringens förslag till anslagsnivå och bemyndigande och avstyrker motionerna 2013/14: Ub469 (SD) yrkande 2 och 2013/14:Ub517 (SD) i denna del.

3:5 Rymdstyrelsen: Förvaltning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 26 643 000 kronor till anslaget 3:5 *Rymdstyrelsen: Förvaltning* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för Rymdstyrelsens förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 26 643 000 kronor till anslaget 3:5 *Rymdstyrelsen: Förvaltning* för budgetåret 2014.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 678 000 kronor (2,6 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

3:6 Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 551 309 000 kronor till anslaget 3:6 *Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för det aktuella anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 700 000 000 kronor 2015–2022.

Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget

Anslaget får användas för utgifter för deltagande i internationella rymdsamarbeten.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 551 309 000 kronor till anslaget 3:6 *Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer* för budgetåret 2014.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Den verksamhet som finansieras via anslaget bedrivs vanligen i form av fleråriga projekt som innebär långsiktiga ekonomiska åtaganden. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 3:6 *Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 700 000 000 kronor 2015–2022.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslagsnivå och bemyndigande.

3:7 Institutet för rymdfysik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 50 091 000 kronor till anslaget 3:7 *Institutet för rymdfysik* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen under utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för Institutet för rymdfysiks förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 50 091 000 kronor till anslaget 3:7 *Institutet för rymdfysik* för budgetåret 2014.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 1 595 000 kronor (3,3 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

3:8 Kungl. biblioteket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 346 569 000 kronor till anslaget 3:8 *Kungl. biblioteket* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen under utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen och motionen avslås.

Jämför särskilt yttrande 2 (MP).

Propositionen

Anslaget får användas för Kungl. bibliotekets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 346 569 000 kronor till anslaget 3:8 *Kungl. biblioteket* för budgetåret 2014.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 6 901 000 kronor (2,0 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Motionen

I kommittémotion 2013/14:Ub430 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 1 i denna del föreslås att anslaget ökar med 10 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag för 2014. Motionärerna framhåller att det behövs ytterligare resurser för att realisera Kungl. bibliotekets särskilda uppdrag att svara för nationell samordning och utvärdering inom det allmänna biblioteksväsendet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att regeringens förslag till anslagsnivå för anslaget 3:8 *Kungl. biblioteket* är väl avvägt. Därmed tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motion 2013/14:Ub430 (MP) yrkande 1 i denna del.

3:9 Polarforskningssekretariatet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 38 553 000 kronor till anslaget 3:9 *Polarforskningssekretariatet* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen under utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för Polarforskningsinstitutets förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 38 553 000 kronor till anslaget 3:9 *Polarforskningssekretariatet* för budgetåret 2014.

Polarforskningssekretariatets utgifter varierar mellan åren beroende på om större expeditioner genomförs det aktuella året. För att klara år med stora utgifter måste hela anslagssparandet tas i anspråk, och anslaget är beräknat utifrån dessa förutsättningar.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 885 000 kronor (2,3 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

3:10 Sunet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 43 834 000 kronor till anslaget 3:10 *Sunet* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen under utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för Swedish University Computer Network (Sunet), ett datanätverk för överföring av elektronisk information mellan universitet och högskolor samt vissa andra organisationer. Anslaget får även användas för utgifter för grundanslutning till Sunet för de konstnärliga högskolorna, centrala statliga museer och Kungl. biblioteket.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 43 834 000 kronor till anslaget 3:10 *Sunet* för budgetåret 2014.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 61 000 kronor (0,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

3:11 Centrala etikprövningsnämnden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 9 249 000 kronor till anslaget 3:11 *Centrala etikprövningsnämnden* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för Centrala etikprövningsnämndens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för den verksamhet som expertgrupper för oredlighet i forskning har ansvar för.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 9 249 000 kronor till anslaget 3:11 *Centrala etikprövningsnämnden* för budgetåret 2014.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 31 000 kronor (0,3 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

3:12 Regionala etikprövningsnämnder

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 40 538 000 kronor till anslaget 3:12 *Regionala etikprövningsnämnder* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för de regionala etikprövningsnämndernas förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 40 538 000 kronor till anslaget 3:12 *Regionala etikprövningsnämnder* för budgetåret 2014.

Nämnderna finansierar sin verksamhet genom avgifter. Avgifterna levereras in på inkomsttitel 2559 Avgifter för etikprövning av forskning. Enligt det ekonomiska målet ska avgifterna täcka kostnaderna för nämndernas verksamhet. För 2014 beräknar regeringen kostnaderna för verksamheten till drygt 40,5 miljoner kronor.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 417 000 kronor (1,0 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

3:13 Särskilda utgifter för forskningsändamål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 162 911 000 kronor till anslaget 3:13 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 besluta om kapitaltillskott på högst 12 000 000 kronor till holdingbolag knutna till universitet och högskolor.

Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget

Anslaget får användas för utgifter för statsbidrag för tull och mervärdesskatt som har betalats av EISCAT Scientific Association. Anslaget får vidare användas för utgifter för särskilda insatser inom forsknings- och utvecklingsområdet. Anslaget får även användas för kapitaltillskott till holdingbolag knutna till universitet och högskolor efter beslut av riksdagen i varje enskilt fall.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 162 911 000 kronor till anslaget 3:13 *Särskilda utgifter för forskningsändamål* för budgetåret 2014.

Enligt vad som presenterades i propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) föreslår regeringen en ökning av anslaget med 10 miljoner kronor 2014 för en satsning på nationellt stöd för kliniska studier, och för 2016 beräknas ytterligare en ökning med 10 miljoner kronor.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 214 000 kronor (0,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Kapitaltillskott

För att göra det möjligt att öka antalet forskningsresultat som kommersialiseras genom att bygga upp idébanker har regeringen efter riksdagens bemyndigande beslutat om kapitaltillskott till holdingbolag vid universitet och högskolor. Idébankerna består av forskningsresultat som forskare av olika anledningar inte driver vidare till kommersialisering. Uppbyggnaden av idébanker inkluderar även ett införande av en struktur och process för att hantera sådana forskningsresultat. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 besluta om kapitaltillskott på högst 12 000 000 kronor till holdingbolag knutna till universitet och högskolor.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslagsnivå och bemyndigande.

Forskningsinitiativ (nytt anslag)

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionerna om ett nytt anslag som benämns 99:2 *Forskningsinitiativ*.

Jämför särskilt yttrande 3 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:Ub517 av Carina Herrstedt m.fl. (SD) i denna del föreslås att 1 000 miljoner kronor anvisas till ett nytt anslag 99:2 *Forskningsinitiativ*. Motionärerna föreslår att medlen används för en satsning på disciplinerna informationsteknik, kärnfysik, genteknik, nanoteknologi, mineralogi och geovetenskap. Även i kommittémotion 2013/14:Ub469 av Richard Jomshof m.fl. (SD) yrkande 1 betonas vikten av en sådan satsning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet är övertygat om att den kraftfulla satsningen som gjordes i budgetpropositionen för 2013 och som innebär att de statliga anslagen för forskning ökas med ca 1,7 miljarder kronor 2013 får till följd att svensk forsknings internationella konkurrenskraft ytterligare stärks. Den kraftfulla satsningen fortsätter och innebär en successiv nivåhöjning fram till 2016 med ca 4 miljarder kronor. Satsningen kan ses som en förlängning av den satsning på och nivåhöjning av medel till forskning och utveckling med 5 miljarder kronor under perioden 2008–2012 som riksdagen ställde sig bakom i samband med den förra forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2008/09:50, bet. 2008/09:UbU4, rskr. 2008/09:160). Utskottet vill framhålla att de statliga forskningsanslagen ökar med sammanlagt 9 miljarder kronor under perioden 2009–2016. Detta innebär en resursökning med 30 procent (prot. 2012/13:52) och är den i särklass största resursökningen för svensk forskning och dess nyttiggörande som har skett under en så kort tidsperiod. Detta visar enligt utskottet att det finns en uttalad långsiktighet i satsningen på forskning, som utskottet välkomnar, vilket utskottet har framhållit tidigare (bet. 2012/13:UbU1 s. 129–130).

De direkta anslagen till universitet och högskolor för forskning och utbildning beräknas öka med 900 miljoner kronor 2013–2016. Utskottet vill i sammanhanget särskilt framhålla de direkta anslagens funktion av att skapa goda villkor och inte minst en långsiktigt tryggad finansiering för forskare, vilket i förlängningen möjliggör det risktagande som ofta är en

förutsättning för nydanande forskning. Utskottet vill också betona vikten av att forskningen håller god kvalitet. I och med den förra forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2008/09:50, bet. 2008/09:UbU4, rskr. 2008/09:160) introducerades ett nytt system för fördelning och omfördelning av anslagen till forskning och forskarutbildning vid respektive lärosäte enligt vissa kvalitetsindikatorer. Syftet med modellen är att premiera kvalitet i forskningen samt att ge ledningarna för lärosätena incitament att vidta åtgärder för att öka kvaliteten i den forskning som utförs vid lärosätena. Regeringen har i budgetpropositionen för 2014 föreslagit att den andel av de ökade anslagen till forskning och forskarutbildning som tillförs omfördelningen höjs från 10 till 20 procent i enlighet med vad som aviserades i propositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30). Utskottet välkomnar detta och anser vidare att de satsningar på de direkta anslagen för forskning vid universitet och högskolor som presenterades närmare i propositionen Forskning och innovation är väl avvägda.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 2013/14:Ub469 (SD) yrkande 1 och 2013/14:Ub517 (SD) i denna del.

7 Gemensamma ändamål

Inledning

I detta avsnitt behandlar utskottet regeringens förslag för budgetåret 2014 när det gäller anslag till myndigheter och stöd för gemensamma ändamål (anslagen 4:1–4:4).

Avsnittet inleds med några uppgifter (nyckeltal) för läsåret 2011/12 som redovisas i budgetpropositionen när det gäller internationellt studentutbyte.

Verksamhetens omfattning

Internationellt studentutbyte

Nyckeltal 2011/12

Antal inresande studenter	Antal utresande studenter
38 100	27 700

Inresande studenter

Av de 38 100 inresande studenterna läsåret 2011/12 var 47 procent kvinnor och 53 procent män. Totalt utgjorde de inresande studenterna ca 10 procent av samtliga studenter i Sverige under läsåret 2011/12. Av de inresande studenterna kom 23 000 till Sverige som fritt inresande studenter utanför utbytesprogram (s.k. free mover-studenter) och resten studerade vid svenska universitet och högskolor inom ramen för ett utbytesprogram.

Av samtliga inresande studenter som var nybörjare vid svenska högskolor 2011/12 kom ungefär 60 procent från nordiska länder och länder inom EU. Från hösten 2011 infördes studieavgifter och anmälningsavgifter för tredjelandsstudenter. Bland de studieavgiftsbetalande studenterna kom de flesta studenterna från Kina, Iran, Indien och USA. Av 5 800 nyantagna studieavgiftsskyldiga studenter började endast 1 740 studera vid ett lärosäte. Av de nyantagna studieavgiftsskyldiga studenterna hade 38 procent någon form av svenskt stipendium.

Utresande studenter

Under läsåret 2011/12 studerade 27 700 svenska studenter utomlands, vilket var något fler än föregående läsår. Av de utresande studenterna var två tredjedelar fritt utresande studenter och 24 procent utbytesstudenter, medan 11 procent läste språkkurser på eftergymnasial nivå. Nästan två tredjedelar av de utresande studerade i Europa.

Anslag och bemyndiganden för gemensamma ändamål

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till anslagsbelopp för 2014 eller förslag till beställningsbemyndigande.

4:1 Internationella program

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 81 589 000 kronor till anslaget 4:1 *Internationella program* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16.

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för det aktuella anslaget besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 153 000 000 kronor 2015–2017.

Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget

Anslaget får användas för utgifter för stipendier till s.k. tredjelandsstudenter. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag för att främja internationella kontakter inom EU-program och andra internationella program inom utbildningsområdet. Anslaget får även användas för att medfinansiera EU-medel inom Universitets- och högskolerådets ansvarsområde och genomföra stödåtgärder inom ramen för EU:s utbildningsprogram.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 81 589 000 kronor till anslaget 4:1 *Internationella program* för budgetåret 2014.

Anslaget föreslås öka med 1 725 000 kronor till följd av att medel som tidigare utbetalats från anslaget 2:64 *Särskilda utgifter inom universitet och högskolor* för stödåtgärder inom ramen för EU-program föreslås överföras till anslaget.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Universitets- och högskolerådet kommer under 2014 att bevilja stipendier för senare läsår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2014 för anslaget 4:1 *Internationella program* besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 153 000 000 kronor 2015–2017.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag till bemyndigande.

4:2 Avgift till Unesco och ICCROM

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 30 886 000 kronor till anslaget 4:2 *Avgift till Unesco och ICCROM* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för Sveriges medlemsavgift till Unesco. Anslaget får även användas för utgifter för Internationella centret för bevarande och restaurering av kulturföremål i Rom (ICCROM) samt utgifter för de Unescokonventioner som Sverige har ratificerat.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 30 886 000 kronor till anslaget 4:2 *Avgift till Unesco och ICCROM* för budgetåret 2014.

Utgifterna för anslaget påverkas främst av utvecklingen av Unescos budget, Sveriges andel av budgeten och eventuella valutaförändringar.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

4:3 Kostnader för Svenska Unescorådet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 9 143 000 kronor till anslaget 4:3 *Kostnader för Svenska Unescorådet* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för Svenska Unescorådets förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för bevakningen och genomförandet av Unescos verksamhet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 9 143 000 kronor till anslaget 4:3 *Kostnader för Svenska Unescorådet* för budgetåret 2014.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 191 000 kronor (2,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

4:4 Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar 12 320 000 kronor till anslaget 4:4 *Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning* för budgetåret 2014 i beslutet om anslagen inom utgiftsområde 16. Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning. Anslaget får även användas för utgifter för statistik, analyser och prognoser inom dessa områden.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 12 320 000 kronor till anslaget 4:4 *Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning* för budgetåret 2014.

Under 2012 och innevarande budgetår har en stor del av medlen avsatts för den årliga övergripande utbildningsstatistiken och för OECD:s indikatorprojekt Indicators of Education Systems (INES). Under 2012 fördelades medel för bl.a. det svenska deltagandet i den femte omgången av den inter-

nationellt jämförande undersökningen Eurostudent, en analys av utländska studenters etablering på den svenska arbetsmarknaden, en enkätundersökning och en fördjupad analys av tillgång och efterfrågan på högskoleutbildade ingenjörer och en enkätundersökning om inträdet på arbetsmarknaden efter avgången från gymnasieskolan. Medel fördelades också för utveckling av distansutbildning i samiska språk. Delar av anslaget används för verksamheter av tillfällig art och där behoven uppstår löpande under året. Det innebär att anslagsbelastningen kan variera mellan budgetåren. Regeringen bedömer att verksamheten bör fortsätta att bedrivas i samma omfattning som 2013.

Jämfört med 2013 ökar anslaget med 17 000 kronor (0,1 procent) till följd av pris- och löneomräkning.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts några motioner med anledning av propositionen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

8 Lagförslag om ändring i högskolelagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434). Därmed bifalls propositionen.

Propositionen

Förslaget innebär att benämningen Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan i Stockholm och Stockholms dramatiska högskola utgår ur bilagan till högskolelagen (1992:1434) och den nya högskolans benämning, Stockholms konstnärliga högskola, införs.

Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan i Stockholm och Stockholms dramatiska högskola lämnade i juni 2012 in en gemensam framställan till regeringen om att bilda en ny högskola genom ett samgående mellan de tre lärosätena (U2012/3514/UH).

I december 2012 tillsatte regeringen en organisationskommitté med uppdrag att förbereda och vidta de åtgärder som krävs för att en ny högskola som omfattar verksamheterna vid Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan i Stockholm och Stockholms dramatiska högskola ska kunna inrättas och inleda sin verksamhet den 1 januari 2014 (dir. 2012:121). Uppdraget gavs med förbehåll för riksdagens beslut i nödvändiga delar.

I vårändringsbudgeten för 2013 föreslog regeringen till riksdagen att verksamheterna vid Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan i Stockholm och Stockholms dramatiska högskola ska ingå i en högskola fr.o.m. den 1 januari 2014. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens för-

slag (prop. 2012/13:99, bet. 2012/13:FiU21, rskr. 2012/13:287). Organisationskommittén har i en skrivelse till regeringen (U2013/1556/UH) föreslagit att namnet på den nya högskolan ska vara Stockholms konstnärliga högskola.

I en bilaga till högskolelagen (1992:1434) anges de universitet och högskolor med statlig huvudman som får utfärda en gemensam examen. I bilagan anges bl.a. Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan i Stockholm och Stockholms dramatiska högskola. Regeringen har genom förordningen (2013:617) om ändring i högskoleförordningen (1993:100) föreskrivit att den nya högskolan ska benämnas Stockholms konstnärliga högskola fr.o.m. den 1 januari 2014. Mot den bakgrunden föreslår regeringen att bilagan till högskolelagen ändras på så sätt att de nuvarande benämningarna utgår och att den avsedda benämningen på den nya högskolan förs in.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434).

Kvalificerad majoritet

Utskottet konstaterar att förslaget till ändring innebär att den nya högskolan enligt 1 kap. 18 § högskolelagen får överlåta förvaltningsuppgifter som innebär myndighetsutövning till ett utländskt lärosäte. Vid riksdagens beslut i denna fråga ska 10 kap. 8 § regeringsformen tillämpas mot bakgrund av att beslutet medför att en förvaltningsuppgift som innefattar myndighetsutövning kan överlåtas till ett utländskt lärosäte. Utskottet föreslår att beslutet, i enlighet med 10 kap. 6 § andra stycket regeringsformen, ska fattas med minst tre fjärdedels majoritet av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter.

9 Separat antagning av sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om separat antagning av sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet. Därmed bifalls propositionen och motionen avslås.

Jämför reservation 1 (V).

Propositionen

I högskolelagen (1992:1434) fastställs vissa principer som rör tillträdet till högskoleutbildning. Universitet och högskolor ska så långt det kan ske med hänsyn till de kvalitetskrav som ställs enligt lagen som studenter ta emot de sökande som uppfyller behörighetskraven för studierna (4 kap. 1 §). Kan inte alla sökande till en utbildning tas emot, ska urval göras bland de sökande (4 kap. 3 §). Närmare bestämmelser om tillträde finns i högskoleförordningen (1993:100) och i andra förordningar som ansluter till högskolelagen. De nuvarande bestämmelserna om tillträde till högskoleutbildning gäller oavsett om en sökande är avgiftsbefriad eller studieavgiftsskyldig. I huvudsak förutsätter bestämmelserna om urval att alla sökande ska jämföras med varandra i merithänseende. Det är därför i praktiken inte möjligt för ett statligt universitet eller en statlig högskola som omfattas av högskolelagen att dela upp de sökande till en utbildning i olika antagningar.

Bestämmelserna om tillträde medför nackdelar för lärosätena när det gäller rekrytering av tredjelandsmedborgare, eftersom antagningen inte kan genomföras vid den tidpunkt när söktrycket från denna kategori sökande är som störst. Besked om antagning från ett svenskt lärosäte lämnas många gånger efter det att en tredjelandsmedborgare redan har accepterat ett erbjudande om en utbildningsplats från ett annat land. Erfarenheterna visar också att de nuvarande bestämmelserna om tillträde sätter gränser för hur många studieavgiftsskyldiga studenter som ett lärosäte kan anta. När ett lärosäte ligger nära eller över det s.k. takbeloppet, dvs. lärosätens rätt till ersättning för studenter och deras prestationer upp till en viss nivå, kan lärosätet bli tvunget att begränsa antalet anslagsfinansierade studenter på grund av att ingen finansiering ges för ytterligare studenter inom denna kategori. Antalet studieavgiftsskyldiga som kan antas och utbildas är därmed inte beroende av anslagets storlek, eftersom det inte är fråga om en statlig finansiering. Bestämmelserna om urval innebär dock att inte heller fler studieavgiftsfinansierade studenter kan antas även om resurser, såsom lärare och lokaler, är tillgängliga för detta.

För att möjliggöra för statliga universitet och högskolor att anta fler och högt meriterade tredjelandsmedborgare bör det enligt regeringens uppfattning införas en ordning som gör det möjligt med separat antagning av sökande som är studieavgiftsskyldiga vid tidpunkten för antagningen enligt förordningen (2010:543) om anmälningssavgift och studieavgift vid universitet och högskolor. Detta bör gälla både i fråga om utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Mot bakgrund av att finansieringssystemet innebär att utbildning finansieras på olika sätt för studieavgiftsbefriade respektive studieavgiftsskyldiga studenter kommer de olika kategorierna av sökande inte att konkurrera om samma utbildningsplatser vid separata antagningar. Antagningarna kan hållas skilt från varandra och urval göras inom respektive antagning. En ordning med separata antagningar av studieavgiftsfinansierade studenter skapar också förutsättningar för en långsiktig planering för universitet och högskolor. Lärosätens prognoser för intäkter från

den studieavgiftsfinansierade verksamheten underlättas, och det ger lärosätena bättre möjligheter att planera för utökning av verksamheten genom att t.ex. anställa ytterligare lärare.

Vid en separat antagning kan det dock inte uteslutas att de sökandes meriter kan komma att skilja sig åt mellan studieavgiftsskyldiga och anslagsfinansierade studenter. Regeringen anser därför att ett system med separata antagningar för studieavgiftsskyldiga studenter ställer höga krav på noggrannhet och likabehandling i antagningsprocessen.

Verksamheten vid universitet och högskolor ska enligt 1 kap. 4 § högskolelagen avpassas så att en hög kvalitet nås i utbildningen och forskningen. De tillgängliga resurserna ska enligt nämnda paragraf utnyttjas effektivt för att hålla en hög kvalitet i verksamheten. Kvalitetsarbetet är också en gemensam angelägenhet för universitetens och högskolornas personal och studenter. Kravet på kvalitet måste alltid beaktas av lärosätena. Vidare ska lärosätena, enligt vad som har redovisats ovan, enligt 4 kap. 1 §, så långt det kan ske med hänsyn till kvalitetskravet i fråga om utbildning och forskning som studenter ta emot de sökande som uppfyller behörighetskraven för studier. För att upprätthålla en god kvalitet och hög internationell konkurrenskraft ligger det i ett lärosätes eget intresse att väl meriterade sökande antas även vid en separat antagning av studieavgiftsskyldiga. Av kravet på kvalitet och effektivt resursutnyttjande följer också att en separat antagning inte får genomföras så att denna påverkar dimensioneringen av de anslagsfinansierade studenternas tillgång till högskoleutbildning negativt. Dessutom anser regeringen att statliga universitets och högskolors möjlighet att besluta om separata antagningar inte står i strid med 4 kap. 1 §. Bestämmelsen tar sikte på lärosätenas uppgift att anta så många studenter som möjligt så länge kvalitetskravet kan upprätthållas och innebär inte att alla sökande måste antas vid en och samma antagning (prop. 1992/93:1, bet. 1992/93:UbU3, rskr. 1992/93:103).

En grundförutsättning är att de sökande som antas vid en separat antagning uppfyller de behörighetskrav som regleras i bl.a. högskoleförordningen. Om inte alla behöriga sökande kan tas emot till en utbildning, ska enligt vad som har angetts ovan urval göras. Vid urval ska hänsyn tas till de sökandes meriter. Detta bör gälla även vid separat antagning av studieavgiftsskyldiga sökande. Urvalsgrunderna bör bestå av sakliga omständigheter som är av betydelse för utbildningen. Att omständigheterna ska vara sakliga är ett uttryck för att universiteten och högskolorna ska iaktta saklighet enligt vad som följer av 1 kap. 9 § regeringsformen.

Lärosätena har en skyldighet att hålla en hög kvalitet i fråga om utbildning. Avgiftsskyldiga studenters resultat ingår på samma sätt som avgiftsbefriade studenters resultat i Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar. Universitet och högskolor kan därför inte ställa lägre krav på avgiftsskyldiga studenter utan att riskera att gå miste om medel från det kvalitetsbaserade resurstilldelningssystemet eller att riskera att få examens-tillståndet återkallat. Vidare har lärosätena ett intresse av att upprätthålla

ett gott internationellt anseende för att kunna rekrytera högt meriterade studenter. Med beaktande av detta ser inte regeringen enligt propositionen att det finns anledning att befara att meriterna hos de som antas som studieavgiftsskyldiga respektive anslagsfinansierade kommer att skilja sig åt nämnvärt. Regeringen avser att följa utvecklingen noga.

När det gäller frågan om huruvida en ordning med separata antagningar är förenlig med diskrimineringslagstiftningen anförs i propositionen följande. En möjlighet för statliga universitet och högskolor att genomföra separata antagningar bedöms vare sig direkt eller indirekt diskriminera någon sökande till högskoleutbildning. Unionsmedborgare, liksom medborgare i stater inom EES och i Schweiz likabehandlas med svenska medborgare. Ordningen bedöms inte heller kunna komma att missgynna någon grupp som skyddas av diskrimineringslagstiftningen, t.ex. personer med viss etnisk tillhörighet. Eftersom urvalsgrunderna bör bestå av sakliga omständigheter som är av betydelse för utbildningen, kan lärosätena inte använda kvotering eller t.ex. etnisk tillhörighet som urvalsgrunder. Under alla omständigheter är ordningen proportionerlig i förhållande till de syften med separat antagning som har redovisats ovan. En möjlighet till separata antagningar bedöms alltså vara förenlig med såväl diskrimineringslagen (2008:567) som Sveriges åtaganden i förhållande till Europeiska unionen. Ordningen bedöms inte heller stå i strid med åtaganden i förhållande till andra internationella organisationer.

Utöver de bestämmelser om principerna om tillträde till högskoleutbildning som finns i högskolelagen har regeringen med stöd av sin restkompetens meddelat föreskrifter om urval i förordning. Frågor om tillträde till högskoleutbildning har dock underställts riksdagens godkännande vid ett flertal tillfällen (se t.ex. prop. 2006/07:107, bet. 2006/07:UbU17, rskr. 2006/07:202). Vidare har regeringen som framgår ovan tidigare redovisat till riksdagen sin bedömning att det inte skulle genomföras några ändringar i fråga om bestämmelser om urval av sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet. För att regeringen ska kunna meddela föreskrifter som möjliggör separat antagning av studieavgiftsskyldiga sökande krävs riksdagens godkännande. Det föreslås därför att ett universitet eller en högskola som har staten som huvudman och som omfattas av högskolelagen ska få möjlighet att separat anta sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet till högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå.

Regeringen anser det angeläget att ge statliga universitet och högskolor rätt att anordna separat antagning så snart som möjligt. Detta kan ske tidigast under våren 2014 så att förutsättningar ges att anpassa antagningssystemet. Förslaget bedöms inte leda till några ekonomiska konsekvenser för myndigheternas anslagsfinansierade verksamhet. Lärosätena ska beräkna studieavgifterna så att full kostnadstäckning uppnås, vilket även gäller kostnaderna för separat antagning. Förslaget bedöms i allt väsentligt inte heller leda till några ökade kostnader för staten. Regeringens sammantagna bedömning är att förslaget ger universitet och högskolor möjlighet att ta in fler

högt meriterade avgiftsfinansierade studenter utan att detta går ut över den övriga verksamheten. Frågan om tillträde till högskolan är central för kvaliteten i utbildningen och ur ett studentperspektiv. Regeringen avser därför att följa upp reformen.

Motionen

I partimotion 2013/14:Ub463 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3 föreslår motionärerna avslag på regeringens förslag om separat antagning av sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet. Motionärerna framhåller att förslaget innebär ett olämpligt avsteg från de normala antagningsprinciperna och menar vidare att det finns en stor risk att antagningen till högskolan inte blir likvärdig och rättvis för alla om förslaget blir verklighet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser, i likhet med regeringen, att förslaget ger universitet och högskolor möjlighet att ta in fler välmeriterade avgiftsfinansierade studenter utan att detta går ut över den övriga verksamheten. Utskottet delar också uppfattningen att frågan om tillträde till högskolan är av stor betydelse för kvaliteten i utbildningen och ur ett studentperspektiv. Därför ser utskottet positivt på regeringens avsikt att följa upp införandet av en särskild antagning för studieavgiftsskyldiga studenter.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motion 2013/14:Ub463 (V) yrkande 3.

10 Utbildningspolitiska mål

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår samtliga motioner om utbildningspolitiska mål för grundskolan, gymnasiekompetens och den högre utbildningen.
Jämför reservation 2 (S).

Propositionen

Propositionen innehåller inte något förslag till riksdagsbeslut i denna del. Av propositionen framgår vilka mål som finns inom utgiftsområdet. Målet för utgiftsområde 16 har godkänts av riksdagen (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98):

Målet för utgiftsområdet är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet.

Inom utgiftsområdet finns fem verksamhetsområden: barn- och ungdomsutbildning, kommunernas vuxenutbildning, eftergymnasial yrkesutbildning, universitet och högskolor samt forskning. Det övergripande målet som riks-

dagen beslutat för utgiftsområdet gäller som mål för respektive verksamhetsområde. Under varje verksamhetsområde redovisas delmål och centrala indikatorer som regeringen har lagt fast och som ligger till grund för resultatredovisningen och bedömningen av måluppfyllelsen. Två av de centrala indikatorer som regeringen följer inom verksamhetsområdet barn- och ungdomsutbildning är andelen elever med behörighet till gymnasieskolans nationella program och andelen elever med slutbetyg inom tre år.

Utöver mål för utgiftsområdet och verksamhetsområdena finns mål för verksamheterna som fastställts i lagar och andra författningar. Vidare finns EU:s gemensamma utbildningsmål som fastställts inom ramen för Utbildning 2020 (ett ramverk för EU:s utbildningssamarbete fram till 2020). Av de sju riktmärken som antagits för uppföljningen av arbetet hör två till de övergripande mål i EU 2020-strategin som redovisas i de årliga nationella reformprogrammen:

- Andelen 18–24-åringar som inte har en fullföljd gymnasieutbildning och som inte studerar ska vara mindre än 10 procent.
- Andelen personer i åldern 30–34 år med minst två års eftergymnasial utbildning ska uppgå till minst 40 procent.

Riktmärkena avser EU som helhet och inte enskilda medlemsländer. De nationella mål som regeringen har antagit för dessa riktmärken är att andelen unga vuxna som inte har en fullföljd gymnasieutbildning och som inte studerar ska uppgå till mindre än 10 procent och att andelen med minst två års eftergymnasial utbildning ska uppgå till mellan 40 och 45 procent 2020.

Motionerna

I Socialdemokraternas kommittémotion 2013/14:Ub567 av Ibrahim Baylan m.fl. yrkande 2 behandlas frågan om utbildningspolitiska mål för grundskolan, gymnasiekompetens och den högre utbildningen.

Socialdemokraterna föreslår som utbildningspolitiskt mål att alla elever ska nå målen i grundskolan. Partiet vill till 2020 halvera andelen elever i grundskolan som inte är behöriga att påbörja ett av gymnasieskolans nationella program, från nuvarande ca 12 procent till 6 procent. Även i Socialdemokraternas kommittémotion 2013/14:Ub569 av Ibrahim Baylan m.fl. yrkande 3 behandlas frågan om ett utbildningspolitiskt mål för grundskolan.

Partiet föreslår även att det ska införas ett mål om att alla före 25 års ålder ska ha en fullständig gymnasieexamen. Till 2020 ska andelen unga mellan 18–24 år som inte har en gymnasieexamen eller som inte studerar på gymnasienivå minska från nuvarande 8 procent till 4 procent. Även i Socialdemokraternas kommittémotion 2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. yrkande 5 behandlas frågan om ett utbildningspolitiskt mål för gymnasiekompetens.

Partiet föreslår också att det ska införas ett mål om att hälften av 30–34-åringarna ska ha genomgått en minst tvåårig högre utbildning (högskola och yrkeshögskola) till 2020. Det innebär enligt Socialdemokraterna en ökning från drygt 43 procent i dag till 50 procent. Det faktum att regeringens mål om andelen 30–34-åringar med eftergymnasial utbildning redan är uppnått visar enligt Socialdemokraterna tydligt att Sverige har alltför låga ambitioner för den högre utbildningen. Även i Socialdemokraternas kommittémotion 2013/14:Ub572 av Ibrahim Baylan m.fl. yrkande 3 behandlas frågan om ett högre mål för andelen unga med högre utbildning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att mål- och resultatstyrningen genomsyrar utbildningsområdet. Riksdagen har beslutat som mål för utgiftsområde 16 att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). Därutöver har regeringen fastlagt mål för vart och ett av de fem verksamhetsområden som ingår i utgiftsområdet. För varje verksamhetsområde har regeringen även fastställt de centrala indikatorer som används för att följa målnuppfyllelsen. Utskottet kan därmed noga följa utvecklingen och resultaten på olika nivåer inom utbildningssystemet.

Regeringen framhåller i propositionen att andelen elever som är behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan är en viktig indikator på resultat och målnuppfyllelse i grundskolan. Regeringen betonar vidare att det är viktigt att gymnasieungdomarna ges förutsättningar att nå målen för utbildningen inom utsatt tid och följer i detta syfte indikatorn andelen elever med slutbetyg inom tre år. Bedömningen av målnuppfyllelsen inom yrkeshögskolan fokuserar på indikatorn andelen examinerade från yrkeshögskolan som har ett arbete året efter avslutad utbildning, eftersom det övergripande syftet med yrkeshögskolan är att svara mot arbetsmarknadens behov av kvalificerad arbetskraft med eftergymnasial utbildning.

Inom ramen för EU:s utbildningssamarbete fastställs riktmärken för gemensamma mål. Regeringen har antagit nationella mål för två av EU:s riktmärken. De nationella målen överensstämmer med EU:s riktmärken. Utskottet kan konstatera att Sverige uppfyller dessa mål och ligger väl till i jämförelse med genomsnittet inom EU. Andelen svenska 18–24-åringar utan fullföljd gymnasieutbildning och som inte befann sig i utbildning uppgick 2012 till 7,5 procent, vilket är under EU:s riktmärke liksom Sveriges nationella mål om mindre än 10 procent. Andelen 30–34-åringar som har minst två års eftergymnasial utbildning har ökat i Sverige sedan 2002 och uppgick 2012 enligt EU:s redovisningsmodell till 47,9 procent, vilket ligger över både EU:s riktmärken och Sveriges nationella mål. De svenska nationella målen är enligt utskottets uppfattning väl avvägda.

I samband med behandlingen av budgetpropositionerna för 2012 och 2013 (prop. 2011/12:1 och prop. 2012/13:1) avstyrkte utskottet motionsyrkanden vars innebörd motsvarade de nu aktuella (bet. 2011/12:UbU1 s. 26–28, 68–70 och bet. 2012/13:UbU1 s. 17–19) bl.a. med hänvisning till att Sverige har goda möjligheter att uppnå en hög utbildningsnivå inom ramen för den beslutade politiken. Utbildningssystemets alla delar samverkar, och inte minst läggs grunden för en framgångsrik utbildning tidigt. Sedan början av förra valperioden har en rad reformer inom utbildningsområdet påbörjats och genomförts med ambitionen att öka förutsättningarna för ett förbättrat framtida utbildningsväsende. Utskottet står fast vid sina tidigare ställningstaganden och avstyrker därmed motionerna 2013/14: Ub567 (S) yrkande 2, 2013/14:Ub569 (S) yrkande 3, 2013/14:Ub571 (S) yrkande 5 och 2013/14:Ub572 (S) yrkande 3.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Separat antagning av sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet, punkt 3 (V)

av Rossana Dinamarca (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:Ub463 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 3 och avslår proposition 2013/14:1 utgiftsområde 16 punkt 3.

Ställningstagande

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att universitet och högskolor ska få möjlighet att separat anta sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet, alltså i praktiken studenter från länder utanför EU/EES och Schweiz.

Jag anser, i likhet med exempelvis Överklagandenämnden för högskolan och Sveriges förenade studentkårer, att förslaget innebär ett olämpligt avsteg från de normala antagningsprinciperna. Även Diskrimineringsombudsmannen har uttryckt tveksamhet. Det finns en stor risk att antagningen till högskolan inte blir likvärdig och rättvis för alla.

Vänsterpartiet var motståndare till införandet av studieavgifter, bl.a. eftersom vi på goda grunder befarade att det skulle innebära att färre utländska studenter skulle söka sig till Sverige. Så har det också blivit. Regeringen försöker nu reparera sitt misstag i viss mån genom det aktuella förslaget, men förslaget innebär i stället andra negativa konsekvenser. Regeringen borde i stället avskaffa studieavgifterna.

Riksdagen bör därför avslå förslaget att ett universitet eller en högskola som har staten som huvudman och som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ska få möjlighet att separat anta sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet för högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå.

2. Utbildningspolitiska mål, punkt 4 (S)

av Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S) och Gunilla Svantorp (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:Ub567 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 2,

2013/14:Ub569 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 3,

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 5 och

2013/14:Ub572 av Ibrahim Baylan m.fl. (S) yrkande 3.

Ställningstagande

Kunskapsresultaten har sjunkit de senaste sju åren, och var åttonde elev når inte målen i grundskolan så att de har behörighet till alla gymnasieskolans nationella program. Socialdemokraternas mål är att alla elever ska nå målen i grundskolan. Som ett mål på vägen vill partiet till 2020 halvera andelen elever i grundskolan som inte är behöriga att påbörja ett av gymnasieskolans nationella program från i dag drygt 12 procent till 6 procent. Sverige ska stå sig väl i internationella jämförelser, och Socialdemokraternas mål är att Sverige ska vara bland de tio främsta länderna i matematik, naturvetenskap och läsförmåga och bland de fem främsta länderna när den internationella kunskapsstudien PISA (Programme for International Student Assessment) nu börjar mäta kreativitet.

I dag är det ca 8 procent av 18–24-åringarna som inte har avslutat gymnasiestudier eller inte studerar för att göra det. Regeringens mål inom ramen för Europa 2020 är att denna andel ska vara högst 10 procent 2020. Regeringen saknar således helt ambitionen att minska andelen som inte har gymnasiekompetens fram till 2020. Det är uppseendeväckande att regeringen inte har några ambitioner på detta område. Socialdemokraternas mål är att alla före 25 års ålder ska ha en fullständig gymnasieexamen. Som ett mål på vägen vill partiet till 2020 minska andelen unga mellan 18 och 24 år som inte har en gymnasieexamen eller som inte studerar för att få det, från dagens ca 8 procent till 4 procent.

Att en så stor andel av eleverna i grundskolan och gymnasieskolan inte når målen är ett av våra stora samhällsproblem. Socialdemokraterna är övertygade om att detta är en utveckling som går att vända, men det kräver en tydlig och konkret målsättning. För att nå målen behövs investeringar i utbildning. Socialdemokraterna vill därför genomföra en rad reformer och genom tidiga insatser höja kunskapsnivån i den svenska skolan, liksom hos befolkningen, samt öka likvärdigheten i den svenska skolan. Staten

och kommunerna behöver gemensamt ta fram en strategi för hur de nationella målen ska uppnås. De kommuner som är nära eller redan uppnår de nationella målen ska spurras att lyckas än bättre. De kommuner som har långt kvar innan de når de nationella målen ska ges särskilt stöd för att göra det.

Socialdemokraternas mål är att hälften av 30–34-åringarna ska ha genomgått en minst tvåårig högre utbildning (högskola och yrkeshögskola) 2020. Det innebär en ökning från dagens drygt 43 procent till 50 procent. Regeringens mål om att andelen med en eftergymnasial utbildning ska uppgå till mellan 40 och 45 procent är redan överträffat och visar tydligt att Sverige har alltför låga ambitioner för den högre utbildningen. För att nå Socialdemokraternas mål behövs investeringar i utbildning. Det behövs fler platser inom högskolan och yrkeshögskolan.

Regeringen bör vidta lämpliga åtgärder enligt vad som ovan anförts.

Särskilda yttranden

1. Anslagen m.m. för 2014 inom utgiftsområde 16, punkt 1 (S)

Ibrahim Baylan (S), Louise Malmström (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S) och Gunilla Svan-
torp (S) anför:

Sverige är ett bra land. Men någonting håller på att gå sönder. Arbetslös-
heten har bitit sig fast. Skolresultaten faller. De anställda i vården behöver ta
hand om allt fler gamla och sjuka. Människor far illa av vinstjakten i väl-
färden. Moderaterna lovade lägre arbetslöshet och minskat utanförskap.
Ambitionen var inte fel. Men verkligheten visar att deras svar på varje
samhällsproblem – att sänka skatten och privatisera – inte fungerar. Nu ser
de inte längre vad som händer i vårt land. Vi socialdemokrater vill i stället
se ett land där vi samlas för att utveckla vår samhällsmodell. Där vi ställer
krav på varandra och hjälps åt. Där konkurrenskraft och anständighet går
hand i hand. Sverige ska vara unikt. Vi ska bo i ett land där kvinnor och
män går till jobbet, tar ansvar, känner sig trygga och just därför är fria.
Där unga som i dag saknar arbete får en jobbigare morgon, men ett rikare
liv. Därför finns ett mål som är viktigare än alla andra: Sverige ska ha
lägst arbetslöshet i EU 2020. Det kräver mer samarbete och investeringar i
framtiden så att svenska företag kan växa och anställa. Så kan vi bäst ta
oss an de stora framtidsutmaningarna, som att minska klimatförändringen
och säkra tillväxten i den globala konkurrensen. Med fler jobb får vi
också råd med en välfärd att vara stolta över. Sverige behöver en ny rikt-
ning. Våra prioriteringar är tydliga: Jobben är viktigast. Sedan kommer
skolan och välfärden. Mindre klasser, förbättrad likvärdighet, fler utbild-
ningsplatser på högskolan och investeringar i fungerande vård går före fler
skattesänkningar.

I Socialdemokraternas budgetmotion föreslog partiet utgiftsramar för
utgiftsområde 16. Riksdagen fastställde dock den 20 november 2013 andra
ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och
gjorde en annan beräkning av statens inkomster för 2014 än vad som
skulle bli fallet med Socialdemokraternas förslag. Det innebär att riksdagen
för detta år nu fastställt såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsom-
rådena och fattat beslut om skatte- och avgiftsändringar som ska träda i
kraft nästa år.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett
budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskar avstår vi från att
redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelningen inom
utgiftsområde 16. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet
paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat.
Vi vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 16

borde ha ökat med 3 435 miljoner kronor på det sätt som framgår av kommittémotion 2013/14:Ub567 (S) yrkande 1. Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområde 16.

Förändringarna på arbetsmarknaden, och kraven på att förvärvsarbetande ska kunna byta arbetsplats, yrke eller bransch, gör att unga som inte får med sig tillräckliga kunskaper från gymnasiet har det svårt i dag och kommer att få det än svårare i framtiden. Svensk arbetsmarknad kräver därför gymnasieutbildning. Vi investerar 10 miljoner kronor 2014 för att ta fram en plan för att utöka skolplikten till 18 års ålder. En sådan förändring kommer att kräva resurser, men vi anser att kostnaden för att låta unga hamna utanför arbetslivet är högre. För att i detalj överblicka de investeringsbehov som en obligatorisk gymnasieskola kräver vill vi avsätta resurser till en utredning med uppdraget att ta fram en plan för genomförandet.

Mer än 12 000 elever lämnar grundskolan utan behörighet för att komma in på något av gymnasieskolans nationella program. Det är ett misslyckande för samhället och ett svek mot dessa ungdomar. Vi anser därför att ytterligare 50 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag ska avsättas för att förlänga skolplikten under sommaren för de elever som lämnar eller riskerar att lämna grundskolan utan fullständiga betyg. Dessa elever ska ges utökad undervisningstid om upp till 20 dagar under sommaren för att lära sig det de inte lärt sig under året. De ska få mer undervisningstid med professionella lärare. Den utökade undervisningstiden under sommaren ska enligt vårt förslag gälla elever i årskurserna 6–9.

Vi anser också att alla program i gymnasieskolan ska vara högskoleförberedande. Arbetsmarknadens parter har framfört att det måste ske förändringar. Det är inte tonåringar med en ettårig gymnasieutbildning som saknas på arbetsmarknaden. Vägen framåt är att höja kvaliteten i yrkesprogrammen och att öka elevernas motivation genom att utveckla alla gymnasiets yrkesprogram till yrkescollege. Yrkescollege innebär att arbetsgivarna aktivt deltar i utbildningens utformning, kvalitetssäkring och beslut om antalet utbildningsplatser. Arbetsgivarnas behov av rätt utbildad arbetskraft tillgodoses samtidigt som eleverna får tillgång till relevanta praktikplatser och efter avslutad utbildning är attraktiva på arbetsmarknaden. Vi avsätter 10 miljoner kronor 2014 till ett utvecklingsstöd för att introducera yrkescollege inom nya branscher.

Ungdomar behöver också bättre vägledning för att få kunskap om vad som krävs av dem på arbetsmarknaden. Det ger dem en bättre grund för beslut om fortsatt inriktning på sina gymnasiestudier och stävjar avhopp. Det finns dock stora skillnader i landet när det gäller tillgången till studie- och yrkesvägledningen. Vi anser att alla elever ska ha rätt till studie- och yrkesvägledning. Det behövs nationella riktlinjer som definierar verksamheten och hur den ska bedrivas. Vi anser därför att skolornas studie- och yrkesvägledning ska stärkas, och för ändamålet avsätter vi 50 miljoner kronor 2014.

Alla skolor ska vara bra skolor och alla barn ska ha samma möjlighet att lyckas i skolan oavsett från vilken familj de kommer från eller var de bor. Det är inte bara elever vars föräldrar som har råd att betala som ska ha möjlighet att få läxhjälp. Därför vill vi slopa de statliga subventioneringarna till privatundervisning av elever i såväl grundskolan som gymnasieskolan och i stället låta alla elever få läxhjälp i grundskolan. Vi investerar 100 miljoner kronor 2014 för ändamålet.

Vi vill stärka de skolor som har de tuffaste förutsättningarna, och därför investerar vi 100 miljoner kronor för att höja resultaten i de skolor där upp till hälften av eleverna inte når behörighet till gymnasiet. För att öka medvetenheten om hur de medel vi skjuter till används vill vi introducera en modell från England där skolor med extra stöd måste redovisa hur de använder sina extra medel. Skolverket ska därför få i uppdrag att utforma ett redovisningssystem för resurserna som på ett enkelt sätt ska knyta ihop resursanvändningen med tillgänglig forskning om olika insatsers effekt.

Vi anser att det viktigaste för elevernas resultat är att de möter skickliga och engagerade lärare som har bra förutsättningar att bedriva en god undervisning. Ökande kunskapsresultat i den svenska skolan kräver att ambitiösa studenter väljer att utbilda sig till lärare. Men det räcker inte. Vi måste klara av att behålla duktiga lärare i yrket, och då ska det löna sig att utbilda sig till och arbeta som lärare. För att stärka läraryrket krävs förbättringar på flera områden. Vi vill se en professionalisering av läraryrket med lärare som har rätt till en systematisk kompetensutveckling, har gott om tid att bedriva och utveckla undervisningen, har bra villkor genom karriärutveckling och har goda former för samarbete och utbyte med sina kollegor. Politiken ska skapa förutsättningarna för lärarna att göra ett bra jobb men inte bestämma hur det ska utföras. Skolans verksamhet och skolpolitiken ska utgå från forskning och beprövad erfarenhet. Skolledare ska vara välutbildade och ha tid att vara pedagogiska ledare. Sverige ska ha en lärarutbildning av högsta kvalitet. För att vända utvecklingen i läraryrket prioriterar vi över en miljard insatser med detta syfte.

Om vi ska nå våra målsättningar krävs en långsiktig färdplan för läraryrket som tas fram i nära samarbete med involverade parter. En färdplan är nödvändig dels för att insatserna ska ges rätt inbördes prioritering, dels för att diskussioner om insatserna måste innefatta frågor om lärarnas lön och villkor, vilket primärt är en fråga för fack och arbetsgivare. Vi avsätter 650 miljoner kronor för ändamålet.

Skolan ska vara en lärande organisation, vilket innebär att det i lärarrollen ska finnas naturliga inslag av kontinuerlig fortbildning och kompetensutveckling. Det ska stödjas genom gemensamma satsningar från staten och skolhuvudmännen, med huvudsaklig förläggning vid högskolor och universitet. Det är en självklarhet att detta även innefattar personalen inom förskolan. Dagens system för kompetensutveckling för lärare, där staten bestämmer sig för att vidareutbilda lärarna inom än det ena än det andra, skapar inte den långsiktighet eller lokala anpassningen som krävs.

Vi vill dessutom utveckla rektorsrollen för att sätta det pedagogiska uppdraget främst. Rektorer är nyckelpersoner för att vända den negativa utvecklingen i svensk skola. Rektorerna ska kunna hantera en mängd frågor av olika slag. De ska både vara pedagogiska ledare och personalansvariga och ska ansvara för skolans ekonomi och resultat. Rektorerna måste ges tillräckliga förutsättningar för att kunna fullgöra sitt uppdrag, först och främst det centrala uppdraget som pedagogiska ledare. Ett starkt pedagogiskt ledarskap är lika viktigt i förskolan som i skolan. Därför menar vi att även förskolechefer ska benämnas rektorer och omfattas av den obligatoriska rektorsutbildning som införts på skolans område. Vi vill stödja Sveriges rektorer så att de kan utvecklas i sin roll som pedagogiska ledare.

Om resultaten i svensk skola ska förbättras måste skolan leva upp till kravet på att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Då är det viktigt att forskning som är relevant för skolan systematiseras, sprids och kommer till användning. Skolan är alltför viktig för att vara ett slagfält för löst tyckande. Vi vill därför ge det aviserade skolforskningsinstitutet i uppdrag att också arbeta med skolutveckling, i nära samarbete med landets lärosäten, Skolverket, Skolinspektionen samt kommuner och fristående skolor. För detta ändamål tillför vi 25 miljoner kronor 2014.

Vuxenutbildningen utgör en viktig väg för människor att utbilda sig vidare och få en ny chans på arbetsmarknaden. Socialdemokraterna anser därför att vuxenutbildningen måste vara dimensionerad så att den möter människors utbildningsbehov i både praktiska och teoretiska ämnen. Fler platser behövs i den kommunala vuxenutbildningen (komvux) och yrkesinriktad vuxenutbildning på gymnasial nivå (yrkesvux) för att ge möjlighet till en gymnasieutbildning för alla de arbetslösa unga som i dag saknar gymnasiekompetens. Vi föreslår därför att 840 miljoner kronor tillförs för att skapa nya platser 2014. Anslagsökningen sker inom ramen för det socialdemokratiska förslaget om utbildningskontrakt för unga. Ett utbildningskontrakt ska införas för arbetslösa under 25 år som inte avslutat en gymnasieutbildning i syfte att minska ungdomsarbetslösheten. Utbildningskontraktet innebär att den unge arbetslöse erbjuds en individuellt utformad utbildningsplan och garanteras insatser som ska leda fram till en gymnasieexamen, gärna parallellt med jobb eller praktik.

I detta sammanhang vill vi särskilt framhålla att det nu är hög tid att införa det riktade statsbidraget för vuxenutbildningen enligt riksdagens tillkännagivande i februari 2012 (bet. 2011/12:UbU7, rskr. 2011/12:139) för att en hög nivå på vuxenutbildningen ska garanteras. Riksdagens beslut grundade sig på en motion från oss socialdemokrater.

Vidare vill vi satsa 540 miljoner kronor på fler platser i yrkeshögskolan 2014. Yrkeshögskoleutbildningar är av stor vikt för att arbetsgivare ska hitta rätt utbildad personal och är samtidigt ett snabbt sätt för den enskilde att få ett kvalificerat arbete. Antalet ansökningar om att få starta yrkeshögskoleutbildning är långt fler än de som beviljas. År 2012 beviljades endast

25–30 procent av ansökningarna om att bedriva yrkeshögskoleutbildning, och det var i genomsnitt 4,2 sökande per studieplats. Det visar på behovet av att utöka möjligheterna att studera inom ramen för yrkeshögskolan. Som en del av våra insatser för att avskaffa fas 3 och bekämpa ungdomsarbetslösheten investerar vi i nya platser i yrkeshögskolan.

Investeringarna i högre utbildning måste höjas samtidigt som samverkan mellan stat, näringsliv, fackliga organisationer, universitet och högskolor förbättras. Högskoleutbildning är ingen garanti för jobb, men forskningen visar att risken att bli arbetslös minskar i förhållande till utbildningsnivån. Högskoleutbildade har dessutom statistiskt sett bättre lön, större möjligheter att byta jobb och bättre hälsa. Antalet platser, inte minst på landets regionala högskolor och universitet, måste därför öka. Utgångspunkten måste vara att högre utbildning måste finnas i hela landet och inte bara på några få orter. Vi vill därför satsa 890 miljoner kronor på nya platser i högskolan som en del av våra insatser för att avskaffa fas 3 och bekämpa ungdomsarbetslösheten. Enligt dåvarande Högskoleverkets prognos kommer det att saknas nära 20 000 förskollärare år 2030 om inte tillgången ökar. Satsningen innefattar därför bl.a. 1 000 fler förskollärare årligen. Vidare är barnskötare och förskollärare viktiga framtidsyrken. Båda yrkena behövs och bidrar gemensamt utifrån olika kompetenser till både omsorg och lärande i förskolan. Samtidigt som det finns ett underskott på förskollärare finns det ett överskott på barnskötare. En del av de nya utbildningsplatserna ska därför riktas mot att barnskötare ska kunna vidareutbilda sig till förskollärare.

Forskningsresurserna är minst sagt ojämnt fördelade mellan lärosätena. De fem största universiteten tar tillsammans emot ca 60 procent av intäkterna enligt Statistiska centralbyrån. Om vi ser till de direkta anslagen till forskning och forskarutbildning fördelades de i 2013 års budgetproposition så att de stora och äldre universiteten tog emot knappt 11 miljarder kronor, att jämföra med de fyra unga universiteten som delade på knappt 900 miljoner kronor. De regionala högskolorna delade på 700 miljoner kronor. Vi vill därför höja den lägsta nivån för forskningsresurser till alla lärosäten. I dag ges varje lärosäte minst 8 000 kronor per helårsstudent och år i forskningsresurs. Vi föreslår att denna forskningsresurs ökar så att varje lärosäte ges minst 10 000 kronor per helårsstudent och år. Alla lärosäten ska behandlas lika i detta avseende.

Vi vill satsa 30 miljoner kronor på ett s.k. treterminssystem. Det finns tydliga samhällsekonomiska vinster i att använda somrarna för studier eftersom det möjliggör en snabbare genomströmning och ett tidigare inträde på arbetsmarknaden. Högskolepolitiken behöver inriktas tydligare på att studenter ska komma ut på arbetsmarknaden tidigare. Ett steg på vägen är en övergång till ett treterminssystem inom högskolan. Ett sådant system skulle öka genomströmningen och effektiviteten i högskolan, samtidigt som studenternas ekonomiska situation blir tryggare. Studenter ska kunna välja att läsa de vanligaste utbildningsprogrammen på kortare tid. Vi vill

se ett studieupplägg där en treårig utbildning kan läsas på knappt 2,5 år samtidigt som en femårig utbildning kan läsas på fyra år. Att ändra förutsättningarna för studierna så att man inte styrs av två terminer kommer att underlätta för många studerande för att de både ger möjlighet att snabbare komma in i eller tillbaka till arbetslivet och minskar de ekonomiska påfrestningar som det innebär att vara student.

Vi satsar 15 miljoner kronor för att 30 av de största universiteten och högskolorna ska få medel för att anställa var sin kompetensförmedlare med uppgift att matcha kompetens hos studenter med behov hos företag lokalt och regionalt. På så sätt får fler företag möjligheter att anamma nya metoder och forskningsresultat samtidigt som studenter ges möjlighet att arbeta extra inom det område som utbildningen syftar till. Studentmedarbetares arbete ska ha karaktären av riktigt arbete, men ske på deltid vid sidan av studierna. Studentmedarbetarna ska anställas enligt avtalade villkor på arbetsmarknaden. Studentmedarbetare finns i Danmark sedan flera år. Jämsides med sina studier deltidsarbetar studenter inom områden som de utbildas för. I Danmark har studentmedarbetarsystemet visat sig ha en lång rad positiva studieeffekter för studenterna. Studenter som har ett för studierna relevant jobb, och därmed betecknas som studentmedarbetare, har bättre betyg och större utbyte av studierna än studenter som inte är studentmedarbetare. Även i Sverige förekommer studentmedarbetare, om än i mindre omfattning. Vi vill att fler företag och studenter får möjlighet att mötas.

Vi satsar 100 miljoner kronor för kvalitetssatsning på lärarutbildning. Satsningen ska användas till att öka den lärarledda undervisningstiden, höja kraven och antalet studietimmar studenterna lägger ned till 40 timmar i veckan.

Vi ser ingen anledning att lägga 55 miljoner kronor på att stimulera lärosätena till att gå samman. Lärosätena ska gå samman om det finns förtjänster av att göra så, inte på grund av utlovade miljoner från regeringen.

För att öka ansträngningarna att nå resultat i jämställdhetsarbetet vill vi införa en jämställdhetsbonus som ska ges till lärosäten där jämställdheten, både kvantitativt och kvalitativt sett, bedöms vara påtagligt god respektive ha påtagligt förbättrats. För detta ändamål satsar vi 30 miljoner kronor.

Svenska företag ska ligga i framkant med att utveckla den fossilfria och energieffektiva teknik som hela världen efterfrågar. Med investeringar i ny miljövänlig teknik skapas nya gröna jobb. Vi föreslår en ny satsning med inriktning på stöd till klimatinnovationer. Svenska företag ska få möjlighet att pröva ny teknik, vilket vi tror kan stimulera framtida exportmöjligheter. Huvudinriktningen ska vara åtgärder för energieffektivisering, för ökad produktion och konsumtion av förnybar energi och minskade utsläpp av växthusgaser. Vi öronmärker 100 miljoner kronor 2014 inom anslaget för forskning i miljö och areella näringar.

2. Anslagen m.m. för 2014 inom utgiftsområde 16, punkt 1 (MP)

Jabar Amin (MP) anför:

Miljöpartiet de gröna vill skapa ett hållbart samhälle där vi möter klimatutmaningen, ger alla barn en ärlig chans i skolan och skapar förutsättningar för nya jobb. Vi menar att Sverige i stället för ytterligare ett jobbskatteavdrag behöver en offensiv politik med investeringar i skola, klimat och jobb. Investeringar i klimatet och våra barns skolgång ger nya jobb och möjligheter samtidigt som det bygger vårt land starkt inför framtiden.

I Miljöpartiets budgetmotion föreslog partiet utgiftsramar för utgiftsområde 16. Riksdagen fastställde dock den 20 november 2013 andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och gjorde en annan beräkning av statens inkomster för 2014 än vad som skulle bli fallet med Miljöpartiets förslag. Det innebär att riksdagen för detta år nu fastställt såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena och fattat beslut om skatte- och avgiftsändringar som ska träda i kraft nästa år.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi hade önskat avstår vi från att redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 16. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 16 borde ha ökats med 3 623 700 000 kronor på det sätt som framgår av kommittémotion 2013/14:Ub430 (MP) yrkande 1. Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområdet.

Sverige behöver ett starkt utbildningsväsende som präglas av öppna dörrar. Vi kan inte acceptera en utveckling där skolresultaten sjunker, segregationen ökar och där lärarna inte har tid att undervisa. Sveriges lärare och elever riskerar att få betala priset för förändringar som under de senaste åren genomdrivits snabbt, med otillräcklig finansiering och med svag förankring i skolprofessionen. Detta har lett till att regeringen vid flera tillfällen tvingats backa från sina reformer. En bra utbildningspolitik leder till att lärare får förutsättningar att ge varje elev det stöd han eller hon behöver. Tiden för undervisning och för mötet mellan lärare och elev har under alliansregeringens tid vid makten blivit alltmer knapp. Det finns inga genvägar i utbildningspolitiken. För att stärka skolans möjligheter att möta varje elev som en individ, och ge den ledning och stimulans som han eller hon behöver i sitt lärande, behövs flera insatser på skolområdet.

För att skolresultaten ska utvecklas i positiv riktning är det nödvändigt att vi har en välutbildad lärarkår. Regeringens satsning på karriärvägar i skolväsendet är ett steg i rätt riktning, men reformen har många brister. En satsning av det här slaget måste omfatta hela skolväsendet, även förskolan och fritidshemmet. Generella insatser för lärarkåren som helhet har i regeringens reform uteblivit. Ska den svenska skolan lyftas måste varje lärare

ges bättre utvecklingsmöjligheter och högre lön. Vi satsar därför 850 miljoner kronor mer än regeringen på en strategi för lärarnas samlade kompetens- och löneutveckling.

För att alla elever ska nå kunskapsmålen är det viktigt att det sätts in stödåtgärder i rätt tid för de elever som är i behov av det. Såväl skolformskare som skolmyndigheter varnar för att specialpedagogiskt stöd i svenska skolor sätts in alldeles för sent. Detta är sannolikt en av orsakerna till att var femte elev i dag lämnar grundskolan utan fullständiga betyg. Särskilt stöd behöver ges tidigt, och därför behöver lärare ökade befogenheter att styra över vilket stöd som ska ges till elever och hur resursfördelningen på skolan ska se ut. Vi vill att läraren ska ha mer att säga till om i beslutsprocessen. Därför avsätter vi 100 miljoner kronor för att utbilda lärare och huvudmän i ordinationsrätt. Med ordinationsrätten bli processen snabbare och fler elever får stöd i rätt tid.

Vi gör också omfattande satsningar för att alla elever ska få bättre förutsättningar att nå skolans kunskapsmål, för att på så sätt minska skillnaderna och stärka likvärdigheten.

För elever med särskilda pedagogiska behov ska det finnas god tillgång till specialpedagogik i skolan. Den otillräckliga tillgången till specialpedagogik får konsekvensen att vissa elever halkar efter i undervisningen tidigt. Vi satsar därför 200 miljoner kronor på att huvudmännen ska kunna anställa fler specialpedagoger.

En god läsförmåga är en förutsättning för att även annan inläring ska fungera väl. Vi vill skapa förutsättningar för skolhuvudmän att göra ambitiösa satsningar på elevernas läsförmåga. Skolans huvudmän ska ha möjlighet att låta lärare, samt i vissa fall även skolledare, ta del av fortbildning som syftar till att undervisningens didaktiska färdigheter utvecklas. Vi satsar därför 200 miljoner kronor på läsutveckling i skolan. Det kommer att leda till att 10 000 lärare kommer att kunna skapa förutsättningar för en positiv läsutveckling hos eleverna.

Vi vill jämna ut de skillnader som regeringens politik leder till. Det ska inte vara föräldrarnas ekonomiska situation som avgör om eleven får stöd för sitt lärande. Alla elever kan behöva en vuxen som stöd i läxläsningen. Regeringen möjliggör för familjer som köper läxhjälp till sina barn att göra avdrag för det inom ramen för RUT-avdraget. Vi vill i stället satsa 30 miljoner kronor på att stödja de frivilligorganisationer som erbjuder läxhjälp till elever efter skoltid. Vi vill också avskaffa möjligheterna att inom ramen för RUT göra avdrag för läxläsning.

Våra barns framtid är viktig, och det innebär risker att utsätta dem för undermåliga inomhusmiljöer. Barn och ungdomar far i dag illa av undermåliga skolmiljöer på grund av dåligt byggda och underhållna lokaler. Att utsätta barn för en miljö som gör att de inte har möjligheter att tillgoda göra sig utbildningen på rimliga villkor är ansvarslost. Därför har vi avsatt medel som stöd till de kommuner som tar tag i dessa problem.

När det gäller frågor om modersmål anser vi att andra modersmål än svenska måste betraktas som en resurs för den enskilda elevens lärande. Studiehandledning på modersmål, tvåspråkig ämnesundervisning och modersmålsundervisning måste öka i skolan, så att fler elever får en ärlig chans att nå målen. Modersmålsundervisningen bör även integreras mer i den ordinarie undervisningen så att varje elev får en ärlig chans att hänga med i undervisningen. Vi satsar därför 110 miljoner kronor för att modersmålsundervisningen och ämnesundervisning på modersmålet ska komma så många elever som möjligt till del. Vi vill också utöka rätten till modersmålsundervisning så att den gäller hela grundskoletiden.

En modern skola ska ha tillgång till moderna verktyg. Skolarbete med inslag av it-baserad pedagogik har visat sig vara effektivt för att stimulera lärande och utveckling, men det saknas övergripande strategier för hur man tillämpar it i undervisningen. Pedagogisk användning av digitala verktyg blir beroende av den enskilda lärarens kunskap och intresse. Vi satsar därför 100 miljoner kronor på en utbyggd infrastruktur för it i skolan, samt kompetensutveckling för skolans personal som syftar till en bättre integrering av it-verktygen i det pedagogiska arbetet.

Den svenska skolan står inför en lärarkris. Hälften av grundskolans lärare och en tredjedel av lärarna i gymnasiet saknar rätt behörighet för det ämne eller den årskurs de undervisar i. Eftersom behovet av behörighetsgivande och kompletterande utbildning är stort är Lärarlyftet inte tillräckligt omfattande. Lärarlyftet II som avslutas 2016 bör även fortsättningsvis finnas som en möjlighet för lärare att komplettera och bredda sin behörighet. Vi avsätter 150 miljoner kronor för ändamålet.

Vi kan konstatera att regeringen konsekvent utelämnar förskolan i sina satsningar på skolväsendet. Rektorslyftet, matematiklyftet och reformen om karriärvägar är exempel på detta. Vi anslår därför 80 miljoner kronor till fortbildning i förskolan. Vi anser också att karriärtjänsterna ska vara öppna för lärare och pedagoger i förskola och fritidshem.

Vi anser att det behöver satsas mer på att motverka rasism och främlingsfientlighet i samhället. Skolan är en av de viktigaste arenorna för att motverka rasism, och vi avsätter därför 50 miljoner kronor för att utbilda lärare i mänskliga rättigheter och antirasism. Vi vill också tillföra resurser till ett lärarlyft i mänskliga rättigheter och ge alla lärare en kortare utbildning i frågan så att de får gemensam kunskap och kan arbeta tillsammans mot rasism och främlingsfientlighet. Dessutom föreslår vi att två lärare per skola får en fördjupningsutbildning för att kunna driva det antirasistiska pedagogiska arbetet framåt.

För att förebygga diskriminering bör arbetet för jämställdhet och normkritik utvecklas i skolan. Vi satsar på utbildning, fortbildning, studie- och yrkesvägledning, läsutveckling m.m. utifrån normkritiska perspektiv. Vi anslår 10 miljoner kronor till ett nationellt centrum för normkritik, jämställdhet och antirasism. Det är också viktigt att skolans personal får möjlighet till kontinuerlig kompetensutveckling i frågor om jämställdhet

och normkritik. Ett systematiskt arbete med att ifrågasätta könsroller höjer pojkars betyg och minskar flickors stress. Därför bör Skolverket ges i uppdrag att organisera ett systematiskt kompetensutvecklingsarbete för personalen. Även lärosäten som bedriver lärarutbildningar bör initiera ett arbete i syfte att säkerställa att framtidens lärare är kompetenta att driva jämställdhetsarbete och normkritiskt arbete som vilar på vetenskaplig grund.

När det gäller fritidshemmen är vårt långsiktiga mål att det i enlighet med Skolverkets rekommendationer ska gå maximalt 15 elever per pedagog (årsarbetare). Elevgrupperna bör minskas till maximalt 25 elever per avdelning. Vi anser att för stora barngrupper är en säkerhetsfråga. Föräldrar ska kunna känna att deras barn är i trygga händer. Ett statsbidrag bör inrättas som omfattar 100 miljoner kronor per år för att stimulera kommunerna att satsa på fritidshemmen.

Även barngrupperna i förskolan bör minskas, och därför vill vi ge kommuner och andra förskoleaktörer möjlighet att minska gruppstorlekarna, bl.a. genom att vidareutbilda barnskötare till förskollärare. En förutsättning ska vara att huvudmannen gör ett åtagande att anställa fler förskollärare.

Vi anser att man behöver förstärka rätten för de föräldrar som arbetar på obekvämt arbetstid att kunna ha sina barn inom barnomsorgen när de arbetar. Det är dock upp till kommunens vilja att ha öppet under obekvämt arbetstid, men det är inget förpliktigande. Därför avsätter vi 70 miljoner kronor för ett stimulansbidrag för barnomsorg på obekvämt arbetstid för att stödja kommunerna. Vår uppfattning är att det krävs lagstiftning för att möjliggöra barnomsorg på kvällar, helger och nätter för alla som behöver det.

När det gäller lärlingsutbildningen inom yrkesutbildningen på gymnasiet bör det införas en möjlighet att förlänga praktikperioden hos en arbetsgivare med två extra år. Vi inrättar därför 1 000 platser för lärlingsutbildning för denna förlängda lärlingsutbildning och avsätter 131 miljoner kronor för ändamålet.

Vi satsar även 100 miljoner kronor på att stärka utbildning i svenska för invandrare (sfi) till kvalitetshöjande insatser. Vi vill ha mindre grupper, fler lärare, kompetensutveckling för lärare och andra insatser som höjer kvaliteten. Vi anser också att alla elever på sfi ska få möjlighet att läsa klart, även vid avbrott för föräldraledighet eller sjukdom.

När det gäller riksinternatskolor är det orimligt att staten ska betala till dessa när inga andra skolor får extra pengar. Därför anser vi att det extra statliga stödet, utöver det som motsvarar skolpengen, till riksinternatskolorna ska upphöra.

Arbetsmarknaden i dag kräver i hög grad gymnasial och i växande grad eftergymnasial utbildning. Många arbetslösa har dock fel eller för kort utbildning för de krav som arbetsmarknaden ställer. Vi vill därför skapa 2 000 fler platser inom yrkeshögskolan och avsätter för ändamålet 120 miljoner kronor.

Vi vill att Universitets- och högskolerådet ska få ett utökat uppdrag att validera utländska betyg och erfarenheter och avsätter för det ändamålet 10 miljoner kronor. Bakgrunden till förslaget är att många som i dag läser kommunal vuxenutbildning på grundskolenivå redan har en akademisk examen från sitt hemland. Detta förhållande är ett resursslöseri, både för samhället och för den enskilde individen.

Det system som regeringen påtvingade Högskoleverket, för kvalitetsgranskning av högre utbildning, har så stora bister att Universitetskanslers-ämbetet, som är den myndighet som ansvarar för utvärdering av lärosäten, av den europeiska kvalitetsorganisationen ENQA degraderas till att bli medlemmar under överinseende. Resursfördelningen till högre utbildning ska stimulera hög akademisk kvalitet, inte hög genomströmning av studenter. Miljöpartiet föreslår därför att resurstilldelningen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå består av en grundersättning per helårsstudent samt olika tilläggsersättningar som är beroende av bl.a. undervisningsmetod, men inte av vilket ämne kursen tillhör. Vi avvisar också regeringens omfördelningar av medel genom indragen ersättning för inaktiva studenter, vilket i praktiken innebär ett fördelningssystem med endast helårsprestationer. Det skapar oro och försvårar planeringen och därmed utbildningskvaliteten i den högre utbildningen. De 300 miljoner kronor regeringen vill fördela på grundval av ett underkänt kvalitetsutvärderingssystem, vill vi fördela som ersättning till lärosätenas basanslag.

Investeringarna i högre utbildning måste höjas samtidigt som samverkan mellan stat, näringsliv, fackliga organisationer, universitet och högskolor förbättras. Högskoleutbildning är ingen garanti för jobb, men forskningen visar att risken att bli arbetslös minskar i förhållande till utbildningsnivån. Högskoleutbildade har dessutom statistiskt sett bättre lön, större möjligheter att byta jobb och bättre hälsa. Antalet platser, inte minst på landets regionala högskolor och universitet, måste därför öka. Utgångspunkten måste vara att högre utbildning måste finnas i hela landet och inte bara på några få orter. Vi satsar därför 455 miljoner kronor för fler platser på universitet. I en tid av ekonomiska oroligheter vill många studera. Därför är det rimligt att antalet helårsplatser upprätthålls på nuvarande nivå. Satsningen innebär att 6 100 platser bibehålls 2014.

Vi menar att det är viktigt att skapa större konkurrens bland läkare och bli mindre beroende av läkare utbildade i andra länder. Därför behöver den svenska läkarutbildningen ökas. Vi satsar 50 miljoner kronor och föreslår en ökning med 250 nybörjarplatser med ambitionen att ytterligare utöka antalet platser de kommande åren. Vi avsätter vidare medel till Örebro universitet för att åstadkomma full finansiering av deras läkarutbildning, något som regeringen hittills inte prioriterat.

Varje student ska ha rätt att förvänta sig minst en genomsnittlig undervisningstid om tio timmar per vecka, oavsett utbildning. En ökad målsättning om genomsnittlig lärarledd tid måste åstadkommas för att fokus ska riktas mot kvalitet. Vi satsar därför 200 miljoner kronor för ökat antal lärarledda timmar.

Miljöpartiet vill förbättra lärosätenas stöd till studenterna för att hitta en väg ut på arbetsmarknaden. Det kan handla om att ordna praktik, hitta samarbeten kring examensarbeten eller på annat sätt förmedla kontakter mellan studenter och arbetsgivare. Uppgiften är särskilt viktig för studenter från studieovana hem, som ofta saknar egna kontakter med arbetsgivare och kunskap kring akademikers arbetsmarknad. Vi vill därför inrätta karriärcentrum vid universitet och högskolor. För detta satsar vi 50 miljoner kronor.

Många studenter som vill göra praktik får i dag inte möjlighet att göra det eftersom deras lärosäten inte erbjuder den möjligheten. Miljöpartiet vill skapa möjlighet för fler studenter att få värdefull arbetslivserfarenhet och föreslår därför en försöksverksamhet med praktik. Miljöpartiet vill också satsa resurser på att stimulera högskolorna att erbjuda fler studenter praktik under studietiden. Praktiken ska kunna sökas som en högskolekurs och poängen ska kunna tillgodoräknas i examen och vara studiemedelsberättigande. Vi avsätter 100 miljoner kronor för utökad praktik.

Med införandet av studieavgifter tar Sverige ett steg bort från internationellt samarbete och kontakter med omvärlden. Därför vill vi garantera en avgiftsfri högskola och avsätter 300 miljoner kronor för detta ändamål.

Vi satsar också 15 miljoner kronor för att hitta andra alternativ till djurförsök.

Kungl. biblioteket har ett särskilt uppdrag när det gäller att svara för nationell samordning och utvärdering inom det allmänna biblioteksväsendet. Men det har inte funnits resurser för att realisera uppdraget. Vi anser att 10 miljoner kronor bör avsättas för detta.

3. Anslagen m.m. för 2014 inom utgiftsområde 16, punkt 1 (SD)

Carina Herrstedt (SD) anför:

Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti med nationalistisk grundsyn som betraktar värdekonserveratism och upprätthållandet av en solidarisk välfärdsmodell som de viktigaste verktygen i byggandet av det goda samhället. Partiets övergripande mål är att formera en demokratisk, politisk rörelse som slår vakt om den gemensamma nationella identitet som har utgjort grunden för framväxten av välfärdsstaten och vårt lands fredliga och demokratiska utveckling.

Sverigedemokraterna eftersträvar ett försiktigt framtidskridande som baseras på varsamhet, eftertanke och långsiktigt ansvarstagande. Vi eftersträvar ett demokratiskt, jämställt och miljövänligt samhälle där alla medborgare skyddas av, och är lika inför, lagen. Genom att kombinera frihet och trygg-

het, individualism och gemenskap hoppas vi kunna skapa ett folkhem som i så hög grad som möjligt är präglad av trygghet, välstånd, demokrati och en stark inre solidaritet.

Sverigedemokraterna står fritt från såväl socialismens som liberalismens ekonomiska teorier och kan därför inta ett pragmatiskt och verklighetsanpassat förhållningssätt i ekonomiska frågor. Förutsatt att det kan gagna Sverige och dess medborgare är vi öppna för samtal, diskussioner och samarbeten med alla andra partier.

I vår höstbudget stakar vi ut våra viktigaste visioner för de kommande åren. Vi visar att det inte måste finnas någon motsättning mellan ekonomisk tillväxt och sysselsättning å den ena sidan och allmän välfärd, trygghet och socialt ansvarstagande å den andra.

Rent statsfinansiellt är Sveriges ekonomiska utgångsläge relativt gott. Däremot biter sig arbetslösheten alltjämt fast vid oroväckande höga nivåer. Vår avsikt är att skapa förutsättningar för Sveriges befintliga arbetskraft att möta den efterfrågan som finns på arbetsmarknaden. Vi ser till skillnad från regeringen inte något egenvärde i att bedriva en överdriven utbudspolitik när det gäller lågutbildad eller okvalificerad arbetskraft.

Sverigedemokraterna ställer sig otvetydigt bakom de finanspolitiska hörnstenarna: överskottsmål för den offentliga sektorn, utgiftstak samt krav på kommuner och landsting om god ekonomisk hushållning.

I Sverigedemokraternas budgetmotion föreslog partiet utgiftsramar för utgiftsområde 16. Riksdagen fastställde dock den 20 november 2013 andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och gjorde en annan beräkning av statens inkomster för 2014 än vad som skulle bli fallet med Sverigedemokraternas förslag. Det innebär att riksdagen för detta år nu fastställt såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena och fattat beslut om skatte- och avgiftsändringar som ska träda i kraft nästa år.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskar avstår vi från att redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 16. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 16 borde ha ökats med 2 379 600 000 kronor på det sätt som framgår av kommittémotion 2013/14:Ub517 (SD). Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområde 16.

Vi vill införa ett nytt anslag kallat 5:4 *Satsning på grund- och gymnasieskolan* som vi tillför 275 miljoner kronor. Anslaget ska användas för följande insatser inom skolområdet. En viktig grundförutsättning för kunskapsinhämtning är att kroppen har nödvändigt bränsle i form av näringsrik mat. För att underlätta möjligheterna för kommunerna att höja kvaliteten på maten i våra skolor skjuter vi till 50 miljoner kronor till en matreform i den svenska skolan.

Vi satsar också 50 miljoner kronor på fler vuxna i skolan i form av framför allt fler skolskötorskor, skolpsykologer och kuratorer. Detta gör vi för att bekämpa otrygghet och psykisk ohälsa bland eleverna samt för att avlasta lärarkåren, som i dag tvingas ägna alltför mycket tid åt andra saker än ren kunskapsförmedling.

Det är av största vikt att mobbning, sexuella trakasserier och utanförskap motverkas genom ett aktivt agerande av lärare och skolläda. Vi vill betona föräldrarnas ansvar för sina barns uppfostran. Därför är det även av största vikt att föräldrarna görs delaktiga i detta mycket viktiga arbete. Vi anslår därför 50 miljoner kronor för att genomföra en antimobbningssatsning i den svenska skolan.

Den många gånger kravlösa skolan riskerar att missgynna i första hand studiesvaga elever och barn med särskilda behov, eftersom dessa oftare behöver tydliga ramar och mål samt extra hjälp för att kunna prestera. Genom en ökad satsning på barn med särskilda behov samt en återgång till en kunskapsinriktad skola, förbättras möjligheterna avsevärt att sätta in lämpliga hjälpinsatser och i ett tidigare stadium fånga upp och stötta elever som halkar efter. Vi skjuter därför till 50 miljoner kronor för att kunna genomföra en satsning på barn med särskilda behov.

För att kunna bli en naturlig del av det svenska samhället krävs goda språkkunskaper. Därför är det av stor vikt att samtalsspråket under skoltid är svenska med undantag för språklektioner och skolor för nationella minoriteter. Språkets roll som kulturbärare och länk mellan generationerna kan knappast överskattas. Därför bör skolan erbjuda undervisning i lokal dialekt och folkmål, antingen inom ramen för den ordinarie svenskundervisningen eller som tillvalsämne. Skolorna bör också generellt förstärka undervisningen i svenska med ett särskilt fokus på elever med svagare kunskap i svenska. Vi vill därför göra en kunskapssatsning på det svenska språket och avsätter 25 miljoner kronor för ändamålet så att skolorna kan förstärka undervisningen i svenska och ha ett särskilt fokus på elever med svagare kunskap i svenska.

Vi har som målsättning att få en så effektiv matchning av arbetskraft och arbetsmarknad som möjligt. Som ett led i vår strävan att skapa denna högre grad av matchning vill vi stärka och effektivisera studievägledningen såväl i grund- och gymnasieskolan som på komvux. Vi skjuter därför till 50 miljoner kronor för att genomföra en satsning på studievägledning i den svenska skolan. Vi efterfrågar samtidigt en analys av hur mycket ytterligare resurser en fullgod effektiv matchning kräver.

För att öka de statliga bidragen för barnomsorg under obekväma arbetstider föreslår vi en ökning med 12,2 miljoner kronor.

Ett led i Sverigedemokraternas strävan att öka matchningen på arbetsmarknaden är vårt förslag om en utökning av antalet platser inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux). Komvux fyller en viktig funktion i vårt samhälle genom att erbjuda en andra chans för individer att skaffa sig en stabil grundutbildning och därmed stärka sitt utgångsläge på

arbetsmarknaden. Vi skapar därför 5 000 nya platser på komvux 2014. Den bedömning som Myndigheten för yrkeshögskolan gör är att fler personer än i dag kan utbildas och få ett arbete, under förutsättning att resurserna ökar. Eftersom Sverigedemokraterna ser det utökade stödet till yrkeshögskolan som en av de viktigaste arbetsmarknads- och utbildningspolitiska satsningarna i dag, och då vår bedömning är att matchningen på arbetsmarknaden kan öka avsevärt genom att ökade medel tillförs, väljer vi att skapa utrymme för ytterligare 5 000 platser på yrkeshögskolan 2014. För satsningen på komvux och yrkeshögskolan anslår vi totalt 296,9 miljoner kronor.

Vi föreslår satsningar för att öka lärartätheten med ett långsiktigt syfte att rätta till resursbristen vid högskolor och universitet enligt den s.k. Grundbultens utredning. Sverigedemokraterna ser med oro på att resurstilldelningen till den högre utbildningen urholkats de senaste tjugo åren. Lärare vittnar om många timmar obetald arbetstid, arbetsgivare vittnar om svårigheter med att behålla kompetent personal på grund av bristande konkurrensfördelar när det gäller såväl lön som arbetsmiljö, och både studenter och deras organisationer vittnar om allt större undervisningsgrupper och allt färre lektioner. Detta leder till att den viktiga interaktionen mellan lärare och elev i det närmaste är helt eliminerad. Sammantaget innebär det en kraftig sänkning av utbildningskvaliteten. Kostnadsnivån har under den senaste femtonårsperioden vida överstigit anslagsnivån för den högre utbildningen, i synnerhet vad avser naturvetenskapliga ämnen. Den s.k. Grundbultens beräkningar om minsta godtagbara undervisningsnivå – dvs. att komma åter till 1994/95 års köpkraft – indikerar ett tillskottsbehov till de högre lärosätena under de kommande åren. Sverigedemokraterna föreslår därför ett ökat anslag för att komma till rätta med bristerna och för att säkerställa kvaliteten inom den högre utbildningen, som kommit att urholkas alltmer.

Vidare föreslår vi medel till högskoleutbildningar inom skog och trä, gruva och mineral samt turism inom ramen för en satsning på landsbygden.

För att motverka den akuta läkarbrist som uppstått har ett stort antal utländska läkare anställts i vårt land, vilket i vissa fall inneburit språkproblem och feldiagnostiseringar. Vidare har antalet stafettläkare blivit allt fler, med stora kostnadsökningar för flera landsting som följd. Sverigedemokraterna vill att regeringen tillskjuter ytterligare 100 miljoner kronor, utöver redan aviserad ökning, för att utöka antalet utbildningsplatser för blivande läkare och därmed avhjälpa den brist på läkare som föreligger i vårt land.

Med tanke på den höga teknologi- och systemkunskap som svensk industri besitter i kombination med möjligheten till samarbete med andra länder och senare export av produkter inom området föreslår Sverigedemokraterna en stor satsning på rymdteknik och rymdsystem med ett säkerhetsperspektiv. Vi satsar 50 miljoner kronor på detta.

Dessutom vill vi särskilt satsa på forskning inom disciplinerna informationsteknik, kärnfysik, genteknik, nanoteknik, mineralogi och geovetenskap. För detta ändamål avsätter vi 1 miljard kronor.

4. Anslagen m.m. för 2014 inom utgiftsområde 16, punkt 1 (V)

Rossana Dinamarca (V) anför:

Vänsterpartiet vill se ett tryggt och värdigt samhälle byggt på omtanke och solidaritet. Vi ser nu hur välfärdssamhället krackelerar alltmer. Högerregeringen har sedan 2006 lagt 27 gånger mer på skattesänkningar än på den gemensamma välfärden i kommunsektorn, dvs. vård, skola och omsorg. Samtidigt har vårt samhälle blivit alltmer av ett risksamhälle där ingen av oss längre kan lita på att de gemensamma trygghetssystemen, som sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring, finns där för oss när vi behöver dem.

Sverige står inför ett vägval. Samtidigt som skatterna har sänkts med ca 140 miljarder kronor mellan 2006 och 2014 har de sammanlagda statsbidragen till kommunerna endast ökat med 5,2 miljarder kronor i fasta priser under samma period. Effekterna syns allt tydligare i växande kunskapskillnader, större gruppstorlekar på fritidshemmen och i förskolan och akut personalbrist i sjukvården.

Sedan regeringen tillträdde har arbetslösheten ökat med 71 000 personer. Särskilt oroande är den kraftiga ökningen av antalet långtidsarbetslösa. Trots massarbetslöshet präglas regeringens politik av bristen på samhällsnyttiga investeringar för att skapa jobb.

De ekonomiska klyftorna har ökat och tryggheten har försämrats för alla. Inkomstgapet mellan kvinnor och män har ökat kraftigt, och allt fler barn växer upp i fattigdom. Unga vuxna får allt svårare att etablera sig i arbetslivet och skaffa en egen bostad.

Det är dags för en ny färdriktning. Ett samhälle som byggs med omtanke och medmänsklighet är i grunden starkare än ett land där girigheten får råda. Vänsterpartiet sätter kampen mot arbetslösheten främst i den ekonomiska politiken och föreslår kraftiga resursförstärkningar till välfärden. Vi gör stora investeringar i bostadsbyggande, infrastruktur, klimatomställning och utbildning, och vi gör tydliga förstärkningar i de gemensamma trygghetssystemen. Redan nästan år räknar vi med att våra satsningar på välfärden och investeringar i infrastruktur, bostadsbyggande m.m. ger nästan 30 000 jobb.

Våra förslag är viktiga steg mot ett jämställt samhälle. Vi föreslår ett antal strategiskt viktiga reformer för att minska löne- och inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män och omfördela ansvaret för det obetalda hemarbetet.

Vänsterpartiet storsatsar på bättre kvalitet i vård, skola och omsorg. Vi höjer de generella statsbidragen till kommuner och landsting och budgeterar därutöver för ett stort antal riktade satsningar på sjukvården, skolan

och äldreomsorgen. Våra satsningar innebär både höjd kvalitet och fler anställda i välfärdsverksamheterna, och minskar därmed behovet av oavlönat omsorgsarbete.

I motsättning till dessa reformer står regeringens ensidiga skattesänkarpolitik. I och med den minskar möjligheterna att satsa på en bättre och utbyggd välfärd och en rättvis fördelning av de ekonomiska resurserna, och den står också i motsats till en effektiv jobbpolitik. Vänsterpartiet finansierar sina satsningar fullt ut genom att avvisa ett antal av de skattesänkningar och subventioner till arbetsgivare som regeringen genomfört. Målsättningen med Vänsterpartiets skattepolitik är att trygga välfärden, få fler människor i arbete, öka jämlikheten och jämställdheten och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. Då behövs större skatteintäkter än i dag, och vi vet att viljan att betala skatt är god om det finns en tydlig koppling till satsningar på exempelvis sjukvård, skola och äldreomsorg. Vi tar därför steg mot ett skattesystem byggt på principen skatt efter bärkraft och likformighet.

I Vänsterpartiets budgetmotion föreslog partiet utgiftsramar för utgiftsområde 16. Riksdagen fastställde dock den 20 november 2013 andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och gjorde en annan beräkning av statens inkomster för 2014 än vad som skulle bli fallet med Vänsterpartiets förslag. Det innebär att riksdagen för detta år nu fastställt såväl utgiftstak som ramar för de 27 utgiftsområdena och fattat beslut om skatte- och avgiftsändringar som ska träda i kraft nästa år.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den vi önskar avstår vi från att redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 16. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och behandlas isolerat. Vi vidhåller vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 16 borde ha ökats med 7 855 miljoner kronor på det sätt som framgår av partimotion 2013/14:Ub463 (V) yrkande 1. Vi vill se följande inriktning av politiken inom utgiftsområde 16.

Utbildningspolitiken har en central roll för att bekämpa arbetslösheten och öka Sveriges förmåga att konkurrera med andra länder genom hög kunskap och kvalitet.

Vi föreslår en satsning om 1 miljard kronor på öronmärkta statsbidrag riktade till de skolor och elever som har de största behoven av mer resurser för att kunna nå målen. De konkreta åtgärder som dessa medel ska användas till handlar bl.a. om att anställa fler lärare, men även andra former av stöd som bidrar till elevernas lärande och förbättrar deras möjligheter att nå kunskapsmålen. För att pengarna verkligen ska få avsedd effekt bör Skolverket också utvärdera hur pengarna används och vilka resultat som uppnås med hjälp av dem.

Vi vill också tillföra ytterligare 184 miljoner kronor till läxhjälp i skolan eftersom vi anser att eleverna så långt som möjligt ska få de kunskaper de behöver inom ramen för den normala skoldagen. När hemuppgifter ändå behöver ges anser vi att målet bör vara att skolan ska erbjuda alla elever lärarledd hjälp för att klara uppgifterna.

En bra frukost är viktig för hälsan och lärandet. Vi satsar ytterligare 800 miljoner kronor på att alla grundskolor ska kunna erbjuda sina elever kostnadsfri frukost i skolan. Vi vill även införa en skyldighet för kommunerna att erbjuda kostnadsfri frukost genom ett tillägg i skollagen (2010:800). Vi vill också att det ska vara möjligt att laga maten på plats i alla skolor. Därför tillför vi ytterligare 50 miljoner kronor för att höja kvaliteten i skolbespisningarna genom ombyggnad av lokaler samt för att utbilda personalen.

Vi satsar 150 miljoner kronor till ett stimulansbidrag för att stärka rätten till studiehandledning på elevens modersmål. För att nyanlända elever så snart som möjligt ska kunna komma in i den vanliga undervisningen utan att deras skolresultat påverkas negativt behöver de få studiehandledning på sitt modersmål. På sikt ska samtliga elever i grundskolan och gymnasieskolan som kommer till Sverige efter sju års ålder få tillgång till studiehandledning på modersmålet motsvarande två timmars individuell studiehandledning per vecka.

För många unga kvinnor är vardagen fylld av rädsla, obehag och en ständig beredskap för trakasserier, närmanden och övergrepp. Därför satsar vi 2 miljoner kronor på att alla grund- och gymnasieskolor ska erbjuda kurser i feministiskt självförsvar för flickor fr.o.m. årskurs 7. Feministiskt självförsvar handlar om att öka medvetenheten om pojkars och mäns sexualiserade våld mot kvinnor samt göra flickor och kvinnor medvetna om sina möjligheter och rättigheter att försvara sig.

Vi anser att regeringen har fel fokus i sin satsning på sommarskola och i stället borde se till att skolorna har tillräckliga resurser för att ge alla elever tillräckligt stöd under det normala läsåret. Därför föreslår vi en minskning av anslagsnivån med 78 miljoner kronor. Vi säger också nej till den föreslagna informationskampanjen för att öka intresset för lärarutbildningarna och föreslår en minskning med 5 miljoner kronor. Yrkenas attraktivitet bör i stället öka genom att arbetsvillkoren förbättras på annat sätt, t.ex. genom att se till att skolor och förskolor har tillräckliga resurser så att lärare och förskollärare i högre grad än i dag känner att de kan göra ett bra jobb.

I förskolan behövs det mer personal. Med mer personal kan mer tid ägnas åt varje barn och kvaliteten i förskolans pedagogiska uppdrag öka. Vi föreslår därför ett stimulansbidrag till kommunerna på 500 miljoner kronor till mer personal i förskolan. Samtidigt behöver antalet förskollärare öka. För att möjliggöra för fler barnskötare att vidareutbilda sig till förskol-

lärare vill vi genomföra en statlig satsning på att barnskötare ska kunna behålla en stor del av lönen under vidareutbildningen, och vi anslår 375 miljoner kronor för ändamålet.

Det måste skapas bättre förutsättningar för föräldrar att kombinera sitt föräldraskap med arbete. Fler föräldrar ska få möjlighet att arbeta när de vill och hur mycket de vill. Det är positivt för sysselsättningen och det är bra för människors ekonomi. Därför behöver det statliga stimulansbidraget öka med 400 miljoner kronor för barnomsorg på obekväm arbetstid.

Vi vill också stärka förskolan för barn till arbetslösa och föräldralediga. På sikt vill vi införa en avgiftsfri allmän förskola med rätt till en vistelse-tid om minst 30 timmar per vecka för barn från ett års ålder. Vi satsar 500 miljoner kronor för ändamålet. Vi satsar också 750 miljoner kronor för att kunna anställa fler i fritidshemmen där villkoret är att kommunen bidrar med halva kostnaden. Detta skulle innebära en bättre miljö för både anställda och barn och en förbättring av möjligheterna att bedriva en meningsfull verksamhet, vilket är bra för barnens lärande och utveckling.

Vi vill införa en rätt att läsa in gymnasieskolan inom vuxenutbildningen. Förslaget ska ses mot bakgrund av att många som i dag är arbetslösa saknar grundläggande utbildning från grund- eller gymnasieskolan. Samtidigt krävs ofta minst gymnasieutbildning för att få ett arbete, och det är även nödvändigt för att kunna vidareutbilda sig inom yrkeshögskolan eller vid högskolor och universitet. Vi vill därför avsätta 1 093 miljoner kronor till satsningen på rätt till gymnasieutbildning på kom-vux, vilket skulle motsvara 28 750 fler studieplatser 2014.

Vi vill också anslå 390 miljoner kronor till 6 500 fler platser för 2014 inom yrkeshögskolan. Trots hög arbetslöshet är det inom vissa branscher och yrken svårt att rekrytera på grund av brist på människor med rätt yrkes-utbildning. En utbildningsform som snabbt kan möta detta behov är yrkes-högskolan. I satsningen på yrkeshögskolan ingår också medel och platser för inrättandet av ny skötarutbildning för psykiatrin inom ramen för yrkes-högskolan. Detta för att psykiatrin ska förse med personal med tillräcklig utbildning och för att säkra tillräckliga kunskaper hos den befintliga perso-nalen.

Det system som regeringen påtvingade Högskoleverket, för kvalitets-granskning av högre utbildning, har så stora bister att Universitetskanslers-ämbetet, som är den myndighet som ansvarar för utvärdering av lärosäten, av den europeiska kvalitetsorganisationen ENQA degraderas till att bli med-lemmar under överinseende. Resurstilldelningssystemet för högskolans grundutbildning bör ändras så att alla heltidsstudenter garanteras minst nio timmar undervisning per vecka oavsett ämnesval. För lite undervisning innebär lägre kvalitet på utbildningen. Det handlar inte bara om undervis-ningstid utan också om formerna för undervisningen. En stor del av undervisningen sker i form av föreläsningar. Det måste också finnas utrymme för mer resurskrävande undervisningsformer som t.ex. seminarier, problembaserat lärande och handledning enskilt och i grupp. Anslagen till

högskolan måste därför höjas. Vidare ska resursfördelningen till högre utbildning stimulera hög akademisk kvalitet, inte hög genomströmning av studenter. Vi anser att resurstilldelningen för utbildning på grundnivå och avancerad nivå bör bestå av en grundersättning per helårsstudent samt olika tilläggsersättningar som är beroende av bl.a. undervisningsmetod, men inte av vilket ämne kursen tillhör. Vi avvisar också regeringens omfördelningar av medel genom indragen ersättning för inaktiva studenter, vilket i praktiken innebär ett fördelningssystem med endast helårsprestationer. Det skapar oro och försvårar planeringen och därmed utbildningskvaliteten i den högre utbildningen. De 300 miljoner kronor regeringen vill fördela på grundval av ett underkänt kvalitetsutvärderingssystem, vill vi fördela som ersättning till lärosätenas basanslag.

Investeringarna i högre utbildning måste höjas samtidigt som samverkan mellan stat, näringsliv, fackliga organisationer, universitet och högskolor förbättras. Högskoleutbildning är ingen garanti för jobb, men forskningen visar att risken att bli arbetslös minskar i förhållande till utbildningsnivån. Högskoleutbildade har dessutom statistiskt sett bättre lön, större möjligheter att byta jobb och bättre hälsa. Antalet platser, inte minst på landets regionala högskolor och universitet, måste därför öka. Utgångspunkten måste vara att högre utbildning måste finnas i hela landet och inte bara på några få orter. Vi satsar 421 miljoner kronor på 6 200 utbildningsplatser. Att öka antalet högskoleplatser är viktigt för att förse människor med de kunskaper som behövs på en arbetsmarknad som ställer allt högre utbildningskrav.

Vi avsätter 22 miljoner kronor för att sjuksköterskor ska kunna vidareutbilda sig till specialistsjuksköterskor. För att så fort som möjligt lösa problemet med bristen på specialistutbildade sjuksköterskor bör även antalet platser på utbildningen utökas med 400. De utökade platserna ska i första hand ha inriktning mot distriktssköterska, vård av äldre och psykiatrisk vård eftersom det är inom dessa områden som bristen är störst. Denna utökning ingår i vår satsning på fler utbildningsplatser.

Vi avsätter 64 miljoner kronor för vidareutbildning från barnskötare till förskollärare och 9 miljoner kronor för fler platser på tandhygienistutbildningen.

Vi anser att alla doktorander ska erbjudas anställningar och inte tvingas förlita sig på utbildningsbidrag. Svensk forskarutbildning, som redan i dag har hög kvalitet, kommer att bli än mer attraktiv om alla doktorander kan erbjudas anställning och därmed en rimligt trygg tillvaro under forskarutbildningen. Ytterligare en stor fördel med att anställa doktorander redan från första dagen på forskarutbildningen är att det kan leda till en större öppenhet i antagningen. Informationen om lediga platser kommer att spridas till fler, vilket leder till fler kvalificerade sökande. Det kommer förhoppningsvis även att leda till att fler med utländsk bakgrund och fler från arbetarklassen antas samt att könsfördelningen kan bli jämnare i fler ämnen. För detta satsar vi 291 miljoner kronor.

Vi anser inte att regeringens satsning på studentinflytande är tillräcklig och satsar 64 miljoner kronor för ökat studentinflytande.

Vi satsar även 43 miljoner kronor på kompletteringsutbildningar för personer från länder utanför EU/EES och Schweiz.

Vi avvisar de medel som regeringen anvisar för lärosätessammanslagningar. Att slå samman lärosäten kan inte vara ett självändamål. Risken kan vara att man försvagar högskolor på mindre orter som går in under större lärosäten. Det ska vara möjligt för lärosäten att gå samman, men det finns ingen anledning att föregripa detta.

Vi avvisar också de medel som föreslås för waldorfläroarutbildning eftersom statligt finansierad utbildning bör vila på vetenskaplig grund.

Även om det är av högsta vikt att den som ska arbeta som lärare eller förskollärare är lämplig för yrket, anser vi inte att det är vid antagningen till utbildningen som en sådan kontroll ska göras. Det är under utbildningstiden och vid ansökan om anställning som både den enskilde och andra ska märka om man är lämplig eller inte. Risken kan vara att man sällar bort personer som vid ansökan till utbildningen skulle bedömas olämpliga för yrket, men som om de fått chansen skulle utvecklas till utmärkta lärare. I allmänhet, även om det finns undantag, förekommer inte lämplighetsprövning inför antagning till utbildning i Sverige. Vi anser därför att det är olämpligt att införa en nyordning just för läroarutbildningarna, även om det är fråga om en försöksverksamhet.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:1 Budgetpropositionen för 2014 utgiftsområde 16:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434) (avsnitt 2.1 och 10.2.35).
2. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår i fråga om krav på lämplighet vid antagning till utbildning som leder till förskolläraryrket, grundlärares- eller ämnesläraresexamen i en försöksverksamhet (avsnitt 4.1.2).
3. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om separat antagning av sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet (avsnitt 4.7.3).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 besluta om kapitaltillskott på högst 800 000 000 kronor till European Spallation Source ESS AB (avsnitt 4.8.4).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 besluta om medlemskap i ett konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur, ett Eric-konsortium, för konstruktionen och driften av forskningsanläggningen European Spallation Source, ESS (avsnitt 4.8.4).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:5 Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 608 000 000 kronor 2015 och 2016 (avsnitt 10.1.5).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:6 Särskilda insatser inom skolområdet besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 32 000 000 kronor 2015 (avsnitt 10.1.6).
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:10 Fortbildning av lärare och förskolepersonal ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 205 123 000 kronor 2015 (avsnitt 10.1.10).
9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:14 Statligt stöd till vuxenutbildning besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 350 000 000 kronor 2015–2020 (avsnitt 10.1.14).
10. Riksdagen bemyndigar regeringen att delta i bildandet av en stiftelse för främjande av vetenskaplig forskning och utbildning samt informationsverksamhet genom att stödja Nobelmuseets verksamhet

- och utveckling samt besluta att tillskjuta medel om högst 10 000 000 kronor under förutsättning att motsvarande medel done-rats för stiftelsens bildande (avsnitt 10.2.16).
11. Riksdagen godkänner att riksdagens tidigare ställningstaganden om ämnesdidaktiska centrum i naturvetenskap och teknik inte längre ska gälla (avsnitt 10.2.65).
 12. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 273 000 000 kronor 2015–2024 (avsnitt 10.3.1).
 13. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014–2017 besluta om medlemskap i nio konsortier för europeisk forskningsinfrastruktur och om finansiering av årliga medlemsavgifter till konsortierna (avsnitt 10.3.1).
 14. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 533 000 000 kronor 2015–2019 (avsnitt 10.3.2).
 15. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 300 000 000 kronor 2015–2034 (avsnitt 10.3.4).
 16. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 3:6 Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 700 000 000 kronor 2015–2022 (avsnitt 10.3.6).
 17. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 besluta om kapitaltillskott på högst 12 000 000 kronor till holdingbolag knutna till universitet och högskolor (avsnitt 10.3.13).
 18. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 4:1 Internationella program besluta om bidrag som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 153 000 000 kronor 2015–2017 (avsnitt 10.4.1).
 19. Riksdagen anvisar för budgetåret 2014 ramanslagen under utgifts-område 16 Utbildning och universitetsforskning enligt uppställning.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:K394 av Maria Ferm m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillföra resurser för att genomföra ett läraryft i mänskliga rättigheter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillföra resurser så att skolor kan utbilda lärare i normkritisk pedagogik.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt resurscentrum för normkritisk pedagogik och metoder för att motverka extremintolerans.

2013/14:C259 av Jan Lindholm (MP):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hur ett program för att åtgärda våra barns undermåliga arbetsmiljöer kan utformas och finansieras.

2013/14:Sf231 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (V):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör införas ett tillägg till skollagens 4 kap. 4 a § om skolmåltider som ger skolorna skyldighet att erbjuda kostnadsfri frukost för elever i grundskolan.

2013/14:So348 av Agneta Luttröpp m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kraftigt utöka platserna på den svenska läkarutbildningen.

2013/14:So400 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka antalet platser på specialistsjuksköterskeutbildningen.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny skötarutbildning för psykiatri inom ramen för yrkeshögskolan.

2013/14:Ub202 av Lars-Axel Nordell (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyndsamt se över möjligheten att fullfinansiera läkarutbildningen vid Örebro universitet.

2013/14:Ub204 av Anders Andersson och Magnus Sjö Dahl (båda KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en elevhälsogaranti som garanterar att varje elev ska kunna få kontakt med elevhälsan inom ett dygn.

2013/14:Ub210 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av högskoleplatser.

2013/14:Ub213 av Magnus Ehrencrona och Mats Pertoft (båda MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommuner ska tillhandahålla barnomsorg på oönskad arbetstid.

2013/14:Ub215 av Peter Rådberg m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka rätten till modersmålsundervisning under hela grundskoletiden.

2013/14:Ub226 av Esabelle Dingizian och Ulf Holm (båda MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om validering av utländska grundskolebetyg.

2013/14:Ub229 av Jörgen Hellman m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Högskolan Väst.

2013/14:Ub230 av Hannah Bergstedt (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge högskolestuderande möjlighet att studera under hela året.

2013/14:Ub244 av Peter Persson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskningsinstitut i Jönköping.

2013/14:Ub247 av Peter Persson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behoven vid Högskolan i Jönköping.

2013/14:Ub273 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att gymnasieskolan ska göras obligatorisk.

2013/14:Ub288 av Désirée Liljevall (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att höja investeringarna i högre utbildning.

2013/14:Ub312 av David Lång (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka de statliga bidragen för barnomsorg under obekväma arbetstider.

2013/14:Ub318 av Jabar Amin m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upphöra med det extra statliga stödet till riksinternatskolor.

2013/14:Ub326 av Emma Henriksson (KD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge kommuner rätt att höja maxtaxan för att minska barngruppernas storlek.

2013/14:Ub327 av Jabar Amin m.fl. (MP):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av minskade barngrupper på fritidshemmen.

2013/14:Ub330 av Suzanne Svensson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av utbildningsplatser och forskningsresurser på Blekinge Tekniska Högskola (BTH).

2013/14:Ub333 av Gunilla Carlsson i Hisings Backa och Shadiye Heydari (båda S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utöka antalet utbildningsplatser inom högskola, universitet och yrkeshögskola.

2013/14:Ub334 av Monica Green m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om medel till forskning vid Högskolan i Skövde.

2013/14:Ub335 av Monica Green m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utveckla Högskolan i Skövde.

2013/14:Ub336 av Eva Sonidsson och Ingemar Nilsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att satsa på högre utbildning.

2013/14:Ub340 av Mattias Jonsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att investera i en mer permanent och långsiktigt hållbar struktur för yrkesvux.

2013/14:Ub379 av Roza Güclü Hedin och Peter Hultqvist (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om studentmedarbetare.

2013/14:Ub393 av Rossana Dinamarca m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att feministiskt självförsvar bör erbjudas alla flickor från årskurs 7.

2013/14:Ub394 av Rossana Dinamarca m.fl. (V):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att resurstilldelningssystemet för högskolans grundutbildning bör ändras så att alla heltidsstudenter garanteras minst nio timmar undervisning per vecka oavsett ämnesval.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag om en förändring av högskoleförordningen som innebär att samtliga som antas till forskarutbildning också anställs som doktorander.

2013/14:Ub396 av Rossana Dinamarca m.fl. (V):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de elever som varit kort tid i Sverige ska ha rätt till studiehandledning.

2013/14:Ub397 av Rossana Dinamarca m.fl. (V):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barn till arbetslösa och föräldralediga bör ha rätt till minst 30 timmars vistelsetid per vecka i förskolan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunerna vid behov ska vara skyldiga att erbjuda barnomsorg inte bara på dagtid utan även på kvällar, nätter och helger.

2013/14:Ub406 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka anslaget till utbildningsplatser för läkare, utöver regeringens satsning på området.

2013/14:Ub411 av Jabar Amin m.fl. (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra ett tillägg i skollagen som förpliktigar alla gymnasieskolor att erbjuda sina elever kostnadsfri och näringsrik mat.

2013/14:Ub421 av Åsa Lindestam och Elin Lundgren (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om högskolans betydelse för att höja utbildningsnivån i Gävleborgs län.

2013/14:Ub430 av Jabar Amin m.fl. (MP):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2014 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i avsnitt 4 i motionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionens avsnitt 5.11.1 om behovet av ett nytt resursfördelningssystem för högskolan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte omfördela anslag baserat på kvalitetsutvärderingar utan i stället använda dessa medel till höjda basanslag.

2013/14:Ub431 av Marie Granlund m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska öka antalet utbildningsplatser i stort och i synnerhet på Malmö Högskola.

2013/14:Ub433 av Jennie Nilsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av vuxenutbildning.

2013/14:Ub438 av Pia Nilsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förstärka insatserna av studie- och yrkesvägledare på högstadieskolor.

2013/14:Ub448 av Anna Wallén m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över behovet av att inrätta fler utbildningsplatser vid Mälardalens högskola.

2013/14:Ub463 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2014 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen avslår förslaget om försöksverksamhet med krav på lämplighet vid tillträde till lärar- och förskollärarytbildningen (avsnitt 4.1.2 i propositionen).
3. Riksdagen avslår förslaget att ett universitet eller en högskola som har staten som huvudman och som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ska få möjlighet att separat anta sökande som omfattas av studieavgiftsskyldighet för högskoleutbildning på grundnivå eller avancerad nivå (avsnitt 4.7.3 i propositionen).

2013/14:Ub467 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade anslag till den högre utbildningen.

2013/14:Ub468 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka stödet till Myndigheten för yrkeshögskolan.

2013/14:Ub469 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anslå extra medel till kärnfysik, geovetenskap och andra liknande forskningsinitiativ i enlighet med vad Sverigedemokraterna föreslår inom utgiftsområde 16 anslaget 5:1.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att anslå extra medel till rymdforskning och rymdverksamhet i enlighet med vad Sverigedemokraterna föreslår inom utgiftsområde 16 anslaget 3:4.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka anslagen till den högre utbildningen i enlighet med vad Sverigedemokraterna föreslår i motionen.

2013/14:Ub473 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska genomföras en antimobbningsstrategi i den svenska skolan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra en satsning på fler vuxna i skolan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra en satsning på barn med särskilda behov.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skolorna generellt bör förstärka undervisningen i svenska med ett särskilt fokus på elever med svagare kunskap i svenska.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska genomföras en matreform i den svenska grundskolan.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det ska genomföras en satsning på studie vägledning i den svenska skolan.

2013/14:Ub488 av Lena Sommestad m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler studieplatser inom den kommunala vuxenutbildningen och folkhögskolorna.

2013/14:Ub491 av Adnan Dibrani m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för minskad arbetslöshet i Halland.

2013/14:Ub502 av Ibrahim Baylan m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett långsiktigt kvalitetsprogram för förskolan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att utveckla det pedagogiska ledarskapet och personalens kompetens.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för personalrekrytering till förskolan.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka antalet studieplatser inom förskollärarutbildningen.

2013/14:Ub517 av Carina Herrstedt m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2014 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2013/14:Ub526 av Meeri Wasberg (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att dagens befintliga nationella resurscentrum i biologi, kemi, fysik och teknik ges fortsatt statligt stöd.

2013/14:Ub538 av Phia Andersson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningens betydelse för jobb i Västsverige.

2013/14:Ub542 av Ingemar Nilsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskning och utbildning vid Mittuniversitetet.

2013/14:Ub564 av Jabar Amin m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för minskade barngrupper.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommuner ska tillhandahålla barnomsorg på obekvämt arbetstid.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att karriärtjänsterna ska omfatta även förskollärarna.

2013/14:Ub565 av Jabar Amin m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om läsutveckling i skolan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillgången till specialpedagogik bör förbättras.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om it i skolan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elevgrupper och personal i fritidshem.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om arbete för jämställdhet och normkritik på lärarutbildningen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kompetensutveckling för personal i skolväsendet.

2013/14:Ub567 av Ibrahim Baylan m.fl. (S):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2014 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningspolitiska mål för grundskolan, gymnasiekompetens och den högre utbildningen.

2013/14:Ub568 av Ibrahim Baylan m.fl. (S):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en lärarmiljard.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en färdplan för läraryrket.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kvalitetssatsning inom lärarutbildningen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skolan som en lärande organisation och kompetensutveckling.

2013/14:Ub569 av Ibrahim Baylan m.fl. (S):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett utbildningspolitiskt mål för grundskolan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skolledarnas centrala roll som pedagogiska ledare.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stärka skolor med tuffast förutsättningar.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sommarskola.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort läx-RUT och ge alla elever som behöver läxhjälp i grundskolan.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om studie- och yrkesvägledning.

2013/14:Ub570 av Ibrahim Baylan m.fl. (S):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskning vid alla lärosäten.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskningsanknuten högre utbildning i hela landet.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om jämställdhet och jämställdhetsbonus i akademien.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skolforskningsinstitut.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskning i miljö och de areella näringarna.

2013/14:Ub571 av Ibrahim Baylan m.fl. (S):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om obligatorisk gymnasieskola.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett utbildningspolitiskt mål om gymnasiekompetens.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla yrkesprogrammen till yrkescollege.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningskontrakt.

2013/14:Ub572 av Ibrahim Baylan m.fl. (S):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om högre mål för andelen unga med högre utbildning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler relevanta sommarkurser som ett steg mot ett treterminssystem inom högskolan.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om studentmedarbetarskap.

2013/14:Ub573 av Ibrahim Baylan m.fl. (S):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler studieplatser inom den kommunala vuxenutbildningen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det riktade statsbidraget för vuxenutbildning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningskontrakt.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fler studieplatser i yrkeshögskolan.

2013/14:Ub576 av Jabar Amin m.fl. (MP):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en ordinationsrätt för lärare ska inrättas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att karriärtjänsterna ska vara öppna för lärare och pedagoger i förskola och fritidshem.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en fortsättning för Lärarlyftet.

2013/14:N423 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta studentmedarbetare.

2013/14:N426 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om 16 000 nya högskoleplatser.

2013/14:A398 av Gustav Fridolin m.fl. (MP):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa fler platser på yrkeshögskolan.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa karriärcentrum för studenter.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa fler praktikplatser på högskolan.

2013/14:A409 av Ylva Johansson m.fl. (S):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om studentmedarbetare.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionspartiernas anslagsförslag

Förslag till anslag för 2014 inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
			S	MP	SD	V
1:1	Statens skolverk	459 878	+10 000	+130 000		
1:2	Statens skolinspektion	371 110				
1:3	Specialpedagogiska skolmyndigheten	689 449				
1:4	Sameskolstyrelsen	33 076				
1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	2 708 302	+310 000	+1 981 000		+2 103 000
1:6	Särskilda insatser inom skolområdet	466 618				
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	3 691 000		+100 000	+12 200	+2 525 000
1:8	Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	189 816		+70 000		
1:9	Bidrag till svensk undervisning i utlandet	105 878				
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	400 400	+700 000			
1:11	Bidrag till vissa studier	17 525				
1:12	Myndigheten för yrkeshögskolan	101 621		+10 000		
1:13	Utveckling av vuxenutbildning m.m.	9 162				
1:14	Statligt stöd till vuxenutbildning	2 908 449	+1 380 000		+296 900	+1 483 000
1:15	Särskilt utbildningsstöd	157 564	+25 000	+120 000		
2:1	Universitetskanslersämbetet	135 617	+1 035 000			
2:2	Universitets- och högskolerådet	105 136		+1 155 000		

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	MP	SD	V
2:3 Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 522 625			-2 700	
2:4 Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	1 969 455				
2:5 Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 839 950			-3 300	
2:6 Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	2 026 160				
2:7 Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 871 951			-3 300	
2:8 Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	1 463 380				
2:9 Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 562 848			-2 800	
2:10 Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	1 520 323				
2:11 Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 235 819			-2 200	
2:12 Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	1 035 060				
2:13 Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 353 523			-2 500	
2:14 Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	800 342				
2:15 Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	618 428			-1 100	
2:16 Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning	1 460 085				
2:17 Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	1 032 758			-1 800	
2:18 Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	1 370 646				

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	MP	SD	V
2:19 Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	624 897			-1 100	
2:20 Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbild- ning	352 795				
2:21 Karlstads universitet: Utbild- ning på grundnivå och avan- cerad nivå	580 991			-1 000	
2:22 Karlstads universitet: Forsk- ning och forskarutbildning	201 005				
2:23 Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	976 138			+48 300	
2:24 Linnéuniversitetet: Forskning och forskarutbildning	283 945			+10 000	
2:25 Örebro universitet: Utbild- ning på grundnivå och avan- cerad nivå	682 498		+32 700	-1 200	
2:26 Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning	223 017				
2:27 Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	522 156			-900	
2:28 Mittuniversitetet: Forskning och forskarutbildning	207 207				
2:29 Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	266 603			-500	
2:30 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbild- ning	85 569				
2:31 Malmö högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	814 559			-1 400	
2:32 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning	110 103				
2:33 Mälardalens högskola: Utbild- ning på grundnivå och avan- cerad nivå	568 829			-1 000	
2:34 Mälardalens högskola: Forsk- ning och forskarutbildning	83 977				

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	MP	SD	V
2:35 Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	191 133			-100	
2:36 Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och forskarutbildning	47 759				
2:37 Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	88 561			-200	
2:38 Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och forskarutbildning	25 874				
2:39 Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	440 294			-800	
2:40 Högskolan i Borås: Forskning och forskarutbildning	57 228				
2:41 Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	395 688			+19 300	
2:42 Högskolan Dalarna: Forskning och forskarutbildning	55 586			+5 000	
2:43 Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	417 968			-700	
2:44 Högskolan i Gävle: Forskning och forskarutbildning	84 649				
2:45 Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	361 923			-600	
2:46 Högskolan i Halmstad: Forskning och forskarutbildning	56 210				
2:47 Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	350 782			-600	
2:48 Högskolan Kristianstad: Forskning och forskarutbildning	47 084				
2:49 Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	314 837			-500	
2:50 Högskolan i Skövde: Forskning och forskarutbildning	41 253				

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	MP	SD	V
2:51 Högskolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	359 009			-600	
2:52 Högskolan Väst: Forskning och forskarutbildning	40 796				
2:53 Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	151 908			-300	
2:54 Konstfack: Konstnärlig forskning och forskarutbildning	8 202				
2:55 Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	60 431			-100	
2:56 Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och forskarutbildning	4 909				
2:57 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	121 537			-200	
2:58 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och forskarutbildning	8 294				
2:59 Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	370 473			-700	
2:60 Södertörns högskola: Forskning och forskarutbildning	52 546				
2:61 Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	23 548				
2:62 Försvarshögskolan: Forskning och forskarutbildning	9 231				
2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	2 892 777			-4 900	
2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	653 890	-55 000			+844 000
2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor	588 064				+900 000
2:66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	2 314 815				
3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	5 506 437		+15 000		
3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	260 061				

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	MP	SD	V
3:3 Vetenskapsrådet: Förvaltning	133 697				
3:4 Rymdforskning och rymd- verksamhet	350 681			+50 000	
3:5 Rymdstyrelsen: Förvaltning	26 643				
3:6 Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer	551 309				
3:7 Institutet för rymdfysik	50 091				
3:8 Kungl. biblioteket	346 569		+10 000		
3:9 Polarforskningssekretariatet	38 553				
3:10 Sunet	43 834				
3:11 Centrala etikprövningsnämnden	9 249				
3:12 Regionala etikprövnings- nämnder	40 538				
3:13 Särskilda utgifter för forsk- ningsändamål	162 911				
4:1 Internationella program	81 589				
4:2 Avgift till Unesco och ICCROM	30 886				
4:3 Kostnader för Svenska Unes- corådet	9 143				
4:4 Utvecklingsarbete inom områ- dena utbildning och forskning	12 320				
Nya anslag					
99:1 Jämställdhetsbonus		+30 000			
99:2 Forskningsinitiativ				+1 000 000	
99:3 Grundbultsambitionen				+600 000	
99:4 Fler läkarplatser				+100 000	
99:5 Satsning på grund- och gym- nasieskolan				+275 000	
Summa för utgiftsområdet	60 110 013	+3 435 000	+3 623 700	+2 379 600	+7 855 000

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2014 inom
utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

Utskottets förslag överensstämmer med regeringens förslag. Företrädarna för S, MP, SD och V har avstått från att delta i beslutet om anslag (se särskilda yttrandena 1–4).

Tusental kronor

Ramanslag		Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
1:1	Statens skolverk	±0	459 878
1:2	Statens skolinspektion	±0	371 110
1:3	Specialpedagogiska skolmyndigheten	±0	689 449
1:4	Sameskolstyrelsen	±0	33 076
1:5	Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet	±0	2 708 302
1:6	Särskilda insatser inom skolområdet	±0	466 618
1:7	Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, m.m.	±0	3 691 000
1:8	Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, m.m.	±0	189 816
1:9	Bidrag till svensk undervisning i utlandet	±0	105 878
1:10	Fortbildning av lärare och förskolepersonal	±0	400 400
1:11	Bidrag till vissa studier	±0	17 525
1:12	Myndigheten för yrkeshögskolan	±0	101 621
1:13	Utveckling av vuxenutbildning m.m.	±0	9 162
1:14	Statligt stöd till vuxenutbildning	±0	2 908 449
1:15	Särskilt utbildningsstöd	±0	157 564
2:1	Universitetskanslersämbetet	±0	135 617
2:2	Universitets- och högskolerådet	±0	105 136
2:3	Uppsala universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	1 522 625
2:4	Uppsala universitet: Forskning och forskarutbildning	±0	1 969 455
2:5	Lunds universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	1 839 950
2:6	Lunds universitet: Forskning och forskarutbildning	±0	2 026 160
2:7	Göteborgs universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	1 871 951

Ramanslag		Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
2:8	Göteborgs universitet: Forskning och forskarutbildning	±0	1 463 380
2:9	Stockholms universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	1 562 848
2:10	Stockholms universitet: Forskning och forskarutbildning	±0	1 520 323
2:11	Umeå universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	1 235 819
2:12	Umeå universitet: Forskning och forskarutbildning	±0	1 035 060
2:13	Linköpings universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	1 353 523
2:14	Linköpings universitet: Forskning och forskarutbildning	±0	800 342
2:15	Karolinska institutet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	618 428
2:16	Karolinska institutet: Forskning och forskarutbildning	±0	1 460 085
2:17	Kungl. Tekniska högskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	1 032 758
2:18	Kungl. Tekniska högskolan: Forskning och forskarutbildning	±0	1 370 646
2:19	Luleå tekniska universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	624 897
2:20	Luleå tekniska universitet: Forskning och forskarutbildning	±0	352 795
2:21	Karlstads universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	580 991
2:22	Karlstads universitet: Forskning och forskarutbildning	±0	201 005
2:23	Linnéuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	976 138
2:24	Linnéuniversitetet: Forskning och forskarutbildning	±0	283 945
2:25	Örebro universitet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	682 498
2:26	Örebro universitet: Forskning och forskarutbildning	±0	223 017
2:27	Mittuniversitetet: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	522 156
2:28	Mittuniversitetet: Forskning och forskarutbildning	±0	207 207

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
2:29 Blekinge tekniska högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	266 603
2:30 Blekinge tekniska högskola: Forskning och forskarutbildning	±0	85 569
2:31 Malmö högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	814 559
2:32 Malmö högskola: Forskning och forskarutbildning	±0	110 103
2:33 Mälardalens högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	568 829
2:34 Mälardalens högskola: Forskning och forskarutbildning	±0	83 977
2:35 Stockholms konstnärliga högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	191 133
2:36 Stockholms konstnärliga högskola: Konstnärlig forskning och forskarutbildning	±0	47 759
2:37 Gymnastik- och idrottshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	88 561
2:38 Gymnastik- och idrottshögskolan: Forskning och forskarutbildning	±0	25 874
2:39 Högskolan i Borås: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	440 294
2:40 Högskolan i Borås: Forskning och forskarutbildning	±0	57 228
2:41 Högskolan Dalarna: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	395 688
2:42 Högskolan Dalarna: Forskning och forskarutbildning	±0	55 586
2:43 Högskolan i Gävle: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	417 968
2:44 Högskolan i Gävle: Forskning och forskarutbildning	±0	84 649
2:45 Högskolan i Halmstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	361 923
2:46 Högskolan i Halmstad: Forskning och forskarutbildning	±0	56 210
2:47 Högskolan Kristianstad: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	350 782
2:48 Högskolan Kristianstad: Forskning och forskarutbildning	±0	47 084
2:49 Högskolan i Skövde: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	314 837

Ramanslag	Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
2:50 Högsolan i Skövde: Forskning och forskarutbildning	±0	41 253
2:51 Högsolan Väst: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	359 009
2:52 Högsolan Väst: Forskning och forskarutbildning	±0	40 796
2:53 Konstfack: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	151 908
2:54 Konstfack: Konstnärlig forskning och forskarutbildning	±0	8 202
2:55 Kungl. Konsthögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	60 431
2:56 Kungl. Konsthögskolan: Konstnärlig forskning och forskarutbildning	±0	4 909
2:57 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	121 537
2:58 Kungl. Musikhögskolan i Stockholm: Konstnärlig forskning och forskarutbildning	±0	8 294
2:59 Södertörns högskola: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	370 473
2:60 Södertörns högskola: Forskning och forskarutbildning	±0	52 546
2:61 Försvarshögskolan: Utbildning på grundnivå och avancerad nivå	±0	23 548
2:62 Försvarshögskolan: Forskning och forskarutbildning	±0	9 231
2:63 Enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet	±0	2 892 777
2:64 Särskilda utgifter inom universitet och högskolor	±0	653 890
2:65 Särskilda medel till universitet och högskolor	±0	588 064
2:66 Ersättningar för klinisk utbildning och forskning	±0	2 314 815
3:1 Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation	±0	5 506 437
3:2 Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer	±0	260 061
3:3 Vetenskapsrådet: Förvaltning	±0	133 697
3:4 Rymdforskning och rymdverksamhet	±0	350 681
3:5 Rymdstyrelsen: Förvaltning	±0	26 643
3:6 Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer	±0	551 309

Ramanslag		Avvikelse från regeringen	Utskottets förslag
3:7	Institutet för rymdfysik	±0	50 091
3:8	Kungl. biblioteket	±0	346 569
3:9	Polarforskningssekretariatet	±0	38 553
3:10	SUNET	±0	43 834
3:11	Centrala etikprövningsnämnden	±0	9 249
3:12	Regionala etikprövningsnämnder	±0	40 538
3:13	Särskilda utgifter för forskningsändamål	±0	162 911
4:1	Internationella program	±0	81 589
4:2	Avgift till Unesco och ICCROM	±0	30 886
4:3	Kostnader för Svenska Unescorådet	±0	9 143
4:4	Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning	±0	12 320
Summa för utgiftsområdet		±0	60 110 013

BILAGA 4

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434)

Härigenom föreskrivs att bilagan till högskolelagen (1992:1434) ska ha följande lydelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014.

Bilaga¹

Nuvarande lydelse

I denna bilaga anges de högskolor som enligt 1 kap. 17 § får utfärda en gemensam examen.

Uppsala universitet
Lunds universitet
Göteborgs universitet
Stockholms universitet
Umeå universitet
Linköpings universitet
Karolinska institutet (universitet)
Kungl. Tekniska högskolan (universitet)

¹ Senaste lydelse 2012:910. Ändringen innebär bl.a. att Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan i Stockholm och Stockholms dramatiska högskola tagits bort ur förteckningen.

Luleå tekniska universitet
Karlstads universitet
Linnéuniversitetet
Örebro universitet
Mittuniversitetet
Sveriges lantbruksuniversitet

Blekinge tekniska högskola
Dans- och cirkushögskolan
Försvarshögskolan
Gymnastik- och idrottshögskolan
Högskolan i Borås
Högskolan Dalarna
Högskolan i Gävle
Högskolan i Halmstad
Högskolan Kristianstad
Högskolan i Skövde
Högskolan Väst
Konstfack
Kungl. Konsthögskolan
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm
Malmö högskola
Mälardalens högskola
Operahögskolan i Stockholm
Stockholms dramatiska högskola
Södertörns högskola

Föreslagen lydelse

I denna bilaga anges de högskolor som enligt 1 kap. 17 § får utfärda en gemensam examen.

Uppsala universitet
Lunds universitet
Göteborgs universitet
Stockholms universitet
Umeå universitet
Linköpings universitet
Karolinska institutet (universitet)
Kungl. Tekniska högskolan (universitet)
Luleå tekniska universitet
Karlstads universitet
Linnéuniversitetet
Örebro universitet
Mittuniversitetet
Sveriges lantbruksuniversitet

Blekinge tekniska högskola
Försvarshögskolan
Gymnastik- och idrottshögskolan
Högskolan i Borås
Högskolan Dalarna
Högskolan i Gävle

Högskolan i Halmstad
Högskolan Kristianstad
Högskolan i Skövde
Högskolan Väst
Konstfack
Kungl. Konsthögskolan
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm
Malmö högskola
Mälardalens högskola
| *Stockholms konstnärliga högskola*
Södertörns högskola

BILAGA 5

Uppföljning av budgetpropositionen för 2014

Inledning

I utskottens beredning av ärenden ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen och 4 kap. 18 § riksdagsordningen). Utbildningsutskottet följde upp regeringens resultatredovisning inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder, dvs. utgiftsområdena 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning, i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2012 och 2013 (bet. 2011/12: UbU1, bet. 2011/12:UbU2, bet. 2012/13:UbU1, bet. 2012/13:UbU2).

Utskottet följer i detta avsnitt upp budgetpropositionen för 2014. Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp (prot. utskottssammanträde 2010/11:27) och fokuserar på form- och strukturfrågor i syfte att öka läsbarheten och förståelsen av utgiftsområdet samt förtydliga informationen i utskottets underlag inför ställningstagandet till budgetförslaget. Propositionen följs upp i följande avseenden: budgetpropositionens struktur, resultatredovisningens utformning, anslagen, uppföljningen av riktade statsbidrag, uppföljningen av forskningsmedel och uppföljningen av lärares utbildning och behörighet.

Budgetpropositionens struktur

Statsbudgetens utgiftssida är indelad i 27 utgiftsområden och ca 500 anslag och publiceras i 12 volymer som omfattar ett eller flera utgiftsområden. Volym 8 innehåller anslagsförslagen inom utgiftsområdena 15 Studiestöd och 16 Utbildning och universitetsforskning. För respektive utgiftsområde finns ett förslag till riksdagsbeslut, en beskrivning av utgiftsområdets omfattning, utgiftsutveckling och verksamhet, en resultatredovisning och en resultatanalys (en bedömning av måluppfyllelsen), en beskrivning av politikens inriktning och ett budgetförslag. Nedan följer en genomgång av strukturen för den del av propositionen som avser utgiftsområde 16.

Förslag till riksdagsbeslut (kapitel 1–2)

Regeringens förslag till riksdagsbeslut (lagändringar, bemyndiganden till regeringen och ramanslagen för budgetåret) finns i kapitel 1, och lagförslagen finns i kapitel 2.

Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning (kapitel 3)

Hela utgiftsområdet presenteras övergripande i kapitel 3. Inledningsvis anges det att utgiftsområdet omfattar skolväsendet, vissa särskilda utbildningsformer och annan pedagogisk verksamhet, vuxenutbildning och eftergymnasial yrkesutbildning, högre utbildning och forskning samt myndigheter inom utbildnings- och forskningsområdet. Därefter följer en tabell över utgiftsområdets utgiftsutveckling där anslagen är indelade i fyra grupper: Barn-, ungdoms- och vuxenutbildning, Universitet och högskolor, Forskning och Vissa gemensamma ändamål samt en grupp för Äldreanslag (tabell 3.1, s. 29–33). Mål och indikatorer för utgiftsområdet presenteras samlat i en tabell som är indelad i fem verksamhetsområden: Barn- och ungdomsutbildning, Kommunernas vuxenutbildning, Eftergymnasial yrkesutbildning, Universitet och högskolor samt Forskning och utveckling (tabell 3.4, s. 35). Utgiftsområdets särdrag beskrivs, och i tre tabeller ges en översikt över omfattningen av verksamheten inom utgiftsområdet: antal barn, elever och studerande (totalt och fördelat på kön), offentliga kostnader, antal lärare och personal (totalt och fördelat på kön). Uppgifterna redovisas för tidsperioden 2007–2012 och bygger på statistik från Skolverket, Statistiska centralbyrån (SCB) och Universitetskanslersämbetets NUDatabas. Uppgifter om övergången mellan olika utbildningsformer redovisas särskilt. Utgiftsområdets styrmedel redovisas och en resultatredovisning görs för det internationella arbetet inklusive en uppföljning av EU:s gemensamma utbildningsmål.

Politikens inriktning (kapitel 4)

Politikens inriktning, dvs. reformer och satsningar, beskrivs i kapitel 4 som är indelat i åtta avsnitt: Lärare, förskollärare och rektorer, Förskola och annan pedagogisk verksamhet, Ökade kunskaper i skolan, En skola för alla, Gymnasieskolan, Vuxenutbildning, Högre utbildning och Forskning.

Resultatredovisning (kapitel 5–9)

I propositionen delas resultatredovisningen in i fem verksamhetsområden med ett kapitel för varje område: Barn- och ungdomsutbildning (kapitel 5), Kommunernas vuxenutbildning (kapitel 6), Eftergymnasial yrkesutbildning (kapitel 7), Universitet och högskolor (kapitel 8) och Forskning (kapitel 9). Kapitlen följer i huvudsak samma struktur: mål, resultatredovisning och resultatanalys (bedömning av måluppfyllelsen). För varje område presenteras indikatorer som belyser delar av måluppfyllelse och resultat som regeringen bedömer är centrala. Flertalet indikatorer jämförs med motsvarande resultat för föregående år.

För de två verksamhetsområden där staten inte är huvudman (barn- och ungdomsutbildning och kommunernas vuxenutbildning) finns det i anslutning till resultatredovisningen ett särskilt avsnitt om de olika statliga insatser som genomförs för att bidra till måluppfyllelsen.

Budgetförslag (kapitel 10)

Budgetförslaget finns i kapitel 10. Inom utgiftsområde 16 finns 98 raman-slag som är indelade i fyra anslagsgrupper: Anslag för barn-, ungdoms- och vuxenutbildning (15 anslag), Anslag för universitet och högskolor (66 anslag), Anslag för forskning (13 anslag) och Anslag för gemensamma ändamål (4 anslag). Anslagen avser dels statlig verksamhet (framför allt högskoleutbildning och förvaltningsmyndigheter), dels riktade statsbidrag till kommunal och enskild verksamhet (framför allt inom skolväsendet). Anslagen inom utgiftsområdet utgör inte den dominerande finansieringskäl-lan.¹

Kapitel- och avsnittsindelningar i propositionen

I den första kolumnen i tabell 1 nedan visas indelningen av politikens inriktning i olika avsnitt (kapitel 4). I den andra kolumnen i tabellen visas indelningen av resultatredovisningen i olika kapitel efter verksamhetsom-råde (kapitel 5–9). I den tredje kolumnen visas indelningen av budgetför-slaget i olika avsnitt efter anslagsgrupp (kapitel 10). Raderna i tabellen är ritade efter en övergripande indelning av de olika verksamheterna inom utgiftsområdet: barn- och ungdomsutbildning, vuxenutbildning, högskoleut-bildning och forskning. Tabellradernas verksamhetsindelning visar hur en läsare som vill kunna följa en verksamhet genomgående, från politikens inriktning (kapitel 4) över resultatredovisningen (kapitel 5–9) till budgetför-slaget (kapitel 10), behöver navigera genom propositionen.

¹ Budgetförslaget 2014 för utgiftsområde 16 uppgår totalt till 60 miljarder kronor. De offentliga kostnaderna för området uppgick 2012 preliminärt till ca 304 miljarder kro-nor. Dessa inkluderar studiestödet, som anvisas under utgiftsområde 15 Studiestöd, och medel från kommuner och landsting. Delar av de medel som kommuner och landsting avsätter för utbildning finansieras genom de generella statsbidragen till kommunerna under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna.

Tabell 1 Budgetpropositionens struktur för utgiftsområde 16

Politikens inriktning indelad i olika avsnitt (kapitel 4)	Resultatredovisning per verksamhetsområde (kapitel 5–9)	Budgetförslag indelad i anslagsgrupper (kapitel 10)
4.1 Lärare förskollärare och rektorer	Kapitel 5 Barn- och ungdomsutbildning*	10.1 Anslag för barn-, ungdoms- och vuxenutbildning
4.2 Förskola och annan pedagogisk verksamhet	Kapitel 5 Barn- och ungdomsutbildning*	10.1 Anslag för barn-, ungdoms- och vuxenutbildning
4.3 Ökade kunskaper i skolan	Kapitel 5 Barn- och ungdomsutbildning*	10.1 Anslag för barn-, ungdoms- och vuxenutbildning
4.4 En skola för alla	Kapitel 5 Barn- och ungdomsutbildning*	10.1 Anslag för barn-, ungdoms- och vuxenutbildning
4.5 Gymnasieskolan	Kapitel 5 Barn- och ungdomsutbildning*	10.1 Anslag för barn-, ungdoms- och vuxenutbildning
4.6 Vuxenutbildning	Kapitel 6 Kommunernas vuxenutbildning* Kapitel 7 Eftergymnasial yrkesutbildning	10.1 Anslag för barn-, ungdoms- och vuxenutbildning
4.7 Högre utbildning	Kapitel 8 Universitet och högskolor	10.2 Anslag för universitet och högskolor
4.8 Forskning	Kapitel 9 Forskning	10.3 Anslag för forskning
		10.4 Anslag för gemensamma ändamål

**Kapitlet innehåller ett särskilt avsnitt om statliga insatser.*

Resultatredovisningens utformning

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen redovisa de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat (10 kap. 3 §). I propositionen delas resultatredovisningen in i fem verksamhetsområden med ett kapitel för varje område: Barn- och ungdomsutbildning (kapitel 5), Kommunernas vuxenutbildning (kapitel 6), Eftergymnasial yrkesutbildning (kapitel 7), Universitet och högskolor (kapitel 8) och Forskning (kapitel 9). Kapitlen följer i huvudsak samma struktur: mål, resultatredovisning och resultatanalys (bedömning av måluppfyllelsen).

Mål

Riksdagen har beslutat att målet för utgiftsområde 16 är att Sverige ska vara en framstående kunskaps- och forskningsnation som präglas av hög kvalitet (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:UbU1, rskr. 2011/12:98). Det övergripande målet för utgiftsområdet gäller som mål för respektive verksamhetsområde. Under varje verksamhetsområde redovisas delmål.

Resultatindikatorer

I budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1) aviserade regeringen att måluppfyllelsen inom utgiftsområdet skulle följas per verksamhetsområde kontinuerligt med hjälp av indikatorer. Indikatorerna ger inte en heltäckande bild men belyser delar av måluppfyllelse och resultat som regeringen bedömer är centrala. Resultaten redovisas för varje verksamhetsområde. Flertalet indikatorer jämförs med motsvarande resultat för föregående år. Därutöver redovisas uppgifter som framför allt rör verksamheternas omfattning och kostnader. (Se kapitel 5–9 i propositionen.)

Barn- och ungdomsutbildning

Barn- och ungdomsutbildning består av förskola, förskoleklass, fritidshem, grundskola, grundsärskola (som omfattar även inriktningen träningskola), specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola. Utanför skolväsendet bedrivs annan pedagogisk verksamhet i form av pedagogisk omsorg, öppen förskola, öppen fritidsverksamhet och omsorg för barn under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds.

För förskola och förskoleklass finns en indikator om deltagande i verksamheten, dvs. andelen barn i en viss ålder som är inskrivna i verksamheten. För grundskola och gymnasieskola redovisas ett antal indikatorer som rör elevernas kunskapsresultat: resultat på nationella prov, betyg och behörighet till nästa utbildningsnivå. Därutöver redovisas resultat i internationella studier i de fall en ny studie presenterats. En indikator, personalens behörighet och utbildning, redovisas samlat för samtliga verksamheter i ett eget, gemensamt avsnitt. För några verksamheter – fritidshem, grundsärskola, specialskola, sameskola och gymnasiesärskola – är det den enda indikator som redovisas.

Därutöver avser regeringen ta fram en indikator som visar *sysselsättningen* (arbete, studier etc.) efter avslutad gymnasieutbildning i gymnasieskolan. Skolverket har lämnat förslag på hur sysselsättning efter studier kan mätas. Regeringen avser också att undersöka om det är möjligt att ta fram en indikator som speglar *likvärdigheten* i grundskolan och gymnasieskolan.

Kommunernas vuxenutbildning

Kommunernas vuxenutbildning består av kommunal vuxenutbildning (komvux), särskild utbildning för vuxna (särvux) och utbildning i svenska för invandrare (sfi).

För kommunal vuxenutbildning (komvux) används följande indikatorer: antal heltidsstuderande, andel kursdeltagare som har slutfört eller avbrutit en påbörjad kurs under året och andel kursdeltagare som fortsätter en påbörjad kurs nästa år, betyg i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och andel kursdeltagare som uppnått lägst godkänt betyg. För särskild utbildning för vuxna (särvux) används indikatorerna antal elever, dvs. per-

soner som deltagit i en eller flera kurser under året. För utbildning i svenska för invandrare (sfi) används indikatorerna antal elever som deltagit i en eller flera kurser under året, andel kursdeltagare som har slutfört eller avbrutit en påbörjad kurs under året och andel som fortsätter en påbörjad kurs nästa år samt andel deltagare som uppnått lägst godkänt betyg på nationella slutprov. För alla tre skolformer används indikatorn lärarbehörighet, dvs. andel av lärarna i komvux, särsvux och sfi som har högskoleexamen med pedagogisk inriktning. Regeringen avser att framöver även redovisa en indikator som visar komvuxelevers övergång till arbetslivet (*sysselsättning efter studier*). För närvarande saknas nationell statistik som gör det möjligt att redovisa en sådan indikator.

Eftergymnasial yrkesutbildning

Den eftergymnasiala yrkesutbildningen består av yrkeshögskolan och vissa s.k. kompletterande utbildningar.

För yrkeshögskolan används två indikatorer: andelen examinerade i yrkeshögskolan som har ett arbete året efter avslutad utbildning och andelen examinerade i yrkeshögskolan som har ett arbete inom utbildningsområdet. Den sistnämnda indikatorn är ny och införs för att på ett bättre sätt bedöma måluppfyllelsen när det gäller relevant arbete utifrån genomgången utbildning.

Universitet och högskolor

Det finns sammanlagt 50 högskolor varav 14 statliga universitet, 19 statliga högskolor och 17 enskilda utbildningsanordnare. Från och med den 1 januari 2014 kommer det att finnas 17 högskolor när tre högskolor går samman och bildar en ny högskola (Stockholms konstnärliga högskola).

Utvecklingen inom högskolesektorn följs med hjälp av sju indikatorer: resultatet av Universitetskanslersämbetets kvalitetsutvärderingar, beslut om tillstånd att utfärda examina, andelen disputerade lärare vid universitet och högskolor, prestationsgrad i utbildning på grundnivå och avancerad nivå, genomströmning i utbildning på forskarnivå samt vetenskaplig produktion och förmågan att attrahera externa medel för forskning.

Regeringen avser att återkomma i frågan om indikatorer för att följa utvecklingen av lärosätenas *samverkan* med det omgivande samhället och *nyttiggörandet av forskningsresultat*. Verket för innovationssystem (Vinnova) har fått i uppdrag att i samråd med ett antal forskningsråd utforma metoder och kriterier för bedömning av prestation och kvalitet i universitetens och högskolornas samverkan med det omgivande samhället.

Forskning

De indikatorer för forskning som används är antal vetenskapliga artiklar i Sverige och vissa mindre och medelstora europeiska länder, antal vetenskapliga artiklar i Kina, Japan, Sydkorea och vissa större europeiska

länder, genomsnittligt antal citeringar per artikel för de högst citerade länderna inklusive Sverige och genomsnittligt antal citeringar för olika vetenskapsområden i Sverige. Antalet vetenskapliga artiklar per land är ett mått på hur omfattande den akademiska forskningen är som bedrivs i respektive land. Det genomsnittliga antalet citeringar i relation till medelantalet citeringar för varje enskilt område, fältnormaliserade citeringar, är ett mått på vilken påverkan på vetenskapen ett arbete har. Denna synlighet brukar generellt användas som ett mått på forskningens kvalitet.

Resultatanalys

Enligt regeringens bedömning i budgetpropositionen för 2013 bör man bedöma måluppfyllelse för respektive verksamhetsområde och inte samlat för hela utgiftsområdet på grund av verksamhetsområdenas olika karaktär (prop. 2012/13:1). I budgetpropositionen för 2014 finns det för varje verksamhetsområde ett avslutande avsnitt som benämns Analys och slutsatser.

När det gäller barn- och ungdomsutbildning analyseras resultatet under rubrikerna Antal barn i förskolan fortsätter att öka och utvecklingsinsatser för personalen prioriteras, Elevresultat, Lärarbehörighet, Många möjliga förklaringar till de sjunkande resultaten, Regeringens insatser och Reformers genomslag tar tid.

Resultatet för kommunernas vuxenutbildning analyseras under rubrikerna Komvux på grundläggande nivå, Yrkesvux och lärlingsvux, Utbildning i svenska för invandrare (sfi) och Avbrott.

Resultatanalysen för eftergymnasial utbildning och universitet och högskolor har inte några underrubriker.

Resultatanalysen för forskningsområdet är indelad i rubrikerna Vetenskapsrådet, Rymdforskning och rymdverksamhet, Forskningens infrastruktur (med underrubrikerna Den europeiska spallationskällan (ESS) och MAXIV, Science for Life Laboratory, Polarforskning och Kungl. biblioteket), Nyttiggörande av forskning, Forskningssamarbete inom EU och Internationellt forskningssamarbete.

I syfte att stärka arbetet med analyser av redovisade resultat pågår det, enligt budgetpropositionen, ett samlat arbete inom Regeringskansliet med stöd av Ekonomistyrningsverket (ESV) (prop. 2013/14:1 förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 12.5 s. 676–677). Enligt propositionen ska Regeringskansliets arbete med resultatanalyser prioriteras framöver.

Statliga insatser

För de två verksamhetsområden där staten inte är huvudman (barn- och ungdomsutbildning och kommunernas vuxenutbildning) finns det i anslutning till resultatredovisningen ett särskilt avsnitt om de olika statliga insatser som genomförs för att bidra till måluppfyllelsen.

I kapitel 5 om barn- och ungdomsutbildning räknas de statliga insatserna upp i avsnitt 5.3 under 47 rubriker: Genomförande av reformer, Förskolelyftet, Säkerhet i förskolan, Omsorg på kvällar, nätter och helger, Elevhälsosatsning, Legitimation för lärare och förskollärare, Snabbspår för obehöriga lärare eller förskollärare med vissa förkunskaper, Lärare inom dans, teater eller rörelse och drama, Lärarlyftet II, Befattningsutbildning för rektorer m.fl., Rektorslyftet, Kampanj för lärar- och förskolläraryrkena, Statens skolinspektion, Skolväsendets överklagandenämnd, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Karriärvägar för lärare, Nationell samordnare för elever med vissa funktionsnedsättningar, Läsa-skriva-räkna, Kunskapsöversikt över dyslexiinsatser, Jämställdhet i skolväsendet, Nyanlända elever, Utökad undervisningstid för nyanlända elever, Uppdrag att stödja skolor i utanförskapsområden, Barns flerspråkiga utveckling i förskolan, Nationella minoriteter, Strategi för genomförande av funktionshinderspolitiken, Utbildning för vissa ungdomar med funktionsnedsättning, Skapande skola, Insatser för att stärka skolans värdegrund och förebygga mobbning, Försöksverksamhet med spetsutbildning, Matematiklyftet, Utlandsskolor, Stöd till läxhjälp (Mattecentrum), Naturvetenskap och teknik, Spridning av forskning, Studie- och yrkesvägledning inom gymnasieskolan, Utökad undervisningstid i matematik, Entreprenörskap i skolan, Uppföljning och granskning av it i undervisningen, Meritpoäng, Gymnasial lärlingsutbildning, Kvalitet inom yrkesutbildningen, Yrkeslärare, Gymnasial spetsutbildning, Försöksverksamhet med ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan, Tekniksprånget och En reformerad gymnasiesärskola.

I kapitel 6 om kommunernas vuxenutbildning räknas de statliga insatserna upp i avsnitt 6.3 under sju rubriker: Yrkesvux, lärlingsvux och 20–24-åringar, Komvux på grundläggande nivå, Utbildning i svenska för invandrare, Studie- och yrkesvägledning, Validering, Attitydundersökning och Utbildningar med verksamhetsstöd.

Av propositionen (avsnitt 3.5) framgår att statens styrmedel och insatser inom utgiftsområdet består av *statlig finansiering* genom anslagsmedel för såväl löpande verksamhet som utvecklingsarbete samt *reglering* och uppställande av mål i lagar och andra författningar. Därutöver ansvarar staten för uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring, tillståndsprövning, tillsyn, utvecklingsinsatser och internationellt samarbete när det gäller verksamheterna inom utgiftsområdet genom ett antal *statliga myndigheter*: Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Myndigheten för yrkeshögskolan, Universitetskanslersämbetet, Statistiska centralbyrån och Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU).²

I kapitlet om barn- och ungdomsutbildning finns inledningsvis en beskrivning av den mål- och resultatstyrning som gäller för verksamhetsområdet (avsnitt 5.1.1):

² Förvaltningsanslagen för de två sistnämnda myndigheterna finns under utgiftsområdena 2 respektive 14.

Det är staten som sätter upp mål och fastställer den reglering som gäller för barn- och ungdomsutbildningen. De offentliga och fristående huvudmännen är ansvariga för att inom regelverkets ramar bedriva och organisera sin verksamhet så att målen nås. Utöver att besluta om mål och regelverk styr staten genom granskning och utvärdering av resultat inom utgiftsområdet, bl.a. genom de statliga myndigheterna. Därutöver utövar dessa tillsyn samt genomför utvecklingsinsatser. Det finns också finansiella styrmedel i form av bl.a. statsbidrag.

Någon motsvarande beskrivning finns inte i kapitlet om kommunernas vuxenutbildning.

Statlig finansiering

Anslagen

Inom utgiftsområde 16 finns 98 ramanslag som är indelade i fyra anslagsgrupper: Anslag för barn-, ungdoms- och vuxenutbildning (15 anslag), Anslag för universitet och högskolor (66 anslag), Anslag för forskning (13 anslag) och Anslag för gemensamma ändamål (4 anslag). Anslagen avser dels statlig verksamhet (framför allt högskoleutbildning och förvaltningsmyndigheter), dels riktade statsbidrag till kommunal och enskild verksamhet (framför allt inom skolväsendet).

Anslag för barn-, ungdoms- och vuxenutbildning

I den första anslagsgruppen, som avser barn-, ungdoms- och vuxenutbildning, finns fem anslag som används för myndighetens förvaltningsutgifter: Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Sameskolstyrelsen och Myndigheten för yrkeshögskolan.

Anslaget för Skolinspektionen får också användas för verksamhetsutgifter för Barn- och elevombudet och Skolväsendets överklagandenämnd. Anslaget för Specialpedagogiska skolmyndigheten får även användas för utgifter för myndighetens verksamhet, produktionsstöd för läromedelsframställning och visst internationellt samarbete. Anslaget för Sameskolstyrelsen får även användas för myndighetens verksamhet. Specialpedagogiska skolmyndigheten anordnar utbildning i specialskolan och Sameskolstyrelsen anordnar utbildning i sameskolan. Båda skolformerna bedrivs vid flera skolenheter. Myndigheterna får ersättning från kommuner för de elever som går i respektive skolform. Ersättningen från kommunerna disponeras av myndigheterna och tillförs myndighetens anslag.

De riktade statsbidragen syftar i huvudsak till att antingen påverka de kommunala huvudmännens insatser och prioriteringar, s.k. *stimulansbidrag* (anslagen 1:5 *Utveckling av skolväsendet och annan pedagogisk verksamhet*, 1:10 *Fortbildning av lärare och förskolepersonal* och 1:13 *Utveckling av vuxenutbildning*) eller ersätta de kommunala huvudmännen för insatser inom områden där staten kan sägas ha ett huvudansvar för verksamheten

och finansieringen, s.k. *ersättningsbidrag*.³ Det största ersättningsbidraget lämnas till kommunerna för systemet med maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet och, under en fyraårsperiod, för att stimulera omsorg under kvällar, nätter och helger (anslaget 1:7 *Maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet m.m.*). Det näst största statsbidraget avser statligt stöd till vuxenutbildning (1:14 *Statligt stöd till vuxenutbildning*). Vidare lämnas statsbidrag till viss verksamhet inom skolväsendet, t.ex. riksinternatskolor, undervisning på sjukhus, gymnasieskolor med Rh-anpassad utbildning och svensk undervisning i utlandet (anslagen 1:6 *Särskilda insatser inom skolområdet*, 1:8 *Bidrag till viss verksamhet inom skolväsendet m.m.* och 1:9 *Bidrag till viss svensk undervisning i utlandet*). Utgifterna på dessa anslag styrs i huvudsak av det antal barn, elever och studerande som finns i de olika verksamheterna. Bidrag lämnas också till vissa studier om funktionshinder (anslaget 1:11 *Bidrag till vissa studier*). Ett särskilt utbildningsstöd ges till folkhögskolor (anslaget 1:15 *Särskilt utbildningsstöd*).

Anslag för universitet och högskolor

I den andra anslagsgruppen, universitet och högskolor, används två anslag för myndighetens förvaltningsutgifter: Universitetskanslersämbetet och Universitets- och högskolerådet.

Högskoleutbildning anordnas av 13 statliga universitet⁴ och 17 statliga högskolor⁵. För varje universitet och högskola finns det ett anslag för utbildning på grundnivå och avancerad nivå⁶ och ett anslag för forskning och utbildning på forskarnivå⁷, alltså sammanlagt 60 anslag. Anslaget för grundutbildning är huvudsakligen prestationsinriktat, och ersättningsbeloppen för helårsstudenter och helårsprestationer framgår av budgetpropositionen. Medel till anslaget för forskning och forskarutbildning fördelas baserat på kvalitetsindikatorer som framgår av budgetpropositionen.

Fyra anslag används för utgifter för statsbidrag (anslagen 2:63–2:66). Statsbidrag utbetalas bl.a. till enskilda utbildningsanordnare på högskoleområdet för högskoleutbildning och forskning, till landsting för klinisk högskoleutbildning och forskning och till statliga universitet och högskolor för särskilda åtaganden.

³ Tänk efter före – Om viss styrning av kommuner och landsting, Statskontoret (2011:22), s. 12.

⁴ Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) finansieras under utgiftsområde 23.

⁵ Från och med den 1 januari 2014 ingår verksamheterna vid Dans- och cirkushögskolan, Operahögskolan i Stockholm och Stockholms dramatiska högskola i en ny högskola, Stockholms konstnärliga högskola.

⁶ Anslagsnamnet var tidigare Anslag för grundutbildning.

⁷ Anslagsnamnet var tidigare Anslag för forskning och forskarutbildning.

Anslag för forskning

I den tredje anslagsgruppen, forskning, används 7 anslag (av 13) för myndighetens förvaltningsutgifter: Vetenskapsrådet, Rymdstyrelsen, Institutet för rymdfysik, Kungl. biblioteket, Polarforskningssekretariatet, Centrala etikprövningsnämnden och regionala etikprövningsnämnder.

Två anslag avser stöd till forskning (anslagen 3:1 *Vetenskapsrådet: Forskning och forskningsinformation* och 3:4 *Rymdforskning och rymdverksamhet*), och två anslag avser avgifter till internationella forskningsorganisationer och deltagande i internationella samarbeten (anslagen 3:2 *Vetenskapsrådet: Avgifter till internationella organisationer* och 3:6 *Rymdstyrelsen: Avgifter till internationella organisationer*). Ett anslag får bl.a. användas för utgifter för särskilda insatser inom forsknings- och utvecklingsområdet (anslaget 3:13 *Särskilda utgifter för forskningsändamål*).

Slutligen avser ett anslag utgifter för ett datanätverk mellan framför allt universitet och högskolor (Sunet) (anslaget 3:10).

Anslag för gemensamma ändamål

I den fjärde anslagsgruppen, gemensamma ändamål, får ett anslag användas för förvaltningsutgifter: Svenska Unescorådet (anslaget 4:3 *Kostnader för Svenska Unescorådet*). Ett anslag får användas för bl.a. Sveriges medlemsavgift till Unesco (anslaget 4:2 *Avgift till Unesco och ICCROM*). Ett anslag får användas för bl.a. stipendier till s.k. tredjelandsstudenter (anslaget 4:1 *Internationella program*) och ett anslag får användas för utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning (anslaget 4:4 *Utvecklingsarbete inom områdena utbildning och forskning*).

Anslagens ändamål

Statsbudgetens anslag utgör riksdagens viktigaste instrument för att fördela medel till olika ändamål (Budgetlagsutredningen, SOU 1996:14 s. 134). Enligt regeringsformen får anslag inte användas på annat sätt än vad riksdagen har bestämt (9 kap. 2 §). Utformningen av anslagens ändamål har setts över genomgående i hela budgetpropositionen för 2014 i syfte att göra den tydligare och mer enhetlig (prop. 2013/14:1 förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 12.5 s. 677–678). Utgångspunkten har varit att ändamålet ska vara tydligt och framåtriktat. Anslagens ändamål har skrivits om och förtydligats, t.ex. har beskrivningar av den tidigare användningen av anslaget utgått liksom begrepp som innebär att den föreslagna användningen av anslaget blir otydlig. En ny rubrik – Ändamål – har införts i anslutning till tabellen för anslagsutvecklingen för respektive anslag. Vid behov har kompletterande information lagts till som kan vara nödvändig för förståelsen av anslagets ändamål, men som inte är en del av ändamålet.

Uppföljningen av riktade statsbidrag till kommunala verksamheter

Årlig skrivelse om utvecklingen inom den kommunala sektorn

I en skrivelse till riksdagen lämnar regeringen varje vår en översiktlig redovisning av hur ekonomin och verksamheten i kommuner och landsting har utvecklats de senaste åren. Den är ett viktigt underlag för riksdagens arbete med att följa upp verksamheterna inom den kommunala sektorn. Skrivelsen behandlas av finansutskottet som i flera betänkanden har efterlyst att redovisningen av statsbidragen bör utvecklas i syfte att förbättra överblicken samt ge en samlad utvärdering av bidragens måluppfyllelse.

Tidigare års skrivelser

I 2008 års skrivelse (skr. 2008/09:102) redovisades en analys av de statsbidrag som var större än 50 miljoner kronor och hade utbetalats 2006 och 2007 (s. 21–22). Analysen baserades på en indelning som Statskontoret utvecklat i rapporten Verksamhetsanknutna statsbidrag till kommuner och landsting (2007:12) för att beskriva skillnader mellan bidragen utifrån deras syften samt roll- och ansvarsfördelningen mellan staten, kommuner och landsting.

I 2009 års skrivelse (skr. 2009/10:102) redovisades en studie från Regeringskansliet som skulle fördjupa kunskapen om statsbidragen till kommuner och landsting, med tonvikt på om bidragsgivningen hade nått uppsatta mål (s. 25–27). Studien byggde på den kartläggning som redovisats i 2008 års skrivelse och omfattade 19 utvärderingar av 12 statsbidrag som hade publicerats mellan 2006 och 2009. Studien visade bl.a. att det är komplicerat att på ett uttömmande vis utvärdera ett statsbidrags måluppfyllelse då möjligheterna att utvärdera denna måluppfyllelse är beroende av flera faktorer.

Finansutskottet noterade att uppgifter om statsbidragens måluppfyllelse inte fanns redovisade i 2010 års skrivelse (skr. 2010/11:102) och förutsatte att Regeringskansliet fortsätter att fördjupa kunskapen om statsbidragen till kommuner och landsting, med tonvikt på om bidragsgivningen har nått sina mål samt att detta arbete återspeglas i den fortsatta utvecklingen av skrivelsen (bet. 2010/11:FiU34, s. 19). Liksom tidigare år ansåg finansutskottet att redovisningen av statsbidrag är en central del i regeringens återskottet till riksdagen och att det är angeläget med information om bidragens måluppfyllelse.

I 2011 års skrivelse (skr. 2011/12:102) redovisades huvudresultaten från det uppdrag som Statskontoret (2011:22) utfört på uppdrag av regeringen om erfarenheter av tidigare specialdestinerade statsbidrag (s. 38–39). Regeringskansliet gick igenom de utvärderingar som hade gjorts avseende de specialdestinerade statsbidragens måluppfyllelse. I genomgången ingick 31 riktade bidrag inom sex utgiftsområden som hade utbetalats mellan 2006 och 2011 i syfte att stimulera eller åstadkomma en utveckling som var poli-

tiskt önskvärd. Resultatet av uppföljningen av det specialdestinerade statsbidraget till yrkesinriktad gymnasial vuxenutbildning visade att kommunerna av olika skäl hade haft svårt att följa upp studerande inom yrkesvuxsatsningen. Därmed har det varit svårt att lämna uppgifter om t.ex. studerandes verksamhet efter yrkesvux, varför det enligt regeringen inte gick att dra några slutsatser av satsningens måluppfyllelse utifrån uppföljningen.

År 2012 publicerades endast ett begränsat antal studier på området. Mot denna bakgrund redovisades inte någon särskild analys i 2012 års skrivelse (skr. 2012/13:102, s. 44). Till skillnad från 2011 presenterades få utvärderingar av riktade statsbidrag under 2012. Ett stort antal riktade satsningar pågick dock som ett led i regeringens arbete med att höja kvaliteten i utbildningen och anställningsbarheten hos examinerade elever från gymnasieskolans och vuxenutbildningens yrkesprogram. De riktade statsbidrag som då utgick till kommunsektorn, däribland statsbidrag till personalförstärkningar inom elevhälsan, Lärarlyftet II, Matematiklyftet, Entreprenörskap i skolan och Yrkesvux m.fl., skulle utvärderas i ett senare skede (skr. 2012/13:102, s. 136–137).

Skolverkets hantering av statliga stöd och bidrag

Den myndighet som administrerar bidraget enligt den aktuella statsbidragsförordningen för bidraget får ofta även i uppgift att följa upp användningen av bidraget. Skolverket har enligt instruktionen ansvar för att administrera statliga stöd och bidrag enligt särskilda bestämmelser eller särskilda beslut. Myndigheten ska också följa upp de verksamheter som har fått statliga stöd och bidrag.

Under 2012 ansvarade Skolverket för ett femtiotal statsbidrag av olika slag och fördelade totalt drygt 5 miljarder kronor. Enligt Skolverket är bidragen mångfacetterade vad gäller syfte, reglering, målgrupper och storlek. Vissa bidrag regleras i Skolverkets regleringsbrev, andra genom förordningar, föreskrifter eller uppdrag i särskild ordning. Några statsbidrag är bestående medan andra är tillfälliga satsningar. Majoriteten av bidragen beviljas skolhuvudmän men några fördelas till organisationer och myndigheter. Storleken på bidragen varierar med utbetalningar från ett hundratal kronor till flera miljoner kronor.

På senare år har statsbidragens komplexitet ökat enligt Skolverket, och flera bidrag utgör viktiga delar av större utvecklingsinsatser, t.ex. förstärkt elevhälsa, entreprenörskap i skolan och matematiklyftet. De största satsningarna under 2012 var statsbidrag för maxtaxa i förskola, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet, Lärarlyftet II, förstärkning av basfärdigheterna läsa, skriva och räkna samt yrkesutbildning. (Se Skolverkets årsredovisning 2012, s. 106).

Uppföljningen av forskningsmedel

På samma sätt som i budgetpropositionen för 2013 redovisas de forsknings-satsningar som görs under andra utgiftsområden, och som presenterades närmare i forsknings- och innovationspropositionen (prop. 2012/13:30), samlat i budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 16 kap. 4 Politikens inriktning avsnitt 4.8 Forskning). Av tabell 1 framgår de medel som beslutades för 2013 och de medel som föreslås för 2014 per utgiftsområde i enlighet med forsknings- och innovationspropositionen.

Tabell 2 Forskningsmedel för 2013 och 2014 per utgiftsområde

Miljoner kr

Utgiftsområde	2013	2014
Utg.omr. 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	55	40
Utg.omr. 16 Utbildning och universitetsforskning	820	855
Utg.omr. 20 Allmän miljö- och naturvård	50	17,5
Utg.omr. 21 Energi	250	–
Utg.omr. 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel	25	52,5
Utg.omr. 24 Näringsliv	305	225
Utg.omr. 27 Avgiften till Europeiska unionen	230	–230
Totalt	1 735	960

Uppföljningen av lärares utbildning och behörighet

Inom ramen för tidigare uppföljningar har utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp särskilt följt upp regeringens redovisning av uppgifter om lärares utbildning och behörighet. En fördjupningsstudie av vissa frågor som rör lärarutbildningen har också genomförts (bet. 2012/13:UbU1, bil. 5).

I budgetpropositionen för 2014 framhålls lärarnas betydelse för att elevernas studieresultat ska kunna förbättras, och det framgår att regeringen prioriterar insatser för att höja lärares kompetens och läraryrkets status. Vikten av ett väl fungerande ledarskap i skolan understryks också, liksom vikten av att uppmärksamma förutsättningarna för skollära pedagogiska ledarskap. Indikatorer och övrig resultatredovisning när det gäller lärares kompetens och behörighet inom barn- och ungdomsutbildning redovisas samlat i propositionen under avsnitt 5.2.11 Personalens behörighet och utbildning. Tre indikatorer redovisas: andel av personalen i förskola och fritidshem som har pedagogisk högskoleutbildning, andel av lärarna i obligatoriska skolformer samt förskoleklass som har pedagogisk högskoleexamen och andel av lärarna i gymnasieskolan som har pedagogisk högskoleexamen.

I propositionen påpekas att det med anledning av de reformer som är under genomförande inte kommer att vara möjligt att ha en indikator som är jämförbar över tid de närmaste åren. Utvecklingsarbete pågår avseende statistik för lärare och förskollärare, och det är regeringens ambition att

redovisa andelen legitimerade och behöriga lärare och förskollärare när legitimationssystemet har införts fullt ut. Tills dessa uppgifter är tillgängliga kommer regeringen att redovisa lärares och förskollärares behörighet enligt den tidigare modellen. Under en övergångsperiod kan man behöva använda båda sätten att redovisa.